

**YATILI LİSELERDE ÖĞRENİM GÖREN
GÜNDÜZLÜ VE YATILI ÖĞRENCİLERİN
PSİKOLOJİK BELİRTİLERİNİN İNCELENMESİ**

Mustafa SAVCI

**Yüksek Lisans Tezi
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı**

Yrd. Doç. Dr. Mehmet KÖK

2013
(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMA BİLİM DALI

YATILI LİSELERDE ÖĞRENİM GÖREN GÜNDÜZLÜ VE YATILI
KALAN ÖĞRENCİLERİN PSİKOLOJİK BELİRTİLERİNİN
İNCELENMESİ

(A Study For Examining Psychological Symptoms of Boarding And Day
Students in Boarding Schools)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mustafa SAVCI

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet KÖK

ERZURUM
Nisan, 2013

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yrd. Doç. Dr. Mehmet KÖK..... danışmanlığında, Mustafa SATIL..... tarafından hazırlanan “Yatılı Liselerde Öğrenim Gören Gözdeği ve Yatılı Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi” başlıklı çalışma / / tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Mehmet KÖK

İmza:

Jüri Üyesi Doç. Dr. Basaran GENÇSOBAN

İmza:

Jüri Üyesi Doç. Dr. Durmuş KILIÇ

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

15.10.2013

Prof. Dr. H. Ahmet KIRKKILIÇ

Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yatılı Liselerde Öğrenim Gören Gündüzlü ve Yatılı Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☒ Tezimin 3... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

15 / 04 /2013

Mustafa SAVCI

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YATILI LİSELERDE ÖĞRENİM GÖREN GÜNDÜZLÜ VE YATILI ÖĞRENCİLERİN PSİKOLOJİK BELİRTİLERİNİN İNCELENMESİ

Mustafa SAVCI

2013, 211 sayfa

Bu çalışma yatılı liselerde öğrenim gören gündüzlü ve yatılı öğrencilerin psikolojik belirtilerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin cinsiyete, öğrenim gördükleri okul türüne, ailedeki birey sayısına, ailelerinde herhangi bir bireyin psikolojik rahatsızlık yaşama durumuna, anne eğitim düzeyine, baba eğitim düzeyine, algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine, anne-babalarının kendileriyle ilgilenme durumuna ve ilköğretimde kaldıkları yere göre psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Ayrıca çalışmada yatılı ve gündüzlü öğrenim görme durumunu ayırmadan öğrencilerin psikolojik belirtilerinin okul türü, cinsiyet ve ailede psikolojik rahatsızlığı olan birinin var olup olmaması değişkenlerine göre anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaca uygun olarak tarama modeline başvurulmuştur. Çalışmanın evrenini Ağrı ili ve ilçelerinde 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılında yatılı liselerde öğrenim gören ailesiyle ve yatılı kalan lise öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise Ağrı ili ve çeşitli ilçelerinin çeşitli yatılı liselerinde öğrenim gören 252 gündüzlü ve 252 yatılı toplamda 504 12. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak öğrencilerin psikolojik belirti düzeylerini saptamak için Deragotis ve ark. (1977) tarafından geliştirilen ve daha sonra Dağ (1991) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Ruhsal Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R) ve öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla da araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 20.00 istatistik paket programında MANOVA ve Scheffe test tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ikamet ettikleri yer, ailedeki birey sayısı, baba eğitim düzeyi, algılanan sosyo ekonomik düzey, anne babalarının kendileriyle ilgilenme durumu, ilköğretimde kaldıkları yer açısından psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu; cinsiyet, okul türü, ailede psikolojik rahatsızlığı olan birinin var olup olmaması ve anne eğitim düzeyi açısından ise bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Ayrıca yatılı ve gündüzlü öğrenim görme durumunu ayırmadan öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü, cinsiyeti ve ailede psikolojik rahatsızlığı olan birinin var olup olmaması açısından psikolojik belirtilerinin farklı olduğu bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Psikolojik belirti, yatılı öğrenim, gündüzlü öğrenim, yatılı lise.

ABSTRACT

MASTER THESIS

A STUDY FOR EXAMINING PSYCHOLOGICAL SYMPTOMS OF BOARDING AND DAY STUDENTS IN BOARDING SCHOOLS

Mustafa SAVCI

2013, 211 pages

This study is carried out with the purpose of examining psychological symptoms of pupils studying at boarding high schools, staying with their families or at boarding schools. In accordance with this aim, whether there is a meaningful differentiation between the psychological symptoms of boarders and high school students being educated normally with respect to sex, type of school which they study, number of family members, whether someone from their family experienced a psychological disorder or not, education level of mother, education level of father, socio-economical status that they perceive, parents' care and the place where they lived during elementary school is analyzed. Besides, in the research whether there is a significant differentiation on the psychological symptoms according to type of school, sex and whether someone from their family experienced a psychological disorder or not is investigated without making distinction between boarder students and the other students. In compliance with this purpose the screening model is applied. The population of the study is consisted of the pupils studying at boarding high schools, staying with their families or at boarding schools in 2012-2013 education academic year in Ağrı and its towns. The sample of the study is composed of 504 students 12th grade high school students (252 students stay with their families and 252 students stay in boarding school) who stay in Ağrı and surrounding towns. As the data collection tool; to determine the psychological symptom rate, SCL-90-R (Symptom Distress Check List) , which was improved by Derogates et al.(1977) and then adjusted to Turkish by Dağ (1991) was used. In addition, to determine the demographic properties of the students, Personal Information form, which was improved by the investigator, was used. The acquired information has been analyzed with MANOVA and Scheffe test technique in SPSS 20.00 statistics packaged software. As the consequence of the research it has been found that there is a meaningful differentiation on the psychological symptoms of pupils studying at boarding high schools, staying with their families or at boarding schools with respect to the place where they live, socio-economical status that they perceive, parents' care; however, there is no correlation between the psychological symptoms and the variables such as type of school, sex, education level of mother and whether someone from their family experienced a psychological disorder or not. Besides, without making a distinction between boarder students and other students, it has been found that there occur some different psychological symptoms according to the school type which students attend to, sex, and whether there is a member in their family who suffers from a psychological problem.

Key Words: Psychological symptom, boarding education, standard education, boarding high school

Nisa'ya

ÖNSÖZ

Bu çalışmada yatılı liselerde yatılı ve gündüzlü öğrenim görenin öğrencilerin psikolojik belirtilerini farklılaştırıp farklılaşmadığı ortaya konmaya çalışılmıştır. Yatılı okul ve yatılı okulun beraberinde getirdiği zorlukların öğrencilerin ruh sağlığını etkileyeceği düşünülmüştür. Bu düşünceyle çalışmada gündüzlü ve yatılı öğrencilerin psikolojik belirtilerinin cinsiyete, öğrenim gördükleri okul türüne, ailedeki birey sayısına, ailelerinde herhangi bir bireyin psikolojik rahatsızlık yaşama durumuna, anne eğitim düzeyine, baba eğitim düzeyine, algıladıkları sosyo ekonomik düzeye, anne-babalarının kendileriyle ilgilenme durumuna ve ilköğretimi kiminle okuduklarına göre psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı incelenmiştir. Ayrıca çalışmada yatılı ve gündüzlü öğrenim görme durumunu ayırmadan öğrencilerin psikolojik belirtilerinin okul türü, cinsiyet ve ailede psikolojik rahatsızlığı olan birinin var olup olmaması değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Çalışmamın bütün aşamalarında benden yardımlarını esirgemeyen değerli tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mehmet KÖK' e, ondan her zaman öğrenme ve çalışma azmi konusunda feyz aldığım değerli hocam Doç. Dr. Başaran GENÇDOĞAN'a, lisans ve yüksek lisans öğrenimim boyunca bana hem hocalık hem de yol göstericilik yapan değerli hocalarıma, araştırmayla ilgili istatistiksel işlemlerde yardımlarını esirgemeyen Sn. İsmail SEÇER'e, çalışmam sürecinde ihtiyacım olan izinler konusunda bana güvenerek destek olan Okul Müdürüm Sn. Memduh TUNÇ'a ve çalışmam boyunca vermiş oldukları destekten dolayı aileme ve tüm dostlarıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Erzurum -2012

Mustafa SAVCI

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI	i
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	vi
TABLolar DİZİNİ	xiii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	16
1.2. Çalışmanın Amacı.....	17
1.3. Önem	17
1.4. Varsayımlar	18
1.5. Sınırlılıklar	18
1.6. Tanımlar	18
1.6.1. Eğitim	18
1.6.2. Öğretim.....	19
1.6.3. Lise	19
1.6.4. Psikolojik Belirti.....	19
1.6.5. Somatizasyon.....	19
1.6.6. Obsesif Kompulsif Belirtiler.....	19
1.6.7. Kişilerarası Duyarlılık	19
1.6.8. Depresyon	20
1.6.9. Anksiyete	20
1.6.10. Öfke ve Düşmanlık	20
1.6.11. Fobik Anksiyete.....	20
1.6.12. Paranoid Düşünceler	20
1.6.13. Psikotik Bozukluk.....	21

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	22
2.1. Çalışılan Konu ile İlgili Kuramsal Çerçeve	22
2.1.1. Eğitime Etki Eden Faktörler	22
2.1.1.1. Aile faktörü.....	22
2.1.1.1.1. Aile	22
2.1.1.1.2. Ailenin eğitimde yeri ve önemi	23
2.1.1.1.3. Ailenin çeşitli yönleri ve eğitim	24
2.1.1.1.3.1. Ailenin çocuğun eğitimine yaklaşımı ve eğitim	24
2.1.1.1.3.1.1 Yakından ilgilenen aileler.....	24
2.1.1.1.3.1.2. Sorun çıkınca ilgilenen aileler	25
2.1.1.1.3.1.3. İlgisiz aileler	25
2.1.1.1.3.2. Ailenin sosyo-ekonomik durumu ve eğitim	25
2.1.1.1.3.3. Aile kompozisyonu ve biçimi.....	26
2.1.1.1.3.4. Okul-aile işbirliği ve eğitim.....	26
2.1.1.1.3.5. Ailenin çocuğa verdiği motivasyon ve eğitim.....	27
2.1.1.1.3.6. Öğrencinin yaşadığı evin fiziki durumu ve eğitim	27
2.1.1.1.3.7. Anne babanın mesleği ve eğitim.....	27
2.1.1.1.3.8. Anne babanın öğrenim durumu ve eğitim	28
2.1.1.1.3.9. Aile içi ilişkiler, davranışlar ve eğitim	29
2.1.1.2. Birey faktörü.....	30
2.1.1.2.1. Birey	30
2.1.1.2.2. Bireyin eğitimdeki yeri ve önemi	30
2.1.1.2.3. Bireyin çeşitli yönleri ve eğitim	31
2.1.1.2.3.1. Bireyin kişilik özellikleri ve eğitim	31
2.1.1.2.3.2 Bireyin yetenekleri ve eğitim	32
2.1.1.2.3.3. Bireyin ilgileri ve eğitim.....	33
2.1.1.2.3.4. Bireyin değerleri ve eğitim	34
2.1.1.2.3.5. Bireyin gelişim özellikleri ve eğitim	35
2.1.1.2.3.5.1. Bireyin bilişsel gelişimi ve eğitim	35
2.1.1.2.3.5.2. Bireyin psiko-sosyal gelişimi ve eğitim	36
2.1.1.2.3.5.3. Bireyin duyuşsal gelişimi ve eğitim	37

2.1.1.2.3.5.4. Bireyin fiziksel (bedensel) gelişimi ve eğitim	37
2.1.1.3. Okul faktörü.....	38
2.1.1.3.1. Okul	38
2.1.1.3.2. Okulun eğitimde yeri ve önemi	39
2.1.1.3.3. Okulun çeşitli yönleri ve eğitim	40
2.1.1.3.3.1. Okul ortamı ve eğitim.....	40
2.1.1.3.3.1.1. Okul kültürü ve eğitim.....	41
2.1.1.3.3.1.2. Öğretmen ve eğitim	42
2.1.1.3.3.1.3. Okul yönetimi ve eğitim	43
2.1.1.2.3.1.4. Okulun fiziki ortamı ve eğitim	44
2.1.1.2.3.1.5. Okul Türü (yatılı-gündüzlü) ve eğitim	45
2.2. Çalışılan Konu ile İlgili Yapılan Araştırmalar	48
2.2.1. Eğitim-Öğretim Sürecinde İkamet Edilen Yer İle İlgili Yapılan Araştırmalar	48
2.2.1.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar	48
2.2.1.2. Yurtdışında yapılan araştırmalar.....	58
2.2.2. Psikolojik belirtilerle ilgili yapılan araştırmalar	60
2.2.2.1. Yurtiçinde yapılan araştırmalar	60
2.2.2.2. Yurtdışında yapılan araştırmalar.....	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	73
3.1. Çalışmanın Modeli	73
3.2. Çalışmanın Evren ve Örneklemi	73
3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması	79
3.3.1. SCL-90- R (Ruhsal Belirti Tarama Listesi).....	79
3.3.1.1. Alt ölçekler	79
3.3.1.1.1. Somatizasyon	79
3.3.1.1.2. Obsesif kompulsif bozukluk	79
3.3.1.1.3. Kişilerarası duyarlılık.....	80
3.3.1.1.4. Depresyon	80
3.3.1.1.5. Anksiyete	80

3.3.1.1.6. Öfke- düşmanlık	80
3.3.1.1.7. Fobik anksiyete	80
3.3.1.1.8. Paronoid düşünce.....	81
3.3.1.1.9. Psikotizm	81
3.3.1.1.10. Ek maddeler	81
3.3.1.2. Ölçeğin puanlaması	81
3.3.1.3. Ölçeğin uyarlanması	81
3.3.1.4. Ölçeğin güvenirliği	82
3.3.1.5. Ölçeğin geçerliliği	82
3.3.2. Kişisel Bilgi Formu	82
3.4. Verilerin Analizi.....	83

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR.....	84
4.1. Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi	84
4.2. Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin Cinsiyet Açısından İncelenmesi.....	87
4.3. Okul Türü Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi	92
4.4. Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailelerindeki Birey Sayısına Göre Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi	100
4.5. Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Olup Olmaması Durumuna Göre Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi	106
4.6. Anne Eğitim Düzeyi Açısından Yatılı ve Gündüzlü Okul Öğrencilerinin Psikolojik Belirtilerine İlişkin Bulgular	112
4.7. Baba Eğitim Düzeyi Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerinin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi	120
4.8. Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzey Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerinin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi	128

4.9. Anne Babanın İlgilenme Durumuna Göre Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerinin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi	136
4.10. İlköğretim Döneminde Kalınan Yer Açısından Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi	143
4.11. Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin Cinsiyet Açısından İncelenmesi	149
4.12. Okul Türü Açısından Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi	153
4.13. Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Olup Olmaması Durumuna Göre Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi	158

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	164
5.1. Sonuç ve Tartışma	164
5.1.1. Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerine İlişkin Sonuç Tartışma	164
5.1.3. Cinsiyet Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma	165
5.1.3. Okul Türü Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma	166
5.1.4. Ailedeki Birey Sayısı Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma	166
5.1.5. Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Varlığı Bakımından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma	167
5.1.6. Anne Eğitim Düzeyi Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma	168
5.1.7. Baba Eğitim Düzeyi Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma	169

5.1.8. Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzey Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma	170
5.1.9. Anne Babalarının Kendileriyle İlgilenme Durumuna Göre Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma	172
5.1.10. İlköğretimde Kalınan Yer Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma	174
5.1.11. Cinsiyet Açısından Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma	175
5.1.12. Okul Türü Açısından Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma	177
5.1.13. Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Varlığı Bakımından Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma	179
5.2. Öneriler	179
KAYNAKÇA	183
EKLER.....	204
EK 1. Araştırma İzni.....	204
EK 2. Ruhsal Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R)	205
EK 3. Kişisel Bilgi Formu	210
ÖZ GEÇMİŞ	211

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Öğrenim Türü Açısından Öğrencilerin Dağılımı.....	74
Tablo 3.2. Cinsiyet Açısından Öğrencilerin Dağılımı	74
Tablo 3.3. Okul Türü Açısından Öğrencilerin Dağılımı	74
Tablo 3.4. Sosyo- Ekonomik Düzey Açısından Öğrencilerin Dağılımı.....	75
Tablo 3.5. Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Varlığı Açısından Öğrencilerin Dağılımı	75
Tablo 3.6. Anne Eğitim Düzeyi Açısından Öğrencilerin Dağılımı	76
Tablo 3.7. Baba Eğitim Düzeyi Açısından Öğrencilerin Dağılımı.....	77
Tablo 3.8. Anne Babalarının Kendileriyle İlgilenme Durumu Açısından Öğrencilerin Dağılımı	77
Tablo 3.9. İlköğretimde Kalınan Yer Açısından Öğrencilerin Dağılımı.....	78
Tablo 3.10. Ailedeki Birey Sayısı Açısından Öğrencilerin Dağılımı.....	78
Tablo 4.1. Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Görmekte Olan Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin t Testi Sonuçları	85
Tablo 4.2. Cinsiyet Açısından Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Görmekte Olan Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	88
Tablo 4.3. Cinsiyet açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları.....	90
Tablo 4.4. Okul Türü Açısından Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Gören Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	93
Tablo 4.5. Okul Türü Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin.....	97
Tablo 4.6. Ailedeki Birey Sayısı Açısından Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Gören Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	100
Tablo 4.7. Ailedeki Birey Sayısı Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları.....	104

Tablo 4.8. Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Varlığına İlişkin Olarak Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Gören Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	107
Tablo 4.9. Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Varlığına İlişkin Olarak Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları.....	110
Tablo 4.10. Anne Eğitim Düzeyi Açısından Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Gören Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	112
Tablo 4.11. Anne Eğitim Düzeyi Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları.....	118
Tablo 4.12. Baba Eğitim Düzeyi Açısından Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	120
Tablo 4.13. Baba Eğitim Düzeyi Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları.....	126
Tablo 4.14. Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzey Açısından Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	129
Tablo 4.15. Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzey Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları.....	133
Tablo 4.16. Anne Babanın İlgilenme Durumu Açısından Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Görmekte Olan Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	136
Tablo 4.17. Anne Babalarının Kendileriyle İlgilenme Durumuna Göre Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları	139
Tablo 4.18. İlköğretimde Kalınan Yer Açısından Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Gören Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	144
Tablo 4.19. İlköğretimde Kalınan Yer açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları.....	147

Tablo 4.20. Cinsiyet Açısından Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	149
Tablo 4.21. Cinsiyet açısından Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları.....	151
Tablo 4.22. Okul Türü Açısından Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	153
Tablo 4.23. Okul Türü Açısından Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları.....	156
Tablo 4.24. Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Varlığına İlişkin Olarak Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	159
Tablo 4.25. Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Varlığına İlişkin Olarak Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları.....	161

KISALTMALAR DİZİNİ

AKT	: Aktaran
ARK	: Arkadaşları
DiĞ	: Diğerleri
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OKB	: Obsesif Kompulsif Bozukluk
S	: Sayfa
SCL-90-R	: Ruhsal Belirti Tarama Testi
SPSS	: Statistical Packages for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi)
TDK	: Türk Dil Kurumu
YİBO	: Yatılı İlköğretim Bölge Okulu

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Günümüz Türkiye'sinde eğitim-öğretimin önemli bir parçası haline gelen pansiyonlar, yurtlar ve burada kalan öğrenciler her zaman araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Özellikle pansiyon ve yurtlarda kalan yatılı öğrencilerin bazı özelliklerini gündüzlü (ailesiyle kalan) öğrencilerle kıyaslamak çoğu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Yatılı öğrenim gören öğrencilerin yatılı kalmalarından dolayı birtakım farklı özellikler edindiği söylenebilir. Bu özelliklerin öğrencilerin kişilik, davranış biçimleri, psiko-sosyal durumlarını etkilediği vurgulanmaktadır (Çakır, 2006, Günce, 1983, Arı, 2000, Şahin, 2000, s.40). Bu açıdan bakıldığında eğitim-öğretimde yatılılık önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak tanımlanmaktadır (Cafaoğlu, 2007, s.14). Farklı bir tanımda ise eğitim, toplumsal yaşama uyum için kültürel norm ve değerleri genç kuşaklara aktarmanın, onların fiziksel, düşünsel ve ahlaki gelişimlerini oluşturma ve toplumsal hareketliliği gerçekleştirmenin aracı olarak tanımlanmıştır (Gökçe, 2000, s.125). Bu bağlamda düşünüldüğünde eğitim toplumsal hareketliliğin aracı olmasının yanında mevcut bilgi ve birikimlerin aktarılmasında da önemli bir göreve sahiptir denilebilir. Ayrıca kasıtlı olarak kültürlenmeye de eğitim denir (Gezgin,1993, s.12). Eğitim, dengeli bir kişilik oluşumunun gerçekleştirilmesinde, doğuştan gelen yeteneklerin geliştirilmesi ve yenilerin kazandırılmasında en önemli araç olarak görülür. (Gökçe, 2000, s.126). Ayrıca eğitim ekonomik sorunların etkisini hafifletir. Bu bağlamda eğitim sektörü işsizliğin arttığı bunalım devirlerinde lise ve üniversite öğrencileri durumundaki yetişkin öğrencileri mezun etmek suretiyle ekonomik dalgalanmaları hafifletici bir etki oluşturur (Bilgiseven, 1988, s.71). Bu bağlamda yapılan tanımlar gözden geçirildiğinde genel anlamda eğitimin dört amacı vardır: Bireyin kültürlenmesini sağlamak, üretken olmasını sağlamak, bireyi

toplumsallaştırmak ve bireyselleştirmektir (Başaran,1978, s.13). Bir başka ifade ile eğitimin toplumsal, bireysel, kültürel ve ekonomik işlevlerinden söz edilmektedir.

Eğitimin işlevlerini toplumsal, siyasal, ekonomik,(Doğan, 2004, s.13, Fidan ve Erden, 1997, s.66) ve bireysel biçiminde sınıflandırmak mümkündür (Uras, 2002, s.192). Bu bağlamda Cookson ve Sadovnik, eğitimin işlevlerini dört grupta toplanabileceğini belirtmektedir (Akt. Yüksel, 2004, s.17). Bunlar:

1. Eğitimin toplumsal işlevi; bireylere toplumun çeşitli kural, norm, değerlerini öğretilerek onların toplumsallaşmasını kapsamaktadır Şirin (2008). Bir başka deyişle eğitimin toplumsal işlevi, toplumun sürekliliği, değişimi ve gelişimini sağlayan, toplumla uyumlu bireyler yetiştirmektir. Bu da bireylere toplumun kültürel mirasını aktarmak, yine bireylerin toplumsallaşmasını sağlamakla, yenilikçi, yapıcı ve toplumun kültürünü geliştirecek şekilde onları yetiştirmekle mümkün olacaktır (Bordanacı, 2006).

2. Eğitimin siyasal işlevi; Öğrencilerin mevcut siyasal düzene uyum sağlamaları ve bu siyasal düzene katılmaları için onları hazırlamayı ve temel toplumsal normları öğretmeyi kapsar. Eğitimin siyasal işlevi, insana saygının gereği olarak, insan haklarına uygun koşullarla işleyen demokrasiyi yaşam biçimi olarak benimsemiş nitelikli bireyler yetiştirmektir. (Başaran, 1986, s.112). Kısaca siyasal bakımdan eğitimin başlıca iki işlevi vardır: Birincisi, mevcut siyasal sisteme (devlet düzenine) bağlılığı sağlamaktır. Eğitimin ikinci siyasal işlevi ise, toplumu yönlendiren önderlerin seçimi ve eğitilmesi ile ilgilidir. (Tezcan 1985).

3. Eğitimin ekonomik işlevi; Gelecekteki mesleki rolleri, meslek seçimi ve meslek eğitimi ile öğrencilerin gelecekteki mesleki rollerine hazırlanmasını kapsamaktadır (Şirin, 2008). Bir başka deyişle eğitimin ekonomik işlevi, toplumdaki bireylere belli bilgi ve beceriler kazandırarak onları üretici durumuna getirmek ve endüstri, tarım, hizmet gibi alanlarda toplumun ihtiyacı olan insan gücünü yetiştirmektir. Eğitim sistemi, ülkenin kalkınmasını sağlayacak nitelikli insan gücünü yetiştirme ve vatandaşlara ekonomi eğitimi vermekle görevlidir. Eğitim sisteminin ekonomik işlevi kısaca, ekonominin ihtiyaçlarına uyan ve geleceğin tüketicilerine gerekli bilgi ve beceriyi verecek insan gücü ile birlikte zihinsel gücünü sağlamaktır (Musgrave, 1965).

4. Eğitimin bireysel işlevi; Öğrencilerin okuma, yazma ve matematik gibi temel bilişsel becerileri; edebiyat, tarih ve fen gibi bilimsel bilgileri; analiz sentez ve değerlendirme gibi yüksek düzeyli düşünme becerilerini elde etmesini kapsar. Ayrıca bireyin dengeli bir kişilik gelişiminde, gizil güçlerini kullanmasında ve yeni becerileri kazanmasında işlevleri de bulunmaktadır (Gökçe, 2000, s. 126). Bunun yanı sıra bireye iyi bir hayat kazandırma, (Broudy, 1957) bireye nasıl düşüneceğini öğretme, bireyin bedensel ve ruhsal gelişimini sağlama, bireye iletişim becerileri kazandırma ve bireyde karar alma becerilerini geliştirme gibi konularda da eğitimin bireysel işlevleri bulunmaktadır (Tezcan 1985).

Yukarıda söz edilen sınıflamalara odaklı olarak eğitim sisteminin işlevlerini sosyal, siyasal, ekonomik ve bireysel olarak boyutlandırmak mümkündür. Sistemin sosyal işlevi bireyi sosyalleştirmek diğer bir ifade ile kültürü ve toplum değerlerini aşlamak; ekonomik işlevi nitelikli insan gücü yetiştirmek; siyasi işlevi iyi yurttaş yetiştirmek ve bireysel işlevi kendine yeten bireyler yetiştirmektir (Bursalıoğlu, 1998, s.35). Bu işlevlerin yerine getirilmesiyle, hem bireyin yaşadığı toplumun hem de bu toplumun içinde olduğu çağdaş dünyanın uyumlu bir üyesi haline getirilmesi, aynı zamanda demokrasinin temel ilkelerine saygılı, haklarını yasal yollarla almasını bilen, diğer taraftan maddi olanakların bilincinde iyi üretici ve tüketici olmaları sağlanır (Doğan, 2004, s.13). Bu temel işlevlerin yerine getirilebilmesi için ülkemizde eğitimin temel amaç ve işlevlerinin bir kesimi kanunlarca, diğer kesimi de okul ya da ders programlarınca belirlenmiştir. Ülkemizde eğitimin amaçlarını ve ilkelerini veren kanun, 1973 yılında yayımlanan 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunudur. Bu kanuna göre Türk Milli Eğitiminin Amaçları iki bölüme ayrılmaktadır. Birinci bölüm genel amaçları, ikinci bölüm de eğitim kademelerinin gerçekleştireceği özel amaçları içermektedir.

Türk Milli Eğitiminin Amaçları

I. Genel amaçlar

Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılâp ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve

daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (Madde 2).

II. Özel amaçlar

Türk eğitim ve öğretim sistemi, bu genel amaçları gerçekleştirecek şekilde düzenlenir ve çeşitli derece ve türdeki eğitim kurumlarının özel amaçları, genel amaçlara ve temel ilkelere uygun olarak tespit edilir (Madde 3).

1973 yılında yayımlanan 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu temel ilkelerine göre eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayırımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz (Madde 4). Milli eğitim hizmeti, Türk vatandaşlarının istek ve kabiliyetleri ile Türk toplumunun ihtiyaçlarına göre düzenlenir (Madde 5). Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır. Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirler alınır (madde 8). Bu ilkelerden anlaşılacağı üzere 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu temel ilkeleri eğitimde genellik ve eşitlik, bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına dönüklük ve fırsat ve imkân eşitliği ilkelerini benimsemektedir.

Türk Milli Eğitim Sistemi ferdin ve toplumun ihtiyaçlarına göre düzenlenerek kişi-toplum ihtiyaçları merkezli bir eğitim ilkesini benimsemektedir. Ayrıca Türk Milli Eğitimi eğitimde herkese imkân ve fırsat eşitliği sağlayarak imkânları kısıtlı bireylere burs, yatılılık ve başka türlü yardımlarda bulunarak eğitimde imkân ve fırsat eşitliği ilkesine göre düzenlenmektedir. Bu bağlamda 1973 yılında yayımlanan 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda belirtilen nüfusun az ve dağınık olduğu yerlerde, köyler gruplaştırılarak, merkezi durumda olan köylerde ilköğretim bölge okulları ve bunlara bağlı pansiyonlar, gruplaştırmının mümkün olmadığı yerlerde yatılı ilköğretim bölge okulları kurulur (Madde 25). Eğitimde imkân ve fırsat eşitliğinden hareket ederek imkânların kısıtlı olduğu coğrafyalarda yatılı öğretimi bir fırsat ve imkân eşitliği olarak sunmuştur. Ayrıca Anayasanın 42. maddesi kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamayacağını ve bu hakkın kullanılması için gerekli tedbirlerin alınmasını devlete yüklemektedir. Anayasamızın 42. maddesine göre kimse eğitim öğretim haklarından yoksun bırakılamaz ve ilköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. İlgili kanunla anlaşılabacağı üzere yaşadığı yer itibariyle eğitim öğretim imkânı bulamayan ilköğretim çağındaki çocuklar için devlet bazı imkânlar vermiştir. Yatılı ilköğretim bölge okulları bu imkânlardan birine örnektir (Türe, 2010). Bunun yanı sıra özellikle Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde coğrafi engeller yaşamı ve çocukların okula devamını etkilemektedir. İklimin elverişsiz olduğu yörelerde uzun zaman yollar kapanmakta, yaşam koşulları zorlaşmaktadır. Bunun yanı sıra köyden kente göç sorunu yüzünden küçük yerleşim birimlerinde nüfus azalmaktadır. Bu durum, buralarda yaşayan ilköğretim çağındaki çocukların eğitim talebinin merkezî bir eğitim kurumunda karşılanması çözümünü gündeme getirmektedir. Bu gerçeklerden hareketle, özellikle kalkınmada öncelikli yerleşim birimlerine yatılı veya gündüzlü öğretim veren yatılı ilköğretim bölge okullarının kurulması yoluna gidilmiştir (MEB, 2002). Bu bağlamda Eğitimde hiçbir kişi, zümre veya sınıfa ayrıcalık tanınmaz ve yatılı ilköğretim bölge okullarında herkese imkân ve fırsat eşitliği sağlanır. Ekonomik durumu iyi olmayan öğrenciler, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacıyla, parasız yatılılık imkânlarından yararlandırılır (MEB, 2008).

1973 yılında yayımlanan 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek öğretim kademelerine kadar

öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır (Madde 8). Buradan da anlaşılacağı üzere imkanları kısıtlı öğrencilerin eğitim-öğretime devam edebilmeleri ve eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için eğitimin ilkökul, ortaokul, lise ve yüksek okul kademeleri dahil olmak üzere bu yardımlar sürdürülür. Bu bağlamda 1973 yılında yayımlanan 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 38. maddesine göre; yüksek öğretim paralıdır. Başarılı olan fakat maddi imkânları elverişli olmayan öğrencilerin kayıt ücreti, imtihan harcı gibi her türlü öğrenim giderleri burs, kredi yatılılık ve benzeri yollarla sağlanır. Bu bağlamda 1983 tarih ve 6950 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Okul Pansiyonları Yönetmeliğinin 5. maddesinde Millî Eğitim Bakanlığı parasız ve paralı yatılı okutulacak öğrenciler için pansiyon açabilir. Pansiyonların açılmasında ve pansiyon ücretlerinin tespitinde, bulundukları bölgenin gelişmişliği, ulaşım ve benzeri imkânları dikkate alınır'' denilmektedir. Bu bağlamda bu pansiyonlarda yukarıda da değinildiği gibi imkânları kısıtlı bireyler fırsat eşitliği ilkesi göz önünde bulundurularak imkânlardan yararlandırılır.

Pansiyonlu veya yatılı okullarda yönetim uygulamaları gündüzlü öğretim yapan okulların yönetim uygulamalarına göre farklılık göstermektedir. Şöyle ki; 1983 tarih ve 6950 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Okul Pansiyonları Yönetmeliğine göre, pansiyonun bağlı bulunduğu okul müdürü, kanun, tüzük, yönetmelik ve emirler çerçevesinde pansiyonun yönetim, eğitim ve diğer hizmetlerini yürütmekten sorumludur. Bu hizmetleri yürütmek üzere bir müdür yardımcısı görevlendirir (Madde 8).

1983 tarih ve 6950 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Okul Pansiyonları Yönetmeliğine göre, müdür yardımcısı, pansiyonla ilgili hizmetlerin yürütülmesinden müdüre karşı sorumludur. Pansiyonla ilgili müdür yardımcısının başlıca görevleri şunlardır:

- a. Yatılı öğrencilerin disiplin, düzen ve temizliğini sağlamak,
- b. Evcî çıkacak yatılı öğrencilerin işlemlerini yapmak,
- c. Etüdlerin, zamanında ve verimli olarak yürütülmesini sağlamak,
- d. Yatılı öğrencilerin ziyaretçi kabul etme saatlerini ve yerlerini düzenlemek,
- e. Banyo, çamaşırhane, bulaşikhane, yatakhane, tuvalet ve lavaboların temiz ve tertipli tutulmasını sağlamak,

- f. Ambardan, tabelaya göre günlük erzak çıkarılmasını ve pişirilmesini kontrol etmek,
- g. Günlük tabelayı (varsa diyet uzmanı ile) hazırlatmak,
- h. Belleticilerin nöbet çizelgelerini hazırlatmak ve çalışmalarını denetlemek,
- i. Pansiyonlarla ilgili diğer görevleri yapmak (Madde 9).

Yatılı ve pansiyonlu okullarda; öğrencilerin yeme, yatma, dinlenme, eğitim, öğretim, etüd çalışmaları ve benzeri hizmetlerinin yürütülmesinde belletici görevlendirilir. Belleticiler, okulda görevli öğretmenlerden, yeterli sayıda öğretmen olmaması halinde aynı yerleşim yerindeki diğer eğitim kurumlarında görevli öğretmenler arasından istekli olanlara öncelik verilerek okul müdürünün teklifi ve milli eğitim müdürünün onayı ile görevlendirilir (Madde 10, Değişik birinci fıkra: 25.7.2001/24473 RG).

1983 tarih ve 6950 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Okul Pansiyonları Yönetmeliğine göre, Belleticiler, görevlerinden dolayı ilgili müdür yardımcısına karşı sorumlu olup okul yönetimince hazırlanacak nöbet çizelgesine göre nöbet tutmakla yükümlüdürler. Erkek öğrencilerin kaldıkları pansiyonlarda erkek, kız öğrencilerin kaldıkları pansiyonlarda bayan, kız ve erkek öğrencilerin birlikte kaldığı pansiyonlarda ise aynı anda hem erkek hem bayan belletici görevlendirilmesine özen gösterilir. Belletici öğretmenlerden nöbet tutacaklar okul yönetimince belirlenir. Nöbet 24 saat sürer. Nöbetçi belleticiler gece pansiyonda kalırlar. Diğer belleticiler ise olanaklar ölçüsünde isterlerse pansiyonda kalabilirler. Bayan belletici öğretmenlere, istemeleri halinde hamilelik süresi içinde ve doğum sonrasında bir yıl süreyle nöbet görevi verilmez. Belleticilerin nöbetçi olduğu günlerdeki başlıca görevleri şunlardır:

- a. Pansiyonlarda kalan öğrencilerin ders saatleri dışında eğitimleri ile ilgilenmek.
- b. Öğrencilerin çalışma zaman ve yerlerinde, etüdlere sessizce ders çalışmalarını sağlamak ve gerektiğinde onların çalışma sırasında derslerde karşılaştıkları güçlüklerin çözümüne yardımcı olmak,
- c. Öğrencilerin günlük vakit çizelgelerini uygulamak ve gece bekçilerini kontrol ederek gereken direktifleri vermek,
- d. Yemekhane ve yatakhanelerde öğrencilerin başında bulunarak vaktinde yatıp kalkmalarını, düzenli bir şekilde yemek yemelerini sağlamak,

- e. Çamaşır yıkama ve banyo işlerinin zamanında ve düzenli olarak yapılmasını sağlamak,
- f. Etüd aralarında öğrencileri gözetimi altında bulundurmak,
- g. Etüdlerde yoklama yapmak, yoklama pusulalarını ilgili müdür yardımcısına vermek,
- h. Hastalanan öğrencilerin durumunu nöbetçi öğretmen ve idarecilere bildirmek,
- i. Pansiyonla ilgili hizmetlerin okul idaresince tespit olunan iç yönerge hükümlerine göre yürütülmesini sağlamak,
- j. Pansiyona gelen ve gidenlerin kim olduklarını öğrenip, durumları ile ilgilenmek,
- k. Pansiyon eşyasının meydanda kalmamasına dikkat etmek, ilgililerin haberi olmadan eşyanın okul dışına çıkarılmasını önlemek,
- l. Pansiyon nöbet defterine nöbeti ile ilgili hususları yazmak,
- m. Gündelik yiyeceklerin tartılarak ambardan tabelaya göre çıkarılmasında, dışarıdan gelen yiyeceklerin muayenesinde hazır bulunmak,
- n. Önemli disiplin olaylarında durumu okul idaresine zamanında duyurmak ve kendisine verilen diğer görevleri yapmak (Madde 10, Değişik üçüncü fıkra: 25.7.2001/24473 RG).

Yatılı veya pansiyonlu okulların yönetim uygulamaları gözden geçirildiğinde yatılı okullar yatılı okuyan öğrencileri bulundurması sebebi ile diğer gündüzlü öğretim veren okullardan daha farklı fiziksel bölümlere sahiptir. Yatılı okullarda temel olarak fiziki açıdan şu bölümler bulunmaktadır:

- Dershaneler.
- Etüt odaları.
- İdareci, öğretmen, revir ve nöbetçi öğretmen odaları.
- Yatakhane.
- Yemekhane.
- Banyo.
- Çamaşırhane.
- Spor salonu
- Lojmanlar.
- Oyun alanı (İnal, 2009).

Yatılı veya pansiyonlu okulların yönetim uygulamalarının yanı sıra fiziki özellikleri gözden geçirildiğinde öğretmen ve okul idaresinin sorumlu olduğu görevler gündüzlü öğretim yapan okullardan farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu bağlamda yatılı okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenleri diğer gündüzlü öğretim yapan okullarda görevli meslektaşlarından ayıran özellikleri iki ana başlık altında toplanabilir. Bunlar sorumluluk ve iş yükü olarak ifade edilebilir (Gülbeyaz, 2006). Yatılı ve pansiyonlu okullarda görev yapan yöneticilerin sorumluluğu diğer ilköğretim okullarına göre daha fazladır. Bu sebeple yatılı ve pansiyonlu okullarda diğer okullardan farklı olarak fazladan bir müdür yardımcısı görevlendirilmektedir. Diğer okullardan farklı olarak yatılı ve pansiyonlu okullarda görev yapan müdür ve müdür başyardımcılarına haftalık 25 saat üzerinden ek ders verilmekte, buna karşılık bu yöneticilerin haftanın 7 günü 24 saat sorumlu oldukları vurgulanmaktadır. Buradaki sorumluluk fiilen görev başında bulunmak olmayıp, gerektiğinde fiili göreve gelmek üzere sorumluluk olarak tanımlanmaktadır. Gündüzlü bir okuldaki yöneticilerin yaptığı bütün işleri yatılı ve pansiyonlu okullarda görev yapan yöneticiler aynen yerine getirdikleri gibi ek olarak daha fazla beceri ve sorumluluk gerektiren işleri de yapmak zorundadırlar. Bu işler kısaca:

- Pansiyon binasının bakımı, temizliği,
- Yatılı öğrencilerin disiplin, düzen ve temizliğini sağlamak,
- Satın alınacak mal ve hizmetlerin ihale dokümanlarının hazırlanması, ihale sürecinin sonuçlandırılarak mal ve hizmetin satın alınması,
- Öğrenci yemekhane işleri (Ambardan, hazırlanmış olan tabelaya göre günlük erzak çıkarılmasını ve pişirilmesi, dağıtılması, bulaşıkların yıkanması),
- Öğrenci giysilerinin ve yatakhane çamaşırlarının yıkanması,
- Rahatsızlanan öğrencilerin tedavisi,
- Belleticilerin nöbet çizelgelerinin hazırlanması ve çalışmalarının denetlenmesi,
- Ders dışı eğitim faaliyetlerinin (etüt vb.) yürütülmesi olarak sayılabilir (Gülbeyaz, 2006). Bunun yanı sıra birçok öğretmen, tayini yatılı okullara çıktığında şaşırmakta, gündüzlü okullarda yıllarca çalışmış olsa bile ilk zamanlar kendisini çok tuhaf ve yabancı bir ortamda hissetmektedir. Gündüzlü bir okulda görev yapan öğretmen ders bittiğinde okulla ilişkisini kesmekteyken, yatılı okullarda görev yapan öğretmen haftada 1-2 gece belletici olarak nöbete kalmakta, öğrencilerinin derslerinin

yanı sıra beslenme, barınma, yıkanma gibi işlerinden de sorumlu olmakta ve 24 saat bir anne-baba gibi kendini öğrencilerden sorumlu hissetmektedir (Gülbeyaz, 2006). Dolayısıyla yatılı okullardaki iş yükünün gündüzlü okullardaki iş yükünden fazla olduğu görülmektedir.

Yatılı veya pansiyonlu okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerin sorumlulukları ve iş yükü göz önüne alındığında öğrenci ve veli beklentileri önemli bir konu olmaktadır. Çünkü çocuk anne babasından ve yaşadığı ortamdan ayrılmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde yatılı okullarda öğrenim gören öğrenciler öğretmen ve diğer okul ve pansiyon çalışanlarından daha fazla bir beklenti içerisinde. Bu beklenti şu şekilde açıklamak mümkündür; aile ortamından uzaklaşan çocuk yeni girdiği ortamda bir aile sıcaklığı ve anne-babanın boşluğunu dolduracak bireyler arama çabasındadır. Öğrenciler bu boşluğun öğretmen ve idareciler tarafından doldurma beklentisi içerisine girerler. Öte yandan veliler köylerinde okul bulunmaması, çocukların tüm ihtiyaçlarının devlet tarafından karşılanması, yatılı okulların daha kaliteli bir eğitim vermesi, köy okullarına öğretmen gelmemesi, yatılı okulların daha disiplinli olması ve çok çeşitli imkânlarla sahip olması, yatılı okul öğrencisinin daha çok sorumluluk taşıması ve üst öğrenim kurumlarına daha çok devam etmeleri vb. nedenler, velilerin yatılı okulu tercih etmelerinde önemli faktörler arasındadır (Sönmez, 2000). Velilerin yatılı okulları daha fazla tercih etmelerinin nedenleri göz önüne alındığında buna paralel olarak beklentilerinin de fazla olduğu söylenebilir. Çocuğunu yatılı veya pansiyonlu okula kayıt ettiren velilerin, gündüzlü okul velilerine göre okul yöneticileri ve öğretmenlerden çok fazla ve farklı beklentileri bulunmaktadır. Yatılı okul velileri öğretmen ve idarecilerden çocuklarına anne-babalık yapmaları beklentisi içerisindedirler. Dolayısıyla yatılı veya pansiyonlu okullarda görev yapan yöneticiler ve öğretmenler farkında olarak veya olmayarak öğrencilere anne-babalık rolünü de üstlenmektedirler (Gülbeyaz, 2006).

Yatılı okulların yönetim uygulamaları, fiziki özellikleri, eğitim-öğretim misyonu, öğrenci-veli özellikleri ve beklentileri göz önüne alındığında gündüzlü okullara göre akademik başarı düzeyinin de farklılaştığı söylenebilir. Yatılı okullarda sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilme düzeyi, okul aile iş birliği, öğrencilerin ailelerinden uzak olması, büyük öğrencilerin küçük öğrencilere karşı tutumları, gündüz derse giren öğretmenlerin ders çıkışında da etüt, nöbet gibi işleri de yapmak zorunda kalmaları

nedeni ile tükenmişlik yaşamaları, öğrencilerin bazı durumlarda kendi kendilerine yetememeleri, sağlık, güvenlik, barınma ve beslenme gibi faktörler göz önüne alındığında yatılı öğrenim gören öğrencilerin akademik başarısı gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin akademik başarısına göre daha düşük olduğu söylenebilir (Arı, 2002; Çılğın, 2007; Eraslan, 2006; MEB, 2008; Ulusoy, 2006). Öte yandan yatılı öğrenim gören öğrencilerin disiplinli çalışmayı öğrenmesi, ihtiyaçlarının karşılanması, çalışma ortamı ve kaynakların olması, yatılı okulların imkânlarının diğer okullara oranla daha fazla olması gibi nedenlerden dolayı akademik başarılarının gündüzlü okullara göre yüksek olması beklenmektedir (Sönmez, 2000). Bu bağlamda Ak ve Sayıl (2006), yatılı öğrenim gören öğrencilerin, gündüzlü öğrenim gören öğrencilere göre akademik başarılarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Öte yandan Arı (2000), yatılı öğrenim gören öğrencilerin okul başarısını gündüzlü ve taşınabilir öğrenim gören öğrencilerin okul başarısından daha düşük olduğunu saptamıştır.

Yatılı okulların yönetim uygulamaları, misyonu, öğrenci-veli özellikleri ve beklentileri, akademik başarı düzeyi, okulun fiziksel yapısı, okul çalışanlarının sorumlulukları ve iş yükü gündüzlü öğretim yapan okullarla karşılaştırıldığında öğrenci açısından çeşitli avantaj ve dezavantajlar oluşturduğu görülmektedir. Yatılı okullar, okuryazarlık ve okullulaşma oranının artmasını olumlu yönde etkilemiş, kırsal kesimdeki çocuklara eğitim imkânının yanında özellikle kız çocuklarının okula kayıt ve devam oranında artışa yol açmıştır. Ayrıca sağlık, nüfus planlaması, hastalıklar ve doğal afetlerden korunma konularında bilinçlenmeye, çocuk suç oranlarının azaltılmasına, erken yaşta evlilik ve çocuk işçiliğinin önlenmesi konularında önemli katkıları olmuştur. Çocukların demokratik hak ve özgürlük anlayışı, düşünce, yaşam tarzları, seyahat, giyim, beslenme, sanatsal faaliyetler ve kitap okuma alışkanlıklarının gelişmesine önemli katkıları olmuştur. Ayrıca yatılı öğrenim gören öğrencilerin karşılaştıkları problemlere ailesinin müdahalesi ve desteği az olmasına rağmen öğrencilerin bu problemlerin üstesinden gelmesi onların olumlu benlik gelişimi ve özgüven konusunda daha avantajlı olduğu söylenebilir. Öte yandan ailesinin yanında kalarak eğitim-öğretime devam eden bireylerin aile faktörü göz önüne alındığında çeşitli avantajlara sahip olduğu görülmektedir. Çünkü bireyin ilk sosyalleşmeye başladığı yer aile ortamıdır. Özerkliğin teşvik edildiği, çatışmaların etkili bir şekilde ele alındığı, aile üyelerinin birbirlerine desteğini ve güvenini ortaya koyabildiği aile

ortamlarında, bireylerin gelişim süreçlerini başarılı bir şekilde tamamladıkları görülmektedir (Ladd ve Petit, 2002). Dolayısıyla aile desteğinin olması birey açısından önemli bir psikolojik ihtiyacı giderdiği söylenebilir. Bununla bağlantılı olarak mutlu olan ve olmayan insanların karşılaştırmalı olarak incelendiği araştırmalarda, mutlu olan bireylerin aile desteğini daha yoğun yaşadıkları, sosyal bağlarının daha güçlü olduğu görülmüştür (Diener, Diener ve Tamir, 2004). Bu açıdan bakıldığında bireyin sosyalleşmesi, çeşitli konularda bir işi başarmak için destek almada ailenin yeri yadsınamayacak bir duruma gelmektedir.

Yatılı olarak eğitim-öğretime devam eden öğrencilerin bazı konularda avantajlı oldukları söylenebilse de birçok dezavantajlı durumla karşı karşıya kaldıkları söylenebilir. Ülkemizdeki yatılı okulların birçoğunun alt yapıları yetersiz, sınıf mevcutları kalabalık ve sayı ve kapasiteleri yetersizdir. Birçok okulda spor salonu, çok amaçlı salon bulunmamaktadır. Bunun yanında çocukların yaşları küçük olduğu ve büyük öğrencilerin küçük öğrencileri ezeceği düşünüldüğü için çocuklar velileri tarafından bu okullara gönderilmek istenmemektedir (MEB, 2002, s.20-27). Türk eğitim sistemi içinde önemli bir yere sahip olan yatılı okulların kendi içindeki bütün bu sorunlarının yanında sağlık, beslenme, hijyen ve kişisel bakım gibi sorunlar diğer önemli sorunları oluşturmaktadır. Çünkü okul genellikle çocukların korunaklı yuvalarından çıkıp toplum içine girdikleri ilk yerdir. Bu durumun yaratacağı ruhsal ve sosyal sorunlar için çocuk desteklenmelidir. Bu da okullarda yaşanan sağlık, beslenme, hijyen, kişisel bakım ve psikolojik sorunlarının diğer sorunlardan daha da önemli olduğunu ortaya koymaktadır. (Şahin, 2000, s.40). Yatılı okullarda öğrenim gören öğrenciler ailelerinden, anne-baba sevgisi ve desteğinden uzakta eğitimlerini devam ettirmektedirler. Bu durum yatılı öğrenim gören öğrencilerde bazı problemlere yol açmaktadır. Ailede anne yoksunluğunun etkilerini inceleyen Spitz ve Bowlby yaptıkları araştırmada, anne bakımından yoksun büyüyen çocukların hem fiziki hem de ruhi gelişimlerinin gerileyeceğini hatta yaşamlarının tehlikeye düşeceğini saptamışlardır (Akt. Günce, 1983). Bu açıdan bakıldığında aile çocuğun gelişmesinde, olgunlaşmasında önemli bir yere sahiptir. Yatılı öğrenim gören öğrenciler zamanlarının büyük bir kısmını ailelerinden uzak geçirdiklerinden dolayı çeşitli biyopsikososyal problemlerle karşılaşmaktadırlar. Ailesi yanında kalmayan, örneğin, yurttan veya yatılı okullarda kalan öğrencilerin, gündüzlü öğrenim gören öğrencilere göre çok ağır

sorunları olmaktadır. İletişimi kuvvetli olan aile ortamında yetişen çocukların konuşma becerilerinin; cümle uzunluğu, soru sayısı, sözcük dağarcığı bakımından daha iyi durumda oldukları saptanmıştır (Demirel, 2002; Satır, 1996). Bir başka çalışmada ise yatılı öğrenim gören öğrencilerin gündüzlü öğrenim gören öğrencilere göre derse motive olmakta güçlük çektikleri saptanmıştır. Yine aynı araştırmada aile özlemi, sinirlilik, isteksizlik gibi ruhsal rahatsızlıklar en çok yatılı öğrencilerde saptanmıştır (Arı, 2000). Farklı bir araştırmada yatılı öğrencilerin kalabalık odalarda kalmaları ve banyo, tuvalet, kantin, ders çalışma odaları gibi genel kullanım alanlarının yetersiz olması öğrencilerin ruh sağlığını olumsuz etkilediği saptanmıştır (Çakır, 2006). Dolayısıyla yatılı öğrencilerde yatılı olmalarından kaynaklanan bazı psikolojik belirtiler meydana gelmektedir.

Psikolojik belirti, normal işleyişten sapan ve psikolojik bir bozukluğun göstergesi olarak değerlendirilen durumlara denir. Bu açıdan psikolojik belirtiler insan yaşamının zor ve bunaltılı dönemlerinde ortaya çıkmaktadırlar. Çeşitli olumsuz çevresel koşullar karşısında birey zaman zaman zorlanmakta ve uyum sorunları yaşamaktadırlar. Bu tür sorunlar bireyin bütün yaşamsal aktivitelerini ve verimini etkilemektedir. İşte bu olumsuz etkileri ortaya çıkaran psikolojik belirtiler, genel bir bunaltı sonucunda ortaya çıkan fizyolojik, psikolojik ve davranışla ilgili belirtilerdir (Kerimova, 2000'den akt., Alver, Dilekmen ve Ada, 2010). Buradan da hareketle psikolojik belirtiler bireyin normal yaşamını olumsuz bir şekilde etkileyen gerek fizyolojik gerekse psikolojik açıdan davranışlara nükseden belirtilerdir. Farklı tanım ve bakış açılarına genel olarak bakıldığında psikolojik belirtilerin normal davranışlardan sapan, bireyin üretkenliğini olumsuz açıdan etkileyen, yaşamsal fonksiyonların normal seyrini olumsuz bir şekilde etkileyebilen ve ruh sağlığı açısından psikopatolojik bir kavram olarak değerlendirilen bir terimdir. Bu araştırmada kapsamında öğrencilerin eğitim-öğretim sürecinde ikamet ettikleri yer bakımından aşağıdaki psikolojik belirtiler açısından karşılaştırılmıştır.

1. Somatizasyon

Somatizasyon bozukluğu, beş somatoform (Somatoform Ağrı Bozukluğu, Somatizasyon Bozukluğu, Hipokondriya, Konversiyon Bozukluğu ve Vücut Disformik Bozukluğu) bozukluğundan biridir.

Bireyin ruhsal, kişilerarası, sosyal, kültürel ve çevresel etkenlerin zorlamasıyla tıbben açıklanamayan yakınmalar, hastalık ve sağlıkla aşırı uğraş ve kronik hastalık davranışı ile karakterize bir yaşam stili benimsemesi olarak tanımlanan somatizasyonda, klinisyenin organize, sistematik ve kapsamlı bir şekilde sorunu ele alması oldukça güç olmaktadır (Ünal 2002). Somatizasyon, bedendeki bir bozukluk gibi görüntü verip, temelde ruhsal ve sosyal alanda yaşanan sorunlara ilişkin yardım arama davranışıdır. Somatizasyon, kişilik özellikleri, öğrenilmiş davranış kalıpları, psikiyatrik hastalık ve başa çıkma stili olarak birçok değişkenin anlatımı için son ortak yoldur.

2. Obsesif-Kompulsif Bozukluk

İstenmeden gelen, uygunsuz olarak yaşanan, buna bağlı olarak anksiyete ve sıkıntıya neden olan, kişinin benliğine yabancı ve yineleyici özellikteki sürekli düşünceler, dürtüler (impulslar) veya düşlemler (imajlar) olarak tanımlanan obsesyonlar ile bu düşüncelere bağlı olarak gelişen, kişinin yapmaktan kendini alıkoyamadığı tekrarlayıcı davranışlar veya zihinsel eylemler olarak tanımlanan kompulsiyonlarla karakterizedir (APA, 2000).

3. Kişilerarası Duyarlık

Kişilerarası ilişkilerde duyarlılığa sahip bireylerde kolaylıkla incinme ve kırılma, diğerleri tarafından önemsenip değer verilmediğine ve buna paralel kötü davranıldığına inanma, kendini diğerlerinden daha aşağı görme, diğerlerinin yanında iken yanlış bir şeyler yapmamaya özen gösterme gibi yaşantılara neden olarak kişilerarası ilişkilerde problemler yaşanmasına ilişkinin bozulması dâhil yol açan bir durumdur (Barnett, Boyce, Cooney ve Parker 1991).

4. Depresyon

Marazi bir vurdumduymazlık ve ümitsizlik hali olarak tanımlanmaktadır. Depresyon kökünü Latince bir kelime olan depressus'ten almakta ve De-aşağı, premere-bastırmak, sıkıştırmak anlamına gelen kelimelerden oluşmuştur (Tietze, 2002). Depresyon normal, geçici, anlık bir duygudan, bir hastalığın herhangi bir belirtisi ya da tam anlamıyla bir psikiyatrik bozukluk olarak ele alınmaya kadar birçok özelliği kapsayabilen bir kavram olarak kullanılabilmektedir(Yüksel, 2007).

5. Anksiyete

Anksiyete sözcüğü, sıkışma ve darlık anlamına gelen Hint-German dilindeki “angh” kökünden türetilmiştir. İngilizce konuşulan ülkelerde “anxiety” yaygın olarak kullanıldığı gibi dünya literatürüne de bu şekilde girmiştir. Türkçede “sıkıntı”, “bunaltı”, “kaygı”, veya “hoş olmayan bir endişe hali” olarak tanımlanabilir (Yapıcı, 2006). Anksiyete, bireye yönelik olası bir tehdit karşısında, onu gereğini yapmak üzere harekete geçmesi için hazırlayan bir biyolojik uyarıcıdır. Bu tehdit bazen bir yitimden, bazen de ruhsal iç çatışmadan kaynaklanır. Çatışma iç dürtüler ile iç ya da dış engeller arasında olabilir. Kısacası anksiyete, bir tehdide karşı gelişen geleceğe yönelik bir tepkidir (Özer, 2006)

6. Öfke ve Düşmanlık

Öfke denildiğinde karşımıza birçok tanım çıkmaktadır. Türk Dil Kurumu Sözlüğü’nde (2005) öfke, engellenme, incinme ya da gözdağı karşısında gösterilen saldırganlık tepkisi, kızgınlık, hışım, hiddet, gazap olarak tanımlanmaktadır. Psikoloji sözlüğünde ise, öfke kavramı, “engellenme, saldırıya uğrama, tehdit edilme, yoksun bırakma, kısıtlama vb. gibi durumlarda hissedilen ve genellikle neden olana şeye ya da kişiye yönelik şu ya da bu biçimde saldırgan davranışlarla sonuçlanabilen oldukça yoğun olumsuz bir duygu” olarak tanımlanmaktadır (Budak, 2000, s.565).

Hostilite sinirlilik ve titreme hali, sıkıntılardan sonra başkalarının suçlu olduğu duygusu, kızma, öfkelenme, güvensizlik, birini dövme, yaralama, zarar verme isteği, bir şeyi kırma dökme isteği gibi semptomları içerir. Sinirlilik ve titreme hali, sıkıntılarından dolayı başkalarından suçlu olduğu duygusu, kızma, öfkelenme, güvensizlik, birini dövme, yaralama, zarar verme isteği, bir şeyleri kırma dökme isteği gibi semptomları içerir (Enç, 1978).

7. Fobik Anksiyete

Belirli bir kişi, yer, obje veya duruma karşı sürekli korku tepkisidir. Bunun sonunda kişi kendini koruma ya da kaçma davranışında bulunur. Şiddeti hafif bir tedirginlik duygusundan ağır korkuya kadar gidebilir. Kişide baygınlık hissi, çarpıntı, ölüm korkusu, kontrolü kaybetme ve çıldırma korkuları eşlik eder (Akman,1997).

8. Paranoid Düşünce

Hezeyanlı bozukluk veya eski kullanımıyla paranoya sistemli ve değişmez nitelikteki non-bizar hezeyanlarla karakterize bir psikiyatrik tablodur. Hezeyan, en kısa tanımıyla mantıklı düşünceyle değiştirilemeyen yanlış inançlardır (Savrun, 2008). Örneğin sivil polislerin birini takip etmesi mümkündür ama olmadığı halde bunu varmış gibi kabul etmek bir non-bizar hezeyandır. Hezeyanlar başta şizofreni olmak üzere birçok psikiyatrik hastalıkta görülebilir. Hezeyanlı bozuklukta sistemli hezeyan dışında başkaca belirgin bir semptomatoloji görülmez (Savrun, 2008).

9. Psikotik Bozukluk

Psikotik sözcüğü en daraltılmış tanımı ile hezeyanlar (sanrılar) ve halüsinasyonların (varsanılar) varlığını içermektedirken, en geniş anlamı ile, benlik sınırlarının ve gerçeği değerlendirme yetisinin yitirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Işık 2008). Psikotik bozukluklarda, ego işlevleri, özellikle gerçeği değerlendirme açısından büyük hasar görmekte ve ağır uyum bozuklukları meydana gelmektedir (Bregg, Hoffling ve Leininger, 1981). Psikotik belirtiler, psikotik bozukluklarda, duygudurum bozukluklarında, madde kullanımında ve bazı tıbbi durumlarda görülebilen düşünce, algı, duygulanım ve davranışla ilgili belirtilerdir. Belirtiler sosyal ve mesleki işlevsellikte bozulmalara yol açar ve kişilerin tıbbi yardım aramasına neden olur (Buchanan ve Carpenter 2005).

1.1. Problem Durumu

Bu araştırmada yatılı liselerde öğrenim gören gündüzlü ve yatılı öğrencilerin psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna cevap aranmıştır. Bu temel problem çerçevesinde aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Gündüzlü ve yatılı lise öğrencilerinin psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

2. Gündüzlü ve yatılı lise öğrencilerinin ikamet ettikleri yere, cinsiyetlerine, okudukları okul türüne, ailedeki birey sayısına, ailelerinde herhangi bir bireyin psikolojik rahatsızlık yaşama durumuna, anne eğitim düzeyine, baba eğitim düzeyine, algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine, anne-babalarının dersleriyle ilgilenme

durumuna ve ilköğretimi kiminle okuduklarına göre psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Gündüzlü ve yatılı öğrenim görme durumuna bakılmaksızın öğrencilerin, cinsiyete, öğrenim gördükleri okul türüne ve ailede psikolojik rahatsızlığı olan birinin var olup olmaması durumuna göre psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu çalışma yatılı liselerde öğrenim gören gündüzlü ve yatılı öğrencilerin psikolojik belirtilerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

1.3. Önem

Çocukluk döneminden sıyrılan, yeni ve çalkantılı bir döneme geçiş yapan lise öğrencilerinin eğitim öğretim süresince ikamet ettikleri yer düşünüldüğünde bazı sorunlarla karşılaştıkları bilinmektedir. Bundan dolayı eğitimde ikamet edilen yer özellikle çağımızda araştırmacıların ilgilendikleri bir alan haline gelmiştir.

Günümüzde yatılı okullarda öğrenim gören öğrenciler için en önemli sosyal destek kaynakları olan ailelerinden uzakta yetişmektedir. Özellikle sosyal desteğin yeterli düzeyde algılanmaması ya da hatalı olması durumunda pek çok uyum problemleri ortaya çıkabilmektedir (Trotter, 1989). Düşük sosyal destek; madde kullanımı (Mason 2004), kaygı ve depresyon belirtilerinin önemli bir yordayıcısı olarak görülmektedir (Espelage ve Holt, 2005).

İlgili araştırmalar incelendiğinde, genellikle YİBO ve çocuk esirgeme kurumlarıyla ilgili çalışmalar yapılmıştır. Ancak yatılı liselerde öğrenim gören öğrencilerin kaldıkları yer açısından psikolojik belirtilerin ele alındığı çalışmalar azdır. Bu açıdan değerlendirildiğinde bu araştırma bulguları yatılı liselerde öğrenim gören gündüzlü ve yatılı öğrencilerin psikolojik belirtilerini incelemiş olmasından dolayı koruyucu ve önleyici ruh sağlığı hizmetlerine ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.4. Varsayımlar

Öğrencilerin kendilerine verilen SCL 90-R (Psikolojik Belirti Tarama Listesi) envanterini ve kişisel bilgi formunu içtenlikle, gerçeğe yakın ve tarafsız bir şekilde yanıtladıkları kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın örneklemi 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılında Ağrı Fen Lisesi, Ağrı Dağı Anadolu Lisesi, Patnos Endüstri Teknik ve Meslek Lisesi, Patnos İmam Hatip Lisesi, Tutak Mehmet Şükrü Balcı Anadolu Lisesi, Tutak İmam Hatip Lisesi, Hamur Lisesi, Ağrı Naci Gökçe Anadolu Lisesinde öğrenim gören 504 12. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.
2. Araştırmada incelenen “psikolojik belirtiler” geliştirilmiş olan SCL-90-R (Psikolojik Belirti Tarama Listesi) envanterinin kapsamıyla sınırlıdır.
3. Psikolojik Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R)’nin uygulanma yaş kitlesi 17 ve üstü yaş grubuyla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bu çalışmada kullanılan bazı temel kavramlarla ilgili kısa tanımlar verilmiştir.

1.6.1. Eğitim

Eğitim; bireye bilgi, beceri kazandırma, onun topluma uyumunu sağlama, geçmişle bugünü bağlama ve yarına hazırlama surecidir. Aynı zamanda, bireyi, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ve pozitif düşünceye dayalı olarak, toplumun bilgi, değer ve davranış ilkeleri yönünden şekillendiren, ulusal ve evrensel değerlerle uyum içinde kaynaştıran psikolojik, sosyo kültürel ve ekonomik hayatın vazgeçilmez bir surecidir (MEB, 2001, s.46-57).

1.6.2. Öğretim

Okullarda yapılan planlı kontrollü ve örgütlenmiş öğrenme faaliyetlerine öğretim adı verilir (Erden, 1988, s.20).

1.6.3. Lise

İlköğretime dayalı en az dört yıllık öğrenim veren genel liseler ile mesleki ve teknik liseleri kapsamaktadır (METK, Madde 26).

1.6.4. Psikolojik Belirti

Psikolojik belirtiler en genel anlamıyla zorlanma (distress) karşısında verilen tepkiler olarak tanımlanmaktadır (Dağ, 1991).

1.6.5. Somatizasyon

Herhangi bir organik bozukluk belirlenmediği halde fiziksel semptomlardan yakınma ve bedensel hastalığı olduğu endişesi taşıma temel özellikleridir. Bedensel hastalık korkusu ve doktor doktor dolaşma bir yaşam tarzıdır (Abay ve Kara, 2000).

1.6.6. Obsesif Kompulsif Belirtiler

Obsesif kompulsif bozukluk, kronik, kimi zaman da dönemsel bir gidiş gösteren, obsesyonlar ya da kompulsiyonlarla ya da bunların her ikisiyle karakterize bir hastalık tablosudur (Aksoy, 2006).

1.6.7. Kişilerarası Duyarlılık

Kişilerarası duyarlılık; bir kişisel yetersizlik duygusu, sık sık diğerlerinin davranışlarını yanlış yorumlama ve kişilerarası kaçınma, güvenli olmayan davranış gibi diğerleri ile bir arada olunan ortamlarda huzursuzluk yaşanması ile şekillenen bir durumdur (Boyce ve ark., 1992).

1.6.8. Depresyon

Depresyon derin üzüntülü bir duygu durum içinde duygularda güvensizlik, düşünce, konuşma ve hareketlerde yavaşlama, değersizlik, güçsüzlük, isteksizlik, karamsarlık, çöküntü duygu ve düşüncelerinin oluşması gibi belirtileri içeren ruhsal bir rahatsızlık durumudur (Aşkın 1999; Ertem ve Yazıcı 2006).

1.6.9. Anksiyete

Anksiyete, beklenmedik bir olay karşısında gelişen endişe duygusuna bağlı huzursuzluktur (Rachman, 2004).

1.6.10. Öfke ve Düşmanlık

Öfke kavramı, genel olarak canlı organizmanın varlığını tehdit eden durumlara gösterdiği doğal bir tepki, çok hafif bir rahatsızlıktan yoğun bir kızgınlığa ve hiddete kadar değişen yoğunluklarda yaşanan bir duygudur (Şahin, 2004). Düşmanlık, karşısındakine zarar verme intikam alma, ona acı çektirme arzusu eşliğinde gelişen inatçı bir içerleme ve öfke duygusudur (Alver, 2003).

1.6.11. Fobik Anksiyete

Fobiler, neden olarak gösterilen uyararla orantılı olmayan şiddette ortaya çıkan anksiyete ve bu abartılı anksiyete tepkisinin mantıksız olduğunu bilmesine karşın bireyin kaçınma davranışlarını engelleyemediği yer, durum, nesne ve işlevlere ilişkin duygu ve tepkilerini tanımlar. Sınırlı korkular birçok insanda görülebilir. Korku ancak insanın yaşamını kısıtladığı, özgürce yaşamasını önlediği zaman fobik özellik kazanır (Sungur, 1997).

1.6.12. Paranoid Düşünceler

DSM IV TR'ye göre Paranoid düşünceler başka hemen herkesin neye inandığına bakılmaksızın sürdürülen ve tersinin geçerli olduğuna ilişkin açık ve tartışmasız kanıtlar olmasına rağmen değiştirilemeyen, dış gerçeklikten doğru olmayan anlamlar çıkarmaya

dayalı, kişinin bağlı olduğu kültürün ya da alt kültürün diğer üyelerince kabul görmeyen yanlış inanç olarak tanımlanmaktadır (DSM-IV., 2000).

1.6.13. Psikotik Bozukluk

Hezeyanlar, halüsinasyonlar, deorganize konuşma (sık sık konu dışı sapmalar gösterme), ileri derecede deorganize ya da katatonik davranış belirtilerinden en az birinin birden başlaması bu bozukluğun başlıca belirtileridir (Akt: Alkan, Kılıç, Koç ve Sezer, 2006). Psikotik sözcüğü en daraltılmış tanımı ile hezeyanlar (sanrılar) ve halüsinasyonların (varsanılar) varlığını içermekteyken, en geniş anlamı ile, benlik sınırlarının ve gerçeği değerlendirme yetisinin yitilmesi olarak tanımlanmaktadır (Işık 2006).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Çalışılan Konu ile İlgili Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde eğitime etki eden faktörler üzerinde durulmuş olup bu faktörlerden biri olan öğrencinin eğitim-öğretim sürecinde barındığı-kaldığı yerin psikolojik belirtiler üzerindeki etkisi üzerinde durulmuştur.

2.1.1. Eğitime Etki Eden Faktörler

Genel olarak eğitime etki eden faktörleri üç başlık altında toplayabiliriz. Bunlardan birincisi bireyin içinde doğup büyüdüğü ve ilk sosyalleşmeye başladığı ortam olan aile, ikincisi bireyin çeşitli bilgi becerileri kazandığı eğitim-öğretimin belli plan-program ekseninde yapıldığı ortam olan okul faktörü ve sonuncusu bireyin özellikleri olarak sıralanabilir

2.1.1.1. Aile faktörü

2.1.1.1.1. Aile

Aile, aynı soydan geldiklerine inanan, toplumca belirlenen sosyal normlara göre birbirlerine bağlanmış, insan türünün devamını sağlayan, ana baba ve çocuklardan meydana gelmiş aralarında içten sıcak ve güven verici ilişkilerin kurulduğu ekonomik etkinliklerin belirli bir ölçüde yer aldığı bir sosyal kurumdur. Hedgos, aileyi şu şekilde tanımlamıştır: Aile çevremizde dünyaya bakışımızı oluşturan aile içinde yaşadığımız deneyimleri kazandıran evlilik, kan ya da evlat edinme bağlarıyla tek bir hane halkı oluşturan karı-koca, anne-baba, çocuklar ve kardeşler olarak her biri kendi toplumsal konumu içinde birbirlerini karşılıklı etkileyen, ortak bir kültür oluşturan, paylaşılan ve sürdüren bireyler grubudur (Hedgos, 1997).

Toplumsal bir grup, bir birlik olan aile, ortak mekân, ekonomik iş bölümü ve üreme süreci ile karakterize edilmektedir. Aile üyelerinin sayısı, içinde bulunduğu toplumun şekli, kültür dokusu ve ekonomisine göre değişebilmektedir. Aile; alanı mekân ve sayı anlamında dar ve geniş olabilen, temelde eş birlikteliği ve sosyal ve hukuki dayanağı oluşabilen bir organizasyon olarak görülmektedir (Berkay, 1998; Santur, 1998). Aile, üyesi olduğu toplumun kültürünü ve değerlerini yansıtır. Bununla birlikte ailenin kendine özgü bir içyapısı ve kendi içinde benimsediği kuralları olan bir iç dinamiği vardır. Aile, belirli rollere sahip bireylerden oluşmaktadır. Bu rollerin yerine getirilmesine ilişkin kurallar ise, yine aile tarafından belirlenmiştir (Kasapoğlu, 1993).

2.1.1.1.2. Ailenin eğitimde yeri ve önemi

Aile, eğitim işlevi olan bir sosyal kurumdur. Anne-babanın eğitim düzeyi, değerleri, okula bakış açısı öğrenci ile okul ortamına yansır. Okulun amacını anlamış ve benimsemiş olan ailelerin okula sağladıkları ekonomik ve psikolojik destek okul için çok önemlidir. Bu anlamda okul, çevresini de etkilemek ve eğitmek zorundadır (Başaran, 2000). Çeşitli çalışmalar, veli katılımının öğrencilerin tutumları, okula devam ve akademik başarıları üzerine olumlu etkili olduğunu doğrulamaktadır. Bu nedenle, okullar velileri okul faaliyetlerine katılmaları için isteklendirmeli ve bunu sağlayacak yeni yollar bulmalıdır. Ancak burada iki yönlü bir sorumluluk da söz konusudur. Okulların, velilerin katılması için gerekli desteği sağlaması gerekirken, velilerin de çocuklarının eğitimine katılmak için zaman bulmaları gereklidir (Caplan ve diğerleri, 1996).

Aile, çocuğun fiziksel, akli ve ruhsal sağlığının temellerinin atıldığı yerdir. Aile, çocuğun doğal çevresi ve yaşamı boyunca hayatının odak noktası olmaya devam eder. Aile, çocuğun ilk ve en önemli eğitim yeridir. Aile çevresi, aynı sistem ve okulda eğitim alan çocuklarda bu eğitimden yararlanma oranını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu bağlamda Pestalozzi aileyi “gerçek eğitimin anası” olarak tanımlamıştır.

Anne-baba ve çocuk ilişkilerinin çocuğun yetişme ve kişilik kazanmasında etkisi çok büyüktür. Çocuklar, insanlar arası ilişkileri, toplumun değer yargılarını, öz güveni, yaşamla ilgili anlayışları büyük ölçüde aile içinde, ailenin bireyleriyle sürekli bir biçimde etkileşimde bulunarak öğrenirler. Bu ilişkiler olumluysa çocuklar sağlıklı bir

gelişme gösterir ve okumaya, öğrenmeye arzu gösteren, çalışmaktan zevk alan, insanları seven, onlarla iyi ilişkiler kuran bireyler olurlar. Anne-babanın öncelikli görevi çocuğun olumlu yönlerini ve yetilerini su yüzüne çıkarmak ve geliştirmektir. Örneğin bazı derslerde başarılı olamayan bir çocuğu spora veya müziğe kanalize ederek bu alanlarda başarılı kılmak, onun özgüvenini olumlu etkileyeceğinden zaman içinde okul başarısının gelişmesine yardımcı olacaktır. Anne-baba çocuğa deneyim fırsatı verdiği, haklı başarılarından dolayı onu övdüğü sürece çocuğun özgüveni gelişir. Buna bağlı olarak çocuğa öğrenme tutkusu aşılanmış olur (Yavuzer, 1998). Bu bağlamda öğrenci velileri okul sistemi içerisinde en az öğrenci kadar ve öğretmen kadar yer tutar. Ailelerin okulların işlevini yerine getirebilmesi için sağlayacakları her türlü gerek ekonomik, toplumsal, kültüre destek gerekse çocukların eğitime verecekleri destek büyük önem taşımaktadır (Tuzcuoğlu, 2007). Dolayısıyla aile katılımında kabul edilen en temel ilkelerden birinin, öğretmen, çocuk, aile ve yöneticilerin bu süreçte hep birlikte yer alması ilkesi olduğu söylenebilir. Çocukların okulda kazandıkları becerilerin ev ortamında pekiştirilmesi ve desteklenmesi, okul-ev arasında tutarlılığın sağlanması ve anne-babaların okulun etkili bir ögesi haline gelebilmesi, bugün eğitim sürecinin temel hedeflerinden biridir (Akkök, 2003). Bu temel hedeflere ulaşmak ve eğitim sürecinde çocuğun daha başarılı olabilmesi için de ailenin çocuğunun eğitime katılması gerekmektedir. Okul ve aile çocuğun gelişimi ve başarısı için eğitim görevini birlikte üstlenmek durumundadır (Kaşıkçı, 1996).

2.1.1.1.3. Ailenin çeşitli yönleri ve eğitim

2.1.1.1.3.1. Ailenin çocuğun eğitime yaklaşımı ve eğitim

2.1.1.1.3.1.1 Yakından ilgilenen aileler

Bu tür aileler, çocuğun eğitimle ilgili her konuyla yakından ilgilenip çocukların uygun davranış ve alışkanlıklar edinmesine önem verirler. Bu yönüyle eğitim-öğretim sürecinde öğretmene yardımcı olurlar. Öğretmen ile iletişimleri kopuk değildir. Dolayısıyla böylesi aile çocuklarının akademik başarılarının yüksek olması beklenmektedir.

2.1.1.1.3.1.2. Sorun çıkınca ilgilenen aileler

Çocuğun eğitiminde tamamen kayıtsız kalmamakla birlikte okul ve öğretmene daha fazla sorumluluk yükleyen aileleri kapsamaktadır. Sorun çıkmadıkça öğrencinin eğitimi-öğretimi ile pek ilgili değildirler. Dolayısıyla böylesi ailelerde yetişen çocukların ilgili ailelerde yetişen çocuklara oranla diğer faktörler sabit kalmak şartıyla okul başarılarının daha düşük olması beklenmektedir.

2.1.1.1.3.1.3. İlgisiz aileler

Bu aileler çocuğun okul hayatıyla hiç ilgilenmezler, iletişim kurmak zordur. Bu tür aileler hakkında en sağlıklı bilgi yine öğrenci aracılığıyla alınabilir (Aytaç,2000). Dolayısıyla ilgisiz aile çocukların eğitim-öğretim başarı durumu ilgili aile çocuklarına oranla daha düşük olması beklenmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde bu aile çocuklarının akademik başarılarının arttırılması için öğretmen-aile iş birliğinin güçlendirilmesi gerekmektedir (Aytaç,2000).

2.1.1.1.3.2. Ailenin sosyo-ekonomik durumu ve eğitim

Ailenin maddi geliri, sosyo-ekonomik durumun en önemli göstergelerindendir. Bu bağlamda ailenin eğitime olan ilgisinin ve alakasının bu gösterge ile ilgili olduğu söylenebilir. Bu bakımdan eğitim talebini belirleyen başlıca unsur gelir seviyesidir. Eğitimin ücretsiz olması halinde bile; gelirin, eğitim talebinin sınırını teşkil ettiği ve gelir seviyesi artmadıkça mecburi eğitimin tek başına eğitim talebini arttırmayacağı kesindir (Erin, 1972). Eğitim hayatında devletimiz sadece 12 yıllık süreyi kapsayan ilköğretimi ve ortaöğretimi zorunlu ve ücretsiz yapmıştır. Bundan sonraki eğitime devam edebilmek için maddi durumunun ailelerin iyi olması gerekmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde yapılan çalışmalar göstermektedir ki; ailelerin gelir düzeyi seviyesi çocuğun okuldaki ve hayattaki başarısında oldukça önemlidir. Yüksek gelirli ailelerin çocukları; okul ve hayatta yüksek başarı, düşük gelirli ailelerin çocuklarının ise okul ve hayattaki düşük başarıları arasında anlamlı ilişkiler vardır. (Akcan, 2001). Dolayısıyla ailenin sosyo-ekonomik düzeyi ile ailedeki çocukların eğitim başarıları arasında doğrudan bir ilişki olduğu söylenebilir.

2.1.1.1.3.3. Aile kompozisyonu ve biçimi

Ailelerin kırsal, gecekondü ve kent ailesi oluşları; geniş ya da çekirdek aile olması çocuk eğitimi bakımından önemlidir. Kırsal aileler ihtiyaç hissettikleri tarımsal yetişkin bireyleri ve çocuklardan sağlarlar. Bu nedenle kırsal aileler eğitime daha az değer verirler. Kırsal alanlardaki okuma yazama oranı ve nüfusun eğitim düzeyi kent ailelerine göre daha düşüktür. Gecekondü aileleri kırsal ailelere göre eğitime daha fazla destek verirler; ancak gecekondü aileleri yetersiz sosyo-ekonomik şartlardan dolayı eğitim imkânlarını yeterli ölçüde çocuklarına sunamazlar. Birçok gecekondü ailesinde çocuk ailenin ekonomik gelişimine katkıda bulunduğu için okula devamında bu durum olumsuz şekilde etkide bulunmaktadır (Gül, 2007). Bu açıdan düşünüldüğünde ailenin ikamet ettiği yer, aile yapısı ve biçimi ile çocukların eğitim başarıları arasında bir ilişkinin varlığından söz edilebilir.

2.1.1.1.3.4. Okul-aile işbirliği ve eğitim

Okul aile işbirliği, çocuğun başarısı ve gelişiminde kaynakları en üst düzeye çıkarmak için okul personelini, aileleri, çocukları ve toplum üyelerini bir araya getiren ortak bir planlama sürecidir. Aile katılımı ve okuldaki şiddet arasındaki bağlantıların nadiren üzerinde çalışılsa da artan aile katılımı okul ve aile arasındaki tutarlılık ve iletişimi geliştirmekte ve öğrenmeye daha yardımcı aile ortamı sunmaktadır. (Schwartz, 2003). Bu açıdan bakıldığında okul aile işbirliği, öğrenci başarısının artması, katılım, güdülenme, kendine güven ve davranışların değişmesini sağlamaktadır. Çocukların okul ve öğretmenlere davranışlarında olumlu tutumlar geliştirmesinde aile katılımı temel bir araçtır (Güney, 2009). Dolayısıyla bu aracın yaratacağı bütün olumlu sonuçlar aileyi ve çocuğu etkiler. Diğer bir ifadeyle okul aile işbirliğinden en fazla yararlanacak olan öğrencilerdir. Yani öğretmen ve velinin iletişimi öğrenci için çok güçlü bir motivasyondur. Bu işbirliği öğrencinin sağlıklı kişilik geliştirmesinde yardımcı olur. Öğrenci böylece kendisini daha iyi ve mutlu hisseder. Bütün bu olumlu gelişmeler öğrencilerin akademik başarılarını artırır (Şişman, 2004). Bundan dolayıdır ki etkili okul aile işbirliği sağlanmanın eğitim açısından önemi yadsınamaz.

2.1.1.1.3.5. Ailenin çocuğa verdiği motivasyon ve eğitim

Motivasyon öğrencinin okul başarısını etkilemesi bakımından önemli bir faktördür. Çünkü çocuk davranışlarından dolayı takdir alıyorsa o davranışını tekrar edecektir (Kahyaoglu, 2004). Öğrencinin herhangi bir konuya veya derslere karşı motivasyonunu etkilemede aile önemli bir yere sahiptir. Bundan dolayı aile çocuğunun okulda başarılı olabilmesi için motivasyonunu sürekli yüksek tutmaya çalışmalıdır. Özellikle başarılı olduğu alanlarda çocuklarını takdir etmelidir. Bu açıdan değerlendirildiğinde ailenin çocuğa verdiği motivasyonun eğitime etki eden bir diğer faktör olduğu söylenebilir.

2.1.1.1.3.6. Öğrencinin yaşadığı evin fiziki durumu ve eğitim

Eğitim-öğretim süresince öğrencinin ailesiyle yaşadığı yerin fiziki şartları yapılan eğitimin verimli olması bakımından önemlidir. Ders çalışılan fiziksel mekân öğrenmenin iskeletini oluşturmakta ve öğrenmeyi ilerletmeye olumlu katkılar sağlamaktadır (Öz, 1999). Örneğin öğrencinin ders çalıştığı evin öncelikle yeterli bir ısıya sahip olması gerekir. Öğrencinin soğuk bir ortamda ders çalışması verimi düşürmektedir. Hatta böyle bir ortamda öğrencinin ders çalışamayacağını bile söyleyebiliriz. Bu düşünceden hareketle, sobayla ısınan bir evdeki ortamla kaloriferle ısınan bir evdeki ortam verimli çalışma bakımından aynı olmaz. Kaloriferle ısınan bir evde ders çalışan öğrenci sobayla ısınan bir evde çalışan öğrenciye göre daha avantajlıdır. Bir başka ifadeyle öğrencinin yaşadığı evin fiziki durumu ve koşulları öğrencinin akademik başarısında belirleyici bir faktördür.

2.1.1.1.3.7. Anne babanın mesleği ve eğitim

Bireyin sahip olduğu meslek, onun toplumsal statüsünü belirlemede önemli bir etkidir. Bunun nedeni ise günümüzde bilgi ve teknoloji birikiminin özellikle bir uzmanlaşmayı zorunlu kılmasıdır. Meslek sahibi olma, modern toplumların vazgeçemeyeceği bir zorunluluktur (Arslan, 2006). Bu zorunluluk göz önüne alındığında yapılan araştırmalar da göstermektedir ki; anne- babanın mesleği ile çocuğun okul başarısı arasında yakın ilişki olduğu tespit edilmiştir. Anne-baba

meslekleri gruplamasında, sosyal saygınlık derecesi ve gelir durumu iyi olan kişilerle yüksek eğitim görmüş, devlet ve özel sektör memurları ilk iki grup içinde ele alınmıştır; bunu orta derecede esnaf izlemiştir; en düşük sosyo-ekonomik grupta olan işçiler de alt grupta kümelenmiştir. Mesleklerin başarı veya başarısızlığına göre yapılan sınıflamada, başarılı öğrenci anne-babalarının ilk iki grupta olduğu; başarısız öğrencilerin babalarının da sosyo-ekonomik yönden daha düşük grupta yer aldığı görülmektedir (Tezcan, 1981). Dolayısıyla öğrenci başarısı ve neticede eğitim üzerinde etkili bir diğer faktörün ebeveyn mesleği olduğu söylenebilir.

2.1.1.1.3.8. Anne babanın öğrenim durumu ve eğitim

Toplumların gelişmişlik düzeylerinin farklı olması ve her toplumun da kendi yaşam sürecinde ayrı bilgi ve deneyim birikimlerine sahip olması, bireylerin eğitim düzeylerinde de farklılıklara neden olmaktadır. Bireylerin toplum içinde statü kazanmaları, gördükleri öğrenimin düzeyi ile orantılıdır (Erden ve Fidan, 1987). Dolayısıyla ailenin eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğa kendini ifade etmesi konusunda sağlanan imkânlar artmakta ve sosyal ilişkilerinde başarılı, girişken, yaratıcılık yeteneğini geliştirebilen ve fikirlerinin ifade edebilme becerisine sahip çocuklar yetişmektedir (Üçcan, 1990). Bir başka deyişle anne ve babanın eğitim düzeyinin yüksek olması çocuklarını eğitimi ile daha bilinçli ve daha fazla ilgilenmelerine sebep olur. Çünkü eğitim yolu ile sosyal mobiliteye uğramış bireyler eğitimin öneminin farkındadır. Dolayısıyla çocuklarının da böyle bir eğitimi almaları için ilgilenirler. Anne babanın eğitim düzeyi yükseldikçe çocuklarını sorunlarını daha akılcı ve gerçekçi bakabileceklerini, uygun çözüm yolları bulabilmek için daha çok çaba ve zaman harcayacaklarını söyleyebiliriz. Çünkü eğitimin sonuçlarından kendileri istifade etmişlerdir. Bu durumu Özgür (1990) şöyle ifade etmektedir; eğitilmiş ailelerin okul çalışmalarında çocuklarına yaptıkları yardımlar, eğitimleri nispetinde büyük ve faydalı olur. Eğitim düzeyi düşük olan ailelerin ise çocuklarına şahsi yardımı ancak eğitimleri düzeyinde olur (Aslan, 1994). Bu açıdan değerlendirildiğinde ailenin eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencinin okul başarısı buna paralel olarak yükselmektedir.

2.1.1.1.3.9. Aile içi ilişkiler, davranışlar ve eğitim

Aileler öğrencinin yaşantısında önemli ve etkileyici role sahiptir. Çocukların toplumsal norm ve değerleri kazandığı ilk basamak ailedir. Bu açıdan bakıldığında Aile içi ilişkiler ve davranış kalıpları öğrencinin nasıl bir birey olacağı sinyallerini vermekle birlikte eğitim öğretim sürecine etki eden bir faktör olarak değerlendirilir. Goleman'a göre konuyla ilgili olarak; çocuklarıyla doğrudan ilişkilerinin yanı sıra, bir karı-kocanın kendi aralarında hisleriyle nasıl bas ettikleri ailedeki en ince duygusal alışverişleri bile gözden kaçırmayacak kadar akıllı öğrenciler olan çocuklara çok etkili dersler verir (Akt. Ertürk, 1997). Buradan hareketle aile geçimsizlikleri ve boşanmalar çocukların okul başarıları üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. (Tezcan, 1981). Eğer çocuk anne-babanın çokça kavga ettiği, tartışma ve şiddet gösterdiği bir aile ortamında yaşıyorsa bundan olumsuz etkilenir. Böyle bir aile ortamı çocuğun psikolojisini bozarak okuldaki başarısını etkileyebilir. Bundan dolayı anne babanın birbiriyle olan ilişkisi çocuğun okul başarısı açısından önemlidir ve başarısını da etkilemektedir. Dolayısıyla eğitime etkisi bakımından önemlidir.

Sonuç olarak yapılan araştırmalar, anne-baba yoksunluğunun çocuğun eğitimini olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Dennis (1980), bir yetiştirme yurdunda yaptığı bir araştırmada (çocukların anneye en ihtiyaç duydukları bir yaşta) bu yurttan büyüyen çocukların büyük gelişim bozuklukları gösterdiklerini ortaya koymuştur. Yurtlarda büyüyen çocuklar sadece zekâ gelişimi ve konuşma alanında gerilikler göstermekle kalmamışlar, aynı zamanda hareket becerilerinde de yaşlılarına kıyasla büyük gelişim eksiklikleri göstermişlerdir. Çelenk (2001), ilk okuma-yazma öğretiminde, evde çocuğuna eğitim yardımı sağlayan ve bu amaçla okul ile yakın işbirliğine giren ailelerin çocuklarının okuduğunu anlama başarılarının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Evlat edinilmiş, yani koruyucu aileye verilmiş çocuklar üzerinde yapılan karşılaştırmalı araştırmalarda, bu çocukların zekâ gelişimleri ile ruhsal olgunluk ve toplumsal uyum bakımından yuva çocuklarından çok ileri oldukları görülmüştür (Yörükoğlu, 1980).

2.1.1.2. Birey faktörü

2.1.1.2.1. Birey

Eğitimde birey en genel anlamıyla öğrenen-öğrenci anlamına gelmektedir. Öğrenci, okulca öngörülen program çerçevesinde yeni davranışlar kazanması beklenen ve okulun asıl nüfus yoğunluğunu oluşturan kesimdir. Okulun rol yapısı içinde öğrenci, öğrenen rolündedir. Dolayısıyla öğrenciden beklenen, kendisi için öngörülen bilgi, beceri ve tutumları kazanmasıdır. Öğrenci, okuldan bilgi ve beceriler yanında; yeni değerler, görüşler de öğrenir, kişiliğini geliştirme olanağı bulur (Giray, 2006, s.106). Bunun yansısı birey hayatı boyunca öğrenen bir varlıktır. Bu açıdan bakıldığında her insan döllemeden ölüme kadar bir eğitim sürecinden geçmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde birey eğitimin ayrılmaz ve en önemli bir parçasıdır.

2.1.1.2.2. Bireyin eğitimdeki yeri ve önemi

Çeşitli eğitim tanımlarına göz attığımızda; eğitim, *bireyin* davranışlarında kendi yaşantısı ev kasıtlı kültürlenme yoluyla istendik değişiklik meydana getirme sürecidir (Ertürk 1975). Başaran (1994, s.35) eğitimi, *insana* kendisinin ne olduğunu göstermek, kendisini tanımasına, bilmesine, bulmasına yardım etmek olarak tanımlamıştır. Fidan ve Erden' e (1993, s.47) göre eğitim; belli amaçlara göre *insanların* davranışlarının planlı olarak değiştirilmesi ve geliştirilmesinin yasa ve ilkelerini bulmaya ve bu amaçla teknikler geliştirmeye çalışan bilim dalıdır. Kant'a göre eğitim; *insanların* mükemmelleştirilmesidir.

Eğitim, *bireyin* toplumsal yeteneğinin ve en elverişli düzeyde kişisel gelişmesinin elde edilmesi için seçilmiş ve denetimli bir çevreyi, (özellikle okulu) içine alan toplumsal bir süreçtir (Güloğlu, 2004). Eğitim çoğu zaman kelime anlamı ile *ferdin* sosyalleştirilmesi, hemcinslerine benzer ve topluma faydalı bir üyenin hazırlanması anlamına gelir (Leif ve Rustin, 1980, s.11). Eğitim, *çocukları* ve *gençleri* toplumsal hayata hazırlamaktır (Dewey).

Bütün bu tanımlardan geçen “birey” kelimesi aslında bireyin eğitim açısından önemini ortaya koyacak niteliktedir. Tanımlardan ortak bir şekilde vurgulanmak istenen eğitimin birey için var olduğudur ve eğitimin temel materyalinin insan, birey olduğudur.

Bu bağlamda bütün eğitim politikaları, eğitim stratejileri, eğitim kurumları birey için vardır ve birey eğitimin olmazsa olmazlarından biri ve en önemli olanıdır. Bireyin eğitimdeki yerini ve önemi özetlenirse; Birey, eğitim örgütlerinin var olma nedenidir ve eğitim birey için vardır.

2.1.1.2.3. Bireyin çeşitli yönleri ve eğitim

2.1.1.2.3.1. Bireyin kişilik özellikleri ve eğitim

Batı dillerinde, kişilik sözcüğünün karşılığı olarak kullanılan sözcükler

(personality, personalite, persönlichkeit), Latince'de tiyatro oyuncularının rollerine uygun olarak yüzlerine taktıkları "maske" anlamına gelen "persona" sözcüğünden türetilmiştir (Köknel, 1997, s.24).

Kapsamı en geniş kavramlardan biri olan kişilik, bir insanın bütün ilgilerinin, tutumlarının, yeteneklerinin, konuşma tarzının, dış görünüşünün ve çevresine uyum biçiminin özelliklerini içeren bir terimdir. Bununla birlikte dikkate değer bir husus, kişiliğin kendine özgü ve ahenkli bir bütün olmasıdır (Baymur, 1993). Kişilik, bir kişinin fiziksel ve sosyal ortamıyla etkileşme tarzını ortaya koyan, düşünce, duygu ve davranışın ayırt edici ve karakteristik görüntüleridir (Atkinson, 1999).

Kişilik; bir kişinin zaman içinde az veya çok durağan içsel faktörler biçiminde gösterdiği tutarlı davranışlardır ve bu davranışlar kıyaslanabilir durumlarda diğer insanlardan açıkça farklılık gösterir (Child, 1968, s.83). Bir başka tanımda kişilik, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir (Cüceloğlu, 1993, s.404). Şeklinde tanımlanır.

Kişilik, psikolojide kapsamı en geniş kavramlardan biridir. Bir insana ait ve onu tanımlayan her özellik, o insanı tanımda ve anlamada bize kaynaklık eder. Bu anlamda kişilik; bir insanın bütün ilgilerinin, tutumlarının, yeteneklerinin, konuşma tarzının, dış görünüşünün ve çevresine uyum biçiminin özelliklerini içeren bir terimdir (Burger, 1993).

Alport'a göre kişilik özellikleri belirli koşullar altında, belirli bir biçimde davranma eğilimleri olarak tanımlanabilir. Bireyin güdülleri, treyt veya eğilimleri ve kişisel biçemi onun kişiliğinin en önemli parçalarıdır (Akt: Mete, 2006).

Bütün bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere kişilik özellikleri bireyi en iyi tanıtan ve bireyin beden yapısı, mizacı, yetenekleri, eğilimleri, tutumları, psikolojik ihtiyaçları, çevreye uyum biçimi, konuşma tarzı, alışkanlıkları, değer yargıları gibi özellikleri kapsayan çok geniş bir kavramdır. Eğitimin ham maddesi olan birey eğitimin var olma sebebi olduğu biliniyorsa bireye ait bütün özelliklerin bireyin alacağı ve aldığı eğitimi etkilemesi son derece normaldir. Bu amaç doğrultusunda Boyle, Duff, Dunleavy ve Ferguson (2003), öğrenme yaklaşımı ve akademik performansla kişilik arasındaki ilişkiyi araştırmış ve araştırma bulgularına göre yaş, cinsiyet, kişilik ve önceki eğitimdeki başarının, bireyin öğrenme yöneliminde önemli belirteçler olduğunu bulmuşlardır.

Dışadönüklük kişilik özelliği ile akademik başarı arasındaki ilişkinin incelendiği pek çok çalışmada (Child, 1964; Eysenck ve Eysenck, 1985; Lynn ve Wilson, 1990; Kagan ve Douthat, 1985. Akt. Pişkin, 2004) içedönük öğrencilerin dışadönük öğrencilerden akademik yönden daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde kişilik özelliklerinin eğitim-öğretim sürecinde öğrencinin akademik başarısını etkilediği ve dolayısıyla eğitimi etkileyen bir faktör olduğu sonucuna ulaşılabilir.

2.1.1.2.3.2 Bireyin yetenekleri ve eğitim

Eğitim; bireye bilgi ve beceri kazandırma, onun topluma uyumunu sağlama, geçmişle bugünü bağlama ve yarına hazırlama sürecidir. Aynı zamanda, bireyi, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ve pozitif düşünceye dayalı olarak, toplumun bilgi, değer ve davranış ilkeleri yönünden şekillendiren, ulusal ve evrensel değerlerle uyum içinde kaynaştıran psikolojik, sosyo kültürel ve ekonomik hayatın vazgeçilmez bir sürecidir (MEB, 2001, s.46-57). Bu bağlamda eğitim-öğretim sürecinde göz ardı edilemeyecek önemde bir faktör olan yeteneğe ilişkin literatürde çeşitli tanımlara ulaşmak mümkündür.

Yetenek, doğuştan yatkınlık ve belirli başarıları yapabilme eğilimidir. Değişik alanlarda ve farklı güçlük seviyelerinde ruhi ve psikometrik başarılarla ilgili doğuştan ve kendiliğinden ortaya çıkan potansiyel yaratıcı yatkınlıktır (Özcan, 1985). Yetenek, herhangi bir davranışı (bilgi veya beceriyi) öğrenebilmek için doğuştan sahip olunan

gizilgücün (kapasitenin) çevre ile etkileşim sonucu geliştirilmiş ve yeni öğrenmeler için hazır hale getirilmiş kısmını ifade eden bir kavramdır. Bir kimsenin yeteneği onun kalıtım yolu ile getirdiği gizilgücünün o güne kadar geliştirdiği kısmını, edindiği bilgi ve becerileri kapsamaktadır. Böylece bir kimsenin belli bir yaşa kadar geliştirdiği becerilere bakarak onun daha sonra göreceği eğitimden ne ölçüde yararlanabileceği hakkında bir tahminde bulunabiliriz (Kuzgun, 2006). Bir eğitim programında başarı, öğrenme gücü kadar o güne kadar kazanılmış ve belli bir eğitim programına temel olacak bilgi ve becerileri de gerektirmektedir. Tabi başarının gerçekleşmesinde alana karşı duyulan ilgi de önemli rol oynamaktadır. Böylece yetenek yani öğrenme gücü gizilgüç, o güne kadar edinilmiş ön bilgi ve beceri ile güdülenme üçlüsünün ortak etkileşimi sonucunda gerçekleşmektedir (Kuzgun, 2006).

Yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere yetenek, doğuştan yatkınlıkla ilişkilendirilen, bireyin bir işi yapmadaki potansiyel güç olarak tanımlanır. Bu bağlamda eğitimde problemleri çözmenin, sorunlarla baş etmenin, öğrenme kapasitesinin, anlamanın ve pratikliğin önemli bir faktörü olarak görülebilir. Bu açıdan bakıldığında eğitim ile yetenek arasında güçlü bir ilişkiden bahsedilebilir; nitekim yapılan araştırmalar bunu destekleyecek niteliktedir. Böylesi bir amaç doğrultusunda Yüksel (1990), yaptığı araştırmada öğrencilerin algılanmış yetenek ile akademik başarı puanları arasındaki ilişkiye bakmış ve öğrencilerin akademik başarı puanı düştükçe yetenek puanlarının da düştüğü görülmüştür. Bu bağlamda yeteneklerin akademik başarıyı etkilediği ve dolayısıyla eğitime etki eden bir faktör olduğu sonucuna ulaşılabilir.

2.1.1.2.3.3. Bireyin ilgileri ve eğitim

İlgi belli faaliyetlere isteyerek yönelme, bu faaliyetleri kısıtlayıcı koşullar altında bile başka faaliyetlere tercih etme ve bu faaliyetleri yaparken yorgunluk yerine dinlenmişlik, bıkkınlık yerine devam etme isteği duyma durumlarında, varlığına hükmettiğimiz bir iç uyarıcı olarak düşünülebilir (Kuzgun, 2006). Bu bağlamda ilgiler bireyin bir zorlanma durumu olmadan, isteyerek içsel uyarıcılar olarak tanımlanabilir.

Bir başka tanımda İlgi; bireyin, bir objeye bir eyleme veya bir kimseye, olguya, belirli bir süreklilikle bağlanması, ilişki kurması olarak ifade edilebilir (Özgüven, 2000). Bu açıdan düşünüldüğünde ilgiler bireyin özellikle bir girişimde bulunmadan

hoşlanarak yaptığı şeylere karşı olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla eğitimde birey ilgi duyduğu konular dersler, faaliyetler daha çok dikkat çekecek, daha çok yapılacak ve daha çok başarılı olunacaktır ve neticede birey ilgi duyduğu şeyleri öğrenmeye başlayacaktır. Bu bağlamda eğitimde ilgiler önemli bir yer kaplamaktadır. Bu yargı yapılan çalışmalar tarafından da sabitlenmiştir. Alkan (1993), ilgiler ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi incelemiş ve ilgilerin akademik başarıyı etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bir başka çalışmada Yüksel (1990), öğrencilerin algılanmış ilgileri ile akademik başarı puanları arasındaki ilişkiye bakmış ve öğrencilerin akademik başarı puanı düştükçe ilgi puanlarının da düştüğü saptamıştır. Farklı çalışmalarda Yaman, Gerçek ve Soran (2008), çalışmalarında öğretmen adaylarının ilgi ve akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Buradan hareketle ilgilerin eğitimde önemli bir yeri teşkil ettiği yapılan eğitim-öğretim programlarının öğrenenin ilgilerine göre şekillenmesi gerektiği sonucuna ulaşılabilir nitekim öğrenmeye yön veren faktörlerden biri de ilgilidir.

2.1.1.2.3.4. Bireyin değerleri ve eğitim

Değerler sosyalleşme sürecindeki anahtar yapılar olarak kabul edilmektedir. Değerler insanların biyolojik ve fizyolojik ihtiyaçlarına göre şekillenmektedirler. Bu açıdan bakıldığında değerler bireylerin tutumları ve kişilikleri ile ilişkilendirilmektedir (Braithwaite, Scott, 1991). Öte yandan değerler ihtiyaçlardan kaynaklanırlarsa da ihtiyaçlarla aynı şeyler değillerdir. Değerler biliş, seçme, onaylama ve etkileme gibi psikolojik süreçleri içeren karmaşık bir kavramdır. Değerler çeşitli tipte iç etkinlikleri de kapsadığı için ilgilere benzer ama kapsam itibarıyla ilgiler daha geniştir (Kuzgun, 1999). Bu bağlamda bireyin biyolojik, fizyolojik, psikolojik ihtiyaçlarının şekillendirdiği değer kavramı bireyin kişilik özellikleriyle ilişkilendirilmekte ve bireyin nasıl bir eğitim almak istediğini, eğitim sürecinde nasıl davrandığını, eğitimde aldığı verimi etkileyebilmektedir. Bu açıdan bakıldığında değerlerin eğitime etki ettiği söylenebilir. Nitekim Özgüven'in yaptığı çalışma bunu doğrular niteliktedir. Özgüven (1970), yaptığı çalışmada sonucunda üniversiteye istediği bir bölüme girmiş veya girmemiş olma faktörünün üniversitedeki başarıyı etkilediğini ortaya koymuştur. Ayrıca öğrencilerin başarılarına ilişkin beklentileri ve değerleri ile üniversitedeki başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Bu açıdan bakıldığında değerlerin akademik

başarıya etki eden bir faktör olduğu ve dolayısıyla eğitime etki ettiği bir faktör olduğu anlaşılmaktadır.

2.1.1.2.3.5. Bireyin gelişim özellikleri ve eğitim

2.1.1.2.3.5.1. Bireyin bilişsel gelişimi ve eğitim

Eğitim-öğretim sürecinde bireyin öğrenme, öğrendiklerini aktarabilme ve uygulayabilme kapasitesi bilişsel özellikleriyle orantılı olarak değiştiğinden dolayı öğrenme sürecinde bilişsel gelişim özellikleri önemli bir konu teşkil etmektedir.

Bireyin çevresindeki dünyayı anlama ve öğrenmesini sağlayan, aktif zihinsel faaliyetlerdeki gelişime bilişsel gelişim adı verilmektedir. Bilişsel gelişim; bebeklikten yetişkinliğe kadar, bireyin çevreyi, dünyayı anlama yollarının daha kompleks ve etkili hale gelme sürecidir (Senemoğlu, 2004). Bir başka deyişle bilişsel gelişim, hayal gücünü kullanabilme, problem çözme, bilgiyi geri çağırma, bazı uyaranlara yönelip bazı uyaranları ise dikkate almama, uyaranların birbiri ile ilişkisini görme vb. gibi faaliyetlerin tümü bilişsel gelişim içinde değerlendirilmekte olan bilişsel işlevleri oluşturmaktadırlar. Ele alınan bu bilişsel işlemlerdeki değişimler bilişsel gelişimin açıklanmasında kullanılan teorilerin oluşumuna ışık tutmuşlardır (Ergin, 2010). Bu bağlamda bilişsel işlevler eğitim sürecinde bireyin öğrenme özelliklerine göre değişmekte ve eğitim-öğretim sürecini etkilemektedir. Nitekim yapılan araştırmalar da bu kanıyı doğrular niteliktedir.

Snart, Das ve Mensink'in (1988) çalışmalarında, eşzamanlılık, ardıl bilişsel işlemler, dikkat ve planlama işlemlerini ölçen testler kullanılarak yüksek zekâ bölümü puanı ve ortalama zekâ bölümü puanı alan, öğrenme güçlüğü olan çocuklarla öğrenme güçlüğü olmayan çocukların bilişsel işlemlerinin özelliklerini incelenmiştir. Sonuçta, öğrenme güçlüğü olmayan çocuklarla kıyaslandığında, öğrenme güçlüğü olan çocukların ardıl bilişsel işlemler ve planlamada daha zayıf oldukları ve ardıllık puanlarında yüksek zekâ bölümü puanı alan öğrenme güçlüğü olan çocukların, normal zekâ bölümü puanı alan öğrenme güçlüğü olan çocuklara göre zekâ bölümü puanı avantajını kaybettiği bulmuşlardır. Buradan hareketle bilişsel gelişim özelliklerin bireyin eğitim-öğretim sürecini etkilediği, bilişsel açıdan az gelişmiş bireylerin eğitim-

öğretim sürecini verimli ve etkili bir şekilde değerlendiremedikleri, bilişsel iyi açıdan gelişmiş bireylerin eğitim-öğretimden verimli ve etkili bir şekilde yararlandıkları ve bu özelliklerinden dolayı daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılabilir.

2.1.1.2.3.5.2. Bireyin psiko-sosyal gelişimi ve eğitim

İnsan, belli bir zaman ve yörede, sosyal ve kültürel bir ortam içinde yaşar. Bireyin bütün yaşamı, çevresine uyumunu sağlama çabası içinde geçer. Bu uyum çabası doğumdan başlayarak gelişim göstermektedir. Çocuk gelişiminde ise en önemli süreçlerden biri Psiko-sosyal gelişimdir. Sosyal gelişim, kişinin içinde yaşadığı toplum tarafından kabul edilebilir biçimde davranmayı öğrenme sürecidir (Kulaksızoğlu, 2005). Psiko-sosyal gelişim ise kendi iç dünyası ile bu kabul edilebilir kurallar arasında dengeli bir uyum sağlayabilmesi olarak tanımlanabilir Psiko-sosyal gelişim; bireyin kendi iç dünyası ile sosyal çevresi arasında başarılı bir uyum sağlayabilmesi, yaşama sevinci onlar tarafından kabul edilmesi ve başarılı bir iletişim sağlayabilmesidir (Çimen, 2000). Psiko-sosyal gelişim, öğrencilerin sosyal hayata uyum sağlamalarını ve dolayısıyla mutlu olmalarını sağlayacak olan bir gelişim alanıdır. Sosyal gelişim için en önemli yerlerden biri okul eğitim ortamıdır. Aileden çıkan çocuk, geldiği zorunlu eğitim yeri olan ilköğretimde akran çevresi içerisinde sosyalleşmeye başlayacaktır. Çeşitli arkadaş grupları içerisine girecek ve toplumsal kuralları da öğrenmeye başlayacaktır.

Psiko-sosyal gelişim yaşam boyu devam eden bir süreç olduğundan, bu süreç içerisinde sadece içinde bulunulan topluma değil tüm toplumlara uygun davranış kalıpları da öğrenilir. Ayrıca Psiko-sosyal gelişim, bilişsel ve ahlaki gelişim öğeleriyle de paralellikler gösterir (Aydın, 2003). Bu bağlamda Psiko-sosyal gelişimin diğer gelişim alanlarından etkilendiği ve diğer gelişim alanlarını etkilediği söylenebilir. Eğitim-öğretim sürecinde bireyin kurallar ile iç süreçleri arasında bir denge uyumu sağlaması eğitim açısından önemlidir. Bu açıdan bakıldığında psiko-sosyal gelişim ile bilişsel gelişim paralellik göstermektedir. Buradan hareketle bilişsel gelişim ile eğitim-öğretimdeki başarının da paralel olduğu söylenebilir. Bu açıdan bakıldığında psiko-sosyal gelişimin eğitimi etkileyen bir faktör olduğu sonucuna ulaşılabilir.

2.1.1.2.3.5.3. Bireyin duyuşsal gelişimi ve eğitim

Psikoloji bilimindeki hızlı gelişmelerle birlikte gelişim psikolojisi de buna paralel bir ilerleme kaydedilmektedir. Gelişim psikolojisi, bireyin döllemeden ölüme kadar gelişimsel özellikleri üzerinde duran bir psikoloji dalıdır. Son zamanlarda birçok bilimsel araştırmaya konu olan gelişim psikolojisi ve özellikle bu bilim dalının ilgilendiği duyuşsal gelişim araştırmacıların ilgisini çekmektedir. Duyuşsal gelişim, bireyin duygularında ve hislerindeki ilerlemeyi kapsar. Bireyin ve toplumun ilgilerini ve ihtiyaçlarını tatmin edecek olası eylemlere yönlendiren gelişmeyi kapsayan bir süreçtir (Paykoç, 2007). Bu bağlamda duyuşsal gelişimin bireyin duygusal gelişimini konu aldığı söylenebilir. Dolayısıyla duyuşsal olarak gelişimin duygusal olarak bağımsızlık ve hislerin kontrol altında tutulmasıyla ilgilidir ve gelişim alanlarının önemli bir boyutunu teşkil etmektedir. Duyuşsal olarak gelişmenin sağlıklı ilişkiler geliştirmek ve olaylara, olgulara sağlıklı bir uyum sağlamakla paralel olduğu söylenebilir. Duyuşsal gelişim eğitime etki eden bir faktör olarak düşünüldüğünde eğitimde duyuşsal gelişim önemsenmelidir. Çünkü:

1. Her bireyin farklı ihtiyaç ve yetenekleri vardır. Bu nedenle her birey için faydalı bilgi anlayışı farklıdır. Hiç kimse ihtiyaç duymadığı şeyi öğrenmeye zorlanamayacağından eğitim bireyselleşmek zorundadır.

2. Okul bilgiyi değil, bilgiyi sevmeyi öğretmelidir. Bu hedeflere ulaşabilmenin yolu da duyuşsal eğitimidir (Sönmez,1986). Bu açıdan değerlendirildiğinde duyuşsal gelişimin eğitimi etkilediği ve eğitimden etkilendiği söylenebilir.

2.1.1.2.3.5.4. Bireyin fiziksel (bedensel) gelişimi ve eğitim

Bedensel/fiziksel gelişim vücudun kütleli, hacimsel olarak gelişmesi, ağırlığının artması olarak tanımlanır. Buradan öne çıkan büyüme ve gelişme birbiriyle sıkıca bağlantılı olan iki önemli süreçtir. Büyüme beden her hangi bir organının boyca veya ağırlıkça artmasıdır ve gelişimin her yönü ile ilgilidir. Beden gelişimi canlının döllemeden ölüme kadar geçirdiği değişikliklerin tümünü kapsar. Beden aynı anda ve hızda bir bütün olarak büyümeyi değişik beden kısımları ve organları farklı hızlarda gelişme gösterir (Başaran, 1994, Binbaşoğlu, 1992, Özbar, 2007). Büyüme kalıtım ve çevresel özelliklere bağlıdır ve hormonlar tarafından yönlendirilir. Kalıtımın büyüme

üzerindeki etkisi sadece büyümenin hızını değil aynı zamanda büyümede ulaşılabilecek sınırı da belirler. Buradan hareketle fiziksel gelişiminin dönemsel bir süreç olduğuna ulaşılabılır. Bir başka deyişle fiziksel gelişme düzenli bir hızla değil belli dönemlerde farklı hızlarda yani bazen hızlı bazen yavaş gerçekleşir.

Fiziksel gelişim evrensel bir boyut taşımaktadır. Yani dünyanın her yerinde bireyler benzer bedensel gelişim süreçlerinden geçmektedir. Bu bağlamda bireyin bedensel gelişim özellikleri eğitimde göz ardı edilmemelidir. Nitekim birey merkezli eğitim anlayışını benimseyen günümüz dünyasında bireyin bedensel gelişimi göz önüne alınıp eğitim-öğretim programlarının bu doğrultuda yapılması eğitim-öğretim sürecine olumlu katkı sağlayacaktır. Dolayısıyla eğitime etki eden bir faktör olarak düşünüldüğünde bedensel gelişimin eğitim-öğretim programlarına yön verdiği göz önüne alındığında bedensel gelişimin eğitimi etkilediği söylenebilir.

2.1.1.3. Okul faktörü

2.1.1.3.1. Okul

Okul, belli bir yeri olan, belli bir süre devam eden değişen öğrenci ve öğretmene sahip, geniş bir çevreyi etkileyen eğitim-öğretim faaliyetlerini planlı-programlı bir şekilde devam ettiren, genel ve mesleki çeşitler içerisinde şekillenen bir kuruluş olarak tanımlanabilir. Bunun yanı sıra okul, eğitilme ihtiyacını gidermek için çeşitli güçlerin bir araya geldiği bir yapı olarak da değerlendirilebilir (Kıncal, 1991). Kısaca Okul, düzenli ve planlı eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü yerdir. Okul, öğrencilere bilgi, beceri, tutum ve kültür kazandıran toplumsal bir kurumdur (Güven, 2002, s.68). Okul, çeşitli bilgi, beceri ve alışkanlıkların belli amaçlara göre düzenli bir biçimde öğretildiği ve kazandırıldığı eğitim kurumu ya da öğrenci, öğretmen ve yöneticilerden oluşan eğitim topluluğudur (Dönmez, 2001, s.1). Okul, eğitim sisteminin genel, özel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, öğrenciye istendik bilgi, beceri ve davranışların bilimsel yöntemlerle kazandırıldığı bir örgüttür (Aytaç, 2000, s.1). Okul, çevresinin özelliklerini taşıyan canlı küçük bir organizmadır. Okul, öğrenciler üzerinde çevrenin olumsuz etkilerini silerek yeni olumlu etkiler kazandırmaya çalışır. Okul, çevre ile ilişkisinde etkilenen konumdan öte etkilemeli ve liderlik yapmalıdır (Aytaç, 2000, s.109). Okul hem kendi içinde bir kültür oluşturur, hem de toplumsal kültürü kuşaktan

kuşağa aktarır. O halde okul, sadece kültür üreten değil, aynı zamanda kültür aktaran bir örgüttür (Sönmez, 2005, s.36). Bütün bu değerlendirmelerden de anlaşılacağı üzere okul; bireyi sosyal hayata hazırlayan, sosyalleşme sürecinin bir basamağında bulunun ve eğitiminin en önemli boyutlarından bir unsurudur. Dolayısıyla eğitim-öğretime etkisi bakımından önemi yadsınamayacak bir durumdadır.

2.1.1.3.2. Okulun eğitimde yeri ve önemi

Okul eğitimin-öğretimin en önemli safhasının gerçekleştiği bir kuruluş olup çocukların sosyal hayata intibak etmesinde önemli bir yere sahiptir. Okulda başarıyı sağlayabilmek için çocuğun ruh ve bedensel gelişmesi ile birlikte sosyo-ekonomik şartların da uygun olması gerekir. Ayrıca Okul çocuğa kişilik kazandırırken maddi kazanç sağlamaya yönelik meslekler de edinmesini sağlar. Gençler aldıkları bilgilerin pek çoğunu unutabilirler. Fakat duymayı, düşünmeyi, görmeyi ve yeteneklerini kullanmayı öğrenerek okuldan mezun olmalıdırlar (Halis,1995). Bu açıdan değerlendirildiğinde okulun en önemli özelliklerinden birisi üzerinde çalışılan hammaddeyi insan oluşudur. Bu nedenle, birey boyutu kurum boyutundan daha duyarlı, informal yanı formal yanından daha ağır, etki alanı yetki alanından daha geniştir. Ayrıca okulun içerisinde çeşitli değerler bulunur. Okul içinde ve dışındaki sosyal, politik ve ekonomik değerleri uzlaştırmak ve dengelemek durumundadır (Bursalıoğlu, 1987, s.50). Williams'e (1988) göre; birey açısından yaklaşıldığında ise eğitimin ve dolayısıyla okulun işlevi; her öğrencinin tam olarak eğitsel, zihinsel, fiziksel, törel, tinsel (ruhsal) ve kişilik gelişimine yardım etmektir. Bu anlamıyla eğitim bireyin bir bütün olarak gelişimine yardım etmektir. Bu okula ilişkin bakışın çerçevesini çizer. Okullar hükümetin, yerel yönetimlerin, ailelerin, öğretmenlerin veya okulun diğer çalışanları için değil, öğrenciler içindir. Okulun sağladığı eğitsel ve kişisel yaşantıların hepsinin hedefi öğrencilerin yetiştirilmesine dönük olmalıdır. Yönetim, öğretmen ve diğer çalışanların okuldaki görevleri bu hedefe yönelik olarak çalışmaktır (Erçetin ve Özdemir, 2004). Bunun yanı sıra ayıklama okuldan beklenen diğer bir görevdir. Okul çevrenin zihinsel alışkanlıkları etkileyen, değersiz, işe yaramaz, zararlı özelliklerini ortadan kaldırarak öğrenciye arınmış, temizlenmiş eylemler düzeneği sağlar. Bu işlevi ile okul, çevrede kolay rastlanabilecek olan davranışlarını okuldan içeri sokmayarak, öğrencilerin bu olumsuz davranışlarla etkileşimini engellemektedir. Kumar, alkol,

uyuşturucu gibi öğrenci için istenmeyen davranışların okulda görülmesi engellenir. Yasal metinler benzeri davranışların görülebileceği mekânların okulun yakınında faaliyet göstermesini yasaklar. Böylece öğrencilerin bu davranışlarla etkileşimleri engellenmiş olur. Okulda bu davranışların öğrencilerde oluşmamasının eğitsel temellerini oluşturur (Gül, 2007).

Okulun görev ve sorumlulukları şu şekilde özetlenebilir:

- Ailede daha önce başlatılmış olan toplumsallaşmayı sağlamak.
- Öğrencilerin doğuştan sahip olduğu öğrenme yetenekleriyle sonradan kazanıp edindiği becerileri bulup, değerlendirmek, bunları bireyin seçim ve eğilimleriyle toplumun bu günkü ve gelecekteki insan gücü gereksinimleri doğrultusunda geliştirip yetiştirmek.
- Yukarıdaki iki görevi yerine getirirken, yani çocuğu iyi vatandaş, vatandaşı uzman kişi yaparken, uzman ile vatandaşın okul içinde olduğu gibi okul dışında da birbirini kabul etmesini sağlamak (Batlaş, 1995). Bu açıdan bakıldığında eğitimde okulun yeri ve önemi yadsınamaz.

Sonuç olarak bireyin bazı becerileri belli plan-programlar çerçevesinde kazandığı, bireyin sosyalleşmesinde, zihinsel, duygusal bakımdan problemlerle baş edebilecek düzeye gelmesinde oldukça önemli bir kurum olan okul, eğitim-öğretim sürecine etki eden başlıca faktörlerden biridir. Bu açıdan bakıldığında eğitime etki etmesi bakımından önemli bir öğedir.

2.1.1.3.3. Okulun çeşitli yönleri ve eğitim

2.1.1.3.3.1. Okul ortamı ve eğitim

Okul, öğrenci, öğretmen ve yöneticilerden oluşan eğitim topluluğudur (Oğuzkan, 1981:107). Ortam ise bir insanın ya da insan topluluğunun yaşayışını etkileyen fiziksel, toplumsal ve psikolojik etkilerin tümü olarak tanımlanmaktadır (TDK,1983, s.107). Bu açıdan eğitim ortamı, eğitim etkinliklerinin meydana geldiği çevredir. Başka bir deyişle eğitim ortamı, öğretme öğrenme süreçlerinde bilgi iletme işleminin meydana geldiği ve öğrencinin konu ile etkileşimde bulunduğu personel, araç, gereç, tesis ve örgüt öğelerinden oluşan çevredir (Alkan, 1971, s.21). Bu bağlamda eğitim(okul) ortamı

eğitim-öğretim süreçlerinin meydana geldiği çevre olduğu bilindiğine göre okul ortamının eğitimi etkilemesi söz konusudur.

Okul ortamı kapsamında okul kültürü, okul yönetimi, öğretmen, eğitim-öğretim programı, okulun fiziki özellikleri, okulun türü (yatılı, gündüzlü) eğitime etkisi bakımından alt başlıklar olarak incelenmiş ve son olarak okulun yatılı, gündüzlü olması açısından psikolojik belirtilerle karşılaştırılması yapılmıştır.

2.1.1.3.3.1.1. Okul kültürü ve eğitim

Okul kültürü, Deal ve Peterson'un tanımı ile: okulun tarihi, oluşturulan değerler, inançlar ve göreneklerdir (Renchler, 1992, s.3). Bu açıdan bakıldığında okul kültürü, paylaşılan değerler, inançlar, ortak bir misyon, kahramanlar, âdetler, gelenekler ve bir tarihten oluşur, üyelerin davranışlarını ve verimliliğini etkiler, okulun veliler ve toplum karşısındaki imajını belirler (Erdem, İşbaşı, 2001, s.36). Başka bir deyişle her okulu diğerlerinden farklı yapan kendine özgü bir kişiliği ve kültürü vardır. Bu özellik okuldaki öğrenciler ve görevlilerce yaratılır. Okulların kendilerine özgü törenleri, toplantıları, özel haftaları, yıllık özel şenlikleri, şarkıları, simgeleri, şakaları bu kültürün birer parçasını oluşturur (Ada ve Ünal, 2001, s.70). Blandford'a göre; okul kültürünün oluşmasını sağlayan 4 etken vardır:

- Hikâye, efsane ve mitler gibi iletişim araçları,
- Tören ve ritüel gibi uygulanan uygulamalar,
- Okul binasının yapısı (fiziksel özellikler),
- Okulda en yaygın kullanılan dil. (Akt. Terzi, 2000, s.100).

Okulda kültür oluşturma okul yöneticisinin görevidir. Okulda oluşturulan olumlu kültür okulu verimli hale getirir. Olumlu bir kültüre sahip okullarda insanlar arasındaki ilişkilerin iyi olduğu gözlemlenmektedir (Demiray ve Diğ, 2008, s.238).

Etkili okulların özelliklerinin yoğun olarak araştırıldığı 1980'li yıllarda Miller,

Cohen ve Sayre (1985) yaptıkları çalışmalar, etkili okulların güçlü eğitimsel liderlik, yüksek öğrenci başarısı beklentisi, temel becerilere önem verme, güçlü okul kültürü ile öğrenci gelişimim sıklıkla değerlendirme özelliklerine sahip olduklarını ortaya koymuştur (Akt., Çelik,2002). Dolayısıyla, okul etkililiği araştırmalarının temel

olgularından biri, okul kültürünün merkezi öneminin bulunması ve iyi yönetilen okulların güçlü okul kültürlerine sahip olmasıdır (Balcı,1993). Dolayısıyla olumlu etkili bir okul iklimi eğitim üzerinde oldukça etkili bir faktördür. Bu açıdan bakıldığında okullarda yapılan örgütsel kültür araştırmalarında, başarılı okullarla başarısız okulların kültürleri arasında belirgin farklılıklar tespit edilmiştir. Başarılı okullarda örgüt kültürünün oluşumunu büyük ölçüde yöneticinin liderlik biçiminin belirlediği, üyeler arasında paylaşılan değerlerin, inançların, öğretmenlere özerklik verilmesinin, okulun öğretmen ve öğrencileriyle gurur duyulmasının örgüt kültürünün gelişmesi için son derece önemli olduğu görülmüştür. Yapılan araştırmalarda akademik başarı düzeyi yüksek olan okul kültüründe:

- Destekleyici bir öğrenme-öğretme çevresinin düzenlendiği,
- Öğretmen ve öğrencilerin gereksinimlerinin karşılandığı,
- Yarışma üzerinde yoğunlaşıldığı,
- Karşılıklı dostluk, sevgi ve güven ortamının oluşturulduğu,

• Başarı için gereken her şeyin yapıldığı; başarı düzeyi düşük olan okul kültüründe ise öz korunum, mevcut okul kurallarını koruma ve devam ettirme, standart ve geleneksel öğretim programının ve geleneksel (pasif) öğretim yöntemlerinin sürdürülmesi üzerinde yoğunlaşıldığı görülmektedir (Şişman, 1994, s.33). Yapılan araştırmalar gözden geçirildiğinde başarısız okullar ile başarılı okulların okul kültürü bakımından farklı oldukları gözlenmektedir. Bu bağlamda başarı seviyesi düşük okulların başarı seviyesi yüksek okulların farklı okul kültürlerinden beslendiği söylenebilir. Dolayısıyla okul kültürünün eğitim-öğretimdeki önemine dikkat çekilmiştir. Buradan hareketle eğitime etki eden bir diğer faktörün okul kültürü olduğunu söylemek mümkündür.

2.1.1.3.3.1.2. Öğretmen ve eğitim

Öğretmen, öğrenmeye rehberlik eden ve öğrenmeyi sağlayan kişidir. Yaşantılar sonucunda meydana gelen öğrenme, öğrencinin kendisi tarafından elde edilen bir sonuçtur. Öğrenme faaliyetinde öğretmenin görevi, çeşitli öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanarak öğrenme yaşantıları düzenlemek ve istedik davranışların öğrenciler tarafından kazanılıp kazanılmadığını kontrol etmektir (Fidan ve Erden,

1994). Eğitim sürecinde öğretmen, diğer ögelere anlam kazandıran ve eğitimin gerçekleşmesinde büyük etkisi olan ögedir (Celep, 2000). Öğretim programlarında yer alan davranışları öğrencilere kazandıran kişi öğretmendir. Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin okul başarısını etkileyen önemli faktörlerden biri öğretmendir. Ve dolayısıyla bir ülkenin geleceğinin mimarı konumdaki öğretmenler, o ülkenin mühendisini, avukatını, doktorunu, öğretmenini, askerini, polisini, şoförünü, kısacası toplumun her kesiminde hizmet veren insan gücünü yetiştirmek durumundadırlar. Eğitim sisteminin en temel ögesi olan öğretmenlerin ülkelerin kaderlerinde çok önemli rolleri vardır (Özden, 2000).

Eğitimin geliştirilmesinde öğretmenin rolü herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Bir toplumun kalkınması için ihtiyaç duyulan yetişmiş insan gücünü sağlayacak kurumların başında okullar gelmektedir. Bir okulun başarılı olabilmesi de büyük ölçüde öğretmenler tarafından verilen eğitimin kalitesine bağlıdır. Bu açıdan bakıldığında öğretmenin kendisini hem kişisel hem de meslekî açıdan geliştirebilmesi için de öğretmene her yönden destek olunmalıdır (Seferoğlu, 2001). Öğretmenin kalitesi, eğitim öğretim faaliyetinin başarıya ulaşması için oldukça önemlidir. (Büyükkaragöz, 1998). Okullar yetenekli, mesleğine bağlı ve kendisinden beklenenlerin farkında olan ve beklentileri yerine getirmeye çalışan öğretmenlere ihtiyaç duymaktadır (Oğuzkan, 1998). Bu yüzden öğretmenler, eğer bir mesleğin üyesi olarak kalmak istiyorlarsa, o mesleğin değer sistemlerine göre hareket etmek durumundadırlar (Bursalıoğlu, 2002).

2.1.1.3.3.1.3. Okul yönetimi ve eğitim

Yönetim: Toplumsal gereksinimlerin bir kesimini karşılamak üzere kurulan bir örgütte, önceden belirlenmiş amaçları gerçekleştirecek işleri yapmak için bir araya getirilen insan gücünü ve diğer kaynakları örgütleyip koordine ederek eyleme geçirme sürecidir (Başaran, 1994).

Yönetici, okulun amaçlarına ulaşması için okul için gerekli insan ve maddi kaynakların sağlanmasından ve bu kaynakların en verimli biçimde kullanılmasından sorumlu olan kişidir. Yöneticinin temel görevi okulu, eğitim programlarında yer alan amaçların uygun olarak yaşatmaktır. Okul yöneticisi bu görevi yerine getirirken

Öğretmen, eğitim uzmanı, sekreter, hizmetli vb. maddi kaynaklardan yararlanır (Kırhan, 2009).

Okul yönetiminin yapısı ve yöneticilerin mesleki ve kişisel nitelikleri, eğitimin verimliliği ve kalitesi üzerinde etkilidir. Okulda olumlu bir çalışma ortamının yaratılmasında okul idaresine önemli görevler düşmektedir. Okul amaçlarının istenilen düzeyde gerçekleştirilmesi için, okuldaki öğrencilerin başarılarının artırılması için, okul yöneticileri öğrencilerin başarıları üzerinde dolaylı bir etkiye sahiptir ve önemli katkılarda bulunma imkânına sahiptir (Balcı, 1998).

2.1.1.2.3.1.4. Okulun fiziki ortamı ve eğitim

Eğitim vasıtasıyla bireye uygun davranışların kazandırılabilmesi için tesis edilmiş ortamın önemli bir boyutunu okulun fiziki yapısı oluşturmaktadır. Okulla ilgili fiziksel ortam kavramı, okulun bulunduğu coğrafi bölge, iklim koşulları, bitki örtüsü gibi, gibi insan davranışlarını etkileyen çok çeşitli etkenleri de kapsayan geniş bir kavramdır. Fakat burada algılanan fiziksel ortam okul binası, ekleri ve çevresi olarak daha dar bir anlamıyla kullanılmıştır (Dönmez, 2004). Okul çevresi ise geniş kapsamlı bir kavramdır; okul binası, alt yapısı, içme ve kullanma suları, bahçesi, çöplerin uzaklaştırılması, tuvaletler, ısıtma, havalandırma, aydınlatma, sınıfların ve pencerelerin büyüklüğü gibi konular okul çevresi kapsamında yer almaktadır (Güler, 2001; Güler 1997).

Fiziksel açıdan okul binası aşağıdaki özellikleri taşımalıdır:

- Okul binası eğitim için uygun olmalıdır.
- Okul binası depreme dayanıklı olmalıdır.
- Okul binası insan sağlığına uygun olmalıdır.
- Okul binası kullanışlı olmalıdır.
- Okul binaları ekonomik ve kolay işletilebilir nitelikte olmalıdır.
- Okul binası güvenli olmalıdır.

• Okul binası öğrencilerin bireysel gereksinimlerini karşılayabilecek nitelikte olmalıdır (Dönmez, 2004). Bu özelliklere sahip olmayan bir okulda okullarda fiziksel çevre koşullarından yetersizliklerin kaynaklanan, çocukların fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan gelişimlerini olumsuz yönden etkilenir.(Kub, Steel 1995; Pekcan 1997). Fiziksel,

ruhsal ve sosyal açıdan gelişimleri olumsuz yönden etkilenen öğrencilerin başarı düzeyi düşer ve eğitimleri olumsuz bir şekilde etkilenmiş olur.

2.1.1.2.3.1.5. Okul Türü (yatılı-gündüzlü) ve eğitim

Okul türü öğrencinin eğitim-öğretim süresince ikamet ettiği yer açısından değerlendirildiği takdirde yatılı, gündüzlü (ailesinin yanında kalan) şeklinde iki türde değerlendirmek mümkündür. Yatılı öğrenci, geceleri de okulda ya da okula bağlı bir yurttan kalan ve orada yiyip içen öğrenci (BSTS,1974) şeklinde tanımlanırken; ailesinin yanında kalan öğrenci ise, eğitim-öğretim süresince günün belli saatlerini eğitim kurumunda geçiren, bu süre dışında kalan vaktini ailesinin yanında geçiren öğrenci anlamına gelmektedir. Öğrencinin ailesiyle kalması ve yatılı kalması okul türü değişkenleri olarak değerlendirildiğinde eğitime etki eden faktörler olarak değerlendirmek mümkündür. Şöyle ki; Bolayır, ailesi yanında (gündüzlü) ve pansiyonda (yatılı) kalan öğrencilerin eğitimde başarı durumlarını incelediği çalışmada öğrencilerin anne babalarının hayatta olup olmamaları ile öğrenimlerini düzenli şekilde sürdürebilme durumları; pansiyonda kalan öğrencilerin ne kadar zamandır pansiyonda kaldığı ile eğitim hayatlarında sene kaybı durumları; pansiyonda kitaplık olup olmamasıyla öğrencilerin derslerine düzenli olarak çalışabilme durumları; evde kitaplık olup olmaması ile eğitim hayatlarında sene kaybı durumları, öğrencilerin derslerine düzenli çalışma durumları ve başarısız olunan dersler; ailesi yanında kalanların ders çalışma düzenleri ile eğitim hayatlarında sene kaybı durumları, öğrenimlerini düzenli şekilde sürdürebilmeleri, kendilerini derslerinde başarılı ya da başarısız görmeleri arasında anlamlı ilişki olduğu tespit etmiştir (Bolayır, 2011). Bir başka çalışmada ise, Kartal (2001), okul türünün başarı üzerinde etkili olduğunu bulmuştur. Bu bağlamda değerlendirildiğinde okul türünün eğitim üzerinde etkili olduğu ve eğitimi etkileyen bir faktör olduğu söylenebilir.

Bir başka çalışmada Arı (2002), okul türüne göre öğrencilerin başarı durumunu incelemiş ve öğrencilere göre sınıftaki başarı durumları çok iyi-iyi olanlar; gündüzlü İlköğretim öğrencilerinde en yüksek (Ailesinin Yanında Kalan), YİBO (Yatılı) öğrencilerinde en düşük bulmuştur. Aynı çalışmada okuldayken (günün genelinde) rahatsızlık hisseden öğrencilerde en yüksek oran YİBO, en düşük de gündüzlü

İlköğretimde bulunmuştur. Farklı bir araştırmada Ak ve Sayıl (2006) tarafından yapılmış ve farklı okul türlerinden gelen (yatılı okul, taşınmalı okul ve gündüzlü okul) öğrencilerin, akademik başarıları, algıladıkları sosyal destek düzeyleri, okula karşı tutumları ve davranış-uyum problemleri incelenmiştir. Araştırma bulguları, özellikle ilköğretim birinci kademedeki yatılı öğrencilerin uyum düzeylerinin düşük olduğuna ve davranış problemlerinin, ikinci kademe yatılı öğrencilere göre daha fazla olduğuna işaret etmiştir. Bir başka araştırmada Erim (2001), yetiştirme yurdunda ve aileleri yanında yaşayan 14-18 yaş grubundaki ergenlerin benlik saygıları, yalnızlık ve sosyal destek düzeylerini belirlemek, depresyon sıklığını incelemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Araştırma sonucunda ailelerinin yanında yaşayan ergenlerin yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlere göre daha yüksek düzeyde sosyal destek algıladıkları görülmüştür. Bağlamda okul türü öğrencinin akademik başarısını etkilemenin yanı sıra bireyin davranış örüntülerini, algıladığı sosyal desteği, okula karşı tutumunu, ruhsal durumunu etkilediği söylenebilir. Ruhsal durumun etkilenmesi sonucu olarak da öğrencilerin psikolojik belirtiler gösterme durumu okul türüne göre değişmektedir.

Aile ortamından herhangi bir sebepten dolayı ayrı kalmış ve yatılı okuyan gençlerimiz pansiyon idarecileri ve öğretmenlerinin ilgisi ve denetimi sayesinde yalnızlıktan ve dış tehditlerden korunmaktadır. Onların eğitilmiş, fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı birer birey olmalarının temini için gerekli tüm gayret sarf edilmektedir. Ancak aksi iddia edilemeyecek bir gerçek vardır ki o da; bir çocuğun yetişmesi için en uygun ve sağlıklı ortam bizzat ailenin kendisidir. Yatılı gençlerinin içinde yaşadıkları pansiyon onları akranlarından farklılaştırmaktadır. Bu farklılık onların sosyal ilişkilerinde, düşünme ve algılamalarında, tutum ve davranışlarında kendisini göstermektedir. Bütün bunlardan anlaşıldığı üzere devlet tüm imkânlarını seferber ettiği halde yatılı öğrencilere hiçbir zaman ailenin verebileceği sıcaklığı, yakınlığı, desteği, ilgi ve alakayı verememektedir. Ancak bu durum, devletin bir zafiyeti ya da eksikliğini göstermez. Bu bağlamda yatılı okuyan bireylerin, otorite figürünün pansiyon personelinin olması, uygun sosyal rol modellerin bulunmaması, özdeşleşmeler yapılamaması, iletişim ve problem çözme örneklerinin olmaması, sevginin yeterince gösterilmemesi, duygusal paylaşımlarının sınırlı olması ve bireyselliklerine önem verilmemesi gibi nedenlerle engellenme yaşayabilecekleri düşünülmektedir. Bu engellenme beraberinde bazı psikolojik belirtileri meydana getirmektedir çünkü

Psikolojik belirtiler en genel anlamıyla zorlanma (distress) karşısında verilen tepkiler olarak tanımlanmaktadır (Dağ, 1991). Bu bağlamda düşünüldüğünde Çocuğun sağlıklı bir şekilde dünyaya gelmesi ve sağlıklı bir birey olarak yetişmesinde aile birinci derecede sorumludur. Anne-baba çocuğu geleceğe en iyi bir şekilde hazırlarken aynı zamanda psikolojik, biyolojik ve toplumsal bütünlüğünü oluşturmaktan ve korumasından sorumludur.

Okul yurtlarında kalan öğrencilerin önemli bir bölümünün ailelerinden uzakta öğrenim görmeleri nedeniyle; barınma, beslenme, sağlık dışında sosyal uyum ve farklı psikolojik sıkıntılar ile ilgili problemler yaşadıkları da çeşitli çalışmalarda belirtilmiştir (Aytekin ve Bulduk 2000, Eraslan 2006, Tambağ ve Öz 2005, Yakınlar 2006). Çünkü aile ortamı, her tür ilişkinin samimi bir şekilde sergilendiği, içten davranışların olduğu, karşılıksız bir sevgi (ortamı) içerisinde sunulan güvenli bir gelişim ortamıdır.

Aile ortamında ve yuva/yurt ortamında büyüyen çocukları karşılaştıran Ekşi (1990), aile ortamında büyüyen çocukların dengeli bir şekilde büyümekte olduklarını, böylelikle onların ergenlik dönemlerinde başkalarıyla rahat ve kendilerine güvenerek ilişki kurduklarını, kendilerine ait değerleri bulmada, kendi rollerini kazanmada daha başarılı olduklarını vurgulamıştır. Çocuğun gereksinimleri, ergenlik öncesi yıllarda aile tarafından dengeli bir şekilde karşılanmışsa, çocuk ergenlikte daha rahat bir şekilde ve kendine güvenerek aileden uzaklaşacak, yeni ilişkiler kuracaktır. Eğer aile çocuğun gelişimsel gereksinimlerini sağlıklı ve dengeli bir şekilde karşılayamamışsa, çocuk, ergenlik yıllarında ve belki daha ileriki süreçlerde kendine güvensiz, kendini değersiz bulan, başkalarına bağımlı, başarısızlıklarından dolayı kendine karşı devamlı suçlayıcı, düşük benlik saygısı olan ve aynı zamanda depresyon, anksiyete gibi psikolojik sorunları da beraberinde getiren bir psikolojik yapıya sahip olacaktır.

Aile ortamında yaşayan gençlerle ailelerinden uzakta bulunan yatılı okul öğrencileri karşılaştırıldığında genel olarak genç kızların erkeklere göre daha çok destek algılamasına karşılık yatılı grupta bunun aksi yönde bir durum gözlenmektedir. Bu da yatılı okuyan kızların risk grubunda olduğunu düşündürmektedir. Yatılı öğrenciler ile yatılı olmayanlar sosyal destek kaynakları açısından karşılaştırıldığında yatılı grup sadece aileden algıladığı destek ile yatılı olmayan gençlerden anlamlı bir farklılık göstermiştir (Çakır ve Palabıyıkoglu 1997).

Bir başka çalışmada Erkek yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin ailelerinden ayrı olmaları nedeniyle yaşadıkları yalnızlık ve sosyal destek yoksunluğu, onlardaki geleceğe yönelik olumsuz beklentilerin yoğunlaşmasına ve depresyona yatkınlığa yol açtığı bulunmuştur (Kutlu, 2003).

Sonuç olarak eğitim-öğretim süresince ailesiyle kalan ve yatılı kalan öğrencilerin psikolojik belirti gösterme duruma ilişkin olarak ailesiyle kalan öğrencilerin ailesinden aldığı sosyal destek, sıcak aile ortamı, ailenin yapısı gereği hiyerarşinin olmaması, problemler karşısında öğrencinin ailesinden aldığı maddi/manevi destek, aile sevgisinin devamlılığı gibi faktörler göz önüne alındığında bu gruptaki öğrencilerin yatılı öğrencilere kıyasla psikolojik sağlamlık bakımından daha iyi oldukları söylenebilir. Öte yandan yatılı kalan öğrenciler, eğitim-öğretim süresince ikamet ettikleri yer bakımından ele alındığında ailelerinden uzak, aile sıcaklığının olmaması, anne-baba desteğinin devamlılığının olmaması, otorite figürünün pansiyon personelinin olması, uygun sosyal rol modellerin bulunmaması, özdeşleşmeler yapılamaması, iletişim ve problem çözme örneklerinin olmaması, sevginin yeterince gösterilmemesi, duygusal paylaşımlarının sınırlı olması ve bireyselliklerine önem verilmemesi gibi nedenlerle bazı psikolojik belirtiler gösterdiği söylenebilir.

2.2. Çalışılan Konu ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili yapılmış yurt içi ve yurt dışı çalışmalar özetlenmiştir.

2.2.1. Eğitim-Öğretim Sürecinde İkamet Edilen Yer İle İlgili Yapılan Araştırmalar

2.2.1.1. Yurt içinde yapılan araştırmalar

Bolayır (2011) ailesi yanında ve pansiyonda kalan öğrencilerin akademik başarı durumlarının karşılaştırdığı çalışmasının evrenini, Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Sivas Kongre Lisesi, örneklemini ise bu okulda öğrenim gören 200 gündüzlü 200 yatılı öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin anne-babalarının hayatta olup olmamaları ile öğrenimlerini düzenli şekilde sürdürebilme durumları;

pansiyonda kalan öğrencilerin ne kadar zamandır pansiyonda kaldığı ile eğitim hayatlarında sene kaybı durumları; pansiyonda kitaplık olup olmamasıyla öğrencilerin derslerine düzenli olarak çalışabilme durumları; evde kitaplık olup olmaması ile eğitim hayatlarında sene kaybı durumları, öğrencilerin derslerine düzenli çalışma durumları ve başarısız olunan dersler; ailesi yanında kalanların ders çalışma düzenleri ile eğitim hayatlarında sene kaybı durumları, öğrenimlerini düzenli şekilde sürdürebilmeleri, kendilerini derslerinde başarılı ya da başarısız görmeleri arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiş, diğer konularda ise yatılı ve gündüzlü öğrencilerin sorulara benzer şekilde cevap verdikleri tespit edilmiştir.

Bingöl (1985) Erzurum il merkezinde bulunan yatılı sağlık meslek liseleri öğrencilerinin ruhsal sorunlarının araştırılması üzerine yaptığı çalışmasında Erzurum İl Merkezinde bulunan 3 sağlık meslek lisesinin eşit ihtimalli örneklem tekniğiyle bütün sınıfları araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırma sonucunda bütün öğrencilerin yarısından fazlası önemli derecede veya üzerinde durulmaya değer derecede ruhsal sorunlara sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırmada öğrencilerin ruhsal durumları ile çeşitli kişisel ve ailevi özellikleri arasındaki ilişkiler tespit edilmiştir.

Yozgat (1990) ilköğretim okullarında (ilköğretim okulu ve yatılı ilköğretim bölge okullarında) öğrencilerin psiko-sosyal problemlerinin araştırılması amacıyla yaptığı betimsel çalışmasında; örneklem olarak Erzurum ili 50. yıl ilköğretim okulu ve Yavuz selim yatılı ilköğretim bölge okullarında öğrenim gören öğrencileri seçmiştir.

Mengeş (1997) yatılı ve ailesinin yanında okuyan 16 yaş grubundaki kız ergenlerin özsayıgı uyum düzeyi yönünden karşılaştırdığı çalışmasının örneklemi İstanbul İli Anadolu yakasında bulunan okullardan random olarak seçilen Üsküdar, Kadıköy ve Kandilli Kız Liselerinin 2. sınıflarında okuyan kız ergenlerden oluşan 460 kişi de araştırmanın örneklemi oluşturmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şu şekildedir:

1. 5 ve daha fazla kardeşi olan, gündüzlü okuyan kız ergenlerin özsayıgı düzeyleri, 5 ve daha fazla kardeşi olan yatılı okuyan kız ergenlerden yüksek bulunmuştur.

2. Yatılı-gündüzlü olma durumu ve kardeş sayısının ortak etkisi özsayıgı üzerinde anlamlı bulunmamıştır.

3. Yatılı-gündüzlü olma durumu, sosyoekonomik durumun ve sosyal faaliyete katılma durumunun özsaygı düzeyi üzerinde etkisi olmadığı saptanmıştır.

4. Yatılı-gündüzlü okuma durumunun kişisel uyum, sosyal uyum ve genel uyum düzeyleri üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır. Bu uyum düzeyleri gündüzlü okuyan kız ergenlerde daha yüksek bulunmuştur.

5. Yatılı-gündüzlü olma, sosyoekonomik durumun ve sosyal faaliyete katılma durumunun birlikte kişisel uyum üzerinde etkisi olmadığı saptanmıştır.

6. Yatılı-gündüzlü olma durumu ve kardeş sayısının birlikte kişisel uyum üzerinde etkisi olmadığı saptanmıştır.

7. Yatılı-gündüzlü olma durumu ve kardeş sayısının birlikte sosyal uyum üzerinde etkisi olmadığı bulunmuştur.

8. Sosyoekonomik durumun tek başına sosyal uyum üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığı saptanmıştır. Elde edilen farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını saptamak için yapılan Tukey Kramer Testi'ne göre orta sosyoekonomik düzeye sahip kız ergenlerin sosyal uyumları düşük ve yüksek sosyoekonomik düzeye sahip kız ergenlere göre daha yüksek bulunmuştur.

9. Yatılı-gündüzlü okuma ve sosyoekonomik durumun birlikte sosyal uyum üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığı saptanmıştır. Yapılan Tukey Kramer Testi'nde gündüzlü okuyan yüksek sosyoekonomik düzeydeki kız ergenlerin sosyal uyumları, yatılı okuyan yüksek sosyoekonomik düzeye sahip kız ergenlerin sosyal uyumlarından yüksek bulunmuştur.

10. Yatılı-gündüzlü okuma durumu, sosyoekonomik durum, sosyal faaliyete katılma durumunun ortak etkisi sosyal uyum üzerinde manidar bir fark yaratmıştır. Yapılan Tukey Kramer Testi'nde gündüzlü kız ergenlerin sosyal uyumlarının sosyoekonomik durum ve sosyal faaliyete katılma durumu ile etkilendiği saptanırken, yatılı kız ergenlerde bu duruma rastlanmamaktadır. Sosyal faaliyete katılan ve sosyo ekonomisi yüksek olan gündüzlü kız ergenlerin sosyal uyumları yatılı okuyan kız ergenlerden yüksek bulunmuştur.

11. Yatılı-gündüzlü olma ve kardeş sayısının birlikte genel uyum üzerinde etkisi olmadığı saptanmıştır.

12. Yatılı-gündüzlü okuma ve sosyoekonomik durumun birlikte genel uyum üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır. Yapılan Tukey Kramer Testi'nde gündüzlü okuyan

yüksek sosyo ekonomiye sahip kız ergenlerin, yatılı yüksek sosyo ekonomiye sahip kız ergenlerden genel uyumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sosyoekonomik durum genel uyum üzerinde gündüzlü kız ergenlerde etkili olurken yatılı kız ergenlerde etkili olmadığı saptanmıştır.

Kartal (2001) yatılı-gündüzlü işitme engelli ilköğretim öğrencilerinin benlik kavramları ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelediği çalışmasının örneklemini Bursa İl merkezindeki Gündüzlü Duyum Engelliler İlköğretim Okulu ile Kemalpaşa İlçesinde bulunan Yatılı İbn-i Sina İşitme Engelliler İlköğretim Okulunun 4,5,6,7 ve 8. sınıflarına devam eden 130 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma bulguları, yatılı okuyan 4 ve 7. sınıf ile gündüzlü okuyan 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin benlik kavramı ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ve işitme engelli ilköğretim öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre benlik kavramı puanlarının ortalamaları ile akademik başarılarının cinsiyete göre farklılığa yol açtığını göstermiştir.

Çetintürk (2001) yatılı İlköğretim Bölge Okulu II. Kademe (6.,7.ve 8. Sınıf) yatılı ve gündüzlü öğrencileriyle gündüzlü İlköğretim Okulu II. kademe öğrencilerinin; depresyon ve umutsuzluk düzeylerinin, okul türü, ailenin gelir düzeyi, anne-babanın eğitim düzeyi ve cinsiyet değişkenlikleri açısından karşılaştırdığı araştırmasının örneklemini random olarak seçilen 200 erkek ve 200 kız olmak üzere 400 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda, depresyon düzeyleri ile umutsuzluk düzeyleri arasında olumlu bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Anne-babanın eğitim düzeyinin çocuktaki depresyon ve umutsuzluk düzeyini etkilediği anlaşılmıştır. Yine düşük gelirli aile çocuklarının, yüksek gelirli aile çocuklarından daha fazla depresyon belirtisi ve umutsuzluk gösterdiği ortaya çıkmıştır. Cinsiyet ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Erkek deneklerin kızlara oranla daha umutsuz oldukları saptanmıştır.

Döşkaya (2002) yatılı ve gündüzlü okuyan lise ikinci sınıf öğrencilerinde uyum ve uyumsuzluk yönünden farklılık olup olmadığının araştırılması ve cinsiyet, anne ve babanın eğitim düzeyi, ailenin ikamet ettiği son yer ve kardeş sayısı faktörlerinin yatılı ve gündüzlü öğrencilerin uyum ve uyumsuzluk sorunlarını etkileyip etkilemediğinin tespit edilmesini amaçladığı çalışmasının örneklemini Erzurum'da bulunan İbrahim Hakkı Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, İmam-Hatip Lisesi, Nenehatun Kız. Lisesi, Erzurum Lisesi, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi ve Özel Aziziye Liselerinde 2000-2001 eğitim-

öğretim döneminde 191 kız, 245 erkek olarak toplam 436 Öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın sonucu özetle şu özetlenmiştir:

1. Öğrenim durumunun kız ve erkek öğrencilerin kişisel uyum düzeylerini etkilediği,
2. Kız öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri öğrenim durumlarından bağımsızdır. Erkek öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri ise durumlarına bağımlı olduğu,
3. Kız öğrencilerin öğrenim durumları ve genel uyum düzeyleri arasında ilişki vardır. Erkek öğrencilerin öğrenim durumları ile genel uyum düzeyleri arasında ilişki olmadığı
4. Yatılı ve gündüzlü öğrencilerin kişisel uyum düzeyleri anne ve baba eğitim durumlarından bağımsız olduğu,
5. Anne ve babaların eğitim durumları yatılı ve gündüzlü öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinde etkili olmadığı,
6. Yatılı ve gündüzlü öğrencilerin genel uyum durumları arasında ile anne ve babaların eğitim durumları arasında ilişki olmadığı,
7. Gündüzlü öğrencilerin kişisel uyum düzeylerinde ailelerinin ikamet ettiği yerin etkisi yoktur. Yatılı öğrencilerin kişisel uyum düzeylerinde ailelerinin ikamet ettiği yerin etkisi olduğu,
8. Gündüzlü öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri ailelerinin ikamet ettiği yerden bağımsızdır. Yatılı öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri ailelerinin ikamet ettiği yere bağımlı olduğu
9. Ailelerinin ikamet ettiği yer ve gündüzlü öğrencilerin genel uyum düzeyleri arasında ilişki yoktur. Ailelerinin ikamet ettiği yer ve yatılı öğrencilerin genel uyum düzeyleri arasında ilişki olduğu
10. Kardeş sayısı gündüzlü ve yatılı öğrencilerin sosyal uyum düzeylerini etkilediği,
11. Gündüzlü ve yatılı öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri kardeş sayılarından bağımsız olduğu,
12. Kardeş sayıları ile gündüzlü ve yatılı öğrencilerin genel uyum düzeyleri arasında ilişki olmadığı saptanmıştır.

Pek (1993) Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerinin kişilik özellikleri ve yatılı öğrenimden kaynaklanan sorunlar incelemiş ve araştırmanın örneklemini İstanbul il

sınırları içinde bulunan 9 Sağlık Meslek Lisesi, 2 Karma Lise, 1 Kız Meslek Lisesi, 1 Lise (yatılı ve gündüzlü) olmak üzere toplam 13 lisede öğrenim gören, 790 son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırma sonucunda Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerinin lise öğrencilerine oranla sorunlarının (rahatsızlık / hastalık durumları, okul disiplini, sosyal-kültürel olanaklar, okul dışı haberleşme, ders çalışma ve dinlenme ortamı, uyku, hijyen ve beslenme) çok ileri düzeyde anlamı olmasına karşın, kişilik profillerinin normal sınırlarda bulunması ve Türk normlarına uygunluk göstermesi, kişilik gelişiminin önceki çocukluk dönemlerine temellendiğini ve adolesan döneminden fazla etkilenmediği saptanmıştır.

Coşkun (2004) yatılı, taşınmalı ve normal eğitim yapılan ilköğretim okulu öğrencilerinde akademik başarı, okula ilişkin tutum, algılanan sosyal destek ve davranış-uyum sorunları arasındaki ilişkileri incelediği araştırmaya Ankara'nın Beypazarı ilçesinde bulunan üç farklı türdeki okullardan (yatılı-taşınmalı-normal), ilköğretim birinci (3-5 sınıflar) ve ikinci (6-8 sınıflar) kademedede okuyan, 9-14 yaşları arasında 203 kız ve 235 erkek olmak üzere toplam 438 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucu şu şekilde özetlenebilir

1. Kademedede yatılı bölge okulu öğrencilerinin taşınmalı okulun öğrencilerine göre daha fazla içe yönelim davranışları gösterdiği; yine I. kademedede yatılı bölge okulu öğrencilerinin taşınmalı ve normal semt okulu öğrencilerine göre daha fazla dışa yönelim ve toplam problem davranışları gösterdiği bulunmuştur.

2. Kademedede ise okullar arasında büyük bir farklılık görülmemekle birlikte, taşınmalı eğitim yapan okulun öğrencilerinin, normal semt okulu öğrencilerine göre daha fazla dışa yönelim ve toplam problem davranışları gösterdiği görüldüğü saptanmıştır.

3. Yatılı bölge okulu öğrencileri, taşınmalı ve normal semt okulu öğrencilerine göre daha fazla dışa yönelim ve toplam problem davranışları bildirirken; yatılı bölge okulunun ve taşınmalı eğitim yapan okulun öğretmenleri, normal semt okulu öğretmenlerine göre öğrencilerinde sınıf düzeyine göre değişme gösteren daha fazla problem davranış saptamıştır.

4. Okul türü ve sınıf düzeyi ortak etkisi ise, akademik ortalama, öğrencilerin okullarına ilişkin tutumları, öğretmen bildirimlerine göre içe yönelim ve dışa yönelim problem davranışları ile öğrencinin kendisini değerlendirmesine göre toplam yeterlikte farklılıklar olduğunu göstermiştir.

5. Kızlarda toplam uyum, içe yönelim, dışa yönelim ve toplam problem puanları ile sosyal destek alt ölçeklerinden ebeveyn, öğretmen ve yakın arkadaş destekleri; erkeklerde ise, öğretmen bildirimlerine göre toplam uyum, içe yönelim, dışa yönelim ve toplam problem puanı akademik ortalamayı anlamlı düzeyde yordamıştır.

6. Okul türlerine göre akademik başarının yordanmasında ise, yatılı bölge okulunda toplam uyum, içe yönelim, dışa yönelim ve toplam problem, taşınmalı eğitim yapan okulda toplam uyum ve normal semt okulunda toplam uyum, dışa yönelim ve toplam problem puanları akademik ortalamayı anlamlı düzeyde yordamıştır.

7. Tüm öğrencilerde demografik değişkenlerden aile birlikteliği (beraber, ayrı, boşanmış) ve olumsuz yaşam olayı akademik ortalamayı anlamlı düzeyde yordamıştır.

Ay (2004) yatılı ilköğretim bölge okulları ile normal ilköğretim okulları II. kademe öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri açısından karşılaştırdığı çalışmasının örneklemini Erzurum iline bağlı üç ilçedeki yatılı ilköğretim bölge okulları ile yine bu ilçelerdeki birer normal ilköğretim okulunun II. kademesinde öğrenim görmekte olan toplam 451 öğrenci oluşturmuş olup; araştırma sonucunda:

1. Yatılı öğrencilerin, kendine dönük ve antisosyal saldırganlık düzeyleri yüksek bulunmuştur.

2. Yatılı kızların kendine dönük saldırganlık düzeyleri diğer kız öğrencilerden; yatılı erkeklerin ise antisosyal saldırganlık düzeyleri diğer erkek öğrencilerden yüksek bulunmuştur.

3. Genel olarak, kızların saldırganlık bunalımı erkeklerden yüksek iken, erkekler de antisosyal saldırganlık bakımından kızlardan öndedir.

4. Yatılı kızlar ile normal okullardaki erkekler arasında antisosyal saldırganlık düzeyleri açısından fark yoktur.

5. Normal okullarda alt sınıflarda dolaylı saldırganlık düzeyleri daha yüksektir. Yatılı okullarda alt ve üst sınıflar arasında bir farklılık görülmemiştir.

Arıcı (2005) yatılı ve ailesi ile kalan lise öğrencilerinin atılganlık, sosyal destek ve başarılarının karşılaştırdığı araştırmasının örneklemini Karaman ilindeki Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Karaman Lisesi ve Sağlık meslek Lisesinde 2003/2004 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 200 öğrenciden oluşturmuş olup; araştırma sonucunda ailesi ile kalan öğrencilerin yatılı okulda kalan öğrencilere göre atılganlık düzeylerinin daha

yüksek olduğu bulunmuştur. Ailesiyle kalan kızların, yatılı kalan kızlardan ve ailesi ile kalan erkeklerin, yatılı erkeklerden daha atılgan oldukları bulunmuştur. Hem yatılı okulda kalan hem de ailesi ile kalan öğrencilerin cinsiyetleri ile atılganlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yatılı okulda kalan öğrencilerle ailesi ile kalan öğrencilerin ailelerinden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeylerinin hiçbir alt boyutunda anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Yatılı okulda kalan öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destekte cinsiyete göre anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Ancak aileden algılanan sosyal destek boyutunda aktif duygusal destek ve araçsal destek alt boyutlarında kızların erkeklerden daha fazla sosyal destek algıladığı bulunmuştur. Ailesi ile kalan lise öğrencilerinin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destekte Benlik saygısı ile ilgili duygusal destek ve Bilgisel destek alt boyutlarında kızların erkeklerden daha fazla destek algıladığı bulunmuş, diğer alt boyutlarda ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ailelerinden algıladıkları sosyal destekte ise bilgisel destek, aktif duygusal destek ve araçsal destek alt boyutlarında kızların erkeklerden daha fazla sosyal destek algıladığı, diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Halıcı (2005) yatılı ilköğretim bölge okullarına devam eden ve ailesiyle birlikte yaşayan 12-14 yaş grubu çocukların saldırganlık eğilimleri ile benlik kavramların incelediği yüksek lisans tez çalışmasının örneklemi Ankara ili ilçelerindeki üç yatılı ilköğretim bölge okulu ile aynı ilçelerde bulunan gündüzlü ilköğretim okullarının altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflarına devam eden 12-14 yaş grubundaki toplam 360 çocuk oluşturmuş olup araştırma sonucunda; çocuğun yaşının, cinsiyetinin, kardeş sayısının, yatılı ilköğretim bölge okulun da okuyan çocuklarda yatılı ilköğretim bölge okuluna gelme nedeninin, okulla/sağlıkla ilgili bir problemi olduğunda ailesinin ilgilenme durumunun, odada kaç kişi kaldıklarının saldırganlığa ait çeşitli boyutlardan alınan puanlarda farklılık yarattığı belirlenmiştir. Ayrıca çocukların cinsiyetinin benlik kavramına ait puanlarda farklılık yarattığı, benlik kavramı ile saldırganlık bunalımı ve yansıtılmış saldırganlık puanları arasında pozitif yönde bir korelasyon olduğu saptanmıştır.

Kefeli (2005) ilköğretim uygulamalarının değerlendirilmesi-normal, yatılı ve taşınmalı ilköğretim okullarının karşılaştırdığı çalışmasının sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır:

1. Normal ilköğretim okullarında, öğretmenlerin öğrencileri derse motive etmekte çektikleri zorluk, sabah derslerine göre öğleden sonraki derslerde daha fazla iken; taşımali ilköğretim ve özellikle de YİBO öğrencilerinde öğleden sonra derse motive etmekte çekilen zorluk, sabah derslerinden daha yüksek olduğu,

2. Öğrenci velilerine ulaşmak istediklerinde, genellikle ulaşabildiklerini belirten öğretmenlerin oranı erkek öğretmenlerde bayan öğretmenlerden daha yüksek olduğu,

3. Öğrencileri sabah ilk derste derse hazırlamada zorluk çektiğini belirten öğretmenlerin oranı ile öğleden sonra öğrencileri derse motive etmekte zorluk çeken öğretmenlerin oranı bayan öğretmenlerde erkek öğretmenlerden biraz daha yüksek olduğu,

4. Okuldayken (günün genelinde) rahatsızlık hisseden öğrencilerde en yüksek oran YİBO, ikinci taşımali ilköğretim ve en düşük de normal ilköğretimdedir. Okuldayken en fazla hissedilen rahatsızlık türü baş ağrısı olup, öğrencilerde görülen en yüksek oran YİBO, ikinci taşımali ilköğretim ve en düşük de normal ilköğretimde olduğu,

5. Öğrencilere göre sınıftaki başarı durumları çok iyi-iyi olanlar; normal ilköğretim öğrencilerinde en yüksek, YİBO öğrencilerinde en düşük orandadır. Ayrıca, bütün öğrencilerin %20'den fazlası, başarı durumları hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığı,

6. Normal ilköğretim öğrencileri tarafından en fazla tercih edilen ilköğretim uygulaması yine normal ilköğretim okullarıdır. Taşımali ilköğretim, öğrencileri en çok YİBO'ları tercih ederken, YİBO öğrencileri tarafından ise en yüksek oranda tercih edilen okul taşımali ilköğretim olduğu,

7. Okulun dershanelerini en fazla rahat bulan öğrenciler sırasıyla; YİBO, Taşımali ve normal ilköğretim Okulu öğrencileri olduğu,

8. Okuldayken kendini en fazla mutlu hisseden öğrenciler; normal, taşımali ve YİBO öğrencileri olduğu saptanmıştır.

Elal (2007) yatılı ve normal(gündüzlü) eğitim gören kız öğrencilerin, sınav kaygılarını incelemiş ve araştırmasını dokuzuncu(208), onuncu(164) ve on birinci(121) sınıflardan rastgele seçilen toplam 493 öğrenci üzerinde yürütmüştür. Araştırma sonucunda yatılı ve gündüzlü öğrencileri sınav kaygıları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yakınlar (2006) Askeri lise öğrencilerinin ve yatılı okuyan sivil lise öğrencilerinin stres ve ergenlik dönemi gelişimsel ödevleri açısından karşılaştırdığı çalışmasının örneklemini 348'i fen liselerinden (yatılı okuyan, erkek), 430'u askeri liselerden olmak üzere toplam 778 lise öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda askeri lise öğrencilerinin sivil lise öğrencilerine göre anlamlı olarak; daha az stres belirtisi gösterdiği, bulunduğu okulda öğrenci olmaktan daha çok memnun olduğu, daha az yalnızlık hissettiği, strese daha az yatkın olduğu, stresle basa çıkmada etkili yöntemleri daha fazla, etkisiz yöntemleri daha az kullandığı bulunmuştur. Ergenlik dönemi gelişimsel ödevlerinin yerine getirilmesi açısından bakıldığında, askeri lise öğrencilerinin, sivil lise öğrencilerine göre anlamlı olarak; orta ve geç ergenlik dönemi gelişimsel ödevlerini daha az, ergenlik dönemi sonrası gelişimsel ödevlerini daha fazla yerine getirdiği bulunmuştur. İlk ergenlik dönemi gelişimsel ödevlerinin yerine getirilmesinde askeri lise ve sivil lise öğrencileri arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Özcan (2009) yatılı ve gündüzlü ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ve besin tercihlerinin saptamak amacıyla yaptığı araştırmasında örneklem olarak 6.,7. ve 8. sınıflara devam eden rastgele örneklem yöntemiyle seçilen 120 yatılı öğrenci ile 120 gündüzlü öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda yatılı ve gündüzlü ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ve besin tercihleri arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Şimşek (2010) yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin akran ilişkileri, sosyal destek algıları ve yaşam doyumlarını incelediği yüksek lisans tez çalışmasının örneklemini yatılı ilköğretim bölge okulları ve ilköğretim okullarının sekizinci sınıfına devam eden 625 ergen oluşturmuştur. Araştırma sonucunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Akran ilişkileri açısından kız ve erkek ergenler açısından farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır.

2. İncelenen sosyal destek algısı değişkeni okul türü açısından farklılık göstermiş ve yatılı ilköğretim bölge okulunda kalan ergenlerin aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyleri, ailesi yanında kalan ergenlerinkinden daha yüksek bulunmuştur.

3. Yaşam doyumu düzeyleri açısından, ergenlerin aile ve arkadaşlarından aldıkları yaşam doyum düzeyi farklılaşmazken, okuldan aldıkları yaşam doyumu düzeyleri incelendiğinde; ailesi yanında kalan kız ergenlerin okuldan aldıkları yaşam doyumu düzeylerinin, YİBO' ya devam eden erkek ergenlerinkinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Kahraman (1995) yatılı olan ve yatılı olmayan meslek lisesi öğrencilerinin stresle başa çıkma stratejilerini incelemiştir. Araştırmaya yatılı kısmı bulunan meslek liselerinde okuyan 519 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırma örneklemini 117 yatılı okuyan kız, 126 gündüzlü okuyan kız, 132 yatılı okuyan erkek ve 144 gündüzlü okuyan erkek öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada Stresle Başa Çıkma Ölçeği ve UCLA Yalnızlık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre;

1. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre problem çözme, kendini suçlama, hayal etme puanlarına bakıldığında kızlar lehine, kaçınma puanlarına bakıldığında erkekler lehine anlamlı farklar bulunurken, sosyal destek arama ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır,

2. Öğrencilerin yalnızlık düzeylerine göre kendini suçlama puanlarına bakıldığında yalnızlık düzeyi yüksek yatılı öğrenciler lehine anlamlı farklar bulunurken, yalnızlık düzeyi ile problem çözme, sosyal destek arama, hayal etme ve kaçınma arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür,

3. Öğrencilerin başarı düzeylerine göre problem çözme, sosyal destek arama, hayal etme ve kaçınma puanlarına bakıldığında başarı düzeyi yüksek olanların lehine farklar bulunurken başarı düzeyi ile kendini suçlama arasında anlamlı fark bulunmamıştır,

4. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre problem çözme puanlarına bakıldığında üçüncü sınıflar lehine anlamlı farklar bulunurken, sosyal destek arama, kendini suçlama, hayal etme ve kaçınma ile sınıf düzeyi arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

2.2.1.2. Yurtdışında yapılan araştırmalar

Wallerstein (1983) aileden alınan sosyal destek miktarının ergenlerin psikolojik sağlıkları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu saptamış ve ailenin, bireyin yaşamdan doyum sağlamasında, işlevlerini etkili bir biçimde yerine getirmesinde ve

yaşadığı topluma uyum sağlayabilen bir kişi olarak yetişmesinde öncelikli etkiye sahip bir kurum olduğunu saptamıştır.

Warner (1995) Amerikan yerlilerine ait okullarda yaptığı bir çalışmada yatılı ve gündüzlü okullarda çalışanların iş stresini algılama düzeylerini araştırmıştır. 145 denek üzerinden de ettiği bulgulara göre %64 oranında gündüzlü okullarda çalışanların iş stresini yatılı okullarda çalışanlardan yüksek çıkmıştır.

Martini (1994) Fransız polynesia'sının Marquesas adasında yaşları 9-13 arasında Fransız devlet okullarına devam eden 100 çocuk üzerinde gözlemlene yoluyla çalışma yapmıştır. Marquesas Adasındaki çocukları grup sürecine katılımları, grubun rol yapısı incelenmiş ve yatılı okullardaki öğrencilerden olumlu yönde daha farklı oldukları gözlemiştir.

Barker (1993) New Mexico'nun dağlık alanlarındaki Hispanos'larla Güney Appolachia insanların eğitim tercihlerini karşılaştırdı. 1890'da misyoner okulu New Mexico'da 1600 Meksika Amerikalısına hizmet etti. 20. yüzyılın başlarında dağ öğrencileri izole edilmiş tek sınıflı ortaokullardan daha büyük ve iyi döşenmiş yatılı okullara taşındı. Yatılı okulun amacı devlet okul sistemine gelecek öğretmenleri hazırlamaktı. Yatılı okullar 1930'lardan beri gerekliliğini korudu. Bu okullar ve bu çeşit çabalar kültürel kariyerlere, bölgesel şüphelere, belki de en önemlisi misyonerlerin kendi önyargılarının ve etnikçi düşüncelerinin zayıflamasına vesile oldu.

Wires (1994) yatılı okullarda kalan 197 buluş çağı erkek çocukların ego kimlik başarısının her bir boyutunda yatakhane arkadaşlığının 6 ay arayla olmak üzere iki kere işaretlemesini yapmıştır. Sonuçlar genç ergenlerin kimlik statüsünde, zamanla birlikte gelişmesinde yaş farkının olduğunu göstermekte ve ergenlerin davranış problemleriyle kimlik statüsünün düzeyleri arasında kuvvetli bir ilişkinin olduğunu göstermiştir.

Lomawaima (1994) yaptığı çalışmada chılıcco yerli okulu yatılı bir okul olarak 1884'te kurulmuş ve Amerikalı yerlilerinin Amerikan yaşantısına uyum sağlaması amacını güttüğünü ortaya koymuştur.

Van'in (1993) çalışması 19. Yüzyılın sonlarında ve 20. Yüzyılın başlarında Hollandalı orta ve ortanın üstü sınıflardaki ergenler arasındaki değişen okul rolünü tanımlamaktadır. 1800'lerdeki ev terbiyesinin yatılı okullara koyma evrimini 1867 ve

1900 tarihleri arasında orta dereceli kız okullarındaki okul yaşı nüfusunun küçük bir bölümünü alarak tartışmaktadır.

Leynch (1993). Amerikalı Kızılderili anne ve babaların okul seçimindeki tarihsel geçmişini incelemektedir. 19.yy'da Amerikalı Kızılderili anne ve babaların çocuklarını nereye göndereceği konusunda herhangi bir seçimi yoktu. Çocuklar anne ve babalarından zorla alınır ve katı metotlarla dilleri ve kültürleri silinmeye çalışılırdı. Bazı misyoner okulları yerli anne babalardan yanaydılar, çünkü çocuklar o okullardan daha iyi yetişiyorlardı ve Kızılderili dili yasaklanmıştı. 1904'te federal devlet ayrımcı okullardan çekildi. Anayasa mahkemesi kabilelerin kendi haklarını kullanması konusunda kanun çıkarttı. Bu düşünce Kızılderili anne ve babaların çeşitli okullar arasında seçim yapmasına dayanak oldu.1970'ten itibaren bu seçim yatılı okulları, devlet okullarını ve kabile olarak kontrol edilen okulları da içerdi. Birçok açılarından Kızılderili okulları Amerikan eğitim sisteminin bir bölümünü değiştirmek için potansiyel olarak yardımcı olmuştur.

2.2.2. Psikolojik belirtilerle ilgili yapılan araştırmalar

2.2.2.1. Yurtiçinde yapılan araştırmalar

Düzgün (1995) lise öğrencilerinin psikolojik belirtileri ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerde görülen en çok psikolojik belirti depresyondur. Ayrıca kız öğrencilerin hostilite, somatizasyon, depresyon, anksiyete, olumsuz benlik belirti düzeyi, erkek öğrencilerinkine göre daha yüksektir.

Yeşilyaprak (2002) üniversiteye devam eden ve etmeyen bir grup genci psikolojik belirtiler açısından karşılaştırmıştır. Araştırma 155 üniversite öğrencisi ile 141 üniversiteye devam etmeyen akranları olmak üzere 296 genç üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda üniversiteye devam etmeyen öğrencilerin psikolojik belirti düzeyinin, devam edenlere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Çetin (2004) yetiştirme yurtlarında kalan adölesanların benlik saygılarını ve psikolojik belirtilerini incelemiştir. Araştırma örneklemini 17–20 yaşlarında 140

adölesandan oluşmuştur. Bunların 70'i yetiştirme yurtlarında kalan (araştırma grubu), diğer 70'i ailesiyle yaşayan (karşılaştırma grubu) adölesanlardır. Değerlendirme sonucunda, araştırma grubundaki adölesanların benlik saygısı puan ortalamaları karşılaştırma grubundaki adölesanlardan daha düşük, psikolojik belirti puan ortalamaları ise daha yüksek bulunmuştur. Kızların benlik saygısı puan ortalamaları erkeklerden daha düşük ve psikolojik belirti puan ortalamaları da daha yüksektir. Ayrıca araştırma grubundaki adölesanların depresyon belirti puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ciğerci (2006) üstün yetenekli olan ve olmayan ergenlerde benlik saygısı, başkalarının algılaması ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma sonucunda üstün yetenekli ergenlerin normallere göre depresyon, somatizasyon, obsesif-kompulsif bozukluk, paranoya ve psikotizm gibi psikolojik belirtileri taşıma olasılığının daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırma grubunun genelinde kızların erkeklere oranla depresyon, obsesif kompulsif bozukluk, kişiler arası duyarlılık ve anksiyete düzeylerinin daha fazla olduğu bulunmuştur.

Yiğit (2007) özel eğitim kurumunda çalışan öğretmenlerin iş doyumu, tükenmişlik ve ruh sağlığı düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda özel eğitim öğretmenlerinin obsesif kompulsif ve genel ruh sağlığı semptomlarına sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca özel eğitim öğretmenlerinin ruh sağlığı puanları ile cinsiyetleri arasında somatizasyon, obsesif kompulsif, depresyon, fobik anksiyete ve genel ruh sağlığı düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmuş, ruh sağlığı puanları ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasındaki fark fobik anksiyete için anlamlı bulunmuştur.

Gülgez (2007) lise öğrencilerinin olumsuz risk alma davranışlarını psikolojik belirtiler, yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda anksiyete, düşmanlık, somatizasyon ve olumsuz benlik düzeyi yüksek öğrencilerin daha sık olumsuz risk alma davranışında bulundukları görülmüştür.

Küçüköğlu (2007) kanserli ebeveynlerin çocuklarında görülen psikolojik belirtileri incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 90 kanserli ebeveynin 13-18 yaş grubunda olan 90 çocuğu oluşturmuştur. Araştırma sonucunda kanserli ebeveyni olan

çocukların bazı psikolojik belirtilere sahip oldukları ve ebeveynin hastalanmasından sonra birtakım güçlükler yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Güven (2008) fen ve genel lise öğrencilerinin psikolojik belirti türlerini incelediği araştırmasının sonuçlarına göre, kız ergenlerin “Kısa Semptom Envanteri”nin alt ölçeklerinden aldıkları puanların ve stres düzeylerinin erkek ergenlerinkinden daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Ayrıca erkek ergenlerin öznel iyi oluşları kız ergenlerden daha yüksek bulunmuştur. Fen lisesi öğrencilerinin genel lise öğrencilerine göre psikolojik belirtiler açısından daha iyi durumda oldukları ve genel lise öğrencilerinin daha çok psikolojik problemler ifade ettikleri saptanmıştır. Genel liseye devam eden ergenlerin “Depresyon”, “Somatizasyon” alt ölçek puanları ve belirtilerden rahatsız olma düzeyleri fen lisesine devam eden ergenlerden daha yüksektir. Ayrıca, fen lisesi öğrencileri genel sağlık örüntülerinin genel lise öğrencileri genel sağlık örüntülerinden daha iyi olduğu gözlenmiştir. Sosyometrik statü açısından, akranları tarafından kabul gören ergenlerin öznel iyi oluşlarının, akranları tarafından reddedilen ergenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Dökmen (2003) çalışmasında kendi ürününü pazarda satan, maaşlı bir işte çalışan ve ev hanımı olan kadınlar üzerine yaptığı araştırmasında, çalışma durumları farklı bu üç grup kadında ruh sağlığı, kontrol odağı inancı ve cinsiyet rolünü incelemiştir. Araştırmanın sonuçları şu şekildedir: Pazarcı kadınların somatizasyon puanları, ev hanımlarının ve çalışan kadınların puanlarından; pazarcı kadınların obsesif-kompulsif, paranoid, psikotizm, ek ve belirti toplamı puanları çalışan kadınların puanlarından yüksektir. Ev hanımlarının ise kişisel duyarlılık puanları çalışan kadınların puanlarından; pazarcı kadınların ve ev hanımların rahatsızlık ciddiyeti puanları da çalışan kadınların puanlarından yüksektir.

Keskin (1995) 250 lise öğrencisi ve 60 öğretmen üzerinde lise öğrencilerinde görülen ruhsal belirtiler ve öğretmenlerin bunları seçebilmelerini araştırmıştır. Ruhsal sorunları belirlemek için SCL- 90- R ve öğretmenlere uygulanan soru kâğıdı ile veriler toplanmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin genel belirti düzeyinde (GSI) ve SCL- 90- R’nin kişiler arası duyarlılık, uyku ve yeme bozukluğu, obsesif- kompulsif belirtiler, öfke ve düşmanlık, paranoid düşünceler, depresyon ve aksiyete alt gruplarında yardıma ihtiyaçları olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yardım gereksinimlerinin

okudukları döneme göre farklılık gösterdiği saptanmıştır. Kız öğrencilerin genel belirti düzeyinde, kişilerarası duyarlılık ve anksiyete alt gruplarında yardım ihtiyacının erkek öğrencilere oranla daha fazla olduğu bulunmuştur. Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin öğrencilerde görülebilecek ruhsal belirtileri seçebilme ve ele alma yaklaşımlarına ilişkin bilgi puanlarına bakıldığında %60'nın ortalama bilgi puanının üzerinde puan aldıkları saptanmıştır. Öğretmenlerin aldıkları bilgi puan ortalamalarına yaşın, cinsiyetin ve mezun oldukları okulların istatistiksel yönden etkili olduğu belirlenmiştir.

Eskin (2000) tarafından yapılan bir araştırmada, ergenler arasındaki ruhsal sorunlar ve bu sorunların intihar düşüncesi ve girişimleriyle olası ilişkileri incelenmiştir. Ruhsal sorunlar oniki maddelik Genel Sağlık Anketi (GSA) kullanılarak ölçülmüştür. İntihar düşüncesi hali hazırdaki ve geçtiğimiz son on iki ay içerisindeki düşünceler ve intihar girişi geçtiğimiz son on iki ay içerisindeki girişimler olarak ölçülmüştür. Araştırmaya 422 erkek 537 kız olmak üzere toplam 959 lise öğrencisi katılmıştır. İntihar ederek kendini öldürmeyi düşünen ve öldürmek için girişimde bulunan öğrencilerin GSA puanlarının, intiharı düşünmeyen ve girişimde bulunmayanlardan daha yüksek olduğu bulunmuş ve yapılan analizler sonucunda, endişeler yüzünden uykusuzluk çekmenin intihar düşüncelerini ve girişimlerini yordayan ortak bir sorun olduğu saptanmıştır.

Özbay (2003) yaptığı çalışmada, lise öğrencilerinin psikopatolojik özellikleri ile kişisel, sosyal ve genel uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmanın örneklemini 140'ı kız, 150'si erkek olmak üzere toplam 290 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılara Symptom Tarama Listesi (SCL-90-R) ve Hacettepe Kişilik Envanteri (HKE) uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, cinsiyet değişkeni ile psikopatolojik semptomlardan “somatizasyon”, “obsesif-kompulsif davranış”, “kişiler arası duyarlılık”, “anksiyete”, “öfke-düşmanlık”, “fobik anksiyete”, “paranoid düşünce” ve “psikotizm”e sahip olup olmama arasında önemli bir ilişki gözlenmemiştir. Sadece cinsiyet ve “depresyon”a sahip olup olmama durumu arasındaki ilişki $p < .05$ düzeyinde önemli bulunmuştur. Öğrencilerin cinsiyet değişkeni ile kişisel, sosyal ve genel uyum durumu arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Okul türü değişkeni ile psikopatolojik semptomlardan “kişiler arası duyarlılık”, “depresyon”, “anksiyete”, “öfke-düşmanlık”, “paranaoid düşünce” ve “psikotizm”e sahip olup olmama durumu

arasında önemli bir ilişki yoktur. Ancak okul türü değişkeni ile psikopatolojik semptomlardan “somatizasyon”, “fobik anksiyete” ve “obsesif-kompulsif davranış”a sahip olup olmama durumları arasındaki ilişki anlamlı olduğu görülmüştür.

Oktay (1998) yetiştirme yurdunda barınan 13-15 yaş grubu ergenler ile aileleri yanında yaşayan aynı yaş grubu ergenlerin psikolojik belirtilerinin karşılaştırılması (Gaziantep Erkek Yetiştirme Yurdu örneği) isimli yüksek lisans tez çalışmasında Gaziantep Erkek Yetiştirme Yurdu'nda barındırılan (13-15) yaş grubu ergenlerle, bu ergenlerin öğrenim gördükleri okullarda benzer sosyo-ekonomik özelliklere sahip aynı yaş grubu erkek ergenler üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemi 65'i yetiştirme yurdu ve 65'i aileleri yanında kalan ergenler olmak üzere toplam 130 ergenden oluşmuştur. Araştırmada, erkek yetiştirme yurdunda barınan (13-15) yaş grubu ergenler ile ailesi yanında yaşayan aynı yaş grubu ergenlerin psikolojik belirtilerini karşılaştırmak amaçlanmıştır. Deney ve kontrol gruplarını oluşturan ergenler arasında bedensel işlevlere ilişkin zorlanma (somatizasyon) ve obsesif-kompulsif boyutu belirtilerinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Kişilerarası duyarlılık boyutu belirtilerinden "başkalarının sizi anlamadığı veya hissedemeyeceği duygusunu yaşama" yakınması bakımından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Yine aynı boyutun diğer belirtileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. İki grup arasında depresyon boyutu belirtilerinden, "yalnızlık duygusunu yaşama" ve "her şeye karşı ilgisiz olma" yakınmalarını yaşama bakımından fark anlamlı görülmüş, aynı boyutun diğer belirtilerinde ise anlamlı bir fark bulunmamıştır. Anksiyete boyutunun belirtilerinden "korku duygusunu yaşama", "gerginlik veya coşku hissini yaşama" yakınmaları bakımından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Her iki grubun denekleri arasında psikotizm belirtilerinden biri olan "bir kimsenin düşüncelerinizi kontrol edebileceği düşüncesini yaşama" yakınmasında anlamlı bir farklılık saptanmış genel zorlanma boyutu belirtilerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Kerimova (2000) lise öğrencilerinde görülen psikolojik belirtilerin bazı değişkenlere göre incelenmesi çalışmasında ele alınan bağımsız değişkenler öğrencilere ilişkin olup sınıf, cinsiyet, gelir düzeyi (okulun bulunduğu semtin gelir düzeyi ve algılanan gelir düzeyi), üniversite giriş sınavında tercih edilmesi düşünülen puan türü, aile durumu, ailedeki kişi sayısı, yakın arkadaş sayısı, kendilerine ait odalarının olması,

fiziksel sağlığı algılama düzeyi, aile üyeleri arasında sağlık sorunu ve spor yapma sıklığı gibi değişkenlerdir. Araştırmanın bağımlı değişkeni psikolojik belirtilerdir. Araştırma okula devam eden 737 ortaöğretim öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bağımlı değişkeni olan psikolojik belirtilerin ölçülmesi için şahin ve Durak (1994) tarafından geliştirilen Kısa Semptom Envanteri kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlere yönelik bilgiler ise araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular kısaca şöyle özetlenebilir:

1. Lise öğrencilerinin genel stres düzeyleri ve belirti toplamaları sınıflarına, cinsiyetlerine, okullarının bulunduğu semtin gelir düzeyine, yakın arkadaş sayılarına, fiziksel sağlıklarını algılamalarına, aile üyeleri arasında ciddi fiziksel ya da psikolojik sorunlarına, spor yapma sıklıklarına göre anlamlı farklılık göstermektedir.

2. Algıladıkları gelir düzeyine, aile durumlarına, ailedeki kişi sayısına, kendilerine ait odanın olup olmasına göre ise lise öğrencilerinin genel stres düzeyleri ve belirti toplamalarının anlamlı farklılıklar göstermediği anlaşılmıştır.

3. Lise son sınıf öğrencilerinin üniversite giriş sınavında tercih edecekleri puan türüne göre genel stres düzeylerinin değişmediği, belirti toplamalarının ise anlamlı farklılık gösterdiği görölmektedir.

Durak (2002) Deprem yaşamış üniversite öğrencilerinin psikolojik belirtileri yordamada psikolojik dayanıklılığın rolü çalışmasında, psikolojik belirtileri yordamada stresin ve strese karşı direnç sağlayan kişilik özelliklerinin etkisini araştırmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, Türk örnekleminde Psikolojik Dayanıklılık ölçeğinin (PVS III-R) psikometrik özellikleri test etmiştir. Psikolojik belirtileri yordamada; psikolojik dayanıklılığın, algılanan sosyal desteğin ve baş etme stillerinin etkisi depresyon deneyimine sahip ve depresyon yaşamamış üniversite öğrencilerinde araştırmıştır. Çalışmaya, toplam 380 üniversite öğrenci katılmıştır. Çalışmanın sonuçları, psikolojik dayanıklılığın psikopatolojiyi yordamadaki önemine işaret etmekle beraber travmaya maruz kalan kişilerde psikolojik belirtileri açıklamada duygu odaklı baş etme ve algılanan sosyal destek kadar etkili olmadığını göstermiştir.

Soylu (2002) üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin ailelerinden sosyal destek algılayıp-algılamama durumlarına göre psikolojik belirtiler yönünden incelenmesi” konulu yüksek lisans tez çalışmasında üniversite sınavına hazırlanan, lise

3. sınıf ve dershanelere devam eden öğrencilerin ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeylerine, cinsiyete, sosyo ekonomik düzeye, anne baba eğitime ve sınava giriş sayısına göre psikolojik belirtilerinin farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiştir. Araştırmanın örneklemini çeşitli dersane ve liselerden 230 kız, 258 erkek olmak üzere toplam 488 ergen oluşturmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre şu sonuçlara varılmıştır:

Aileden algılanan sosyal destek düzeyi ve cinsiyete göre kızların algıladıkları sosyal destek düzeylerinin daha düşük olduğu ve anksiyete ve depresyon belirtilerinin daha fazla olduğu bulunmuştur. Aileden algılanan sosyal destek ve sosyo ekonomik düzeye göre sosyo ekonomik düzeyi yüksek olanların algıladıkları sosyal destek düzeylerinin daha yüksek olduğu ve sosyo ekonomik düzey yükseldikçe psikolojik belirtilerin görülme düzeyinin düştüğü bulunmuştur.

Acar (2009) dokuzuncu sınıf öğrencilerinde akran zorbalığı ve psikolojik belirtileri araştırmıştır. Araştırmanın örneklemini, 3 meslek lisesi, 6 genel lise ve 4 anadolu lisesinde öğrenim gören, toplam 1237 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular şu şekildedir:

1. Akran zorbalığı grupları, kaygı, depresyon, olumsuz benlik ve bedenselleştirme puanlarına göre karşılaştırıldığında, kurban ve zorba/kurban ile karışmayan grup arasındaki fark karışmayan grup lehine anlamlı bulunmuştur. Buna ek olarak, olumsuz benlik puanları açısından karşılaştırıldığında, zorba ile zorba/kurban grupları arasındaki farkın zorba grup lehine anlamlı olduğu bulunmuştur.

2. Akran zorbalığı grupları düşmanlık puanlarına göre karşılaştırıldığında, zorba grup ile kurban ve karışmayan gruplar arasındaki fark, kurban ve karışmayan grupların lehine anlamlı çıkmıştır. Zorba/kurban grup ile, kurban ve karışmayan gruplar arasındaki farkın, kurban ve karışmayan grupların lehine anlamlı olduğu gözlenmiştir. Kurban ve karışmayan grup arasındaki fark ise karışmayan grup lehine anlamlı bulunmuştur. Zorba ve zorba/kurban grup arasındaki fark ise anlamlı bulunmamıştır.

3. Akran zorbalığı grupları genel psikolojik belirtilerine göre karşılaştırıldığında, zorba, zorba/kurban, kurban grup ile karışmayan grup arasındaki farkın, karışmayan grup lehine anlamlı olduğu bulunmuştur.

Yılmaz (2010) ortaöğretim öğrencilerinde sosyal karşılaştırma ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretime devam eden öğrencilerden oranlı örnekleme ve tesadüfî örnekleme yöntemleriyle seçilmiş 191 kız 177 erkek olmak üzere 368 öğrenciden oluşturmuştur. Araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlara göre; Sosyal karşılaştırma düzeyi yüksek olan bireylerde psikolojik belirtiyeye rastlanmamıştır. Karşılaştırma düzeyi orta ve düşük olarak belirlenen bireylerde ise psikolojik belirtiler gözlenmektedir. Öğrencilerin kendilerini diğerleriyle kıyaslama bağlamında sosyal karşılaştırma düzeyi arttıkça psikolojik belirtilerde azalma olduğu bulunmuştur. Kız ve erkek öğrencilerin psikolojik belirtilere sahip olma puan ortalamaları karşılaştırıldığında, kız öğrencilerin somatizasyon, obsesif-kompulsif, kişiler arası duyarlılık, depresyon, anksiyete, öfke-düşmanlık, fobik-anksiyete ve paranoid düşünce belirtilerine erkek öğrencilerden daha fazla sahip oldukları bulunmuştur.

Özkara (2010) ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin ahlaki yargı yetenek düzeyleri, sosyal destek algıları ve psikolojik belirtilerinin incelediği araştırmanın örneklemini Çankırı ilinde bulunan Düz Lise, Anadolu Lisesi, Anadolu Teknik Lisesi ve Meslek Liselerinde eğitim öğretim gören ve tesadüfî yolla belirlenmiş 515 öğrenciden oluşturmuştur. Araştırmada ahlaki yargı yetenek düzeyleri gelenek öncesi geleneksel ve gelenek sonrası olan bireylerin sosyal destek algı düzeylerinin birbirinden farklılık göstermediği, ahlaki yargı yetenek düzeyi arttıkça psikolojik belirtilere sahip olma düzeyinin arttığı ve farklı ahlaki yargı yetenek düzeylerine sahip bireylerin sosyal destek algılarının yükseldikçe psikolojik belirtilerinin azaldığı bulunmuştur.

2.2.2.2. Yurtdışında yapılan araştırmalar

Baldwin, D.R., Harris, S. M. ve Chambliss, L. N. (1997) araştırmalarında 119 (54 kız, 65 erkek) ergen üzerinde bilhassa ırk ve cinsiyete göre stres ve hastalık arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, ifade edilen stres ve anksiyete düzeyleri ırk ve cinsiyet açısından anlamlı fark göstermemiştir. Ancak Afrika kökenli Amerikalı ergenler akranları olan Avrupa kökenli Amerikalı ergenlerden daha az fiziksel belirti belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, kız ergenler erkek ergenlerden anlamlı düzeyde daha fazla fiziksel belirti ifade etmişlerdir. Genel olarak sonuçlara bakıldığında

yaşam olaylarından kaynaklanan stres ve anksiyete, belirtilen semptomoloji ile pozitif yönde ilişkilidir.

McCauley, Lerner ve Eye'ın (1999) 75 ergen üzerinde yaptıkları boylamsal bir çalışmada elde ettikleri bulgular, 6. ve 7. sınıflardaki erkek ergenlerin kız ergenlere göre anlamlı ve daha yüksek kendine yeterlik (self- competence) gösterdiği yönde çıkmıştır. 7. sınıfta erkekler kızlardan daha az depresyon ve anksiyete belirtileri gösterirken 6. sınıfta göstermemektedirler. Araştırma sonuçları, ergenliğin ilk yıllarında cinsiyet farklılığının depresyon ve anksiyetede kısmen sorumlu olduğu hipotezini desteklemektedir.

Moses (1999) 337 öğrenci üzerinde şiddete maruz kalma ile depresyon ve hostilite belirtileri ile maruz kalmada demografik farklılıklar arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Elde edilen bulgular, erkeklerin kızlardan daha fazla şiddete maruz kaldıklarını göstermiştir. Şiddete maruz kalma, her iki cinsiyet için hostilitenin yordayıcısı olurken, sadece kızlar için depresyonun yordayıcısı olmuştur.

Turner (1999) 570 ergen üzerinde yaptığı araştırmasında sağlık problemlerinin büyük ölçüde psikolojik ve davranışsal faktörlere bağlı olduğunu belirtmiştir. Akran desteğinin ergenlerin sağlığına olan etkisine dikkat çekerek benlik saygısı, kendine yeterlik ve kontrol odağı üzerinde önemini vurgulamıştır.

Essau (2000) yaşları 12- 17 arasında değişen 1035 ergen üzerinde yaptıkları çalışmalarında şu sonuçları elde etmişlerdir: %18, 6 ile anksiyete bozukları sıklıkla görülmektedir. Anksiyete bozuklukları türleri ele alındığında, fobi yaygın olarak görülürken post- travmatik stres bozukluğu ve obsesif- kompulsif bozukluk daha az rastlanmaktadır (%2' nin altında). Panik bozukluk ve genelleştirilmiş anksiyete bozukluğu %1'in altında oranla en az görülen bozukluklardır. Anksiyete bozukluğu kızlarda erkeklerden daha fazla olarak saptanmış ve bunun yaşla beraber arttığı gözlenmiştir.

Masi, Favilla, Millepiedi, Mucci, Rundell ve Engel (2000) klinik ve normal örneklem gruplarında 162 İtalyan çocuk ve ergen üzerinde, yaş, cinsiyet ve psikolojik durum değişkenlerini ele alan bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda, örneklem %69, 2'sinde somatik şikâyetler gözlenirken, %50, 6 ile baş ağrısının en sık gözlenen belirti olduğu saptanmıştır. Yaşları daha küçük çocuklarda karın ile ilgili

şikâyetler ergenlere göre daha fazla olarak görülmüştür. Somatik şikâyetlerde cinsiyetler arasında bir farklılık saptanmamıştır.

Aarq, Haugland, Hetland, Torsheim, Samdal, ve Wold, (2001) Norveç genelinde 6, 8 ve 10. sınıflara devam eden (11, 13 ve 15 yaşlarında) ergenler üzerinde yaptıkları çalışmalarında şu sonuçlara ulaşmışlardır: 15 yaşındaki kız ergenler arasında erkek ergenlerden daha fazla psikolojik ve somatik şikâyetler görülmüştür. Bu gruptakilerin %18'i daha az günlük psikolojik şikâyet belirtirken %14'ü daha az günlük somatik şikâyet ifade etmişlerdir. Ayrıca, kızların belirti toplam puanları erkeklerin belirti toplam puanlarından anlamlı farklılık göstermiştir. Yine kız ergenlerde, yaşla beraber somatik şikâyetler artış görülmektedir.

Polce, Lynch, Myers, Kliwer ve Kilmartin (2001) 93 erkek ve 116 kız ergen üzerinde yaptıkları çalışmalarında kız ergenlerin erkeklerden daha düşük benlik saygısı gösterdiğini ve kızların daha yüksek negatif benlik imajına sahip olduklarını saptamıştır.

Barros, Coelho ve Martins (2002) 775 ergen üzerinde yaptıkları çalışmada Beck Depresyon Envanteri ve sosyodemografik bir anket uygulamışlardır. DSM- IV kriterlerine göre 83 ergen klinik görüşmeye alınmıştır. Araştırma sonucunda kızlar daha fazla depresif belirti ifade etmişlerdir. Düşük akademik başarı, uyku düzensizliği ve alkol tüketimi her iki cinsiyette depresif belirtilerle ilişki göstermiştir. Kızlarda yüksek oranda sigara tüketimi depresif belirtilerle anlamlı ilişki gösterirken erkeklerde ailesel faktörler depresyon ile ilişki göstermemiştir. Ama kız ergenlerde annenin eğitim stili olduğu kadar fazla kardeş sayısı, ayrı anne- baba faktörleri depresyonda etkilidir.

Furnham, Badmin ve Sneade (2002) 235 ergen üzerinde yaptıkları araştırmalarında sadece kızların benlik saygısı ile negatif benlik imajı arasında ilişki saptarken kızların benlik saygısı erkeklerden daha düşük olarak bulunmuştur. Erkeklerin benlik saygısı ile beden memnuniyetsizliği arasında ilişki bulunmamıştır.

Yarcheski, Mahon ve Yarcheski (2002) 148 ergenden oluşan (81 kız, 67 erkek; 7. ve 8. sınıf öğrencileri) örneklem grubuna “ Durumluk- Sürekli Öfke İfadesi Envanteri” (State-Trait Anger Expression Inventory) ve üç tane sağlık değişkeni (şu anki sağlık durumu (current health status), klinik sağlık (clinical health), hedomanistik sağlık (eudaimonistic health) ile ilgili ölçümleri uygulamıştır. Araştırma sonucunda,

öfkenin ifadesinde ve öfke yaşantılarında kız ve erkek ergenler arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Calais, Andrade ve Lipp (2003) cinsiyet ve okul yılı ile stres belirtileri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. 150 kız ve 145 erkek ergene “ Lipp Stres Envanteri” (The Lipp Stres Inventory) uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, cinsiyet ile stres düzeyi arasında yüksek korelasyon bulunmuştur ve kızlar erkeklere göre daha fazla semptom belirtmişlerdir.

Haller, Puskar ve Sereika (2003) çalışmalarında kırsal bölgede yaşayan 466 ergenin anksiyete ve depresyon semptomlarını ile somatik şikâyetlerini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda anksiyete semptomlarının fiziksel şikâyetler ve depresyon ile yüksek korelasyona sahip olduğu saptanmıştır. Kızlar, toplam anksiyete ve anksiyete bozukluğu türlerinde daha yüksek puanlara sahiptir.

Letcher (2005) 1595 ergen üzerinde yaptığı bir çalışmada ergenlik yıllarının başlangıcı ve daha fazla alınganlık gösterme faktörlerinin kızlarda yüksek anksiyeteye neden olduğunu belirtmektedir. Mizaç (temperament), cinsiyet, aile ve akran ilişkileri, sosyal yetenekler, yaşam olayları ve önceki sorunlu davranışlar anksiyeteyi etkileyen faktörlerdir. Bu faktörler arasında, önceki duygusal ve davranışsal problemler ve aile-çocuk ilişkisindeki güçlükler anksiyeteyi en yüksek oranda etkileyen etmenlerdir. Kızlarda yüksek anksiyeteyi gösteren en belirgin etken ailedir. Düşük anksiyeteli kızlar ile kıyaslandığında yüksek düzeyde anksiyeteye sahip kızların aileleri ile daha çok problem yaşadıkları gözlenirken erkeklerde gözlenmemektedir. Ayrıca kızlardaki agresyon ve hiperaktivite problemlerinin açıklanmasında düşük- yüksek anksiyete belirleyici olmaktadır.

Pritchard, Revalee ve Wilson (2005) çalışmalarında ergenlerin fiziksel ve psikolojik sağlık belirtilerinde cinsiyet farklılığı ve başa çıkma stratejilerini araştırmışlardır. Araştırmaya 546 ergen katılmıştır. Araştırma sonucunda fiziksel ve psikolojik sağlık belirtileri (öfke, depresyon, gerilim (tension), olumsuz ruh hali) ve başa çıkma stratejilerinde cinsiyet farklılığı bulunmuştur.

Ginsburg, Kingery ve Palapattu (2006) yaşları 14 ve 19 (ort. 15,77; 57 kız) arasında değişen 114 Afrika kökenli Amerikalı ergen üzerinde yaptıkları çalışmalarında,

anksiyete semptomları maskülinite negatif ilişki gösterirken feminite ile anksiyete semptomları pozitif ilişki göstermiştir.

Clark, Haines, Head, Klineberg, Arephin, Viner, Taylor, Booy, Bhui, ve Stansfeld, (2007) psikolojik stres ve depresif belirtilerde risk faktörlerini araştırmışlardır. Yapılan ilk çalışma ve iki yıl sonraki ikinci çalışmada 1615 ergen araştırmaya katılmıştır. İkinci çalışma sonucunda erkeklerin %10.1 ve kızların %12.9'u psikolojik stres belirtirken erkeklerin %20'si kızların %33'ü depresif belirtileri ifade etmişlerdir. İlk çalışmada belirtilen uyuşturucu kullanma, diğer riskli sağlık davranışları (sigara, alkol veya uyuşturucu) ile ilişkili ve ikinci çalışmadaki psikolojik stres ve depresif belirtilerin yordayıcısı olmuştur. Sigara kullanımı tek başına; uzun süreli hastalık, aşırı kilo/ obezite ve aktivite düzeyi ikinci çalışmada psikolojik sağlık ile ilişki göstermemiştir. İkinci çalışmadaki zayıf psikolojik sağlık riski, ilk çalışmadaki psikolojik sağlık ile kuvvetli olarak ilişkilidir.

Hankin, Mermelstein ve Roesch (2007) ergen depresyonunda cinsiyet farklılığını araştırmışlardır. 13- 18 yaş arası toplam 538 ergen ilk çalışmadan 6 ve 12 ay sonra tekrar incelenmiştir. Üç çalışmada da ergenlerin depresif belirtileri, alkol kullanmaları ve stres faktörleri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, kızlar erkeklerden daha fazla depresif belirtiler ve stres belirtmişlerdir.

Sweeting, West ve Der (2007) 2196 ergen üzerinde (15 yaş) yaptıkları çalışmalarında, benlik saygısı, beden imajı (kilo ile bağlantılı), sigara kullanımı ve fiziksel aktivite faktörlerinin ölçümleri arasında ilişkiyi araştırmışlardır. Bu faktörler, kız ergenlerde depresif ruh hali belirtisinin hemen hepsinden sorumludur ve aynı zamanda aşırı baş dönmesi ve baş ağrısı belirtilerinin de tetikleyicileridir. Benlik saygısı ve beden imajı sağlık ile daha fazla ilişki göstermektedir ve bu iki faktörün uyumu kızlarda, hem psikosomatik belirtilerde hem de depresif ruh halinin aşırılığında dikkat çekici bir şekilde düşüşe neden olmaktadır. Potansiyel psikososyal ve davranışsal faktörlerin uyum oranı, statiksel olarak kız ergenlerin depresif ruh halini özellikle psikosomatik şikâyetlerindeki aşırılığı açıklamaktadır.

Knekt (2008) bazı psikolojik belirtiler üzerinde kısa ve uzun dönemli terapilerin etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, ilk yıl süresince kısa süreli psikodinamik psikoterapi gören kişiler, depresyon ve anksiyetede, çözüm odaklı terapi

gören kişilerse, depresyonda uzun süreli psikodinamik terapiden görenlere göre daha hızlı ilerleme göstermişlerdir. İkinci yıl süresince uzun ve kısa süreli terapiler arasında önemli bir fark bulunamamış ve 3 yıllık izleme sonucunda uzun dönemli psikodinamik psikoterapinin kısa süreli terapilere göre daha etkili olduğu bulunmuştur.

Takakura ve Sakihara (2000) çalışmalarında, depresif belirtiler ve psikososyal faktörler ilişkisi üzerinde cinsiyet değişkenini araştırmışlardır. Japonya’da liseye devam eden 2660 öğrenci örneklem grubunu oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, kız öğrencilerin daha fazla depresif belirti gösterdikleri ve stresten yakındıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, depresif belirtiler ile stres arasında olumlu yönde ilişki olduğu gözlenirken depresif belirtilerle özgüven, içsel kontrol, sosyal destek ve sağlık uygulamaları arasında olumsuz yönde ilişki olduğu gözlenmiştir. (Akt: Güven, 2008).

Essau (2000) yaşları 12- 17 arasında değişen 1035 ergen üzerinde yaptıkları çalışmalarında şu sonuçları elde etmişlerdir: %18, 6 ile anksiyete bozuklukları sıklıkla görülmektedir. Anksiyete bozuklukları türleri ele alındığında, fobi yaygın olarak görülürken post- travmatik stres bozukluğu ve obsesif- kompulsif bozukluk daha az rastlanmaktadır (%2’ nin altında). Panik bozukluk ve genelleştirilmiş anksiyete bozukluğu %1’in altında oranla en az görülen bozukluklardır. Anksiyete bozukluğu kızlarda erkeklerden daha fazla olarak saptanmış ve bunun yaşla beraber arttığı gözlenmiştir (Akt: Güven, 2008).

Dünyadaki en büyük epidemiyolojik çalışmalardan biri olan ve ABD’de Ulusal Ruh Sağlığı Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen Epidemiyolojik Alan Çalışması’nda (Epidemiologic Catchment Area-ECA) en az bir ruhsal hastalığın toplumdaki bir aylık yaygınlığının % 15,4 olduğu tespit edilmiştir. Aynı çalışmada en yaygın görülen ruhsal hastalıkların anksiyete bozuklukları olduğu ve toplumun % 7,3 ünde görüldüğü bildirilmiştir. Cinsiyetlere göre incelendiğinde ise, kadınlarda anksiyete bozukluklarının erkeklerde alkol ve madde kullanımının en yaygın tanılar olduğu saptanmıştır. ECA çalışmasından farklı olarak dünyadaki çalışmaların büyük bir kısmı en yaygın görülen ruhsal hastalıkların duygudurum bozuklukları olduğunu ve özellikle depresyonun toplumda çok yaygın olduğunu ileri sürmektedir (Akt: Keskin, 2008).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Çalışmanın Modeli

Çalışma tarama modeline dayalıdır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan bir durumun var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme ve etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2009)

3.2. Çalışmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Ağrı ili ve ilçelerinde yatılı liselerde öğrenim gören gündüzlü ve yatılı 3687 12. sınıf öğrencileri oluşturmuştur.

Çalışmanın örneklemi 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Ağrı Dağı Anadolu Lisesi (31), Ağrı Hüseyin Celal Yardımcı Fen Lisesi (73), Patnos Endüstri Teknik ve Meslek Lisesi (29), Patnos İmam Hatip Lisesi (99), Patnos Sağlık Meslek Lisesi (33), Hamur Lisesi (121), Tutak İmam Hatip Lisesi (48), Tutak Mehmet Şükrü Balcı Anadolu Lisesi (29), Ağrı Naci Gökçe Anadolu Lisesi (41)'de öğrenim gören 252 yatılı ve 252 gündüzlü olmak üzere toplam 504 öğrenci oluşturmuştur.

Tablo 3.1.

Öğrenim Türü Açısından Öğrencilerin Dağılımı

	n	%
Yatılı	252	50
Gündüzlü	252	50
Toplam	504	100

Tablo incelendiğinde örneklem grubunun % 50'sinin gündüzlü öğrenim gördüğü ve % 50'sinin de yatılı öğrenim gördüğü görülmektedir.

Tablo 3.2.

Cinsiyet Açısından Öğrencilerin Dağılımı

		n	%
Gündüzlü	Kız	114	22,6
	Erkek	138	27,4
	Toplam	252	50
Yatılı	Kız	106	21,00
	Erkek	146	29,00
	Toplam	252	50
Toplam		504	100

Tablo incelendiğinde gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin % 22,6'sını kızlardan ve % 27,4'ünün erkeklerden oluştuğu görülmektedir. Yatılı öğrenim gören öğrencilerin ise % 21'inin kızlardan ve % 29'unun erkeklerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3.3.

Okul Türü Açısından Öğrencilerin Dağılımı

		N	%
Gündüzlü	Meslek lisesi	103	40,9
	Genel Lise	54	21,4
	Anadolu Lisesi	55	21,8
	Fen lisesi	40	15,9
	Toplam	252	100
Yatılı	Meslek lisesi	106	42,0
	Genel Lise	67	24,4
	Anadolu Lisesi	46	18,3
	Fen lisesi	33	15,3
	Toplam	252	100
Toplam		504	100

Tablo incelendiğinde gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin % 40,9'unun meslek lisesinde, % 21,4'ünün genel lisede, % 21,8'inin anadolu lisesinde ve % 15,9'unun fen lisesinde öğrenim gördüğü görülmektedir. Yatılı öğrenim gören öğrencilerin ise % 42'sinin meslek lisesinden, % 24,4'ünün genel liseden, % 18,3'ünün anadolu lisesinden ve % 15,3'ünün fen lisesinden öğrenim gördüğü görülmektedir.

Tablo 3.4.

Sosyo- Ekonomik Düzey Açısından Öğrencilerin Dağılımı

		n	%
Gündüzlü	Düşük	43	17,1
	Orta	161	63,9
	Yüksek	48	19,0
	Toplam	252	100
Yatılı	Düşük	28	11,1
	Orta	216	85,7
	Yüksek	8	3,2
	Toplam	252	100
Toplam		504	100

Tablo incelendiğinde gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin % 17,1'inin düşük sosyo-ekonomik düzeyden, % 63,9'unun orta sosyo-ekonomik düzeyden ve %19'nun yüksek sosyo-ekonomik düzeyden oluştuğu görülmektedir. Yatılı öğrenim gören öğrencilerin % 11,1'inin düşük sosyo-ekonomik düzeyden, % 85,7'sinin orta sosyo-ekonomik düzeyden ve % 3,2'sinin yüksek sosyo-ekonomik düzeyden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3.5.

Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Varlığı Açısından Öğrencilerin Dağılımı

		n	%
Gündüzlü	Var	54	21,4
	Yok	198	78,6
	Toplam	252	100
Yatılı	Var	93	36,9
	Yok	159	63,1
	Toplam	252	100
Toplam		504	100

Tablo incelendiğinde gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin % 21,4'ünün ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin olduğu ve % 78,6'sının ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin olmadığı görülmektedir. Yatılı öğrenim gören öğrencilerin ise % 36,9'unun ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin olduğu ve % 63,1'inin ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 3.6.

Anne Eğitim Düzeyi Açısından Öğrencilerin Dağılımı

		n	%
Gündüzlü	Okuryazar değil	104	41,3
	Okuryazar	26	10,3
	İlköğretim	97	38,5
	Lise	18	7,1
	Üniversite	7	2,8
	Toplam	252	100,0
Yatılı	Okuryazar değil	136	54,00
	Okuryazar	15	6,00
	İlköğretim	80	31,8
	Lise	17	6,6
	Üniversite	4	1,6
	Toplam	252	100
Toplam		504	100

Tablo incelendiğinde gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin % 41,3'ünün annelerinin eğitim düzeyi okuryazar değil, % 10,3'ünün okuryazar, % 38,5'inin ilköğretim mezunu, % 7,1'inin lise mezunu ve % 2,8'inin üniversite mezunundan oluştuğu görülmektedir. Yatılı öğrenim gören öğrencilerin ise % 54'ünün annelerinin eğitim düzeyi okuryazar değil, % 6'sının okuryazar, % 31,8'inin ilköğretim mezunu, % 6,6'sının lise mezunu ve % 1,6'sının üniversite mezunundan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3.7.

Baba Eğitim Düzeyi Açısından Öğrencilerin Dağılımı

		n	%
Gündüzlü	Okuryazar	34	13,5
	İlköğretim	118	46,8
	Lise	69	27,4
	Üniversite	31	12,3
	Toplam	252	100,0
	Okuryazar	63	25,00
	İlköğretim	143	56,8
	Lise	32	12,7
	Üniversite	14	5,5
	Toplam	252	100
Toplam		504	100

Tablo incelendiğinde gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin % 13,5'inin babalarının eğitim düzeyi okuryazar, % 46,8'inin ilköğretim mezunu, % 27,4'ünün lise mezunu ve % 12,3'ünün üniversite mezunundan oluştuğu görülmektedir. Yatılı öğrenim gören öğrencilerin ise % 25'inin babalarının eğitim düzeyi okuryazar, % 56,8'inin ilköğretim mezunu, % 12,7'sinin lise mezunu ve % 5,5'inin üniversite mezunundan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3.8.

Anne Babalarının Kendileriyle İlgilenme Durumu Açısından Öğrencilerin Dağılımı

		n	%
Gündüzlü	Evet	182	72,2
	Hayır	70	27,8
	Toplam	252	100
Yatılı	Evet	180	71,4
	Hayır	72	28,6
	Toplam	252	100
Toplam		504	100,0

Tablo incelendiğinde gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin % 72,2'sinin anne-babalarının kendileriyle ilgilendiği ve % 27,8'inin anne-babalarının kendileriyle

ilgilenmediği görülmektedir. Yatılı öğrenim gören öğrencilerin ise %71,4'ünün anne-babalarının kendileriyle ilgilendiği ve % 28,6'sının anne-babalarının kendileriyle ilgilenmediği görülmektedir.

Tablo 3.9.

İlköğretimde Kalınan Yer Açısından Öğrencilerin Dağılımı

		n	%
Gündüzlü	Gündüzlü	216	85,7
	Yatılı	36	14,3
	Toplam	252	100
Yatılı	Gündüzlü	202	80,2
	Yatılı	50	19,8
	Toplam	252	100
Toplam		504	100,0

Tablo incelendiğinde gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin % 85,7'si ilköğretim döneminde gündüzlü ve % 14,3'ünün yatılı öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Yatılı öğrenim gören öğrencilerin ise % 80,2'sinin ilköğretim döneminde gündüzlü ve % 19'8'inin yatılı öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3.10.

Ailedeki Birey Sayısı Açısından Öğrencilerin Dağılımı

		n	%
Gündüzlü	1-4	42	16,7
	4-8	140	55,6
	9+	70	27,7
	Toplam	252	100
Yatılı	1-4	37	14,7
	5-8	133	52,8
	9+	82	32,5
	Toplam	252	100
Toplam		504	100

Tablo incelendiğinde gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin % 16,7'si 1-4 kişilik ailelerden, % 55,6'sı 4-8 kişilik ailelerden ve % 27,7'si 9 ve üstü kişilik ailelerden

gelmektedir. Yatılı öğrenim gören öğrencilerin ise % 14,7'si 1-4 kişilik ailelerden, % 56,8'i 4-8 kişilik ailelerden ve % 32,5'i 9 ve üstü kişiden oluşan ailelerden gelmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri elde etmek amacıyla SCL-90- R (Ruhsal Belirti Tarama Listesi) ve araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu veri toplama araçları olarak kullanılmıştır.

3.3.1. SCL-90- R (Ruhsal Belirti Tarama Listesi)

Derogotis tarafından 1977 yılında geliştirilen SCL-90- R kendini değerlendirme türü bir psikolojik belirti tarama aracıdır. Psikolojik ve bedensel belirtileri, bireyin içinde bulunduğu zorlanmanın ya da yaşadığı olumsuz stres tepkisinin düzeyini ölçmeye yönelik olarak geliştirilen ölçeğin ülkemizdeki geçerlik-güvenirlik çalışmaları Dağ (1991) tarafından yürütülmüştür. Toplam 90 maddeden oluşan test hiç (0), çok az (1), orta derecede (2), oldukça fazla (3) ve aşırı düzeyde (4) şeklinde 5'li Likert tipi değerlendirmeye dayanmaktadır. Testin toplam 10 alt ölçeği bulunmaktadır:

3.3.1.1. Alt ölçekler

3.3.1.1.1. Somatizasyon

Bu alt ölçek vücudun mide- bağırsak, solunum, kalp- damar ve diğer sistemlerinde tekrarlanan ve sık sık değişen fonksiyon bozuklukları ile ilgili sıkıntıları yansıtır. Toplam 12 maddeden oluşan testin soruları şunlardır: 1, 4, 12, 27, 40, 42, 48, 49, 52, 53, 56 ve 58.

3.3.1.1.2. Obsesif kompulsif bozukluk

Bu ölçek aynı adla anılan standart klinik sendroma ait semptomları yansıtır. Sürekli ve karşı konulmaz bir şekilde tekrarlayan düşüncelerin varlığı üzerinde odaklaşan bu ölçek toplam 10 madden oluşur. Bu alt ölçeğin maddeleri; 3, 9, 10, 28, 38, 45, 46, 51, 55 ve 65. sorulardır.

3.3.1.1.3. Kişilerarası duyarlık

Bu alt ölçek kişinin başkalarıyla karşılaştırdığında kendini yetersiz ve zayıf hissetme, bu hisleri sosyal ilişkilere yansıtma, bu ilişkilerden rahatsızlık duyma gibi belirtiler üzerinde odaklaşır. Toplam 9 maddeden oluşan bu maddeler; 6, 21, 34, 36, 37, 41, 61, 69 ve 73. sorulardır.

3.3.1.1.4. Depresyon

Bu alt ölçek depresif ruh hali, yaşam enerjisinin geri çekilmesi, karamsarlık, ümitsizlik, güdü eksikliği, intihar düşünceleri gibi klinik depresyon belirtilerini yansıtmaya yöneliktir. Toplam 13 madden oluşan alt testin maddeleri 5, 14, 20, 22, 26, 29, 30, 31, 32, 54, 71 ve 79. sorulardır.

3.3.1.1.5. Anksiyete

Bu alt ölçek sürekli sinirlilik, gerginlik, tedirginlik, hiç dinlenememe gibi klinik anksiyete belirtisi olan semptom ve davranışları içerir. 10 maddeden oluşan bu alt testin maddeleri; 2, 17, 23, 33, 39, 57, 72, 78, 80 ve 86. sorulardır.

3.3.1.1.6. Öfke- düşmanlık

Bu alt ölçek kızma, huzursuz olma, karşı koyma, düşmanlık, saldırganlık, sinir, öfke, kıskançlık gibi özellikleri vurgular. Toplam 6 madden oluşan bu alt ölçeğin maddeleri 11, 24, 63, 67, 74 ve 81. maddelerdir.

3.3.1.1.7. Fobik anksiyete

Bu alt ölçek belli bir nesne ya da duruma karşı ısrarcı fakat anlamsız korkuları yansıtan maddeleri içerir. Toplam madde sayısı 7 olup bu maddeler 13, 25, 47, 50, 70, 75 ve 82. maddelerdir.

3.3.1.1.8. Paronoid düşünce

Bu alt ölçek düşmanlık, şüphe, yansıtıcı düşünceler, büyüklük, bağımsızlığı kaybetme korkusu gibi maddeleri yansıtır Toplam 6 maddenin yer aldığı alt ölçeğin soruları 8, 18, 43, 68, 76 ve 83. sorulardır.

3.3.1.1.9. Psikotizm

Bu alt ölçek içe kapanma, yalnızlaşma, sosyal hayattan uzaklaşma gibi şizoid hayat stilini yansıtan belirtileri yansıtır. Toplam 10 maddeden oluşan sorular 7, 16, 35, 62, 77, 84, 85, 87, 88 ve 90. sorulardır.

3.3.1.1.10. Ek maddeler

Toplam 7 maddeden oluşan bu alt test bahsedilen boyutların dışında kalan uyku, iştah bozukluğu ve suçluluk duyguları gibi belirtileri yansıtır. 19, 44, 59, 60, 64, 66 ve 89. maddeler bu alt ölçeğin maddeleridir.

3.3.1.2. Ölçeğin puanlaması

Ölçeğin puanlandırılması, her madde üzerindeki seçenekler için 0–4 arasında puan verilerek yapılmaktadır (0=Hiç yok, 1=Biraz, 2=Orta derecede, 3=Fazla, 4=Çok fazla). Bireyin alt ölçeğe ilişkin puanı, o alt ölçeğin maddelerine verilen puanı toplanarak o alt ölçekteki madde sayısına bölünerek bulunmaktadır. Bu şekilde bireyin hangi alt ölçekten ne kadar puan aldığı bulunmaktadır. Puanın artması psikolojik belirti düzeyinin de artmasına işaret eder.

3.3.1.3. Ölçeğin uyarlanması

Ölçeğin ülkemizde uyarlama çalışmalarından ilki Kılıç (1987) tarafından yapılmıştır. 122 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan çalışmada, Pearson momentler çarpımı tekniği ile elde edilen alt testlere ait değişmezlik katsayıları somatizasyon için .82, obsesif-kompulsif için .84, kişiler arası duyarlılık için .79, depresyon için .78, kaygı için .73, öfke ve düşmanlık için .79, fobik anksiyete için .78, paranoid düşünce

için .63, psikotizm için .73, ve ek skala için .77 olarak hesaplanmıştır (Öner,1997). Ölçeğin Türkçe çevirisi ülkemizde bazı araştırmalarda örneklemeler üzerinde kullanılmış ve incelenen grupları anlamlı düzeyde ayırt ettiği gözlemlenmiştir.

3.3.1.4. Ölçeğin güvenirliği

Ölçeğin güvenirlik çalışması 1989 yılında Dağ tarafından yapılmış ve Cronbach alfa değeri .97 olarak bulunmuştur. Genel semptom ortalaması ile MMPI arasında .10-.77 arasında korelasyon belirlenmiştir (Bozkurt, 1996).

3.3.1.5. Ölçeğin geçerliliği

SCL-90-R'nin geçerliğiyle ilgili olarak yapılan çalışma sonuçları bu testin genel olarak psikopatolojiyi ölçebileceği, fakat alt ölçeklerin birbirinden farklı psikiyatrik belirti gruplarını ayırt edemeyeceği; ancak bir bütün olarak “psikiyatrik belirtiselliği” çok iyi gösterecek bir yapı geçerliğinin bulunduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Dağ 2000).

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya dâhil olan katılımcılar hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu 10 sorudan oluşmaktadır. Bu form psikolojik belirtilerin öğrencilerin cinsiyetlerine, okudukları okul türüne, ailedeki birey sayısına, ailelerinde herhangi bir bireyin psikolojik rahatsızlık yaşama durumuna, anne eğitim düzeyine, baba eğitim düzeyine, algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine, anne-babalarının dersleriyle ilgilenme durumuna ve ilköğretimi kiminle okuduklarına göre nasıl değiştiğini incelemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Verilerin toplanması aşamasında SCL-90-R (ruhsal belirti tarama listesi) ve kişisel bilgi formu aynı anda verilmiştir. Uygulama araştırmacı ve uygulamanın yapıldığı okullarda ders öğretmeni ve okul idarecilerinin yardımıyla yapılmıştır. Anketin okullarda uygulanabilmesi için Ağrı Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınmış ve uygulamanın yapılacağı okullar önceden aranarak bilgi verilmiştir. Uygulama

öncesinde öğrencilere uygulamaya ilişkin bilgilendirme yapılmış, verecekleri cevaplar konusunda samimi olmalarının önemi vurgulanmıştır. Envanter öğrencilere dağıtılmış, boş soru bırakmamaları rica edilmiş ve cevaplandırma işlemi bu şekilde tamamlanmıştır. Uygulama bittikten sonra veri toplama araçları toplanmış ayrıca gönüllü olmayan öğrencilere envanter uygulanmamıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma sürecinde elde edilen verilerin analizinde bir veya birden fazla bağımsız değişkenin birden fazla bağımlı değişken üzerindeki etkisini ve ilişkisini analiz etmeye olanak tanıyan tek faktörlü varyans analizi MANOVA test tekniği kullanılmıştır. Ayrıca anlamlı farklılaşmanın olduğu belirlenen analizlerde farkın kaynağını belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe test tekniği kullanılmıştır.

Verilerin analizinde öğrencilerin faktörlü yönlü MANOVA test tekniği kullanılmıştır. Tek yönlü MONOVA’da bağımsız değişken sayısı tek, bağımlı değişken sayısı iki ya da daha fazla olabilir. MANOVA birden fazla bağımlı değişkenin birlikte değerlendirilmesi yoluyla hangi faktörün daha önemli olduğunun ortaya konmasına olanak sağlar. Çok değişkenli varyans analizi olarak da anılan MANOVA çalışmadaki bağımlı değişkenlerin en iyi doğrusal kombinasyonlarından yeni bir bağımlı değişken oluşturulması ve bu yeni bağımlı değişken için grupların varyans analizi ile karşılaştırılması şeklinde özetlenebilir Tek tek ANOVA yapıldığı durumda I. Tür Hata (Type I Error) yapma olasılığı katlandığından birden çok bağımlı değişken söz konusu olduğunda MANOVA tercih edilmelidir (Stevens, 1996) . MANOVA’nın grupların anlamca aynı yapıya sahip, birbiriyle korelasyon gösteren bağımlı değişkenler üzerinden karşılaştırıldığı durumlarda bu bağımlı değişkenleri aynı anda ele aldığı için 20.00 paket programı kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin cinsiyetlerine, okudukları okul türüne, ailedeki birey sayısına, ailelerinde herhangi bir bireyin psikolojik rahatsızlık yaşama durumuna, anne eğitim düzeyine, baba eğitim düzeyine, algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine, anne-babalarının dersleriyle ilgilenme durumuna ve ilköğretimi kiminle okuduklarına göre psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan istatistiksel işlemler aşağıda verilmiştir. Ayrıca Yatılı ve gündüzlü öğrenim görme durumunu ayırmadan öğrencilerin psikolojik belirtilerinin okul türü, cinsiyet ve ailede psikolojik rahatsızlığı olan birinin var olup olmaması değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

4.1. Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtileri arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığını belirlemek için bağımsız t testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.

Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Görmekte Olan Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin t Testi Sonuçları

	Kalınan yer	N	$\bar{X}$	S.S	t	p
Somatizasyon	Ailesiyle	252	1,27	0,78	.915	.361
	Yatılı	252	1,21	0,78		
Obsesif kompulsif	Ailesiyle	252	1,68	0,76	.563	.573
	Yatılı	252	1,71	0,75		
Kişilerarası duyarlılık	Ailesiyle	252	1,73	0,91	-.606	.545
	Yatılı	252	1,78	0,87		
Depresyon	Ailesiyle	252	1,55	0,85	-.660	.509
	Yatılı	252	1,60	0,85		
Anksiyete	Ailesiyle	252	1,33	0,87	-2.034	.042
	Yatılı	252	1,49	0,84		
Öfke düşmanlık	Ailesiyle	252	1,56	1,06	-1.599	.110
	Yatılı	252	1,71	1,05		
Fobik anksiyete	Ailesiyle	252	0,79	0,73	-1.865	.063
	Yatılı	252	0,92	0,79		
Paranoid düşünceler	Ailesiyle	252	1,52	0,81	.828	.408
	Yatılı	252	1,45	0,89		
Psimotizm	Ailesiyle	252	1,09	0,72	-1.661	.097
	Yatılı	252	1,20	0,71		

** P< .05

Tablo incelendiğinde somatizasyonel belirtiler açısından “gündüzlü” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.27) ve “yatılı” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ = 1.21) olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü t testi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur(t_{502} =.915, p =.361). Buna göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin somatizasyon belirtileri açısından aralarında anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir.

Obsesif kompulsif belirtiler açısından “gündüzlü” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.68) ve “yatılı” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.71) olduğu bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü t testi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur(t_{502} =.563, p =.573). Buna göre yatılı ve gündüzlü öğrenim

gören lise öğrencilerinin obsesif-kompulsif belirtiler açısından aralarında anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir.

Kişiler arası duyarlılık değişkeni açısından “gündüzlü” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1,73$) ve “yatılı” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1,78$) olduğu bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü t testi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($t_{502}= -.606$, $p=,545$). Buna göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin kişisel duyarlılık açısından aralarında anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir.

Depresif belirtiler alt boyutu açısından “gündüzlü” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1,55$) ve “yatılı” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1,60$) olduğu bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü t testi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($t_{502}= -.660$, $p=,509$). Buna göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin depresif belirtiler açısından aralarında anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir.

Anksiyete alt boyutu açısından “gündüzlü” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1,33$) olduğu “yatılı” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1,49$) olduğu bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü t testi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{502}= -2.034$, $p=,042$). Buna göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin anksiyete düzeyleri arasında “yatılı” öğrenim gören öğrencilerin anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Öfke ve düşmanlık alt boyutu açısından “gündüzlü” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1,56$) olduğu “yatılı” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1,71$) olduğu bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü t testi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($t_{502}= -1.599$, $p=,110$). Buna göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin öfke ve düşmanlık duyguları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı söylenebilir.

Fobik anksiyete alt boyutu açısından “*gündüzlü*” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=,79$) olduğu “*yatılı*” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=,92$) olduğu bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü t testi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($t_{502}= -1.865$, $p=,063$). Buna göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin fobik anksiyete belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı söylenebilir.

Paranoid düşünce alt boyutu açısından “*gündüzlü*” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1,52$) olduğu “*yatılı*” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1,45$) olduğu bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü t testi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($t_{502}= .828$, $p=,408$). Buna göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin Paranoid düşünce belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı söylenebilir.

Psikotizm alt boyutu açısından “*gündüzlü*” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1,09$) olduğu “*yatılı*” öğrenim gören öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.20$) olduğu bulunmuştur. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü t testi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($t_{502}= -1.661$, $p=,097$). Buna göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin psikotizm belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı söylenebilir.

4.2. Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin Cinsiyet Açısından İncelenmesi

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerinin cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA yapılmış ve buna ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.2’de tek faktörlü MANOVA sonuçları tablo 4.3’te verilmiştir.

Tablo 4.2.

Cinsiyet Açısından Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Görmekte Olan Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S.S
Somatizasyon	Gündüzlü	Kız	114	1,35	0,75
		Erkek	138	1,20	0,80
	Yatılı	Kız	106	1,32	0,82
		Erkek	146	1,12	0,74
Obsesif kompulsif	Gündüzlü	Kız	114	1,74	0,75
		Erkek	138	1,63	0,78
	Yatılı	Kız	106	1,84	0,75
		Erkek	146	1,62	0,75
Kişilerarası duyarlılık	Gündüzlü	Kız	114	1,90	0,86
		Erkek	138	1,59	0,92
	Yatılı	Kız	106	1,94	0,77
		Erkek	146	1,66	0,92
Depresyon	Gündüzlü	Kız	114	1,66	0,84
		Erkek	138	1,46	0,85
	Yatılı	Kız	106	1,72	0,81
		Erkek	146	1,51	0,87
Anksiyete	Gündüzlü	Kız	114	1,41	0,84
		Erkek	138	1,27	0,88
	Yatılı	Kız	106	1,63	0,83
		Erkek	146	1,38	0,83
Öfke düşmanlık	Gündüzlü	Kız	114	1,54	1,05
		Erkek	138	1,58	1,07
	Yatılı	Kız	106	1,74	1,02
		Erkek	146	1,69	1,07
Fobik anksiyete	Gündüzlü	Kız	114	0,93	0,79
		Erkek	138	0,69	0,67
	Yatılı	Kız	106	1,17	0,82
		Erkek	146	0,74	0,72
Paranoid düşünceler	Gündüzlü	Kız	114	1,63	0,78
		Erkek	138	1,42	0,82
	Yatılı	Kız	106	1,58	0,88
		Erkek	146	1,36	0,90
Psikotizm	Gündüzlü	Kız	114	1,12	0,70
		Erkek	138	1,07	0,74
	Yatılı	Kız	106	1,30	0,66
		Erkek	146	1,13	0,74

Tablo incelendiğinde somatizasyon alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.35$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.20$) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.32$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.12$) olduğu görülmektedir.

Obsesif kompulsif belirtiler alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.74$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.63$) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.84$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.62$) olduğu görülmektedir.

Kişiler arası duyarlılık alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.90$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.59$) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.94$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.66$) olduğu görülmektedir.

Depresyon alt boyutunda alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.66$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.46$) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.72$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.51$) olduğu görülmektedir.

Anksiyete alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.41$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.27$) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.63$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.38$) olduğu görülmektedir.

Öfke ve düşmanlık alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.54$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.58$) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.74$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.69$) olduğu görülmektedir.

Fobik anksiyete alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =.93) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ = .69) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.17) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =.74) olduğu görülmektedir.

Paranoid düşünceler alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.63) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ = 1.42) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.58) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.36) olduğu görülmektedir.

Psikotizm alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.12) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ = 1.07) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim gören kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.30) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.13) olduğu görülmektedir.

Ortalamalar arasındaki bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA uygulanmış ve sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.3.

Cinsiyet açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları

	Dependent Variable	Kareler Ort.	sd	Kareler Farkı	F	p	λ	η^2
Cinsiyet	Somatizasyon	,107	3-500	,107	,178	,673	.022	,000
	Obsesif kompulsif	,400	3-500	,400	,700	,403	.022	,001
	Kişilerarası duyarlılık	,027	3-500	,027	,035	,852	.022	,000
	Depresyon	,002	3-500	,002	,003	,957	.022	,000
	Anksiyete	,335	3-500	,335	,464	,496	.022	,001
	Öfke düşmanlık	,299	3-500	,299	,268	,605	.022	,001
	Fobik anksiyete	1,045	3-500	1,045	1,876	,171	.022	,004
	Paranoid düşünceler	,004	3-500	,004	,005	,943	.022	,000
	Psikotizm	,549	3-500	,549	1,074	,300	.022	,002

**p< .05

Yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilerin somatizasyon belirtileri açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .022, F(3, 500)= ,178, p> .67. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü

öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine göre somatizasyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Obsesif Kompulsif belirtiler açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrenciler arasında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .022, $F(3, 500)= ,700$, $p> .40$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine göre obsesif Kompulsif belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Kişiler arası duyarlılık açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrenciler arasında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .022, $F(3, 500)= ,035$, $p> .85$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine göre kişiler arası duyarlılık belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Depresyon açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrenciler arasında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .022, $F(3, 500)= ,003$, $p> .95$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine göre depresyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Anksiyete açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrenciler arasında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .022, $F(3, 500)= ,464$, $p> .49$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine göre anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Öfke ve düşmanlık açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrenciler arasında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .022, $F(3, 500)= ,268$, $p> .60$. Bu sonuca göre yatılı

ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine göre öfke ve düşmanlık belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Fobik anksiyete açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrenciler arasında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .022, $F(3, 500)= 1,876$, $p> .17$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine göre fobik anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Paranoid düşünceler açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrenciler arasında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .022, $F(3, 500)= ,005$, $p> .94$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine göre paranoid düşünce belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Psikotizm açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrenciler arasında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .022, $F(3, 500)= 1,074$, $p> .30$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine göre psikotik belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

4.3. Okul Türü Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA yapılmış ve buna ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.4'te tek faktörlü MANOVA sonuçları tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.4.

Okul Türü Açısından Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Gören Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S.S
Somatizasyon	Gündüzlü	Meslek Lisesi	103	1,31	0,86
		Genel Lise	54	1,15	0,63
		Anadolu	55	1,43	0,85
		Fen Lisesi	40	1,10	0,57
	Yatılı	Meslek Lisesi	106	1,17	0,78
		Genel Lise	67	1,13	0,82
		Anadolu	46	1,45	0,68
		Fen Lisesi	33	1,14	0,80
Onsesif kompulsif belirti	Gündüzlü	Meslek Lisesi	103	1,55	0,84
		Genel Lise	54	1,85	0,66
		Anadolu	55	1,73	0,68
		Fen Lisesi	40	1,67	0,78
	Yatılı	Meslek Lisesi	106	1,66	0,74
		Genel Lise	67	1,63	0,76
		Anadolu	46	1,95	0,77
		Fen Lisesi	33	1,74	0,74
Kişiler arası duyarlılık	Gündüzlü	Meslek Lisesi	103	1,75	0,92
		Genel Lise	54	1,74	0,89
		Anadolu	55	1,78	0,96
		Fen Lisesi	40	1,63	0,85
	Yatılı	Meslek Lisesi	106	1,79	0,93
		Genel Lise	67	1,79	0,86
		Anadolu	46	1,88	0,81
		Fen Lisesi	33	1,59	0,80
Depresyon	Gündüzlü	Meslek Lisesi	103	1,49	0,89
		Genel Lise	54	1,51	0,72
		Anadolu	55	1,75	0,92
		Fen Lisesi	40	1,46	0,80
	Yatılı	Meslek Lisesi	106	1,65	0,86
		Genel Lise	67	1,61	0,86
		Anadolu	46	1,64	0,78
		Fen Lisesi	33	1,32	0,91

Tablo 4.4 (Devamı)

anksyete	Gündüzlü	Meslek Lisesi	103	1,40	0,97
		Genel Lise	54	1,16	0,70
		Anadolu	55	1,50	0,88
		Fen Lisesi	40	1,15	0,69
	Yatılı	Meslek Lisesi	106	1,45	0,91
		Genel Lise	67	1,56	0,76
		Anadolu	46	1,66	0,79
		Fen Lisesi	33	1,19	0,76
Öfke ve düşmanlık	Gündüzlü	Meslek Lisesi	103	1,47	1,09
		Genel Lise	54	1,63	1,01
		Anadolu	55	1,71	1,11
		Fen Lisesi	40	1,49	1,00
	Yatılı	Meslek Lisesi	106	1,75	1,02
		Genel Lise	67	1,73	1,15
		Anadolu	46	1,82	0,88
		Fen Lisesi	33	1,42	1,12
Fobik anksyete	Gündüzlü	Meslek Lisesi	103	0,81	0,71
		Genel Lise	54	0,76	0,65
		Anadolu	55	0,93	0,93
		Fen Lisesi	40	0,61	0,56
	Yatılı	Meslek Lisesi	106	0,93	0,73
		Genel Lise	67	0,84	0,79
		Anadolu	46	1,21	0,80
		Fen Lisesi	33	0,67	0,91
Paranoid düşünceler	Gündüzlü	Meslek Lisesi	103	1,42	0,78
		Genel Lise	54	1,46	0,72
		Anadolu	55	1,68	0,93
		Fen Lisesi	40	1,60	0,78
	Yatılı	Meslek Lisesi	106	1,38	0,92
		Genel Lise	67	1,47	0,89
		Anadolu	46	1,73	0,89
		Fen Lisesi	33	1,28	0,77
Psikotizm	Gündüzlü	Meslek Lisesi	103	1,08	0,77
		Genel Lise	54	1,10	0,61
		Anadolu	55	1,14	0,77
		Fen Lisesi	40	1,06	0,67
	Yatılı	Meslek Lisesi	106	1,16	0,76
		Genel Lise	67	1,24	0,61
		Anadolu	46	1,40	0,70
		Fen Lisesi	33	0,96	0,70

Tablo incelendiğinde somatizasyon belirtileri açısından *gündüzlü* öğrenim gören meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.31$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.15$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.43$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.10$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.17$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.13$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.45$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.14$) olduğu görülmektedir.

Obsesif Kompulsif belirtiler açısından *gündüzlü* öğrenim gören meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.55$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.85$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.73$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.67$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.66$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.63$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.95$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.74$) olduğu görülmektedir.

Kişilerarası duyarlılık açısından *gündüzlü* öğrenim gören meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.75$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.74$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.78$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.63$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.79$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.79$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.88$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.59$) olduğu görülmektedir.

Depresyon açısından ise *gündüzlü* öğrenim gören meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.49$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.51$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.75$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.46$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak

öğrenim görmekte olan meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.65$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.61$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.64$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.32$) olduğu görülmektedir.

Anksiyete açısından *gündüzlü* öğrenim gören meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.40$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.16$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.50$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.15$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.45$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.56$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.66$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.19$) olduğu görülmektedir.

Öfke ve düşmanlık alt boyutu açısından *gündüzlü* öğrenim gören meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.47$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.63$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.71$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.49$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.75$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.73$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.82$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.42$) olduğu görülmektedir.

Fobik anksiyete açısından *gündüzlü* öğrenim gören meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.81$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.76$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.93$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.61$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=0.93$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.84$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.21$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.67$) olduğu görülmektedir.

Paranoid düşünceler alt boyutu açısından *gündüzlü* öğrenim gören meslek lisesi

öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.42$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.46$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.68$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.60$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.38$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.47$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.73$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.28$) olduğu görülmektedir.

Psikotizm alt boyutu açısından *gündüzlü* öğrenim gören meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.08$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.10$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.14$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.06$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.16$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.24$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.40$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=.96$) olduğu görülmektedir.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek faktörlü çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) yapılmış ve sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.5.

Okul Türü Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları

	Dependent Variable	Kareler Ort.	sd	Kareler Farkı	F	p	λ	η^2
Okul türü	Somatizasyon	,713	3-496	,238	,396	,756	.047	,002
	Obsesif kompulsif	3,040	3-496	1,013	1,779	,150	.047	,011
	Kişilerarası duyarlılık	,212	3-496	,071	,089	,966	.047	,001
	Depresyon	1,958	3-496	,653	,905	,438	.047	,005
	Anksiyete	2,585	3-496	,862	1,200	,309	.047	,007
	Öfke düşmanlık	1,779	3-496	,593	,533	,660	.047	,003
	Fobik anksiyete	,793	3-496	,264	,461	,710	.047	,003
	Paranoid düşünceler	1,676	3-496	,559	,778	,507	.047	,005
	Psikotizm	1,435	3-496	,478	,937	,422	.047	,006

**p< .05

Yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından somatizasyon belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .047, $F(3, 496)= ,396$, $p> .75$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre somatizasyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Obsesif Kompulsif belirtiler açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .047, $F(3, 496)= 1.779$, $p> .15$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre obsesif Kompulsif belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Kişiler arası duyarlılık açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .047, $F(3, 500)= ,089$, $p> .96$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre kişiler arası duyarlılık düzeylerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Depresyon açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .047, $F(3, 500)= ,905$, $p> .43$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre depresyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Anksiyete açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .047, $F(3, 500)= 1.200$, $p> .30$. Bu sonuca

göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Öfke ve düşmanlık duyguları açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .047, $F(3, 500)=$,533, $p> .66$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre öfke ve düşmanlık duygularının anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Fobik anksiyete açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .047, $F(3, 500)=$.461, $p> .71$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre fobik anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Paranoid düşünceler açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .047, $F(3, 500)=$,778, $p> .50$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre paranoid düşünce belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Psikotizm açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .047, $F(3, 500)=$.937, $p> .42$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre psikotik belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

4.4. Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailelerindeki Birey Sayısına Göre Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerinin ailedeki birey sayısına göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA yapılmış ve buna ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.6’da tek faktörlü MANOVA sonuçları Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.6.

Ailedeki Birey Sayısı Açısından Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Gören Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Birey sayısı	N	$\bar{X}$	S.S
Somatizasyon	Gündüzlü	1-4	42	1,38	1,04
		5-8	140	1,24	0,75
		9+	70	1,27	0,65
	Yatılı	1-4	37	0,98	0,68
		5-8	133	1,18	0,78
		9+	82	1,34	0,79
Obsesif kompulsif belirti	Gündüzlü	1-4	42	1,72	0,92
		5-8	140	1,65	0,73
		9+	70	1,70	0,73
	Yatılı	1-4	37	1,44	0,74
		5-8	133	1,75	0,76
		9+	82	1,79	0,74
Kişiler arası duyarlılık	Gündüzlü	1-4	42	1,70	1,06
		5-8	140	1,71	0,92
		9+	70	1,80	0,78
	Yatılı	1-4	37	1,48	0,89
		5-8	133	1,74	0,76
		9+	82	1,99	0,99
Depresyon	Gündüzlü	1-4	42	1,57	1,07
		5-8	140	1,51	0,84
		9+	70	1,62	0,71
	Yatılı	1-4	37	1,41	0,79
		5-8	133	1,53	0,79
		9+	82	1,79	0,95

Tablo 4.6 (Devamı)

Anksiyete	Gündüzlü	1-4	42	1,33	1,18
		5-8	140	1,31	0,84
		9+	70	1,39	0,71
	Yatılı	1-4	37	1,24	0,72
		5-8	133	1,47	0,83
		9+	82	1,63	0,88
Öfke ve düşmanlık	Gündüzlü	1-4	42	1,65	1,41
		5-8	140	1,49	1,01
		9+	70	1,66	0,90
	Yatılı	1-4	37	1,52	1,03
		5-8	133	1,62	1,07
		9+	82	1,95	0,98
Fobik anksiyete	Gündüzlü	1-4	42	0,74	0,95
		5-8	140	0,82	0,71
		9+	70	0,79	0,63
	Yatılı	1-4	37	0,76	0,65
		5-8	133	0,88	0,80
		9+	82	1,07	0,82
Paranoid düşünceler	Gündüzlü	1-4	42	1,49	1,04
		5-8	140	1,50	0,79
		9+	70	1,56	0,68
	Yatılı	1-4	37	1,18	0,70
		5-8	133	1,37	0,86
		9+	82	1,72	0,96
Psikotizm	Gündüzlü	1-4	42	1,17	0,95
		5-8	140	1,03	0,68
		9+	70	1,17	0,63
	Yatılı	1-4	37	0,87	0,56
		5-8	133	1,13	0,64
		9+	82	1,47	0,79

Tablo incelendiğinde ailedeki birey sayısı açısından somatizasyon belirtilerinin *gündüzlü* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.38$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.24$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.27$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.98$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik

ortalamlarının ($\bar{X}= 1.18$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.34$) olduğu görülmektedir.

Obsesif Kompulsif belirtiler açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.72$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.65$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.70$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.44$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.75$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.79$) olduğu görülmektedir.

Kişilerarası duyarlılık açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.70$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.70$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.80$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.48$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.74$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.99$) olduğu görülmektedir.

Depresyon açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.57$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.51$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.62$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.41$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.53$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.79$) olduğu görülmektedir.

Anksiyete açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.33$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.31$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.39$) olduğu

görülmektedir. *Yatılı* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.24$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.47$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.63$) olduğu görülmektedir.

Öfke ve düşmanlık alt boyutu açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.65$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.49$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.66$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.52$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.62$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.95$) olduğu görülmektedir.

Fobik anksiyete açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= .74$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= .82$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= .79$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= .76$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= .88$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.07$) olduğu görülmektedir.

Paranoid düşünceler alt boyutu açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.49$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.50$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.56$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.18$), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.37$) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.72$) olduğu görülmektedir.

Psikotizm alt boyutu açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.17$), 5-8 kişilik birey

sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ = 1.03) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.17) olduğu görülmektedir. *Yatılı* öğrenim görmekte olan 1-4 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =.87), 5-8 kişilik birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ = 1.13) ve 9 kişi ve üstü birey sayısına sahip olan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.47) olduğu görülmektedir.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek faktörlü çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) yapılmış ve sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.7.

Ailedeki Birey Sayısı Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları

	Dependent Variable	Kareler Ort.	sd	Kareler Farkı	F	p	λ	η^2
Ailedeki birey sayısı	Somatizasyon	2,891	2-498	1,445	2,396	,092	,939	,010
	Obsesif kompulsif	2,312	2-498	1,156	2,016	,134	939	,008
	Kişilerarası duyarlılık	2,264	2-498	1,132	1,443	,237	939	,006
	Depresyon	1,521	2-498	,760	1,059	,348	939	,004
	Anksiyete	1,388	2-498	,694	,955	,385	939	,004
	Öfke düşmanlık	2,218	2-498	1,109	1,007	,366	939	,004
	Fobik anksiyete	1,389	2-498	,695	1,193	,304	939	,005
	Paranoid düşünceler	3,388	2-498	1,694	2,379	,094	939	,009
	Psikotizm	4,604	2-498	2,302	4,671	,010	939	,018

**p< .05

Yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilerin ailedeki birey sayısı açısından somatizasyon belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .939, $F(2, 498)= 2.396$, $p> .92$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailelerindeki birey sayısına göre somatizasyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Obsesif kompulsif belirtiler açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilerin ailedeki birey sayısı açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .939, $F(2, 498)= 2.016$, $p>$

.134. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailelerindeki birey sayısına göre obsesif Kompulsif belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Kişiler arası duyarlılık açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailedeki birey sayısı açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .939, $F(2, 498)= 1.443$, $p> .23$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailelerindeki birey sayısına göre kişiler arası duyarlılık düzeylerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Depresyon açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailedeki birey sayısı açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .939, $F(2, 498)= 1.059$, $p> .34$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailelerindeki birey sayısına göre depresyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Anksiyete açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailedeki birey sayısı açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .939, $F(2, 498)= .955$, $p> .38$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailelerindeki birey sayısına göre anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Öfke ve düşmanlık duyguları açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailedeki birey sayısı açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .939, $F(2, 498)= 1.007$, $p> .36$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailelerindeki birey sayısına göre öfke ve düşmanlık duygularının anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Fobik anksiyete açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailedeki birey sayısı açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı

bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .939, $F(2, 498)= 1.193$, $p> .30$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailelerindeki birey sayısına göre fobik anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Paranoid düşünceler açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailedeki birey sayısı açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .939, $F(2, 498)= 2.379$, $p> .09$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailelerindeki birey sayısına göre paranoid düşünce belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Psikotizm açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailedeki birey sayısı açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .939, $F(2, 498)= 4.671$, $p< .010$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailelerindeki birey sayısına göre psikotik belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda ailedeki birey sayısı 9 ve üzerinde olanların psikotik belirtilerinin ailedeki birey sayısı 1-4 olanlara göre ve ailedeki birey sayısı 5-8 olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca yatılı öğrenim görmekte olan ve ailedeki birey sayısı 9 ve üzerinde olan öğrencilerin psikotik belirtilerinin gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

4.5. Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Olup Olmaması Durumuna Göre Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerinin ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin var olup olmaması durumuna göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA yapılmış ve buna ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.8’de tek faktörlü MANOVA sonuçları Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.8.

Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Varlığına İlişkin Olarak Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Gören Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Psikolojik Rahatsızlık	N	$\bar{X}$	S.S
Somatizasyon	Gündüzlü	Evet	54	1,45	0,87
		Hayır	198	1,22	0,75
	Yatılı	Evet	93	1,33	0,84
		Hayır	159	1,13	0,73
Obsesif kompulsif	Gündüzlü	Evet	54	1,75	0,91
		Hayır	198	1,66	0,72
	Yatılı	Evet	93	1,88	0,75
		Hayır	159	1,61	0,74
Kişilerarası duyarlılık	Gündüzlü	Evet	54	1,86	1,07
		Hayır	198	1,70	0,86
	Yatılı	Evet	93	1,99	0,92
		Hayır	159	1,66	0,82
Depresyon	Gündüzlü	Evet	54	1,72	0,99
		Hayır	198	1,50	0,81
	Yatılı	Evet	93	1,74	0,88
		Hayır	159	1,52	0,83
Anksiyete	Gündüzlü	Evet	54	1,62	1,03
		Hayır	198	1,25	0,80
	Yatılı	Evet	93	1,70	0,86
		Hayır	159	1,36	0,80
Öfke düşmanlık	Gündüzlü	Evet	54	1,81	1,23
		Hayır	198	1,49	1,00
	Yatılı	Evet	93	1,87	1,02
		Hayır	159	1,62	1,06
Fobik anksiyete	Gündüzlü	Evet	54	1,03	0,94
		Hayır	198	0,73	0,66
	Yatılı	Evet	93	1,10	0,87
		Hayır	159	0,82	0,72
Paranoid düşünceler	Gündüzlü	Evet	54	1,64	0,95
		Hayır	198	1,48	0,76
	Yatılı	Evet	93	1,66	0,94
		Hayır	159	1,33	0,85
Psikotizm	Gündüzlü	Evet	54	1,30	0,93
		Hayır	198	1,04	0,65
	Yatılı	Evet	93	1,33	0,80
		Hayır	159	1,13	0,64

Tablo 4.8’de ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin var olup olmadığına ilişkin olarak yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Buna göre somatizasyon alt boyutunda *gündüzlü* öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.45$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.22$) olduğu görülmektedir. Buna karşın *yatılı* öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.33$) ve ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.13$) olduğu görülmektedir.

Obsesif Kompulsif belirtiler alt boyutunda *gündüzlü* öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.75$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.66$) olduğu görülmektedir. Buna karşın *yatılı* öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.88$) ve ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.61$) olduğu görülmektedir.

Kişilerarası duyarlılık alt boyutunda *gündüzlü* öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.86$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.70$) olduğu görülmektedir. Buna karşın *yatılı* öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.99$) ve ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.66$) olduğu görülmektedir.

Depresyon alt boyutunda *gündüzlü* öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.72$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.50$) olduğu görülmektedir. Buna karşın *yatılı* öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.74$) ve ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.52$) olduğu görülmektedir.

Anksiyete alt boyutunda *gündüzlü* öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.62$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.25$) olduğu

görülmektedir. Buna karşın yatılı öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.70$) ve ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.36$) olduğu görülmektedir.

Öfke ve düşmanlık duyguları alt boyutunda *gündüzlü* öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.81$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.49$) olduğu görülmektedir. Buna karşın yatılı öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.87$) ve ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.62$) olduğu görülmektedir.

Fobik anksiyete alt boyutunda *gündüzlü* öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.03$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=.73$) olduğu görülmektedir. Buna karşın yatılı öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.10$) ve ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=.82$) olduğu görülmektedir.

Paranoid düşünceler alt boyutunda *gündüzlü* öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.64$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.48$) olduğu görülmektedir. Buna karşın yatılı öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.66$) ve ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.33$) olduğu görülmektedir.

Psikotizm alt boyutunda *gündüzlü* öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.30$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.04$) olduğu görülmektedir. Buna karşın yatılı öğrenim gören öğrenciler için ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.33$) ve ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.13$) olduğu görülmektedir.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek faktörlü çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) yapılmış ve sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.9.

Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Varlığına İlişkin Olarak Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları

	Dependent Variable	Kareler Ort.	sd	Kareler Farkı	F	p	λ	η^2
Psikolojik rahatsızlık	Somatizasyon	,019	1-500	,019	,032	,858	,972	,000
	Obsesif kompulsif	,755	1-500	,755	1,327	,250	,972	,003
	Kişilerarası duyarlılık	,720	1-500	,720	,922	,337	,972	,002
	Depresyon	,001	1-500	,001	,001	,975	,972	,000
	Anksiyete	,030	1-500	,030	,042	,838	,972	,000
	Öfke düşmanlık	,108	1-500	,108	,098	,754	,972	,000
	Fobik anksiyete	,001	1-500	,001	,003	,959	,972	,000
	Paranoid düşünceler	,825	1-500	,825	1,158	,283	,972	,002
	Psikotizm	,081	1-500	,081	,160	,690	,972	,000

**p< .05

Yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilerin ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından somatizasyon belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .972, F(1, 500)= ,032 p> .85. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre somatizasyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından obsesif kompulsif belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .972, F(1, 500)= 1,327, p> .25. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre obsesif kompulsif belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından kişisel duyarlılık belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .972, F(1, 500)= ,922 p> .33. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre kişisel duyarlılık belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından depresyon belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .972, $F(1, 500)= ,001$ $p> .97$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre depresyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından anksiyete belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .972, $F(1, 500)= ,042$ $p> .83$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından öfke ve düşmanlık duyguları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .972, $F(1, 500)= ,098$, $p> .75$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre öfke ve düşmanlık duygularının anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından fobik anksiyete belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .972, $F(1, 500)= ,003$ $p> .95$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre fobik anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından paranoid düşünce belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .972, $F(1, 500)= 1.158$ $p> .28$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre paranoid düşünce belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından psikotizm belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .972, $F(1, 500)= .160$ $p> .69$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre psikotizm belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

4.6. Anne Eğitim Düzeyi Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrencilerinin Psikolojik Belirtilerine İlişkin Bulgular

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerinin anne eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA yapılmış ve buna ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.10'da tek faktörlü MANOVA sonuçları tablo 4.11'de verilmiştir.

Tablo 4.10.

Anne Eğitim Düzeyi Açısından Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Gören Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Eğitim düzeyi	N	$\bar{X}$	S.S
Somatizasyon	Gündüzlü	Okuyazar değil	104	1,23	0,76
		Okuyazar	26	1,29	0,63
		İlköğretim	97	1,38	0,85
		Lise	18	1,00	0,63
		Üniversite	7	0,98	0,76
	Yatılı	Okuyazar değil	136	1,27	0,79
		Okuyazar	15	0,94	0,58
		İlköğretim	80	1,16	0,76
		Lise	17	1,14	0,88
		Üniversite	4	1,33	1,20
Obsesif kompulsif	Gündüzlü	Okuyazar değil	104	1,66	0,71
		Okuyazar	26	1,81	0,60
		İlköğretim	97	1,71	0,89
		Lise	18	1,65	0,40
		Üniversite	7	1,11	0,74
	Yatılı	Okuyazar değil	136	1,73	0,75
		Okuyazar	15	1,65	0,67
		İlköğretim	80	1,73	0,74
		Lise	17	1,38	0,82
		Üniversite	4	2,30	1,00

Tablo 4.10 (Devamı)

Kişiler arası duyarlılık	Gündüzlü	Okuyazar değil	104	1,76	0,94
		Okuyazar	26	1,55	0,70
		İlköğretim	97	1,81	0,91
		Lise	18	1,64	0,98
		Üniversite	7	1,19	0,77
	Yatılı	Okuyazar değil	136	1,85	0,92
		Okuyazar	15	1,46	0,58
		İlköğretim	80	1,76	0,80
		Lise	17	1,45	0,95
		Üniversite	4	2,22	0,89
Depresyon	Gündüzlü	Okuyazar değil	104	1,62	0,78
		Okuyazar	26	1,42	0,68
		İlköğretim	97	1,55	0,98
		Lise	18	1,53	0,76
		Üniversite	7	0,89	0,53
	Yatılı	Okuyazar değil	136	1,61	0,90
		Okuyazar	15	1,18	0,64
		İlköğretim	80	1,66	0,74
		Lise	17	1,47	0,99
		Üniversite	4	2,19	1,13
Anksiyete	Gündüzlü	Okuyazar değil	104	1,38	0,82
		Okuyazar	26	1,37	0,87
		İlköğretim	97	1,36	0,97
		Lise	18	1,08	0,53
		Üniversite	7	0,79	0,61
	Yatılı	Okuyazar değil	136	1,56	0,87
		Okuyazar	15	1,08	0,64
		İlköğretim	80	1,42	0,77
		Lise	17	1,52	0,89
		Üniversite	4	1,53	1,41
Öfke ve düşmanlık	Gündüzlü	Okuyazar değil	104	1,54	1,01
		Okuyazar	26	1,47	0,81
		İlköğretim	97	1,70	1,20
		Lise	18	1,21	0,94
		Üniversite	7	1,19	0,60
	Yatılı	Okuyazar değil	136	1,78	1,09
		Okuyazar	15	1,67	0,83
		İlköğretim	80	1,57	1,00
		Lise	17	1,76	1,05
		Üniversite	4	2,21	1,34

Tablo 4.10 (Devamı)

Fobik anksiyete	Gündüzlü	Okuyazar değil	104	0,76	0,68
		Okuyazar	26	0,87	0,87
		İlköğretim	97	0,86	0,80
		Lise	18	0,64	0,50
		Üniversite	7	0,41	0,37
	Yatılı	Okuyazar değil	136	0,99	0,82
		Okuyazar	15	0,52	0,62
		İlköğretim	80	0,87	0,67
		Lise	17	0,93	0,85
		Üniversite	4	1,18	1,90
Paranoid düşünceler	Gündüzlü	Okuyazar değil	104	1,47	0,80
		Okuyazar	26	1,58	0,60
		İlköğretim	97	1,56	0,88
		Lise	18	1,63	0,76
		Üniversite	7	1,07	0,61
	Yatılı	Okuyazar değil	136	1,45	0,94
		Okuyazar	15	1,27	0,58
		İlköğretim	80	1,42	0,80
		Lise	17	1,56	1,02
		Üniversite	4	2,38	1,35
Psikotizm	Gündüzlü	Okuyazar değil	104	1,11	0,69
		Okuyazar	26	1,22	0,68
		İlköğretim	97	1,12	0,81
		Lise	18	0,80	0,30
		Üniversite	7	0,74	0,65
	Yatılı	Okuyazar değil	136	1,27	0,70
		Okuyazar	15	1,19	0,66
		İlköğretim	80	1,13	0,69
		Lise	17	0,82	0,64
		Üniversite	4	1,98	1,28

Tablo 4.10’da anne eğitim düzeyi açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir

Buna göre somatizasyon belirtileri açısından *gündüzlü* öğrenim gören ve anne eğitim düzeyi okuyazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.23), okuyazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.29), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.38) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.00) ve

üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.98$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.27$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.94$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.16$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.14$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.33$) olduğu görülmektedir.

Buna göre Obsesif kompulsif belirtileri açısından *gündüzlü* öğrenim gören ve anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.66$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.81$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.71$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.65$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.11$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.73$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.65$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.73$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.38$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.30$) olduğu görülmektedir.

Buna göre kişiler arası duyarlılık belirtileri açısından *gündüzlü* öğrenim gören ve anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.76$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.55$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.81$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.64$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.19$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.85$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.46$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.76$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.45$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.22$) olduğu görülmektedir.

Buna göre depresyon belirtileri açısından *gündüzlü* öğrenim gören ve anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.62$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.42$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.55$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.53$) ve

üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.89$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.61$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.18$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.66$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.47$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.19$) olduğu görülmektedir.

Buna göre anksiyete belirtileri açısından *gündüzlü* öğrenim gören ve anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.38$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.37$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.36$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.08$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.79$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.56$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.08$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.42$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.52$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.53$) olduğu görülmektedir.

Buna göre öfke ve düşmanlık belirtileri açısından *gündüzlü* öğrenim gören ve anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.54$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.47$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.70$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.21$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.19$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.78$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.67$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.57$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.76$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.21$) olduğu görülmektedir.

Buna göre fobik anksiyete belirtileri açısından *gündüzlü* öğrenim gören ve anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.76$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.87$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.86$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.64$) ve

üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.41$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.99$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.52$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.87$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.93$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.18$) olduğu görülmektedir.

Buna göre paranoid düşünceler belirtileri açısından *gündüzlü* öğrenim gören ve anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.47$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.58$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.56$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.63$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.07$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.45$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.27$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.42$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.56$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.38$) olduğu görülmektedir.

Buna göre psikotizm belirtileri açısından *gündüzlü* öğrenim gören ve anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.11$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.22$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.12$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.80$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.74$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan anne eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.27$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.19$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.13$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.82$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.98$) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.11.

Anne Eğitim Düzeyi Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları

	Dependent Variable	Kareler Ort.	sd	Kareler Farkı	F	P	λ	η^2
Anne eğitim düzeyi	Somatizasyon	3,184	4-494	,796	1,313	,264	.877	,011
	Obsesif kompulsif	4,672	4-494	1,168	2,039	,088	.877	,016
	Kişilerarası duyarlılık	3,617	4-494	,904	1,147	,334	.877	,009
	Depresyon	5,259	4-494	1,315	1,831	,122	.877	,015
	Anksiyete	3,811	4-494	,953	1,311	,265	.877	,011
	Öfke düşmanlık	7,320	4-494	1,830	1,647	,161	.877	,013
	Fobik anksiyete	4,720	4-494	1,180	2,028	,089	.877	,016
	Paranoid düşünceler	5,714	4-494	1,428	1,972	,098	.877	,016
	Psikotizm	4,082	4-494	1,021	2,029	,089	.877	,016

**p< .05

Yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilerin somatizasyon belirtileri arasında anne eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .877, $F(4, 494)= 1,313$, $p> .26$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin somatizasyon belirtilerinin anne eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Obsesif kompulsif belirtiler alt boyutunda anne eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .877, $F(4, 494)= 2,039$, $p> .08$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin obsesif Kompulsif belirtilerinin anne eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Kişilerarası duyarlılık alt boyutunda anne eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .877, $F(4, 494)= 1.147$, $p> .33$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin obsesif Kompulsif belirtilerinin anne eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Depresyon alt boyutunda anne eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .877, $F(4, 494)=$

1.831, $p > .12$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin depresyon belirtilerinin anne eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Anksiyete alt boyutunda anne eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .877, $F(4, 494)= 1.311$, $p > .26$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin anksiyete belirtilerinin anne eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Öfke ve düşmanlık duyguları alt boyutunda anne eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .877, $F(4, 494)= 1.647$, $p > .16$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öfke ve düşmanlık belirtilerinin anne eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Fobik anksiyete alt boyutunda anne eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .877, $F(4, 494)= 2.028$, $p > .08$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin fobik anksiyete belirtilerinin anne eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Paranoid düşünceler alt boyutunda anne eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .877, $F(4, 494)= 1.972$, $p > .09$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin paranoid düşünce belirtilerinin anne eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Psikotizm alt boyutunda anne eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .877, $F(4, 494)= 2.029$, $p > .08$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikotizm belirtilerinin anne eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

4.7. Baba Eğitim Düzeyi Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerinin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerinin baba eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA yapılmış ve buna ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.12’de tek faktörlü MANOVA sonuçları tablo 4.13’te verilmiştir.

Tablo 4.12.

Baba Eğitim Düzeyi Açısından Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

			N	$\bar{X}$	S.S
Somatizasyon	Gündüzlü	Okuyazar değil	34	1,14	0,69
		Okuyazar	118	1,37	0,78
		İlköğretim	69	1,35	0,77
		Lise	31	0,82	0,75
		Üniversite	63	1,16	0,82
	Yatılı	Okuyazar değil	143	1,21	0,73
		Okuyazar	32	1,12	0,82
		İlköğretim	14	1,58	0,99
		Lise	34	1,52	0,71
		Üniversite	118	1,77	0,75
Obsesif Kompulsif belirti	Gündüzlü	Okuyazar değil	69	1,74	0,79
		Okuyazar	31	1,34	0,74
		İlköğretim	63	1,71	0,78
		Lise	143	1,68	0,75
		Üniversite	32	1,62	0,66
	Yatılı	Okuyazar değil	14	2,24	0,78
		Okuyazar	34	1,43	0,83
		İlköğretim	118	1,82	0,91
		Lise	69	1,81	0,90
		Üniversite	31	1,56	0,92

Tablo 4.12 (Devamı)

Kişiler arası duyarlılık	Gündüzlü	Okuyazar değil	63	1,87	1,02
		Okuyazar	143	1,76	0,83
		İlköğretim	32	1,53	0,72
		Lise	14	2,10	0,85
		Üniversite	34	1,40	0,84
	Yatılı	Okuyazar değil	118	1,69	0,81
		Okuyazar	69	1,54	0,90
		İlköğretim	31	1,20	0,83
		Lise	63	1,71	0,94
		Üniversite	143	1,57	0,83
Depresyon	Gündüzlü	Okuyazar değil	32	1,36	0,70
		Okuyazar	14	1,94	0,90
		İlköğretim	34	1,21	0,75
		Lise	118	1,46	0,87
		Üniversite	69	1,38	0,87
	Yatılı	Okuyazar değil	31	0,85	0,81
		Okuyazar	63	1,61	0,86
		İlköğretim	143	1,47	0,81
		Lise	32	1,16	0,74
		Üniversite	14	1,87	1,04
Anksiyete	Gündüzlü	Okuyazar değil	34	1,24	0,99
		Okuyazar	118	1,58	1,00
		İlköğretim	69	1,91	1,15
		Lise	31	1,07	0,90
		Üniversite	63	1,79	1,02
	Yatılı	Okuyazar değil	143	1,72	1,07
		Okuyazar	32	1,43	0,92
		İlköğretim	14	1,89	1,24
		Lise	34	0,61	0,64
		Üniversite	118	0,91	0,72
Öfke ve düşmanlık	Gündüzlü	Okuyazar değil	69	0,81	0,85
		Okuyazar	31	0,53	0,51
		İlköğretim	63	0,99	0,88
		Lise	143	0,88	0,72
		Üniversite	32	0,83	0,67
	Yatılı	Okuyazar değil	14	1,24	1,22
		Okuyazar	34	1,33	0,88
		İlköğretim	118	1,56	0,79
		Lise	69	1,55	0,81
		Üniversite	31	1,50	0,80

Tablo 4.12 (Devamı)

Fobik anksiyete	Gündüzlü	Okuyazar değil	63	1,63	1,02
		Okuryazar	143	1,37	0,81
		İlköğretim	32	1,17	0,71
		Lise	14	2,20	0,99
		Üniversite	34	1,01	0,70
	Yatılı	Okuyazar değil	118	1,22	0,73
		Okuryazar	69	1,06	0,74
		İlköğretim	31	0,78	0,52
		Lise	63	1,35	0,80
		Üniversite	143	1,20	0,66
Paranoid düşünceler	Gündüzlü	Okuyazar değil	32	0,82	0,46
		Okuryazar	14	1,43	0,96
		İlköğretim	34	1,46	0,69
		Lise	118	1,68	0,79
		Üniversite	69	1,52	0,82
	Yatılı	Okuyazar değil	31	1,11	0,74
		Okuryazar	63	1,63	0,67
		İlköğretim	143	1,63	0,80
		Lise	32	1,60	0,69
		Üniversite	14	2,12	1,04
Psikotizm	Gündüzlü	Okuyazar değil	34	1,18	0,62
		Okuryazar	118	1,44	0,66
		İlköğretim	69	1,38	0,68
		Lise	31	1,01	0,58
		Üniversite	63	1,54	0,77
	Yatılı	Okuyazar değil	143	1,46	0,65
		Okuryazar	32	1,27	0,57
		İlköğretim	14	1,87	0,89
		Lise	34	1,14	0,69
		Üniversite	118	1,37	0,78

Tablo 4.12’de baba eğitim düzeyi açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir.

Buna göre somatizasyon belirtileri açısından *gündüzlü* öğrenim gören ve baba eğitim düzeyi okuyazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.14), okuyazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.37), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.35) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ = .82) ve

üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.16$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.21$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.12$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.58$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.52$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.77$) olduğu görülmektedir.

Obsesif kompulsif belirtileri açısından *gündüzlü* öğrenim gören ve baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.74$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.34$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.71$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.68$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.62$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.24$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.43$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.82$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.81$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.56$) olduğu görülmektedir.

Kişilerarası duyarlılık alt boyutu açısından *gündüzlü* öğrenim gören ve baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.87$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.76$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.53$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.10$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.40$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.69$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.54$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.20$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.71$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.57$) olduğu görülmektedir.

Depresyon alt boyutu açısından *gündüzlü* öğrenim gören ve baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.36$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.94$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.21$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.46$) ve

üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.38$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.85$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.61$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.47$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.16$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.87$) olduğu görülmektedir.

Anksiyete alt boyutu açısından *gündüzlü* öğrenim gören ve baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.24$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.58$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.91$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.07$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.79$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.72$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.43$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.89$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.61$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.91$) olduğu görülmektedir.

Öfke ve düşmanlık duyguları alt boyutunda *gündüzlü* öğrenim gören ve baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.81$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.53$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.99$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.88$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.83$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.24$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.33$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.56$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.55$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.50$) olduğu görülmektedir.

Fobik anksiyete alt boyutunda *gündüzlü* öğrenim gören ve baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.63$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.37$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.17$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.20$) ve

üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.01$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.22$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.06$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.78$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.35$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.20$) olduğu görülmektedir.

Paranoid düşünceler alt boyutunda *gündüzlü* öğrenim gören ve baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.82$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.43$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.46$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.68$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.52$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.11$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.63$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.63$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.60$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.12$) olduğu görülmektedir.

Psikotizm alt boyutunda *gündüzlü* öğrenim gören ve baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.18$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.44$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.38$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.01$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.54$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* olarak öğrenim görmekte olan baba eğitim düzeyi okuryazar değil olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.46$), okuryazar olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.27$), ilköğretim mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.87$) lise mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.14$) ve üniversite mezunu olanların aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.37$) olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için çok değişkenli tek faktörlü varyans analizi (MANOVA) uygulanmış ve sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.13.

Baba Eğitim Düzeyi Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları

	Dependent Variable	Kareler Ort.	sd	Kareler Farkı	F	p	λ	η^2
Baba eğitim düzeyi	Somatizasyon	7,889	3-496	2,630	1,584	,192	.894	,026
	Obsesif kompulsif	9,138	3-496	3,046	,399	,753	.894	,032
	Kişilerarası duyarlılık	8,751	3-496	2,917	,240	,869	.894	,022
	Depresyon	8,912	3-496	2,971	1,124	,339	.894	,025
	Anksiyete	12,898	3-496	4,299	2,173	,090	.894	,036
	Öfke düşmanlık	16,565	3-496	5,522	1,839	,139	.894	,030
	Fobik anksiyete	6,562	3-496	2,187	,588	,623	.894	,022
	Paranoid düşünceler	11,826	3-496	3,942	1,490	,030	.894	,033
	Psikotizm	7,434	3-496	2,478	3,734	,011	.894	,029

**p< .05

Yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilerin somatizasyon belirtileri arasında baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .894, $F(3, 496)= 1.584$, $p> .192$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin somatizasyon belirtilerinin baba eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Obsesif kompulsif belirtiler alt boyutunda baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .894, $F(3, 496)= ,399$, $p> .753$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin obsesif Kompulsif belirtilerinin baba eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Kişilerarası duyarlılık alt boyutunda baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .894, $F(3, 496)= .240$, $p> .869$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin obsesif Kompulsif belirtilerinin baba eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Depresyon alt boyutunda baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda

aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .894, $F(3, 496)= 1.124$, $p < .339$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin depresyon belirtilerinin baba eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Anksiyete alt boyutunda baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .894, $F(3, 496)= 2.173$, $p > .09$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin anksiyete belirtilerinin baba eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Öfke ve düşmanlık duyguları alt boyutunda baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .894, $F(3, 496)= 1.839$, $p > .139$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öfke ve düşmanlık belirtilerinin baba eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Fobik anksiyete alt boyutunda baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .894, $F(3, 496)= .588$, $p > .623$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin fobik anksiyete belirtilerinin baba eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Paranoid düşünceler alt boyutunda anne eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .894, $F(3, 496)= 1.490$, $p < .030$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin paranoid düşünce belirtilerinin baba eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda anlamlı farklılığın lise mezunları ile ilköğretim ve lise mezunları ile üniversite mezunları arasında olduğu bulunmuştur. Buna göre baba eğitim düzeyi lise olanların paranoid düşünce belirtileri baba eğitim düzeyi ilköğretim ve üniversite olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksektir denilebilir. Yatılı öğrenim

gören öğrenciler için ise baba eğitim düzeyi üniversite olanların baba eğitim düzeyi ilköğretim ve lise olanlara göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Buna göre baba eğitim düzeyi lise olan yatılı öğrenim gören öğrencilerinin paranoid düşünce belirtilerinin baba eğitim düzeyi ilköğretim ve üniversite olanlara göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu söylenebilir.

Psikotizm alt boyutunda anne eğitim düzeyi açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .894, $F(3, 496)= 3.734$, $p< .011$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikotizm belirtilerinin baba eğitim düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda anlamlı farklılığın gündüzlü öğrenim gören öğrenciler için baba eğitim düzeyi üniversite olanların baba eğitim düzeyi okuryazar olanlara göre ve ilköğretim olanlara göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yatılı öğrenim gören öğrenciler açısından ise baba eğitim düzeyi ilköğretim olanların baba eğitim düzeyi okuryazar ve üniversite olanlara göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu söylenebilir.

4.8. Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzey Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerinin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerinin algılanan sosyo ekonomik düzeye göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA yapılmış ve buna ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri tablo 4.14’te tek faktörlü MANOVA sonuçları tablo 4.15.’te verilmiştir.

Tablo 4.14.

Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzey Açısından Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Düzey	N	$\bar{X}$	S.S
Somatizasyon	Gündüzlü	Düşük	43	1,31	0,12
		Orta	161	1,21	0,06
		Yüksek	48	1,43	0,11
	Yatılı	Düşük	28	1,28	0,15
		Orta	216	1,16	0,05
		Yüksek	8	2,16	0,27
Obsesif Kompulsif belirti	Gündüzlü	Düşük	43	1,51	0,12
		Orta	161	1,69	0,06
		Yüksek	48	1,79	0,11
	Yatılı	Düşük	28	1,86	0,14
		Orta	216	1,68	0,05
		Yüksek	8	2,03	0,27
Kişiler arası duyarlılık	Gündüzlü	Düşük	43	1,63	0,14
		Orta	161	1,71	0,07
		Yüksek	48	1,88	0,13
	Yatılı	Düşük	28	1,82	0,17
		Orta	216	1,76	0,06
		Yüksek	8	2,11	0,32
Depresyon	Gündüzlü	Düşük	43	1,59	0,13
		Orta	161	1,49	0,07
		Yüksek	48	1,50	0,12
	Yatılı	Düşük	28	1,78	0,16
		Orta	216	1,55	0,06
		Yüksek	8	1,14	0,30
Anksiyete	Gündüzlü	Düşük	43	1,36	0,13
		Orta	161	1,24	0,07
		Yüksek	4	1,62	0,12
	Yatılı	Düşük	28	1,55	0,16
		Orta	216	1,45	0,06
		Yüksek	8	2,21	0,30
Öfke ve düşmanlık	Gündüzlü	Düşük	43	1,44	0,16
		Orta	161	1,52	0,08
		Yüksek	48	1,83	0,15
	Yatılı	Düşük	28	1,74	0,20
		Orta	216	1,70	0,07
		Yüksek	8	2,00	0,37

Tablo 4.14 (Devamı)

Fobik anksiyete	Gündüzlü	Düşük	43	0,75	0,12
		Orta	161	0,74	0,06
		Yüksek	48	1,02	0,11
	Yatılı	Düşük	28	1,08	0,14
		Orta	216	0,88	0,05
		Yüksek	8	1,52	0,27
Paranoid düşünceler	Gündüzlü	Düşük	43	1,45	0,13
		Orta	161	1,50	0,07
		Yüksek	48	1,65	0,12
	Yatılı	Düşük	28	1,38	0,16
		Orta	216	1,44	0,06
		Yüksek	8	1,96	0,30
Psikotizm	Gündüzlü	Düşük	43	1,03	0,11
		Orta	161	1,05	0,06
		Yüksek	48	1,29	0,10
	Yatılı	Düşük	28	1,34	0,13
		Orta	216	1,16	0,05
		Yüksek	8	1,89	0,25

Tablo incelendiğinde algılanan sosyo-ekonomik düzey açısından somatizasyon belirtilerinin *gündüzlü* öğrenim görmekte olan düşük sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.31$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.21$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.43$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* okullarda öğrenim görmekte düşük sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.28$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.16$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.16$) olduğu görülmektedir.

Obsesif Kompulsif belirtiler açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan düşük sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.51$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.69$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.79$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* okullarda öğrenim görmekte düşük sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.86$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki

öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.68$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.03$) olduğu görülmektedir.

Kişilerarası duyarlılık açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan düşük sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.63$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.71$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.88$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* okullarda öğrenim görmekte düşük sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.82$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.76$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.11$) olduğu görülmektedir

Depresyon açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan düşük sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.59$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.49$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.50$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* okullarda öğrenim görmekte düşük sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.78$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.55$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.14$) olduğu görülmektedir.

Anksiyete açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan düşük sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.36$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.24$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.62$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* okullarda öğrenim görmekte düşük sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.55$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.45$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.21$) olduğu görülmektedir.

Öfke ve düşmanlık alt boyutu açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan düşük sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.44$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.52$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.83$) olduğu

görülmektedir. *Yatılı* okullarda öğrenim görmekte düşük sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.74$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.70$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.00$) olduğu görülmektedir.

Fobik anksiyete açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan düşük sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.75$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.74$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.02$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* okullarda öğrenim görmekte düşük sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.08$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.88$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.52$) olduğu görülmektedir

Paranoid düşünceler alt boyutu açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan düşük sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.45$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.50$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.65$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* okullarda öğrenim görmekte düşük sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.38$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.44$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.96$) olduğu görülmektedir.

Psikotizm alt boyutu açısından *gündüzlü* öğrenim görmekte olan düşük sosyo ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.03$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.05$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.29$) olduğu görülmektedir. *Yatılı* okullarda öğrenim görmekte düşük sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.34$), orta sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.16$) ve yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.89$) olduğu görülmektedir

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek faktörlü çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) yapılmış ve sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.15.

Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzey Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları

	Dependent Variable	Kareler Ort.	sd	Kareler Farkı	F	p	λ	η^2
Sosyo ekonomik düzey	Somatizasyon	9,770	2	4,885	8,253	,000	.924	,032
	Obsesif kompulsif	1,280	2	,640	1,116	,328	.924	,004
	Kişilerarası duyarlılık	1,748	2	,874	1,100	,334	.924	,004
	Depresyon	5,046	2	2,523	3,508	,031	.924	,014
	Anksiyete	8,520	2	4,260	5,956	,003	.924	,023
	Öfke düşmanlık	2,482	2	1,241	1,119	,327	.924	,004
	Fobik anksiyete	5,815	2	2,908	5,062	,007	.924	,020
	Paranoid düşünceler	3,244	2	1,622	2,239	,108	.924	,009
	Psikotizm	6,140	2	3,070	6,107	,002	.924	,024

**p< .05

Yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzey açısından somatizasyon belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .924, $F(2, 498)= 8.253$, $p< .000$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo ekonomik düzeye göre somatizasyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda aradaki farkın hem yatılı öğrenim gören hemde gündüzlü öğrenim gören öğrenciler arasında sosyo ekonomik düzeyi yüksek olanların somatizasyon belirtilerinin sosyo ekonomik düzeyi orta düzeyde olanlara göre daha anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Obsesif Kompulsif belirtiler açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzey açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .924, $F(2, 498)= 1.116$, $p> .32$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin

algıladıkları sosyo ekonomik düzeylerine göre bsesif Kompulsif belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Kişiler arası duyarlılık açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzey açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .924, $F(2, 498)= 1.100$, $p> .33$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeye göre kişiler arası duyarlılık düzeylerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Depresyon açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzey açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .924, $F(2, 498)= 3.508$, $p> .031$. Bu sonuca göre yatılı gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeye göre depresyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda aradaki farkın hem gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler hem de yatılı olarak öğrenim görmekte olan öğrenciler için düşük düzeyde sosyo ekonomik düzeye sahip olanların orta ve yüksek düzeye sahip olan öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Buna göre düşük düzeyde sosyo ekonomik düzeye sahip olan yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin depresyon belirtilerinin orta ve yüksek sosyo ekonomik düzeye sahip olan öğrencilerden daha yüksek olduğu söylenebilir.

Anksiyete açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzey açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .924, $F(2, 498)= 5.956$, $p< .003$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine göre anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda hem gündüzlü öğrenim gören hem de yatılı öğrenim gören öğrenciler için yüksek sosyo ekonomik düzeye sahip olanların anksiyete düzeylerinin orta sosyo ekonomik düzeye sahip olan öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Öfke ve düşmanlık duyguları açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzey açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .924, $F(2, 498)= 1.119$, $p> .327$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine göre öfke ve düşmanlık duygularının anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Fobik anksiyete açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzey açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .924, $F(2, 498)= 5.062$, $p< .007$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine göre fobik anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda hem gündüzlü öğrenim gören hem de yatılı öğrenim gören öğrenciler için yüksek sosyo ekonomik düzeye sahip olanların orta sosyo ekonomik düzeye sahip olanlardan fobik anksiyete düzeylerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Paranoid düşünceler açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzey açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .924, $F(2, 498)= 2.239$, $p> .108$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine göre paranoid düşünce belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Psikotizm açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzey açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .924, $F(2, 498)= 6.107$, $p> .002$. Bu sonuca göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine göre psikotik belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın

kaynağını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda hem gündüzlü öğrenim gören hem de yatılı öğrenim gören öğrenciler için yüksek sosyo ekonomik düzeye sahip olan öğrencilerin orta sosyo ekonomik düzeye sahip olan öğrencilerden psikotik belirtiler açısından anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

4.9. Anne Babanın İlgilenme Durumuna Göre Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerinin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerinin anne babanın ilgilenme durumuna göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA yapılmış ve buna ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri tablo 4.16’da tek faktörlü MANOVA sonuçları tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4.16.

Anne Babanın İlgilenme Durumu Açısından Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Görmekte Olan Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		İlgi	N	$\bar{X}$	S.S
Somatizasyon	Gündüzlü	Evet	182	1,22	0,06
		Hayır	70	1,39	0,09
	Yatılı	Evet	182	1,05	0,06
		Hayır	70	1,60	0,09
Obsesif kompulsif	Gündüzlü	Evet	182	1,57	0,06
		Hayır	70	1,96	0,09
	Yatılı	Evet	182	1,60	0,06
		Hayır	70	2,01	0,09
Kişilerarası duyarlılık	Gündüzlü	Evet	182	1,61	0,07
		Hayır	70	2,04	0,10
	Yatılı	Evet	182	1,66	0,07
		Hayır	70	2,09	0,10
Depresyon	Gündüzlü	Evet	182	1,43	0,06
		Hayır	70	1,87	0,10
	Yatılı	Evet	182	1,46	0,06
		Hayır	70	1,95	0,10

Tablo 4.16 (Devamı)

Anksiyete	Gündüzlü	Evet	182	1,22	0,06
		Hayır	70	1,61	0,10
	Yatılı	Evet	182	1,36	0,06
		Hayır	70	1,80	0,10
Öfke düşmanlık	Gündüzlü	Evet	182	1,50	0,08
		Hayır	70	1,72	0,13
	Yatılı	Evet	182	1,58	0,08
		Hayır	70	2,04	0,12
Fobik anksiyete	Gündüzlü	Evet	182	0,70	0,06
		Hayır	70	1,05	0,09
	Yatılı	Evet	182	0,80	0,06
		Hayır	70	1,22	0,09
Paranoid düşünceler	Gündüzlü	Evet	182	1,39	0,06
		Hayır	70	1,86	0,10
	Yatılı	Evet	182	1,32	0,06
		Hayır	70	1,80	0,10
Psikotizm	Gündüzlü	Evet	182	1,00	0,05
		Hayır	70	1,35	0,08
	Yatılı	Evet	182	1,09	0,05
		Hayır	70	1,47	0,08

Tablo 4.16’da yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin anne babanın ilgi durumuna göre değişip değişmediğine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Buna göre; somatizasyon alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim görmekte olan ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.22$) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.39$) olduğu görülmektedir. Buna karşın “yatılı” öğrenim gören ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.05$) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.60$) olduğu görülmektedir.

Obsesif Kompulsif belirtiler alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim görmekte olan ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.57$) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.96$) olduğu görülmektedir. Buna karşın “yatılı” öğrenim gören ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.60$) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}= 2.01$) olduğu görülmektedir.

Kişiler arası duyarlılık alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim görmekte olan ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.61$) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=2.04$) olduğu görülmektedir. Buna karşın “yatılı” öğrenim gören ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.66$) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}= 2.09$) olduğu görülmektedir.

Depresyon alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim görmekte olan ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.43$) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.87$) olduğu görülmektedir. Buna karşın “yatılı” öğrenim gören ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.46$) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}= 1.95$) olduğu görülmektedir.

Anksiyete alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim görmekte olan ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.22$) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.61$) olduğu görülmektedir. Buna karşın “yatılı” öğrenim gören ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.36$) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}= 1.80$) olduğu görülmektedir.

Öfke ve düşmanlık duyguları alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim görmekte olan ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.50$) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.72$) olduğu görülmektedir. Buna karşın “yatılı” öğrenim gören ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.58$) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}= 2.04$) olduğu görülmektedir.

Fobik anksiyete alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim görmekte olan ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.70$) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}=1.05$) olduğu görülmektedir. Buna karşın “yatılı” öğrenim gören ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.80$) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}= 1.22$) olduğu görülmektedir.

Paranoid düşünceler alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim görmekte olan ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.36) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}$ =1.86) olduğu görülmektedir. Buna karşın “yatılı” öğrenim gören ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.32) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}$ = 1.80) olduğu görülmektedir.

Psikotizm alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim görmekte olan ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.00) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}$ =1.35) olduğu görülmektedir. Buna karşın “yatılı” öğrenim gören ve anne baba ilgi durumuna evet diyenlerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.09) olduğu, anne baba ilgi durumuna hayır diyenlerin aritmetik ortalamalarının ise ($\bar{X}$ = 1.47) olduğu görülmektedir.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için çok değişkenli tek faktörlü varyans analizi (MANOVA) uygulanmış ve sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.17.

Anne Babalarının Kendileriyle İlgilenme Durumuna Göre Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları

	Dependent Variable	Kareler Ort.	sd	Kareler Farkı	F	P	λ	η^2
Anne baba ilgilenme durumu	Somatizasyon	13,045	1-500	13,045	22,683	,000	.950	,043
	Obsesif kompulsif	16,275	1-500	16,275	29,821	,000	.950	,056
	Kişilerarası duyarlılık	19,162	1-500	19,162	25,276	,000	.950	,048
	Depresyon	22,337	1-500	22,337	32,748	,000	.950	,061
	Anksiyete	17,612	1-500	17,612	25,279	,000	.950	,048
	Öfke düşmanlık	11,395	1-500	11,395	10,463	,001	.950	,020
	Fobik anksiyete	14,891	1-500	14,891	26,772	,000	.950	,051
	Paranoid düşünceler	22,998	1-500	22,998	33,704	,000	.950	,063
	Psikotizm	13,708	1-500	13,708	28,128	,000	.950	,053

**p< .05

Tablo incelendiğinde yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilerin anne babalarının kendileriyle ilgilenme durumuna ilişkin algılarına göre psikolojik belirtilerinin farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin olarak tek faktörlü MANOVA sonuçları görülmektedir.

Buna göre; somatizasyon alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .950, $F(1, 500)= 22.683$, $p < .000$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin anne babalarının kendileriyle ilgilenme durumuna ilişkin algılarına göre somatizasyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre; anne babalarının kendileriyle ilgilenmediğini düşünen yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin somatizasyon belirtilerinin anne babalarının kendileriyle ilgilendiğini düşünen öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca yatılı öğrenim görmekte olan öğrencilerin somatizasyon belirtilerinin gündüzlü öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Obsesif kompulsif belirtiler alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .950, $F(1, 500)= 29.821$, $p < .000$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin anne babalarının kendileriyle ilgilenme durumuna ilişkin algılarına göre obsesif kompulsif belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre; anne babalarının kendileriyle ilgilenmediğini düşünen yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin obsesif kompulsif belirtilerinin anne babalarının kendileriyle ilgilendiğini düşünen öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca yatılı öğrenim görmekte olan öğrencilerin obsesif kompulsif belirtilerinin gündüzlü öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Kişiler arası duyarlılık alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .950, $F(1, 500)= 25.276$, $p < .000$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin anne babalarının kendileriyle ilgilenme durumuna ilişkin algılarına göre kişiler arası duyarlılık belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı

söylenbilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre; anne babalarının kendileriyle ilgilenmediğini düşünen yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin kişiler arası duyarlılık düzeylerinin anne babalarının kendileriyle ilgilendiğini düşünen öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca yatılı öğrenim görmekte olan öğrencilerin kişiler arası duyarlılık düzeylerinin gündüzlü öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Depresyon alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .950, $F(1, 500)= 32.748$, $p < .000$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin anne babalarının kendileriyle ilgilenme durumuna ilişkin algılarına göre depresyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre; anne babalarının kendileriyle ilgilenmediğini düşünen yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin depresyon belirtilerinin anne babalarının kendileriyle ilgilendiğini düşünen öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca yatılı öğrenim görmekte olan öğrencilerin depresyon belirtilerinin gündüzlü öğrenim gören ve anne babalarının kendileriyle ilgilendiğini düşünen ve ilgilenmediğini düşünen öğrencilere göre daha anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Anksiyete alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .950, $F(1, 500)= 25.279$, $p < .000$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin anne babalarının kendileriyle ilgilenme durumuna ilişkin algılarına göre anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre; anne babalarının kendileriyle ilgilenmediğini düşünen yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin anksiyete belirtilerinin anne babalarının kendileriyle ilgilendiğini düşünen öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca yatılı öğrenim görmekte olan öğrencilerin anksiyete belirtilerinin gündüzlü

öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Öfke ve düşmanlık duyguları alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .950, $F(1, 500)= 10.463$, $p< .000$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin anne babalarının kendileriyle ilgilenme durumuna ilişkin algılarına göre öfke ve düşmanlık duygularının anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi öğrenim gören öğrencilerin öfke ve düşmanlık belirtilerinin anne babalarının kendileriyle ilgilendiğini düşünen öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca yatılı öğrenim görmekte olan öğrencilerin öfke ve düşmanlık duygularının gündüzlü öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Fobik anksiyete alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .950, $F(1, 500)= 26.772$, $p< .000$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin anne babalarının kendileriyle ilgilenme durumuna ilişkin algılarına göre fobik anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre; anne babalarının kendileriyle ilgilenmediğini düşünen yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin fobik anksiyete belirtilerinin anne babalarının kendileriyle ilgilendiğini düşünen öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca yatılı öğrenim görmekte olan öğrencilerin fobik anksiyete belirtilerinin gündüzlü öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Paranoid düşünceler alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .950, $F(1, 500)= 33.704$, $p< .000$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin anne babalarının kendileriyle ilgilenme durumuna ilişkin algılarına göre paranoid düşünce belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı

söylenbilir. Farkın kaynağını belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre; anne babalarının kendileriyle ilgilenmediğini düşünen yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin paranoid düşünce belirtilerinin anne babalarının kendileriyle ilgilendiğini düşünen öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca yatılı öğrenim görmekte olan öğrencilerin paranoid düşünce belirtilerinin gündüzlü öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Psikotizm alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .950, $F(1, 500)= 28.128$, $p< .000$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin anne babalarının kendileriyle ilgilenme durumuna ilişkin algılarına göre psikotik belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi yapılmıştır. Buna göre; anne babalarının kendileriyle ilgilenmediğini düşünen yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikotik belirtilerinin anne babalarının kendileriyle ilgilendiğini düşünen öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca yatılı öğrenim görmekte olan öğrencilerin psikotik belirtilerinin gündüzlü öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Elde edilen bulgular doğrultusunda yatılı öğrenim görmekte olan öğrencilerin anne babalarının kendileriyle ilgilenip ilgilenmeme durumlarına göre psikolojik belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı ve anne babaları tarafından ilgilenilmediğini düşünen öğrencilerin bütün psikolojik belirti düzeylerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur.

4.10. İlköğretim Döneminde Kalınan Yer Açısından Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerinin ilköğretimde kalınan yer açısından anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA yapılmış ve buna ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri tablo 4.18’de tek faktörlü MANOVA sonuçları tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4.18.

İlköğretimde Kalınan Yer Açısından Gündüzlü ve Yatılı Öğrenim Gören Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

		Yer	N	$\bar{X}$	S.S
Somatizasyon	Gündüzlü	Ailesiyle	216	1,27	0,05
		Yatılı	36	1,27	0,13
	Yatılı	Ailesiyle	252	1,15	0,06
		Yatılı	202	1,42	0,11
Obsesif kompulsif	Gündüzlü	Ailesiyle	50	1,70	0,05
		Yatılı	216	1,50	0,13
	Yatılı	Ailesiyle	36	1,68	0,05
		Yatılı	252	1,84	0,11
Kişilerarası duyarlılık	Gündüzlü	Ailesiyle	202	1,73	0,06
		Yatılı	50	1,72	0,15
	Yatılı	Ailesiyle	216	1,70	0,06
		Yatılı	36	2,12	0,13
Depresyon	Gündüzlü	Ailesiyle	252	1,56	0,06
		Yatılı	202	1,49	0,14
	Yatılı	Ailesiyle	50	1,57	0,06
		Yatılı	216	1,69	0,12
Anksiyete	Gündüzlü	Ailesiyle	36	1,33	0,06
		Yatılı	252	1,36	0,14
	Yatılı	Ailesiyle	202	1,46	0,06
		Yatılı	50	1,61	0,12
Öfke düşmanlık	Gündüzlü	Ailesiyle	216	1,56	0,07
		Yatılı	36	1,56	0,18
	Yatılı	Ailesiyle	252	1,67	0,07
		Yatılı	202	1,89	0,15
Fobik anksiyete	Gündüzlü	Ailesiyle	50	0,78	0,05
		Yatılı	216	0,89	0,13
	Yatılı	Ailesiyle	36	0,87	0,05
		Yatılı	252	1,12	0,11
Paranoid düşünceler	Gündüzlü	Ailesiyle	202	1,52	0,06
		Yatılı	50	1,51	0,14
	Yatılı	Ailesiyle	216	1,39	0,06
		Yatılı	36	1,70	0,12
Psikotizm	Gündüzlü	Ailesiyle	252	1,07	0,05
		Yatılı	202	1,23	0,12
	Yatılı	Ailesiyle	50	1,15	0,05
		Yatılı	216	1,39	0,10

Tablo incelendiğinde yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilerin ilköğretimde kaldıkları yer açısından psikolojik belirtilerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir.

Buna göre; somatizasyon alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören ve ilköğretimi ailesinin yanında okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.27$) ve ilköğretimi yatılı okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.27$) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim görmekte olup ilköğretimi ailesinin yanında geçiren öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.15$) ve ilköğretimi yatılı olarak okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.42$) olduğu görülmektedir.

Obsesif kompulsif belirtiler alt boyutunda alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören ve ilköğretimi ailesinin yanında okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.70$) ve ilköğretimi yatılı okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.50$) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim görmekte olup ilköğretimi ailesinin yanında geçiren öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.68$) ve ilköğretimi yatılı olarak okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.84$) olduğu görülmektedir.

Kişiler arası duyarlılık alt boyutunda alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören ve ilköğretimi ailesinin yanında okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.73$) ve ilköğretimi yatılı okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.72$) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim görmekte olup ilköğretimi ailesinin yanında geçiren öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.70$) ve ilköğretimi yatılı olarak okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=2.12$) olduğu görülmektedir.

Depresyon alt boyutunda alt boyutunda alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören ve ilköğretimi ailesinin yanında okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.56$) ve ilköğretimi yatılı okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.49$) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim görmekte olup ilköğretimi ailesinin yanında geçiren öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.57$) ve ilköğretimi yatılı olarak okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.69$) olduğu görülmektedir.

Anksiyete alt boyutunda alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören ve ilköğretimi ailesinin yanında okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.33$) ve ilköğretimi yatılı okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.36$) olduğu buna karşın

“yatılı” öğrenim görmekte olup ilköğretimi ailesinin yanında geçiren öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.46$) ve ilköğretimi yatılı olarak okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.61$) olduğu görülmektedir.

Öfke ve düşmanlık alt boyutunda alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören ve ilköğretimi ailesinin yanında okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.56$) ve ilköğretimi yatılı okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.56$) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim görmekte olup ilköğretimi ailesinin yanında geçiren öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.67$) ve ilköğretimi yatılı olarak okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.89$) olduğu görülmektedir.

Fobik anksiyete alt boyutunda alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören ve ilköğretimi ailesinin yanında okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.78$) ve ilköğretimi yatılı okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.89$) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim görmekte olup ilköğretimi ailesinin yanında geçiren öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.87$) ve ilköğretimi yatılı olarak okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.12$) olduğu görülmektedir.

Paranoid düşünceler alt boyutunda alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören ve ilköğretimi ailesinin yanında okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.52$) ve ilköğretimi yatılı okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.51$) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim görmekte olup ilköğretimi ailesinin yanında geçiren öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.39$) ve ilköğretimi yatılı olarak okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.70$) olduğu görülmektedir.

Psikotizm alt boyutunda alt boyutunda “gündüzlü” öğrenim gören ve ilköğretimi ailesinin yanında okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.07$) ve ilköğretimi yatılı okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.23$) olduğu buna karşın “yatılı” öğrenim görmekte olup ilköğretimi ailesinin yanında geçiren öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.15$) ve ilköğretimi yatılı olarak okuyan öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.39$) olduğu görülmektedir.

Tablo 4.19.

İlköğretimde Kalınan Yer açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları

	Dependent Variable	Kareler Ort.	sd	Kareler Farkı	F	p	λ	η^2
Kalınan yer	Somatizasyon	1,204	1-500	1,204	1,995	,158	.961	,004
	Obsesif kompulsif	2,281	1-500	2,281	3,975	,047	.961	,008
	Kişilerarası duyarlılık	3,306	1-500	3,306	4,228	,040	.961	,008
	Depresyon	,637	1-500	,637	,877	,349	.961	,002
	Anksiyete	,237	1-500	,237	,325	,569	.961	,001
	Öfke düşmanlık	,885	1-500	,885	,796	,373	.961	,002
	Fobik anksiyete	,308	1-500	,308	,530	,467	.961	,001
	Paranoid düşünceler	1,680	1-500	1,680	2,331	,127	.961	,005
	Psikotizm	,131	1-500	,131	,257	,612	.961	,001

****p< .05**

Yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilerin psikolojik belirtilerinin ilköğretim döneminde kaldıkları yer açısından anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA uygulanmıştır. Buna göre; somatizasyon belirtileri açısından aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .961, $F(1, 500)= 1.995$, $p> .158$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin somatizasyon belirtilerinin ilköğretim döneminde kaldıkları yere göre anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir

Obsesif kompulsif belirtiler alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrenciler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .961, $F(1, 500)= 3.975$, $p> .047$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin obsesif kompulsif belirtilerinin ilköğretim döneminde kaldıkları yere göre anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda ilköğretim döneminde yatılı olarak öğrenim gören yatılı öğrenim gören öğrencilerinin ilköğretim döneminde ailesinin yanında olan gündüzlü öğrenim gören öğrencilere göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ve obsesif kompulsif belirtilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Kişiler arası duyarlılık alt boyutunda yatılı ve gündüzlü okulda öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .961, $F(1, 500)= 4.228$, $p< .040$. Bu sonuca göre; yatılı ve

gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin kişisel duyarlılık düzeylerinin ilköğretim döneminde kaldıkları yere göre anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda ilköğretim döneminde yatılı olarak öğrenim gören yatılı öğrenim gören öğrencilerinin ilköğretim döneminde ailesinin yanında olan ve yatılı öğrenim gören gündüzlü öğrenim gören öğrencilerine göre anlamlı farklılaşma gösterdiği ve kişisel duyarlılık düzeyinin gündüzlü öğrenim gören öğrencilerden daha olumsuz düzeyde olduğu bulunmuştur.

Depresyon alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .961, $F(1, 500)= .877$, $p> .349$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin kişisel duyarlılık düzeylerinin ilköğretim döneminde kaldıkları yere göre anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Anksiyete alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .961, $F(1, 500)= .325$, $p> .569$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin anksiyete düzeylerinin ilköğretim döneminde kaldıkları yere göre anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Öfke ve düşmanlık duyguları alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .961, $F(1, 500)= .796$, $p> .373$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öfke ve düşmanlık duygularının ilköğretim döneminde kaldıkları yere göre anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Fobik anksiyete alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .961, $F(1, 500)= .530$, $p> .467$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin fobik anksiyete düzeylerinin ilköğretim döneminde kaldıkları yere göre anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Parnoid düşünceler alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .961, $F(1, 500)= .2331$, $p> .127$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin paranoide düşünce belirtilerinin ilköğretim döneminde kaldıkları yere göre anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Psikotizm alt boyutunda yatılı ve gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .961, $F(1, 500)= .257$, $p> .612$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikotik belirtilerinin ilköğretim döneminde kaldıkları yere göre anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

4.11. Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin Cinsiyet Açısından İncelenmesi

Yatılı Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin cinsiyetlerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA yapılmış ve buna ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri tablo 4.20’de tek faktörlü MANOVA sonuçları tablo 4.21’de verilmiştir.

Tablo 4.20.

Cinsiyet Açısından Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S.S
Somatizasyon	Kız	220	1,34	0,05
	Erkek	284	1,16	0,05
Obsesif kompulsif	Kız	220	1,79	0,05
	Erkek	284	1,62	0,05
Kişilerarası duyarlılık	Kız	220	1,92	0,06
	Erkek	284	1,63	0,05
Depresyon	Kız	220	1,69	0,06
	Erkek	284	1,48	0,05
Anksiyete	Kız	220	1,52	0,06
	Erkek	284	1,33	0,05
Öfke düşmanlık	Kız	220	1,63	0,07
	Erkek	284	1,64	0,06

Tablo 4.20 (Devamı)

Fobik anksiyete	Kız	220	1,04	0,05
	Erkek	284	0,72	0,04
Paranoid düşünceler	Kız	220	1,61	0,06
	Erkek	284	1,39	0,05
Psikotizm	Kız	220	1,21	0,05
	Erkek	284	1,10	0,04

Tablo incelendiğinde somatizasyon alt boyutunda kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.34$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.16$) olduğu görülmektedir.

Obsesif kompulsif belirtiler alt boyutunda kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.79$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.62$) olduğu görülmektedir.

Kişiler arası duyarlılık alt boyutunda kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.92$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.63$) olduğu görülmektedir.

Depresyon alt boyutunda alt boyutunda kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.69$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.48$) olduğu görülmektedir. Anksiyete alt boyutunda kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.52$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.33$) olduğu görülmektedir.

Öfke ve düşmanlık alt boyutunda kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.63$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.64$) olduğu görülmektedir.

Fobik anksiyete alt boyutunda kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.04$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= .72$) olduğu görülmektedir.

Paranoid düşünceler alt boyutunda kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.61$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.39$) olduğu görülmektedir.

Psikotizm alt boyutunda kız öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.21$) erkek öğrencilerin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.10$) olduğu görülmektedir.

Ortalamalar arasındaki bu farkların anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA uygulanmış ve sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.21.

Cinsiyet açısından Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları

	Dependent Variable	Kareler Ort.	sd	Kareler Farkı	F	p	λ	η^2
Cinsiyet	Somatizasyon	3,935	1-502	3,935	6,560	,011	.920	,013
	Obsesif kompulsif	3,397	1-502	3,397	5,964	,015	.920	,012
	Kişilerarası duyarlılık	10,606	1-502	10,606	13,726	,000	.920	,027
	Depresyon	5,169	1-502	5,169	7,236	,007	.920	,014
	Anksiyete	4,372	1-502	4,372	6,017	,015	.920	,012
	Öfke düşmanlık	,004	1-502	,004	,003	,953	.920	,000
	Fobik anksiyete	13,208	1-502	13,208	23,518	,000	.920	,045
	Paranoid düşünceler	5,773	1-502	5,773	8,075	,005	.920	,016
	Psikotizm	1,466	1-502	1,466	2,859	,091	.920	,006

**p< .05

Cinsiyet açısından öğrencilerin somatizasyon belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .920, $F(1, 502)= 6,560$, $p< .011$. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre somatizasyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda kızların somatizasyon puanlarının erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Cinsiyet açısından öğrencilerin obsesif kompulsif belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .920, $F(1, 502)= 5,964$, $p< .015$. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre obsesif kompulsif belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda kızların obsesif kompulsif bozukluk puanlarının erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Cinsiyet açısından öğrencilerin kişiler arası duyarlılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .920, $F(1, 502)= 13,726$, $p< .000$. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre kişiler arası duyarlılık düzeylerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın

kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda kızların kişiler arası duyarlılık puanlarının erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Cinsiyet açısından öğrencilerin depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .920, $F(1, 502)= 7,236$, $p< .007$. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre depresyon düzeylerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda kızların depresyon puanlarının erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Cinsiyet açısından öğrencilerin anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .920, $F(1, 502)= 6,017$, $p< .015$. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre anksiyete düzeylerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda kızların anksiyete puanlarının erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Cinsiyet açısından öğrencilerin öfke ve düşmanlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .920, $F(1, 502)= ,003$, $p> .953$. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre öfke ve düşmanlık düzeylerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Cinsiyet açısından öğrencilerin Fobik anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .920, $F(1, 502)= 23,518$, $p< .000$. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre fobik anksiyete düzeylerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda kızların fobik anksiyete puanlarının erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Cinsiyet açısından öğrencilerin paranoid düşünce düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .920, $F(1,$

502)= 8,075, $p < .005$. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre paranoid düşünce düzeylerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda kızların paranoid düşünce puanlarının erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Cinsiyet açısından öğrencilerin psikotizm düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .920, $F(1, 502)= 2,859$, $p > .091$. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda öğrencilerin cinsiyetlerine göre psikotik belirti düzeylerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

4.12. Okul Türü Açısından Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi

Yatılı Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA yapılmış ve buna ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 4.22’de tek faktörlü MANOVA sonuçları Tablo 4.23’te verilmiştir.

Tablo 4.22.

Okul Türü Açısından Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S.S
Somatizasyon	Meslek Lisesi	209	1,24	0,05
	Genel Lise	121	1,14	0,07
	Anadolu	101	1,44	0,08
	Fen Lisesi	73	1,11	0,09
Obsesif kompulsif belirti	Meslek Lisesi	209	1,61	0,05
	Genel Lise	121	1,73	0,07
	Anadolu	101	1,83	0,08
	Fen Lisesi	73	1,70	0,09
Kişiler arası duyarlılık	Meslek Lisesi	209	1,77	0,06
	Genel Lise	121	1,77	0,08
	Anadolu	101	1,82	0,09
	Fen Lisesi	73	1,61	0,10
Depresyon	Meslek Lisesi	209	1,57	0,06
	Genel Lise	121	1,57	0,08
	Anadolu	101	1,70	0,08
	Fen Lisesi	73	1,40	0,10

Tablo 4.22 (Devamı)

Anksiyete	Meslek Lisesi	209	1,43	0,06
	Genel Lise	121	1,38	0,08
	Anadolu	101	1,57	0,09
	Fen Lisesi	73	1,17	0,10
Öfke ve düşmanlık	Meslek Lisesi	209	1,61	0,07
	Genel Lise	121	1,69	0,10
	Anadolu	101	1,76	0,11
	Fen Lisesi	73	1,46	0,12
Fobik anksiyete	Meslek Lisesi	209	0,87	0,05
	Genel Lise	121	0,80	0,07
	Anadolu	101	1,06	0,08
	Fen Lisesi	73	0,64	0,09
Paranoid düşünceler	Meslek Lisesi	209	1,40	0,06
	Genel Lise	121	1,47	0,08
	Anadolu	101	1,70	0,08
	Fen Lisesi	73	1,45	0,10
Psikotizm	Meslek Lisesi	209	1,12	0,05
	Genel Lise	121	1,18	0,07
	Anadolu	101	1,26	0,07
	Fen Lisesi	73	1,02	0,08

Tablo incelendiğinde somatizasyon alt boyutunda öğrenim görülen okul türü açısından meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.24), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.14), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.44) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.11) olduğu görülmektedir.

Obsesif Kompulsif belirtiler alt boyutunda öğrenim görülen okul türü açısından meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.61), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.73), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.83) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.70) olduğu görülmektedir.

Kişilerarası duyarlılık alt boyutunda öğrenim görülen okul türü açısından meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ =1.77), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}$ = 1.77), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik

ortalamlarının ($\bar{X}=1.82$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.61$) olduğu görülmektedir.

Depresyon alt boyutunda öğrenim görülen okul türü açısından meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.57$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.57$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.70$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.40$) olduğu görülmektedir.

Anksiyete alt boyutunda öğrenim görülen okul türü açısından meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.43$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.38$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.57$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.17$) olduğu görülmektedir.

Öfke ve düşmanlık alt boyutunda öğrenim görülen okul türü açısından meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.61$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.69$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.76$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.46$) olduğu görülmektedir.

Fobik anksiyete alt boyutunda öğrenim görülen okul türü açısından meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.87$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.80$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.06$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=0.64$) olduğu görülmektedir.

Paranoid düşünceler alt boyutunda öğrenim görülen okul türü açısından meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.40$), genel lise öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}= 1.47$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.70$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.45$) olduğu görülmektedir.

Psikotizm alt boyutunda öğrenim görülen okul türü açısından meslek lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.12$), genel lise öğrencilerinin aritmetik

ortalamlarının ($\bar{X}= 1.18$), Anadolu lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.26$) ve fen lisesi öğrencilerinin aritmetik ortalamalarının ($\bar{X}=1.02$) olduğu görülmektedir.

Ortalamlar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek faktörlü çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) yapılmış ve sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.23.

Okul Türü Açısından Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları

	Dependent Variable	Kareler Ort.	sd	Kareler Farkı	F	p	λ	η^2
Okul türü	Somatizasyon	6,431	3	2,144	3,589	,014	.883	,021
	Obsesif kompulsif	3,609	3	1,203	2,105	,099	.883	,012
	Kişilerarası duyarlılık	2,086	3	,695	,877	,453	.883	,005
	Depresyon	3,853	3	1,284	1,784	,149	.883	,011
	Anksiyete	7,138	3	2,379	3,287	,021	.883	,019
	Öfke düşmanlık	4,261	3	1,420	1,277	,281	.883	,008
	Fobik anksiyete	7,904	3	2,635	4,586	,004	.883	,027
	Paranoid düşünceler	6,311	3	2,104	2,935	,033	.883	,017
	Psikotizm	2,800	3	,933	1,823	,142	.883	,011

**p< .05

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından somatizasyon belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .883, $F(3, 500)= 3,589$, $p< .014$. Bu sonuca göre; öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre somatizasyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda Anadolu lisesi öğrencilerinin somatizasyon düzeylerinin genel lise öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından Obsesif Kompulsif belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .883, $F(3, 500)= 2.105$, $p< .099$. Bu sonuca göre; öğrencilerin

öğrenim gördükleri okul türüne göre obsesif Kompulsif belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından kişisel duyarlılık düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .883, $F(3, 500)= .877$, $p> .453$. Bu sonuca göre; öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre kişiler arası duyarlılık düzeylerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .883, $F(3, 500)= 1.784$, $p> .149$. Bu sonuca göre; öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre depresyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .883, $F(3, 500)= 3.287$, $p< .021$. Bu sonuca göre; öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre anksiyete düzeylerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda Anadolu lisesi öğrencilerinin anksiyete düzeylerinin fen lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından öfke ve düşmanlık duyguları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .883, $F(3, 500)= 1.277$, $p> .281$. Bu sonuca göre; öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre öfke ve düşmanlık duygularının anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından fobik anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks

Lambda (λ)= .883, $F(3, 500)= 4,586$, $p< .004$. Bu sonuca göre; öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre fobik anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda meslek lisesi öğrencilerinin fobik anksiyete düzeylerinin fen lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından paranoid düşünce düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .883, $F(3, 500)= 2,935$, $p< .033$. Bu sonuca göre; öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre paranoid düşünce belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda meslek lisesi öğrencilerinin paranoid düşünce düzeylerinin fen lisesi öğrencilerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türü açısından psikotizm düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .883, $F(3, 500)= 1,823$, $p> .142$. Bu sonuca göre; yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türüne göre psikotik belirtilerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

4.13. Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Olup Olmaması Durumuna Öğrencilerin Göre Psikolojik Belirtilerinin İncelenmesi

Öğrencilerin psikolojik belirtilerinin ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek faktörlü MANOVA yapılmış ve buna ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri tablo 4.24'te tek faktörlü MANOVA sonuçları tablo 4.25'te verilmiştir.

Tablo 4.24.

Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Varlığına İlişkin Olarak Öğrencilerin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Psi. Rah.	N	$\bar{X}$	S.S
Somatizasyon	Evet	147	1,38	0,06
	Hayır	357	1,18	0,04
Obsesif kompulsif	Evet	147	1,84	0,06
	Hayır	357	1,64	0,04
Kişilerarası duyarlılık	Evet	147	1,94	0,07
	Hayır	357	1,68	0,05
Depresyon	Evet	147	1,73	0,07
	Hayır	357	1,51	0,05
Anksiyete	Evet	147	1,67	0,07
	Hayır	357	1,30	0,05
Öfke düşmanlık	Evet	147	1,85	0,09
	Hayır	357	1,55	0,06
Fobik anksiyete	Evet	147	1,08	0,06
	Hayır	357	0,77	0,04
Paranoid düşünceler	Evet	147	1,65	0,07
	Hayır	357	1,42	0,05
Psikotizm	Evet	147	1,32	0,06
	Hayır	357	1,08	0,04

Tablo 4.24'te ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin var olup olmadığına ilişkin olarak öğrencilerin psikolojik belirtilerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Buna göre; somatizasyon alt boyutunda ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.38$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.18$) olduğu görülmektedir.

Obsesif Kompulsif belirtiler alt boyutunda ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1.84$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.64$) olduğu görülmektedir.

Kişilerarası duyarlılık alt boyutunda ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1,94$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.68$) olduğu görülmektedir.

Depresyon alt boyutunda ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1,73$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.51$) olduğu görülmektedir.

Anksiyete alt boyutunda ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1,67$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.30$) olduğu görülmektedir.

Öfke ve düşmanlık duyguları alt boyutunda ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1,85$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.55$) olduğu görülmektedir.

Fobik anksiyete alt boyutunda ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1,08$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=0.77$) olduğu görülmektedir.

Paranoid düşünceler alt boyutunda ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1,65$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.42$) olduğu görülmektedir.

Psikotizm alt boyutunda ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri var diyenlerin aritmetik ortalamasının ($\bar{X}=1,32$), ailede psikolojik rahatsızlığı olan biri yok diyenlerin ortalamasının ($\bar{X}=1.08$) olduğu görülmektedir.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek için tek faktörlü çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) yapılmış ve sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.25.

Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Varlığına İlişkin Olarak Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Tek Faktörlü MANOVA Sonuçları

	Dependent Variable	Kareler Ort.	sd	Kareler Farkı	F	p	λ	η^2
Psikolojik rahatsızlık	Somatizasyon	3,963	1-502	3,963	6,606	,010	.922	,013
	Obsesif kompulsif	4,082	1-502	4,082	7,183	,008	.922	,014
	Kişilerarası duyarlılık	7,076	1-502	7,076	9,075	,003	.922	,018
	Depresyon	5,191	1-502	5,191	7,267	,007	.922	,014
	Anksiyete	14,174	1-502	14,174	20,048	,000	.922	,038
	Öfke düşmanlık	9,325	1-502	9,325	8,496	,004	.922	,017
	Fobik anksiyete	9,732	1-502	9,732	17,118	,000	.922	,033
	Paranoid düşünceler	5,979	1-502	5,979	8,368	,004	.922	,016
	Psikotizm	5,941	1-502	5,941	11,793	,001	.922	,023

**p< .05

Ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından somatizasyon belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .922, $F(1, 502)= 6,606$ $p< .010$. Bu sonuca göre; ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre somatizasyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda ailesinde psikolojik rahatsızlığı olan birisi bulunanların somatizasyon düzeylerinin bulunmayanlara göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından obsesif kompulsif belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .922, $F(1, 502)= 7,183$ $p< .008$. Bu sonuca göre; ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre obsesif kompulsif belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda ailesinde psikolojik rahatsızlığı olan birisi bulunanların obsesif kompulsif belirti düzeylerinin bulunmayanlara göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından kişisel duyarlılık belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu

bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .922, $F(1, 502)= 9,075$, $p< .003$. Bu sonuca göre; ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre kişisel duyarlılık düzeylerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda ailesinde psikolojik rahatsızlığı olan birisi bulunanların kişisel duyarlılık düzeylerinin bulunmayanlara göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından depresyon belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .922, $F(1, 502)= 7,267$, $p< .007$. Bu sonuca göre; ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre depresyon belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda ailesinde psikolojik rahatsızlığı olan birisi bulunanların depresyon düzeylerinin bulunmayanlara göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından anksiyete belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .922, $F(1, 502)= 20,048$, $p< .000$. Bu sonuca göre; ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda ailesinde psikolojik rahatsızlığı olan birisi bulunanların anksiyete düzeylerinin bulunmayanlara göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından öfke ve düşmanlık duyguları açısından anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .922, $F(1, 502)= 8,496$, $p< .004$. Bu sonuca göre; ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre öfke ve düşmanlık duygularının anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda ailesinde psikolojik rahatsızlığı olan birisi bulunanların öfke ve düşmanlık duyguları düzeylerinin bulunmayanlara göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından fobik anksiyete belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .922, $F(1, 502)= 17,118$, $p< .000$. Bu sonuca göre; ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre fobik anksiyete belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda ailesinde psikolojik rahatsızlığı olan birisi bulunanların fobik anksiyete düzeylerinin bulunmayanlara göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından paranoid düşünce belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .922, $F(1, 502)= 8,368$ $p< .004$. Bu sonuca göre; ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre paranoid düşünce belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda ailesinde psikolojik rahatsızlığı olan birisi bulunanların paranoid düşünce düzeylerinin bulunmayanlara göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

Ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı açısından psikotizm belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını belirlemek için yapılan tek faktörlü MANOVA analizi sonucunda aradaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur. Wilks Lambda (λ)= .922, $F(1, 502)= 11,793$, $p< .001$. Bu sonuca göre; ailesinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığına göre psikotizm belirtilerinin anlamlı olarak farklılaştığı söylenebilir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan Scheffe testi sonucunda ailesinde psikolojik rahatsızlığı olan birisi bulunanların psikotizm düzeylerinin bulunmayanlara göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

5.1.1. Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerine İlişkin Sonuç Tartışma

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişiler arası duyarlılık, depresyon, öfke ve düşmanlık, psikotizm, fobik anksiyete belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Buna göre öğrencilerin yatılı ve gündüzlü öğrenim görüyor olması bu belirtileri farklılaşmadığını göstermektedir. Pansiyonlar ve yurtlar, aile ortamının sağladığı fiziki ve manevi desteği sağlamasa da yatılı öğrenciler kendi başlarına karar verebilme, sosyal ilişkilerini kendi çabalarıyla kurabilme, karşılaştıkları problemlerin çözümünde iradi davranabilme olanağı bulduğundan (Kozaklı, 2006) ailesinin yanında kalan öğrencilere göre belirtilen psikolojik belirtiler açısından farklılaşmadıkları düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgularından farklı olarak Koç ve Polat'ın (2006) araştırmasına göre devlet yurdunda ve özel yurttaki kalan öğrencilerin evde kalanlara göre somatizasyon, anksiyete, depresyon ve obsesif kompulsif belirtileri anlamlı derecede farklı ve daha yüksektir. Deniz ve ark. (2004) tarafından yapılan çalışmada da yurttaki kalan öğrencilerin evde kalanlara göre psikolojik belirti ortalamaları daha yüksek bulunmuştur.

Psikolojik belirtiler üzerinde öğrencilerin ikamet ettiği yerden kaynaklanan bir fark olup olmadığına bakıldığında anksiyetenin bu farka neden olduğu bulunmuştur. Bu bulgu yatılı öğrenim gören öğrencilerin gündüzlü öğrenim gören öğrencilere göre anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum yatılı öğrenim gören öğrencilerin sorumluluklarının çok daha geniş kapsamlı olması, çoğu ihtiyaçlarını kendilerinin karşılamakla yükümlü olması ve aile ortamından uzak kalmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca toplu halde yaşamının getirdiği zorluklar,

değişik kültürdeki insanlarla bir arada yaşama zorunluluğu öğrencilerin ruh sağlığını olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Özellikle devlet yurtları 4-6 kişinin kalmak durumunda olduğu odalardan oluşmaktadır ve bu yurtlarda aynı banyo ve lavaboları kullanmak mecburiyeti olduğu gibi, yemeklerde de sorunlar çıkabilmektedir. Bu durumların öğrencilerin ruh sağlığını olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Bunun yanı sıra yurtlarda kalan öğrenciler ailelerinden uzakta yaşamaktadırlar. Aileden ayrı olma durumunun da ruh sağlığını olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusuna paralel olarak Koç ve Polat (2006) ve Deniz ve ark. (2004) yaptıkları çalışmada yurttaki kalan öğrencilerin anksiyete belirtilerini ailesiyle kalan öğrencilere göre anlamlı derecede farklı ve daha yüksek bulmuşlardır. Öte yandan araştırma bulgusundan farklı olarak Yılmaz (2010) öğrencilerin ikamet ettikleri yere göre anksiyete belirtilerinin farklılaşmadığını bulmuştur.

5.1.2. Cinsiyet Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farklı İlişkin Sonuç Tartışma

Cinsiyet açısından bakıldığında yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin somatizasyon, obsesif- kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, öfke ve düşmanlık, fobik anksiyete, paranoid düşünce ve psikotik belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Buna göre sıralanan tüm bu psikolojik belirtiler cinsiyete göre farklılaşmamıştır ve öğrencilerin cinsiyet açısından yatılı veya gündüzlü öğrenim görüyor olması bu belirtilerini farklılaşmadığını söyleyebiliriz. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusuna paralel olarak Baldwin ve ark. (1997), Özbay, (2003) ve Masten ve ark. (2003) psikolojik belirtilerin cinsiyete göre farklılaşmadığını saptamıştır. Öte yandan araştırma bulgusundan farklı olarak çoğu çalışmada psikolojik belirtilerin cinsiyete göre farklılaştığı bulunmuştur. Koç ve Polat (2006) öğrencilerinin ruh sağlığı düzeylerini inceledikleri araştırmalarında somatizasyon, obsesif kompulsif, depresyon, anksiyete, kişilerarası duyarlılık, öfke ve düşmanlık belirtileri açısından psikolojik belirtilerin cinsiyet açısından farklılaştığını ve kadınların psikolojik belirti düzeyinin erkeklere göre daha yüksek bulmuşlardır. Alver (2003); Keskin (2008), Deniz, Avşaroğlu, Hamarta, (2004), Kartal ve ark. (2009) tarafından yapılan çalışmalara göre de kadınların psikolojik belirti düzeylerinin erkeklere göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Birçok

araştırma bulgusu ile çelişen bu bulgunun nedenlerini açıklamaya dönük daha ileri düzeyde araştırmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir.

5.1.3. Okul Türü Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin okul türüne göre somatizasyon, obsesif- kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, öfke ve düşmanlık, fobik anksiyete, paranoid düşünce ve psikotik belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Bu bulgu okul türü açısından yatılı veya gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerinin farklılaşmadığını göstermektedir. Bu durumun meslek lisesi, genel lise, anadolu lisesi ve fen lisesinin yönetim uygulamalarının öğrenci-veli-okul yönetimi etkileşiminin, okulların bulunduğu çevrenin ve okul olanaklarının benzer olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde Ceylan ve ark. (2003) araştırma bulgusundan farklı olarak psikolojik belirtilerin okul türüne göre farklılaştığını bulmuşlardır. Buna göre en fazla psikolojik belirti düzeyi meslek lisesi öğrencilerinde saptanmıştır. Bir başka çalışmada Güven (2008) okul türüne göre öğrencilerin öfke ve düşmanlık, somatizasyon belirtilerinin farklılaşmadığını saptamıştır.

5.1.4. Ailedeki Birey Sayısı Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma

Ailedeki birey sayısı açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerinin farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin ailelerindeki birey sayısına göre somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, öfke ve düşmanlık, fobik anksiyete ve paranoid düşünce belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Buna göre ailedeki birey sayısının yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, öfke ve düşmanlık, fobik anksiyete ve paranoid düşünce belirtilerini farklılaştırmadığı söylenebilir. Yani ailedeki birey sayısı belirtilen psikolojik belirtiler üzerinde etkili değildir. Bu bağlamda öğrenciler

değerlendirilmemektedir. Bu durum kardeşler ve diğer üyeler arasında sürdürülen aile içi ilişkilerin nicel ve nitel özellikleri ve özgün dinamikleri ile açıklanabilir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusuna paralel olarak Özdel ve ark. (2002) öğrencilerin psikolojik belirtilerinin ailedeki birey sayısına göre farklılaşmadığını saptamıştır.

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin ailelerindeki birey sayısına göre psikotik belirtiler açısından farklılaştığı sağtanmıştır. Bu bulgu öğrencilerin ailelerindeki birey sayısı açısından psikotik belirtilerinin farklı olduğunu göstermektedir. Sonuçta ailedeki birey sayısı 9 ve üzerinde olanların psikotik belirtilerinin ailedeki birey sayısı 1-4 olanlara göre ve ailedeki birey sayısı 5-8 olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca yatılı öğrenim görmekte olan ve ailedeki birey sayısı 9 ve üzerinde olan öğrencilerin psikotik belirtilerinin gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sonuçta ailedeki birey sayısı arttıkça öğrencilerin psikotik belirti düzeyi yükselmektedir. Bu durum ailedeki birey sayısının çokluğundan kaynaklanan kardeşler arası kıskançlık, anne-babanın sevgisini, şefkatini eşit dağıtamaması, ailenin ekonomik külfetinden kaynaklanan maddi sıkıntılar, çocukların aile desteğini daha az görmesinden kaynaklanan özgüven eksikliğinden kaynaklandığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusundan farklı olarak Yıldırım ve ark. (2008) Ailedeki birey sayısı arttıkça öğrencileri psikolojik belirti düzeylerinin düştüğünü saptamıştır. Yine araştırma bulgularımızdan farklı olarak Nordentoft (2007) kalabalık ailelerde daha az psikolojik bozukluk olduğunu saptamıştır.

5.1.5. Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Varlığı Bakımından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma

Psikolojik belirtilerin yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin ailelerinde psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin olup olmadığına göre farklılaşıp farklılaşmadığına bakıldığında öğrencilerin somatizasyon, obsesif- kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, öfke ve düşmanlık, fobik anksiyete, paranoid düşünce ve psikotik belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Buna göre ailelerinde birinin psikolojik rahatsızlık yaşayıp yaşamadığı

konusunda yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrenciler psikolojik belirti bakımından farklılaşmamıştır. Yani ailede psikolojik rahatsızlığı bulunan birinin varlığı veya yokluğu yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirtilerini farklılaştırmamaktadır. Sonuçta bu değişkenin yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin somatizasyon, obsesif- kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, öfke ve düşmanlık, fobik anksiyete, paranoid düşünce ve psikotik belirtilerini farklılaştırmadığı söylenebilir. Birçok araştırma bulgusu ile çelişen bu bulgunun nedenlerini açıklamaya dönük daha ileri düzeyde araştırmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusundan farklı olarak Alptekin ve ark. (2009), Köroğlu ve ark. (1999), Selten ve ark. (2007) ailede psikolojik hastalık bulunması psikolojik belirtiler için en önemli risk etkeni olduğunu saptamışlardır.

5.1.6. Anne Eğitim Düzeyi Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma

Anne eğitim düzeyinin yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin psikolojik belirtilerini farklılaştırıp farklılaştırmadığına bakıldığında yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrenciler anne eğitim düzeyi açısından somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, öfke ve düşmanlık, fobik anksiyete, paranoid düşünce ve psikotik belirtiler bakımından farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Buna göre annenin okuryazar olmaması, okuryazar olması, ilköğretim mezunu olması, lise mezunu olması, üniversite mezunu olması yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin somatizasyon, obsesif- kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, öfke ve düşmanlık, fobik anksiyete, paranoid düşünce ve psikotik belirtilerinde farklılığa yol açmamıştır. Lise öğrencilerinin ebeveynlerden bağımsızlaşmasıyla birlikte kendi kararlarını kendi veren, kendi sorumluluklarını üstlenen ve çoğunlukla aileden farklı bir ortam ile etkileşime başlayan bireylerdir. Bu nedenlerle öğrencilerin yaşamlarında annelerinin etkisinin azalması doğal bir sonuçtur. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusuna paralel sonuçların olduğunu görmekteyiz. Tanrıverdi ve Ekinci (2006), Yılmaz (2010) yaptıkları araştırmada anne eğitim düzeyi ile psikolojik belirtiler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öte yandan Cigerci (2006) çalışmasında anne eğitim düzeyine göre öğrencilerin psikolojik belirtilerinin farklılaştığını bulmuştur. Çalışmada anne eğitim

düzeyinin depresyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, fobik anksiyete, anksiyete, psikotizm ve öfke ve düşmanlık belirtilerini farklılaştırdığı bulunmuştur.

5.1.7. Baba Eğitim Düzeyi Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin babalarının eğitim düzeylerine göre somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, öfke ve düşmanlık, fobik anksiyete belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Bu duruma bakılarak lise öğrencisi grubun kendilerini bağımsız bir birey olarak algıladığı ve baba eğitim düzeyinin kendilerine ilişkin değerlendirmelerinde etkisiz olduğu düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusundan farklı olarak Yılmaz (2010) yaptığı çalışmada öğrencilerin somatizasyon belirtilerinin babanın eğitim düzeyine göre farklılaştığını bulmuştur. Farklı bir çalışmada Cigerci (2006), Gözüağca (2004), Okanlı (1999) ve Yıldırım ve ark. (2008) baba eğitim düzeyine göre öğrencilerin psikolojik belirtilerinin farklılaştığını bulmuştur.

Baba eğitim düzeyi açısından yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin paranoid düşünce belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Buna göre gündüzlü öğrenim gören öğrenciler için baba eğitim düzeyi lise olanların paranoid düşünce belirtileri, baba eğitim düzeyi ilköğretim ve üniversite olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Yatılı öğrenim gören öğrenciler için ise baba eğitim düzeyi üniversite olanların baba eğitim düzeyi ilköğretim ve lise olanlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Sonuçta baba eğitim düzeyi lise olan gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin paranoid düşünce belirtileri baba eğitim düzeyi ilköğretim ve üniversite olanlara göre daha yüksektir. Ayrıca baba eğitim düzeyi üniversite olan yatılı öğrenim gören öğrencilerin baba eğitim düzeyi ilköğretim ve lise olan yatılı öğrenim gören öğrencilere göre paranoid düşünce belirtileri daha yüksektir. Baba-çocuk iletişim ve etkileşiminde kuşkucu, kıskanç ya da geçimsiz yaşantıların çocuğun paranoid düşünce belirtilerini arttırdığı düşünülmektedir. Yılmaz (2010) baba eğitim düzeyine göre öğrencilerin somatizasyon belirtilerinin farklılaştığını; baba eğitim

düzeyine göre öğrencilerin paranoid düşünce belirtilerinin farklılaşmadığını bulmuştur. Çalışmaya göre somatizasyon belirtilerini en fazla yaşayan öğrencilerin baba eğitim düzeyleri sırasıyla üniversite, okuryazar değil ve okuryazar düzeyindedir.

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin babalarının eğitim düzeylerine göre psikotik belirtiler arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Bu bulguya göre gündüzlü öğrenim gören öğrenciler için baba eğitim düzeyi üniversite olanların baba eğitim düzeyi okuryazar olanlara göre ve ilköğretim olanlara göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yatılı öğrenim gören öğrenciler açısından ise baba eğitim düzeyi ilköğretim olanların baba eğitim düzeyi okuryazar ve üniversite olanlara göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Sonuçta baba eğitim düzeyi üniversite olan gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikotik belirtileri baba eğitim düzeyi okuryazar ve ilköğretim olanlara göre daha yüksektir. Ayrıca baba eğitim düzeyi ilköğretim olan yatılı öğrenim gören öğrencilerin baba eğitim düzeyi okuryazar ve üniversite olan yatılı öğrenim gören öğrencilere göre psikotik belirtileri daha yüksektir. Bu sonuçta babanın kişilik yapısını, yaşadığı psikotik yaşantılarını çocuğuna yansıtma düzeyinin etkili olduğu düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde Cigerci (2006) araştırma bulgusuna paralel olarak öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre psikolojik belirtilerinin farklılaştığını bulmuş ancak araştırma bulgusundan farklı olarak fobik anksiyetenin farka neden olduğu bulunmuştur. Çalışmada psikotik belirtilerin baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığını bulmuştur.

5.1.8. Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzey Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin algıladıkları sosyo ekonomik düzeylerine göre obsesif-kompulsif belirtileri, paranoid düşünce, öfke ve düşmanlık, kişilerarası duyarlılık belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Buna göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin obsesif-kompulsif belirtiler, paranoid düşünce, öfke ve düşmanlık ve kişilerarası duyarlılık belirtileri sosyo ekonomik durumlarından etkilenmediği belirtilebilir. Bu durum lise öğrencisi grubun kendilerini ailelerinin sosyo ekonomik durumundan ayrı

algıladıklarından kaynaklanabilir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusuna paralel olarak Yılmaz (2010) sosyo ekonomik düzeye göre öğrencilerin obsesif-kompulsif belirtileri, paranoid düşünce, öfke ve düşmanlık, kişilerarası duyarlılık belirtilerinin farklılaşmadığını bulmuştur. Araştırma bulgusuna farklı olarak Özkürkçügil (1999) ve Okanlı (1999) araştırmalarında sosyo ekonomik düzeye göre öğrencilerin psikolojik belirtilerinin farklılaştığını saptamışlardır.

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin algıladıkları sosyo ekonomik düzeylerine göre somatizasyon, psikotik belirtiler, fobik anksiyete ve anksiyete belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Bu bulgu hem yatılı öğrenim gören hem de gündüzlü öğrenim gören öğrenciler arasında sosyo ekonomik düzeyi yüksek olanların somatizasyon, psikotik belirtiler, fobik anksiyete ve anksiyete belirtilerinin sosyo ekonomik düzeyi orta düzeyde olanlara göre anlamlı olarak daha yüksek olduğunu göstermektedir. Sonuçta hem yatılı öğrenim gören hem de gündüzlü öğrenim gören sosyo ekonomik düzeyi yüksek öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyi orta olan öğrencilere göre daha fazla somatizasyon, psikotik belirtiler, fobik anksiyete ve anksiyete belirtileri göstermektedir. Bu sonucun nedeni, ailenin sosyo ekonomik düzeyi; anne-baba patolojisini, ebeveyn çocuk ilişkilerini ve imkânlardan yararlanma olanaklarının bireyin kişiliğini ve psikolojik belirtilerini etkiler şeklinde yorumlanabilir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusuna paralel olarak Yılmaz (2010) Sosyo ekonomik düzeye göre öğrencilerin somatizasyon ve anksiyete belirtilerinin farklılaştığını ve sosyo ekonomik düzeyini orta bulan öğrenciler somatizasyon ve anksiyete belirtilerini daha az yaşadıklarını bulmuştur. Aynı çalışmada araştırma bulgusuna farklı olarak öğrencilerin algıladıkları sosyo ekonomik düzeylerinin fobik anksiyete ve psikotik belirtilerini farklılaştırmadığını bulunmuştur. Ayrıca Tanrıverdi ve Ekinci (2007) bulgusuna paralel olarak sosyo ekonomik düzeye göre psikolojik belirtilerin farklılaştığını ancak bu farklılığın araştırma bulgusundan farklı olarak sosyo ekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin lehine olduğunu saptamıştır.

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine göre depresif belirtiler arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Bu bulgu hem gündüzlü öğrenim görmekte olan öğrenciler hem de yatılı olarak öğrenim görmekte olan öğrenciler için düşük düzeyde sosyo ekonomik düzeye

sahip olanların orta ve yüksek düzeye sahip olan öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğunu göstermektedir. Sonuçta düşük düzeyde sosyo ekonomik düzeye sahip olan yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin depresyon belirtilerinin orta ve yüksek sosyo ekonomik düzeye sahip olan öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuca bakılarak artık yetişkin olmanın eşiğinde bulunan lise öğrencileri hayata dair daha gerçekçi algılamalara sahiptir. Ailesinin düşük gelire sahip olması öğrencinin geleceğe yönelik olumsuz duygularını arttırdığı söylenebilir. Ayrıca düşük sosyo ekonomik düzey, çocukların bedensel gelişimlerini ve sağlıklarını olumsuz etkilemesinin yanı sıra, psikososyal sorunlara yol açtığı söylenebilir. Düşük sosyo ekonomik düzeyde bir ailede büyümek lise öğrencilerini, şiddete maruz kalma (Sheidow, Gorman- Smith, Tolan ve Henry, 2001), okula yabancılaşma (Felner, Brand, DuBois, Adan, Mulhall ve Evans, 1995) ve yüksek düzeyde strese maruz kalma (Masten, Miliotis, Graham- Bermann, Ramirez ve Neman, 1993; Felner ve diğerleri, 1995) gibi farklı şekillerde daha fazla etkilemektedir. Buna bağlı olarak da depresif belirtilerinin yüksek olduğu söylenebilir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusuna paralel olarak Kartal ve ark. (2009) ve Dülgerler ve ark. (2005) yaptıkları çalışmada düşük sosyo ekonomik düzeye sahip öğrencilerin depresif belirtileri daha fazla yaşadıklarını bulmuşlardır. Araştırma bulgusundan farklı olarak Yılmaz (2010) sosyo ekonomik düzeyin öğrencilerin depresyon belirtilerini farklılaştırmadığını saptamıştır.

5.1.9. Anne Babalarının Kendileriyle İlgilenme Durumuna Göre Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin anne babalarının kendileriyle ilgilenip ilgilenmediğine göre somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, fobik anksiyete, öfke ve düşmanlık, paranoid düşünce ve psikotik belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Bu bulgu anne babalarının kendileriyle ilgilenmediğini düşünen yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerinin somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, fobik anksiyete, öfke ve düşmanlık, paranoid düşünce ve psikotik belirtilerinin anne babalarının kendileriyle ilgilendiğini düşünen öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca yatılı

öğrenim görmekte olan öğrencilerin somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, fobik anksiyete, öfke ve düşmanlık, paranoid düşünce ve psikotik belirtileri gündüzlü öğrenim gören öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Sonuçta ilgili anne baba çocukları somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, fobik anksiyete, öfke ve düşmanlık, paranoid düşünce ve psikotik belirtilerini daha az gösterirken; ilgili olmayan anne baba çocukları somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, fobik anksiyete, öfke ve düşmanlık, paranoid düşünce ve psikotik belirtilerini daha fazla sergilemektedir. Bunun yanı sıra yatılı öğrenim gören öğrencilerin gündüzlü öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, fobik anksiyete, öfke ve düşmanlık, paranoid düşünce ve psikotik belirtisi göstermektedir. Bu sonucun nedenlerini şu şekilde açıklamak mümkündür: Bireylerin psikolojik olarak sağlıklı ve uyumlu yaşayabilmeleri için bazı temel duygusal gereksinimlerin karşılanması gerekmektedir. Bu gereksinimler: diğerlerine güvenli bağlanma, anne-baba desteği alma, ebeveyn ilgi ve sevgisinden yoksun bırakılmama, onunla ilgilenildiğini hissetme, duygu ve ihtiyaçlarını ifade etme ve ifade ettiklerinin anlaşıldığını hissetmedir. Bireyin psikolojik olarak sağlıklı ve uyumlu yaşayabilmeleri için belirtilen koşulların sağlanmadığı durumlarda bireylerde bazı psikolojik belirtiler meydana geldiği düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusundan farklı olarak Düzgün (1995) anne babaların ilgisiz tutumlarına göre öğrencilerin öfke ve düşmanlık, somatizasyon ve depresyon belirtilerinin farklılaşmadığını bulmuştur. Öte yandan Soygüt ve Çakır (2009) yaptıkları çalışmada anne babaların ilgili, ilgisiz tutumlarının öğrencilerin psikolojik belirtilerini farklılaştırdığını saptamıştır. Ayrıca çeşitli araştırmalar anne babalarını ilgili olarak algılayan çocukların daha az psikolojik belirti gösterdiklerini, kendilerini daha az yalnız hissettiklerini ve sosyal kaygı düzeylerinin daha düşük olduğunu göstermektedir (Kuzgun, 1973; Leary ve Kowalski, 1995; Haktanır ve Baran, 1998; Erkan, 2002; Ceral ve Dağ, 2005; Çeçen, 2008).

5.1.10. İlköğretimde Kalınan Yer Açısından Yatılı ve Gündüzlü Öğrenim Gören Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin ilköğretimde kaldıkları yer açısından somatizasyon, depresif belirtiler, anksiyete, öfke ve düşmanlık, fobik anksiyete, paranoid düşünce, psikotik belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Buna göre ilköğretimde ikamet edilen yer yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin somatizasyon, depresif belirtiler, anksiyete, öfke ve düşmanlık, fobik anksiyete, paranoid düşünce, psikotik belirtilerini farklılaştırmamıştır. Bu durumun öğrencinin küçük yaşta ailesinden uzak kalıp kendi ayakları üzerinde durmasını öğrenmesi, erken yaşta farklı kültürlerden gelen akranlarıyla tanışması ve sosyalleşmeye başlaması, yatılı öğrenim görmesinden dolayı disiplinli yaşamayı öğrenmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde Yıldırım ve ark. (2008), Gözüağca (2004) ve Özdel ve ark. (2002) araştırma bulgusuna paralel olarak yatılı ve ailesiyle kalan öğrencilerin psikolojik belirtilerinin farklılaşmadığını saptamıştır.

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin ilköğretimde kaldıkları yer açısından obsesif-kompulsif belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Bu bulgu ilköğretim döneminde yatılı olarak öğrenim gören yatılı öğrenim gören öğrencilerinin ilköğretim döneminde ailesinin yanında olan gündüzlü öğrenim gören öğrencilere göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği ve obsesif kompulsif belirtilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Sonuçta yatılı öğrenim gören ve ilköğretimi yatılı okuyan öğrenciler, gündüzlü öğrenim gören ve ilköğretimde ailesiyle kalan öğrencilere göre daha fazla obsesif-kompulsif belirti göstermektedir. Obsesif-kompulsif bozukluk içerisinde titizliği, aşırı düzeni ve tekrarı barındırır. Bu durumun yatılı okullardaki katı düzenden, hiyerarşiden, günlük yapılan ritüellerden (yemek, etüt saatleri, yatak, oda tertibi ve düzeni vb.) kaynaklandığı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusuna paralel olarak Kutlu ve ark. (1997), İmamoğlu ve Gültekin (1993), Özgüven'in (1990) yaptıkları araştırmalarda ailesinin yanında kalan öğrencilerin yatılı kalan öğrencilere göre daha az psikolojik sorunlar yaşadığını tespit etmiştir.

Yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin ilköğretimde kaldıkları yer açısından kişilerarası duyarlılık belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Bu bulgu ilköğretim döneminde yatılı olarak öğrenim gören yatılı öğrenim gören öğrencilerinin ilköğretim döneminde ailesinin yanında olan ve yatılı öğrenim gören gündüzlü öğrenim gören öğrencilere göre anlamlı farklılaşma gösterdiği ve kişisel duyarlılık düzeyinin gündüzlü öğrenim gören öğrencilerden daha olumsuz düzeyde olduğunu göstermektedir. Sonuçta yatılı öğrenim gören ve ilköğretimi yatılı okuyan öğrenciler, yatılı öğrenim gören ve ilköğretimde ailesiyle kalan öğrencilere göre daha fazla kişilerarası duyarlılık belirtisi göstermektedir. Kişilerarası duyarlılık, kişilerarası ilişkilerde duyarlılığa sahip bireylerde kolaylıkla incinme ve kırılma, diğerleri tarafından önemsenip değer verilmediğine ve buna paralel kötü davranıldığına inanma, kendini diğerlerinden daha aşağı görme, diğerlerinin yanında iken yanlış bir şeyler yapmamaya özen gösterme gibi yaşantılara neden olarak kişilerarası ilişkilerde problemler yaşanmasına -ilişkinin bozulması dahil- yol açan bir durumdur (Boyce ve diğ., 1991). Bu durum göz önüne alındığında yurttan kalan öğrenciler evde kalan öğrencilere göre yabancı insanlarla daha fazla ortak yaşam biçimini paylaşmakta, kimi zaman hoşlanmadığı, istemediği insanlarla bir arada kalmak durumunda olma ya da kendi özel sınırları çok fazla olmamaktadır. Bu durumlardan dolayı yatılı öğrenim gören öğrencilerin kendilerini ifade etme konusunda zorluklarla karşılaştığı, diğerlerinin kendisi hakkındaki fikirleri daha çok önemseydiği ve buna bağlı olarak incinme ve kırılmaları daha çok yaşadığı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusuna paralel olarak Kutlu ve arkadaşları (1997), İmamoğlu ve Gültekin (1993), Özgüven'in (1990) yaptıkları araştırmalarda ailesinin yanında kalan öğrencilerin yatılı kalan öğrencilere göre daha az psikolojik sorunlar yaşadığını tespit etmiştir. Öte yandan Gözüağca (2004) araştırma bulgusundan farklı olarak yatılı ve ailesiyle kalan öğrencilerin psikolojik belirtilerinin farklılaşmadığını saptamıştır.

5.1.11. Cinsiyet Açısından Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farklı Sonuç Tartışma

Cinsiyet açısından öğrencilerin öfke ve düşmanlık ve psikotik belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Buna göre öfke ve düşmanlık ve psikotik belirtilerin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu durumun nedenlerini

açıklamaya yönelik daha ileri düzeyde araştırmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgularımıza paralel olarak Yarcheski ve ark. (2002) ve Özbay (2003) cinsiyet açısından öfke ve düşmanlık ve psikotik belirtilerinin farklılaşmadığını saptamıştır. Fakat Düzgün (1995) araştırma bulgularımızdan farklı olarak öğrencilerin cinsiyete göre öfke ve düşmanlık belirtilerinin farklılaştığını saptamıştır. Öte yandan cinsiyet açısından öğrencilerin somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, paranoid düşünce, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, fobik anksiyete belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Bu bulgu kızların somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, paranoid düşünce, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, fobik anksiyete belirtileri puanlarının erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir. Yani kızlar erkeklere göre daha fazla somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, paranoid düşünce, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, fobik anksiyete belirtilerini yaşamaktadırlar. Bu sonuçlarda genel olarak kadınların duygusal durumunun erkeklere göre daha değişken, hassas ve kırılgan olmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Bunu şu şekilde açıklamak mümkündür; kız öğrencilerin daha fazla belirti göstermeleri sosyal, biyolojik ve kültürel açılardan ele alınabilir. Lise öğrencileri psikolojik, biyolojik ve sosyal alanlarda meydana gelen değişim ve gelişimlerin yarattığı yeni sorunlarla ve sıkıntılarla uğraşmak zorundadır. Güçlü cinsiyet farklılıklarının erinlikte ortaya çıkması biyolojik bir açıklamayı gerektirirken psikolojik belirtilerin cinsiyet farklılığına yüklendiği çok az çalışma vardır (Rutter ve Garmazy, 1983; Akt. Steinberg, 2002). Nedeni bilinmese de kızlarda genetik etkilerin daha fazla depresyona neden olduğu düşünülmektedir (Jacobson ve Rowe, 1999). Ayrıca biyolojik açıdan ele alındığında, kadınlarda iç salgı bezleri ve hormonal yapının etkisi ile kadınların depresyon, anksiyete, stres gibi durumlara yatkınlığı söz konusu olabilir (Köknel, 2005). Ayrıca yetişkin ICD-10 ölçütlerine göre alkol bağımlılığı dışında kalan bütün ruhsal rahatsızlıklar kadınlarda daha çoktur (Öztürk, 2004). Literatür incelendiğinde araştırma bulgularımızdan farklı olarak Baldwin ve ark. (1997), Özbay, (2003) ve Masten ve ark. (2003) öğrencilerin cinsiyete göre psikolojik belirtilerinin farklılaşmadığını saptamıştır. Öte yandan araştırma bulgularımıza paralel olarak Doğan ve ark. (1989), Kavacs ve ark. (1984) ve Yurtbay (1990) yaptıkları çalışmada kızların erkeklere göre daha fazla psikolojik belirti yaşadıklarını saptamışlardır. Ayrıca Alver

(2003); Keskin (2008), Deniz, Avşaroğlu, Hamarta, (2004), Kartal ve ark. (2009) tarafından yapılan çalışmalara göre de kadınların psikolojik belirti düzeylerinin erkeklere göre daha fazla olduğu bulunmuştur.

5.1.12. Okul Türü Açısından Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma

Okul türü açısından öğrencilerin obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, öfke ve düşmanlık, psikotik belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı bulunmuştur. Yani öğrencilerin obsesif-kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, öfke ve düşmanlık, psikotik belirtileri öğrenim gördükleri okul türüne göre farklılaşmadığı söylenebilir. Bu durumun öğrencilerin okudukları okul türünün kendilerinden bağımsız bir değişken olarak algıladıklarından ve kendilerini okudukları okul türüne göre değerlendirmediklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusuna paralel olarak Güven (2008) okul türüne göre öğrencilerin öfke ve düşmanlık, somatizasyon belirtilerinin farklılaşmadığını saptamıştır. Ayrıca Özfirat ve ark. (2009) yaptıkları çalışmada genel lise, anadolu lisesi ve fen lisesinde öğrenim gören öğrencilerin okul türlerine göre depresyon bozukluğu gösterme durumları arasında istatistiksel bir farklılık bulunmamıştır. Öte yandan Ceylan ve ark. (2003) araştırma bulgusundan farklı olarak psikolojik belirtilerin okul türüne göre farklılaştığını ve bu farkın meslek lisesi öğrencilerinin aleyhine olduğunu yani meslek lisesi öğrencilerinin genel lise ve anadolu lisesi öğrencilerine göre daha fazla ruhsal problemler yaşadığını saptamıştır.

Okul türü açısından öğrencilerin somatizasyon belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Bu bulgu Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin genel lisede öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla somatizasyon belirtisine sahip olduğunu göstermektedir. Sonuçta Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin genel lisede öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla somatizasyon belirtisi göstermektedir. Somatizasyon, sözel iletişimin yetersiz kaldığı durumlarda psikolojik gerilimlerin bedensel olarak ifade edilmesidir. Anadolu Lisesi öğrencilerinin somatizasyon düzeylerinin yüksek olmasının nedenlerine baktığımızda somatizasyon belirtilerinin neden ortaya çıktığı tam olarak bilinmemektedir. Bu belirtiyeye biyolojik,

sosyal ve psikolojik faktörlerin yol açtığı ileri sürülmektedir. Bu bağlamda daha ileri düzeyde araştırmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusundan farklı olarak Güven (2008) okul türüne göre öğrencilerin somatizasyon belirtilerinin farklılaşmadığını saptamıştır. Ayrıca Özfirat ve ark. (2009) yaptıkları çalışmada genel lise, anadolu lisesi ve fen lisesinde öğrenim gören öğrencilerin okul türlerine göre ruhsal rahatsızlık gösterme durumları arasında istatistiksel bir farklılık bulunmamıştır. Araştırma bulgusuna paralel olarak Ceylan ve ark. (2003) öğrencilerin okul türüne göre farklılaştığını saptamışlardır. Fakat araştırma bulgularımızın aksine meslek lisesi öğrencilerinin daha fazla psikolojik belirti yaşadıkları saptanmıştır.

Okul türü açısından öğrencilerin anksiyete belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Bu bulgu Anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerin fen lisesinde öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla anksiyete belirtisine sahip olduğunu göstermektedir. Sonuçta Anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerin fen lisesinde öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla anksiyete belirtisi göstermektedir. Bu durumun nedenlerine baktığımızda, anadolu liseleri ülkemizde her ilde ve hemen hemen her ilçede de bulunan lise türüdür. Her bölümün okunabildiği bu liselerin fen liseleri ya da sosyal bilimler liseleri gibi standart bir başarıları yoktur. Bu açıdan değerlendirildiğinde anadolu liselerinde standart bir başarının olmayışı anadolu liselerinin yönetim uygulamaları, öğrenci profili, okul ortamı ve okul kültüründen kaynaklandığı söylenebilir. Başarıyı etkileyen bu faktörlerin psikolojik belirtileri de etkilediği düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgusundan farklı olarak Güven (2007) lise öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türüne göre anksiyete belirtilerinin farklılaşmadığını saptamıştır.

Okul türü açısından öğrencilerin fobik anksiyete ve paranoid belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Bu bulgu meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin fen lisesinde öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla fobik anksiyete ve paranoid belirtisine sahip olduğunu göstermektedir. Sonuçta meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin fen lisesinde öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla fobik anksiyete ve paranoid belirtisi göstermektedir. Bu durumun meslek liselerinin kendilerine özgü idari yapılanması, mesleğe yönelik olması ve mesleki derslerin okutulması ve Türkiye sıralamasında başarı anlamında alt sıralarda yer almasından

kaynaklandığı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgularımız ile paralel olarak Ceylan ve ark. (2003) meslek lisesi öğrencilerinin genel lise ve anadolu lisesi öğrencilerine göre daha fazla psikolojik belirti yaşadıklarını saptamıştır. Öte yandan araştırma bulgusundan farklı olarak Güven (2007) Özfirat ve ark. (2009) öğrencilerin okul türüne göre fobik anksiyete ve paranoid belirtilerinin farklılaşmadığını saptamışlardır.

5.1.13. Ailede Psikolojik Rahatsızlığı Bulunan Birinin Varlığı Bakımından Öğrencilerin Psikolojik Belirtileri Arasındaki Farka İlişkin Sonuç Tartışma

Öğrencilerin psikolojik belirtilerinin ailelerinde birinin psikolojik rahatsızlığı olup olmadığına göre farklılaşıp farklılaşmadığına baktığımızda ailesinde psikolojik rahatsızlık olan öğrencilerin somatizasyon, obsesif- kompulsif belirtiler, kişilerarası duyarlılık, depresif belirtiler, anksiyete, öfke ve düşmanlık, fobik anksiyete, paranoid düşünce ve psikotik belirtileri ailesinde psikolojik rahatsızlık olmayan öğrencilere göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Buna göre ailede psikolojik rahatsızlığı olan birinin varlığı öğrencilerde belirtilen psikolojik belirtilerin düzeyini arttırmıştır. Bu durumun psikolojik rahatsızlığı olan kişiyle yakın duygusal ve fiziksel bağın olması, genetik faktörler ve öğrencilerin ailede psikolojik rahatsızlığı olan kişinin duygusal, fiziksel, psikolojik etkisinde kalmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde araştırma bulgularımız ile paralel olarak Atay ve ark. (2012) Danacı ve ark. (2005), Pekcanlar ve ark. (1999), Kılıç ve Şener (2005), Dakı ve ark. (2007), Benoit ve ark. (1989), Raynor ve Rudolf (1996), Lindberg ve ark. (1994), Timimi ve ark. (1997,) Gorman ve Leifer (1993), Polan ve ark. (1991), Hufton ve Oates (1977) ailede psikolojik rahatsızlığın bulunması diğer aile üyelerinde psikolojik belirti riskini arttırdığını saptamışlardır.

5.2. Öneriler

1. Çalışmanın ilk sonucuna göre yatılı öğrenim gören öğrencilerin anksiyete düzeyleri gündüzlü öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durumun öğrencilerin ailelerinden uzak olması ve toplu yaşamın getirdiği etkilerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bunun için ailenin eğitim-öğretime daha aktif katılımı

sağlanabilir ve yurt ve pansiyonlarda toplu yaşamının getirdiği olumsuz sonuçlardan öğrencilerin psikolojik anlamda daha iyi korunması için koruyucu ya da tedavi edici ruh sağlığı hizmetleri yaygınlaştırılabilir.

2. Çalışmanın bir diğer sonucuna göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören kalabalık aile çocuklarının ve yatılı öğrenim gören kalabalık aile çocuklarının daha çok psikolojik belirti gösterdikleri bulunmuştur. Bu durumun ailenin sosyo ekonomik özellikleri, aile dinamikleri ve anne-baba tutum tutumlarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bunun için velilere ailenin ekonomik külfetinden kaynaklanan yükün azaltılması için yardımlarda bulunabilir, okul rehberlik ve psikolojik danışma servisleri tarafından anne-baba tutumu seminerleri düzenlenerek velilere çocuklarıyla iletişimleri konusunda uygun rol modelleri anlatılabilir, kalabalık ailelere aile planlanması çalışmalarında bulunulabilir.

3. Çalışmada yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre öğrencilerin paranoid düşünce ve psikotik belirtilerin farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun baba-çocuk iletişiminden, babanın çocuğa kişilik yapısını yansıtmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bunun için okul rehberlik ve psikolojik danışma servisleri tarafından özellikle lise dönemindeki öğrencilerin babalarına seminerler düzenlenerek eğitim düzeyleri ne olursa olsun, çocuklarına kendi olumsuz kişilik özelliklerini yansıtılmaları gerektiği anlatılabilir.

4. Çalışmada sosyo ekonomik düzeyi yüksek yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin somatizasyon, psikotik belirtiler, fobik anksiyete ve anksiyete belirtilerinin sosyo ekonomik düzeyi orta düzeyde olanlara göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Bu durumun sebepleri araştırılabilir ve yüksek sosyo ekonomik düzeyde olmanın neden psikolojik belirtileri arttırdığı okul rehberlik ve psikolojik danışma servisleri tarafından aile-öğrenci-okul faktörleri göz önünde bulundurularak incelenebilir. Ayrıca sosyo ekonomik düzeyi düşük yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin depresif belirti düzeyleri sosyo ekonomik düzeye sahip olanların orta ve yüksek düzeye sahip olan öğrencilere göre yüksek bulunmuştur. Bu sonuçta öğrencilerin eğitimlerini tamamlayamama ve geleceğe dair korkularının etkili olduğu düşünülmektedir. Özellikle sosyo ekonomik düzeyi düşük öğrencilere eğitim yaşamları boyunca burs imkânı sağlanabilir.

5. Çalışmada anne babalarının kendileriyle ilgilenmediğini düşünen yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilerin psikolojik belirti düzeyleri anne babalarının kendileriyle ilgilendiğini düşünen yatılı ve gündüzlü öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durumda okul psikolojik danışma servisi, okul idaresi ve diğer öğretmenler tarafından anne-baba seminerleri düzenlenerek anne-baba ilgisinin çocuk üzerindeki etkileri anlatılabilir, velilerin eğitim-öğretime daha aktif katılımını sağlama için veli ziyaretleri yapılabilir.

6. Çalışmanın bir diğer sonucuna göre yatılı ve gündüzlü öğrenim gören lise öğrencilerinin ilköğretimde kaldıkları yer açısından obsesif kompulsif belirtiler ve kişilerarası duyarlılık belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre yatılı öğrenim gören ve ilköğretimi yatılı okuyan öğrenciler, gündüzlü öğrenim gören ve ilköğretimde ailesiyle kalan öğrencilere göre daha fazla obsesif kompulsif belirti göstermekte ve yatılı öğrenim gören ve ilköğretimi yatılı okuyan öğrenciler, yatılı öğrenim gören ve ilköğretimde ailesiyle kalan öğrencilere göre daha fazla kişilerarası duyarlılık belirtisi göstermektedir. Bu durumun yatılı okullardaki ritüel, düzen ve tertipten ve yatılı okullarda öğrenim gören öğrencilerin ilişkilerinde akran baskısı, alay edilme gibi kişilerarası ilişkilerinde incinmelerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu durumda okul psikolojik danışma servisleri, okul yönetimi ve veliler arasında sürekli bir etkileşimle beraber öğrencilerin ruhsal belirti düzeylerini ölçmek için zaman zaman taramalar yapıp öğrencilerle bireysel ve grupla psikolojik danışma ve rehberlik çalışmaları gerçekleştirilebilir.

7. Çalışmada kız öğrencilerin psikolojik belirti düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunan bir diğer sonuçtur. Bu durumun sebepleri araştırılmalı ve özellikle yatılı öğrenim gören kız öğrencilerde psikolojik belirtilerin ortaya çıkmaması için okul rehberlik ve psikolojik danışma servisleri ile işbirliği yapılarak önlemler alınabilir. Ayrıca liselerde görev yapan psikolojik danışmanlar kız öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerini daha sağlıklı ve gerçekçi olarak benimsemesi, kişilik gelişimini daha sağlıklı tamamlayabilmesi ve psikolojik belirtilere müdahale etmek için grup rehberliği- grupla psikolojik danışma uygulamaları yapabilir.

8. Okul türü açısından öğrencilerin somatizasyon, anksiyete, fobik anksiyete ve paranoid belirtileri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Bu sonuca

göre anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerin genel lisede öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla somatizasyon belirtisine sahip olduğu; anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerin fen lisesinde öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla anksiyete belirtisi gösterdiği ve meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin fen lisesinde öğrenim gören öğrencilere göre daha fazla fobik anksiyete ve paranoid belirtisi göstermektedir. Bu durumun liseler arasındaki yönetim uygulamaları, öğrenci profili okul kültürü ve başarısındaki farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Bunun için Anadolu Lisesi ve Meslek Liselerinin eğitim sistemi içindeki konumunun iyileştirilmesi amacı ile öğretmen ve idarecileri daha etkili olabilmesi için çalışma süreçleri boyunca konuyla ilgili çeşitli eğitim çalışmalarına alınabilir.

9. Çalışmada ailelerinde psikolojik rahatsızlığı olan birinin varlığı öğrencilerde bulunmayanlara göre psikolojik belirti düzeyini arttırdığı saptanmıştır. Bu durumun biyopsikososyal faktörlerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bunun için kayıt aşamasında öğrencilere ve ailelerine psikolojik belirti taraması yapıp, öğrenci ve ailesine önleyici ve tedavi edici ruh sağlığı çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aarq, L. E., Haugland, S., Hetland, J., Torsheim, T., Samdal, O. and Wold, B. (2001). Psychological and somatic complaints among adolescents. *Tidsskr Nor Laegeforen*, 121(25), 2923- 2927.
- Acar, T. (2009). *Dokuzuncu sınıf öğrencilerinde akran zorbalığı ve psikolojik belirtiler*. Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ak, L. ve Sayıl, M. (2006). Three different types of elementary school students school achievements, perceived social support, school attitudes and behavioradjustment problems. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 6(2), 293- 300.
- Akkök, F. (2003). İlköğretimde rehberlik. Yıldız Kuzgun. (Ed.). *İlköğretimde rehberlik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aksoy, U.M. (2006). *Obsesif kompulsif ve panik bozukluğu hastalarındaki cinsel işlev bozukluklarının karşılaştırılması*. Uzmanlık Tezi. Bakırköy Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim Araştırma Hastanesi, İstanbul.
- Alkan, B. (1993). Üniversiteye girişte yönelme, mesleki ilgi ve akademik başarı. Yüksek lisans tezi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Alkan, C. (1979). *Eğitim ortamları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Alkan, M. (1971). *Duygudurum ve anksiyete bozukluklarında panik-agorafobik spektrumun ve erişkin ayrılma anksiyetesinin komorbiditesi ve etkileri*. Doktora tezi. Ege üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Alptekin, K., Ulas, H. ve Akdede, B.B. (2009). Prevalence and risk factors of psychotic symptoms: in the city of Izmir, Turkey. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 44, 905-910.
- Alver, B. (2003). *Çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların empatik becerileri, karar stratejileri ve psikolojik belirtileri arasındaki ilişkiler*. Doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Alver, B., Ada, Ş. ve Dilekmen, M. (2010). Üniversite öğrencilerinin bazı öznel algılamalarına göre psikolojik belirtiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 33(4), 13-23.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (1994). *Mental bozuklukların tanısı ve sayımsal el kitabı* (DSM IV). (4. Basım). (Çev. Köroğlu, E). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Arı, A. (2000). *İlköğretim uygulamalarının değerlendirilmesi (normal, taşınmalı ve yatılı ilköğretim okullarının değerlendirilmesi)*. Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Arı, A. (2002). Normal, taşınmalı ve yatılı ilköğretim okullarının karşılaştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 1(11), 153–154.
- Arıcı, M. (2005). *Yatılı ve ailesi ile kalan lise öğrencilerinin atılganlık, sosyal destek ve başarılarının karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Arkonaç, O. (1999). *Açıklamalı psikiyatri sözlüğü*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri. 232.
- Arslan, B. (2006). *Ailenin sosyo-demografik özelliklerinin çocuğun okuldaki sosyal etkinliklere katılımına etkisi*. Yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Arslan, S. (2008). *Ailenin ilköğretim II. kademe öğrencilerinin okul başarıları üzerindeki etkisi*. Yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, G. (1994). *İlkokul öğrencilerinin başarı ve başarısızlıklarında aile faktörü*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Aşkın, R. (1999). *Depresyon el kitabı*. (2. Basım). İstanbul: Roche Müstahzarları A.Ş.
- Atay, İ.M., Eren, İ. ve Gündoğan, D. (2012). Isparta il merkezinde intihar girişimi, ölüm düşünceleri yaygınlığı ve risk faktörleri. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23(2), 89-98
- Atkinson R. (1999). *Psikolojiye giriş*. Ankara: Arkadaş Yayınları
- Averill, J.K. (1982). *Anger and aggression*. New york: Springer.
- Ay, İ. (2004). *Yatılı ilköğretim bölge okulları ile normal ilköğretim okulları II. kademe öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri açısından karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aydın, A. (2003). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Aydın, M. (1994). *Eğitim Yönetim*. (4. Baskı). Ankara: Hatiboğlu Yayınevi
- Aytaç, T. (2000). *Okul merkezli yönetim*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Aytekin, F., Bulduk, S.(2000).Üniversite öğrencilerine verilen eğitim modellerinin Davranış değişikliğine etkisinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*,148, 33-37
- Baldwin, D. R., Harris, S. M. and Chambliss, L. N. (1997). Stress and illness in adolescence: Issues of race and gender. *Journal of Adolescence*, 32(128), 839-853.
- Barker, M.T. (1993). *Missionaires an mountain peoples: presbyterain responses to southern appalachia*. New York: Hispanic.
- Başaran, İ. (1994). *Eğitime giriş*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Başaran, İ. E. (1986). *Eğitime giriş*. Ankara: Sevinç Yayınları.
- Başaran, İ.E. (1978). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Bilim Matbaası.
- Başaran, İ.E. (1994). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Sevinç Yayınları.
- Başaran, İ.E. (2000). *Eğitim Yönetimi: nitelikli okul*. (4.Basım). Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Bayar, R. ve Yavuz, M. (2008). *Türkiye’de sık karşılaşılan psikiyatrik hastalıklar*. Sempozyum dizini. 185 – 192
- Baymur, F. (1993). *Genel psikoloji*. İstanbul: İnkılap Kitapevi
- Baysal, A. ve Baş, M. (2007). *Yetişkinlerde ağırlık yönetimi*. Ankara: Türkiye Diyetisyenler Derneği Yayınları.
- Bean, A. (2000). *The complete guide to sports nutrition*. (third edition). London: A and C Black.
- Benoit, D., Zeanah C.H. and Barton, M.L. (1989). Maternal attachment disturbances in failure to thrive. *Infant Ment Health*, 10(3), 185-202.
- Bilgeseven, K. (1988). *Eğitim sosyolojisi kavramlar-teoriler-eğitim yolu ile kalkınmanın esasları*. (4. Baskı). Ankara: Filiz Kitapevi Yayınları.
- Binbaşoğlu, C. (1992). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Bingöl, M. (1985). *Erzurum il merkezinde bulunan yatılı sağlık meslek liseleri öğrencilerinin ruhsal sorunlarının araştırılması üzerine bir çalışma*. Yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Biswas, D.R., Diener, E. and Tamir, M. (2004). The psychology of subjective well being. *Daedalus* 133(2), 18-26.

- Bolayır, Y. (2011). *Ailesi yanında ve pansiyonda kalan öğrencilerin eğitimde başarı durumlarının karşılaştırılması: Sivas Kongre Lisesi örneği*. Yüksek lisans tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Bordanacı, Z. (2006). Russell’da toplumsal açıdan eğitim sorunu. Yüksek lisans tezi. Atatürk üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Boyce, P., Parker, G., Barnett, B., Cooney, M. and Smith, F. (1991). Personality as a vulnerability factor to depression. *British Journal of Psychiatry* 159, 106-114.
- Bozkurt, A. (1996), *Erkek cinsel işlev bozukluklarında psikopatolojinin araştırılması*. Uzmanlık tezi. Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Ankara.
- Braithwaite, V. A. and Scott, W. A. (1991). *Wrightsman measures of personality and social psychological attitudes*. New York: Academic Pres.
- Broudy, H. (1957). *Building a philosophy of education*. New York: Academic Pres.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Burger, J. M. (1993). *Kisilik*. (Cev. Erguvansarioğlu, İ. D.) İstanbul: Kaknus Yayınları
- Bursalıoğlu, Z.(1987). Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*, 5(13).
- Bursalıoğlu, Z. (2002). *Eğitim yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: PagemA Yayıncılık.
- Büyükkaragöz, S., Muşta M., Yılmaz H. ve Pilten H. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş; Eğitimin Temelleri*. Konya: Mikro Yayınları.
- Cafaoğlu, Z. (2007). Eğitim bilimlerine giriş temel kavramlar. Zuhaf Cafaoğlu (Ed.). *Eğitim bilimlerine giriş temel kavramlar*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Calais, S. L., Andrade, L. M. B. and Lipp, M. E. N. (2003). Gender and schooling differences in stress symptoms in young adults. *Psicologia*, 16(2), 257- 263.
- Carr, M. R., Enderby, K. C. and Grover, S. R. (2003). Risk-taking behavior of young women in Australia: screening for health risk behaviors. *Medical Journal of Australia* 178 (12), 601-604.
- Celep, C. (2000).*Sınıf yönetimi ve disiplini*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım. 41.
- Ceral, S. ve Dağ, İ. (2005). Ergenlerde algılanan anne baba tutumlarına bağlı benlik saygısı, depresiflik ve genel psikolojik belirti düzeyi farklılıkları. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi*.13(4), 233–241.

- Ceylan, A., Özen, Ş., Palancı, Y., Saka, G., Aydın, Y.E., Kıvrak, Y. ve Tangolar, Ö. (2003). Lise son sınıf öğrencilerinde anksiyete-depresyon düzeyleri ve zararlı alışkanlıklar. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 4, 144-14
- Child, I.L. (1968). Personality in culture. Borgatta E. F. and Lambert, W. W. (Eds.). *Handbooks of personality theory and research*. Chicago: Rand McNally.
- Cığerci, Z. C. (2006). *Üstün yetenekli olan ve olmayan ergenlerde benlik saygısı, başkalarının algılaması ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Clark, C., Haines, M. M., Head, J., Klineberg, E., Arephin, M., Viner, R. ,Taylor, S. J., Booy, R., Bhui, K. and Stansfeld, S. A. (2007). Psychological symptoms and physical health and health behaviours in adolescents: A prospective 2- year study in East London. *Addiction*, 102(1), 126- 135.
- Coelho, R., Martins, A. and Barros, H. (2002). Clinical profiles relating gender and depressive symptoms among adolescents ascertained by the Beck Depression Inventory II. *European Psychiatry*, 17(4), 222- 226.
- Coşkun, L. (2004). *Yatılı, taşınmalı ve normal eğitim yapılan ilköğretim okulu öğrencilerinde akademik başarı, okula ilişkin tutum, algılanan sosyal destek ve davranış-uyum sorunları arasındaki ilişkiler*. Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Cüceloğlu, D. (1993). *İnsan ve davranışı*. (4.Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çakır, E. (2006). *Anadolu öğretmen liselerinde okuyan öğrencilerin depresyon ve motivasyon düzeyleri*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Çakır, Y. ve Palabıyıkoglu, R.(1997). Gençlerde sosyal destek, çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Kriz Dergisi*, 5(1), 15-24
- Çeçen, R. (2008). Öğrencilerin cinsiyetlerine ve anababa tutum algılarına göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 8, 6(3), 415–431.
- Çelik, V. (2002). *Okul kültürü ve yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- Çetin, H. (2004). *Yetiştirme yurtlarındaki adölesanların benlik saygıları ve psikolojik belirtileri*. Doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çetintürk, H. (2001). *Yatılı ilköğretim bölge okulu II. Kademe öğrencileriyle normal ilköğretim okulu II. Kademe öğrencilerin depresyon ve umutsuzluk düzeyleri açısından karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Çılğın, Ö. (2007). *Yatılı ilköğretim bölge okullarında öğrenim gören öğrenciler ile velilerinin beden eğitimi ve ders dışı etkinliklere yaklaşımları*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çimen, S. (2000). *Ankara’da üniversite anaokullarına devam eden beş-altı yaş çocuklarının psiko-sosyal gelişimlerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dağ, İ. (1991). Belirti tarama listesi (SCL-90-R)’nin üniversite öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2(1), 5-12.
- Dağ, İ. (2000). Belirti Tarama Listesi. Aydemir, Ö., Köroğlu, E. (Ed.). *Psikiyatride kullanılan ölçekler*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Dakı, D., Dilbaz, N., Okay, İ.T ve Telci, Ş. (2007). Şizofreni tanısı olan hastalarda içgörünün aile öyküsü, pozitif ve negatif belirtilerle ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2007, 18(2), 129-136
- Danacı, A.E., Karaca, N. ve Deveci, A. (2005). Şizofreni hastalarında aile işlevselliği ile sosyal işlevsellik arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Türkiye’de Psikiyatri*, 7, 103-108.
- Demiray, U., Eroğlu, E., Gökdağ, D., Tuna, Y., Ünlü, S., Yılmaz, R.A. ve Yüksel A.H. (1998). *Etkili iletişim*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Deniz, M. E., Avşaroğlu, S. ve Hamarta, E. (2004). *Psikolojik danışma servisine başvuran üniversite öğrencilerinin psikolojik belirti düzeyleri*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sunulan bildiri, Malatya.
- Dilbaz, N. (1997). Sosyal fobi. *Psikiyatri Dünyası* 1, 18-24
- Doğan, İ. (2004). *Tophum ve eğitim sorunları üzerinde felsefi ve sosyolojik tahliller*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

- Doğan, O., Özbek, H., Gülmez, H. ve Coşkunerden, C. (1989). *Ruhsal belirtilerin toplumda dağılımı*. 25. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresinde sunulan bildiri, Mersin. 107-111
- Dökmen, Z. Y. (2003). Çalışma durumları farklı üç grup kadında ruh sağlığı kontrol odağı inancı ve cinsiyet rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18 (51), 111 –124.
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 7 (25).
- Dönmez, B. (2004). Bir eğitim kurumu olarak okul. Özden Yüksel. (Ed.). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Döşkaya, D.G. (2002). *Yatılı ve gündüzlü lise 2. sınıf öğrencilerinin uyum ve uyumsuzluk sorunlarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- DSM-IV. (2000). *DSM-IV-TR. Tanı ölçütleri el kitabı*. (Çev. Ertuğrul Köroğlu) Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Durak, M. (2002). *Predictive role of hardiness on psychological symptomatology of university students experienced earthquake*. Yüksek lisans tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Düzgün, Ş. (1995). *Lise öğrencilerinin psikolojik belirtileri ile Ana-Baba tutumları arasındaki ilişkiler*. Doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, genç ve ana-babalar*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Elal, İ. (2007). *Yatılı ve normal(gündüzlü) eğitim gören kız öğrencilerin, sınav kaygılarının Kandilli Kız Lisesinde araştırılması*. Yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Enç, M. (1978). *Ruh sağlığı bilgisi*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Yayınları.
- Eraslan, L. (2006). Yalnızlığın okulları YİBO' lar. *Çocuk-Çocuk Dergisi*, 3, 123-143.
- Eraslan, L. (2006). *Yatılı ilköğretim bölge okullarının problem alanları ve olası çözüm önerileri*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ankara.
- Erdem, F., ve İşbaşı, J.Ö. (2001). Eğitim kurumlarında örgüt kültürü ve öğrenci alt kültürünün algılamaları. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 1, 33-57
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Akın Yayınevi.

- Ergin, T. (2010). Bilişsel gelişim. Ergin, H. ve Yıldız, A. (Ed.). *Gelişim psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Erim, B. (2001). *Yetiştirme yurtlarında ve aileleri yanında yaşayan ergenlerin, benlik Saygısı, depresyon ve yalnızlık düzeyleri ile sosyal destek sistemleri açısından karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erkan, Z. (2002). Sosyal kaygı düzeyi yüksek ve düşük ergenlerin ana baba tutumlarına ilişkin nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (10), 120-133.
- Ertem, Ü. ve Yazıcı, S. (2006). Ergenlik döneminde psiko-sosyal sorunlar ve depresyon. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 3(9), 228-234.
- Ertürk, S. (1975). *Eğitimde program geliştirme*. (2. Baskı). Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Eskin, M. (2000). Ergen ruh sağlığı sorunları ve intihar davranışıyla ilişkileri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 3(4), 228- 234.
- Felner, R.D., Brand, S., DuBois, D., Adan, A., Mulhall, P. and Evans, E. (1995). Socioeconomic disadvantage, proximal environmental experiences and socio-emotional and academic adjustment in early adolescence: Investigation of a mediated effects model. *Child Development*, 66(3), 774- 792.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1994). *Eğitime giriş*. (5.Baskı). Ankara: Meteksan Matbaacılık.
- Fidan, N. ve Erden, M. (1997). *Eğitime giriş*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Furnham, A., Badmin, N. and Sneade, I. (2002). Body image dissatisfaction: Gender differences in eating attitudes, self- esteem and reasons for exercise. *The Journal of Psychology*, 136(6), 581- 596.
- Giray, N. (2006). *Okul yöneticilerinin yönetsel karar verme/ problem çözme yeterliliği*. Yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gorman, J., Leifer, M. and Grossman, G. (1993). Nonorganic failure to thrive: Maternal history and current maternal functioning. *Journal Clin Child Psychol*, 22(3), 327-336.
- Gökçe, F. (2000). *Değişme sürecinde devlet ve eğitim*. Ankara: Eylül Yayınevi.

- Gözüağca, D. (2004). *Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal sorunlara sahip olma durumları ve problem alanlarının saptanması*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Gül, E. (2007). *Eğitimde çocuk başarısı için okul-aile işbirliği*. Yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gülbeyaz, O. (2006). *Yatılı ilköğretim bölge okulları ve pansiyonlu ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin örgütsel stres kaynakları*. Yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Güleç, H., Sayar, K. ve Özkorumak, E. (2005). Depresyonda bedensel belirtiler. *Türk Psikiyatri Dergisi* 16(2), 90–96.
- Güler Ç. ve Çobanoğlu, Z. (2001) *Çevre sağlığı eğitici el kitabı*. Ankara: T. C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Müdürlüğü ve T. C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Güler, Ç. (1997). *Genel çevre sağlığı*. Ankara: Somgür Yayıncılık.
- Gülmez, Ö. E. (2007). *Lise öğrencilerinin olumsuz risk alma davranışlarının psikolojik belirtiler, yas ve cinsiyet değişkenleri açısından incelenmesi: Ankara ili örneği*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güloğlu, F. (2004). *İlköğretim okullarında dersliklerin mekânsal niteliklerinin fiziksel konfor bağlamında irdelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Güney, A. (2009). *İlköğretim okulu öğrencilerinin akademik başarıları ile algılanan aile yapısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Güven, İ. (2008). *Fen ve genel lise öğrencilerinin cinsiyet ve sosyometrik statülerine göre öznel iyi oluş düzeyleri, genel sağlık örüntüleri ve psikolojik belirti türleri*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Güven, M. (2002). Okul güvenliğinde psikolojik danışmanların rolü ve görevleri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(9)
- Haktanır, G. ve Baran, G. (1998). Gençlerin benlik saygısı düzeyleri ile anne baba tutumlarının algılanmasının incelenmesi. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, 5, (39), 134–141.

- Halıcı, P. (2005). *Yatılı ilköğretim bölge okullarına devam eden ve ailesiyle birlikte yaşayan 12-14 yaş grubu çocukların saldırganlık eğilimleri ile benlik kavramlarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hankin, B. L., Mermelstein, L. and Roesch, L. (2007). Sex differences in adolescent depression: Stress exposure and reactivity models. *Child Developmental*, 78(1), 279- 295.
- Hedgos, P. (1997). *Kişiliğimizi Tanımanın Yolları*, (Çev. B, Büyükkal). İstanbul.
- Heinrich, T. W. (2004). Medically unexplained Ssymptom and the concept of somatization. *Wisconsin Medical Journal* 103 (6), 83–87.
- Hoffling, C. K., Leininger, M. M. and Bregg, E. (1981). *Hemşirelikte ana psikiyatrik kavramlar*. (çev. Ali, Kumral) İstanbul: Vehbi Koç Vakfı Yayınları.
- Hufton, I.W. and Oates,R.K. (1977). nonorganic failure to thrive: A long-term follow-up. *Pediatrics*, 59 (1), 73-77.
- Işık, E. (2006). *Güncel şizofreni*. Ankara: Format Matbaacılık.
- İmamoğlu, E.O. ve Gültekin Y.Y. (1993). Önerilen dengelenmiş toplumsal birey modeli ışığında üniversite gençliğinin sorunları. *Türk Psikoloji Dergisi*, 8(30), 27-41
- İnal, U. (2009). *Adana il sınırları içerisindeki yatılı ilköğretim bölge okullarında bulunan öğretmen ve öğrencilerin okul yaşam kalitesi algılarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Jacobson, K. and Rowe, D. (1999). Genetic and environmental influences on the relationships between family connectedness, shool connectedness and adolescent depressed mood: Sex differences. *Developmental Psychology*, 35(4), 926- 939.
- Kahraman, B. (2009). *Yatılı ilköğretim bölge okulu ve normal okullara devam eden ergenlerde mizah duygusu ile benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kahraman, S. (1995). *Cinsiyetleri, yalnızlık, başarı ve sınıf düzeyleri farklı, yatılı olan ve olmayan meslek lisesi öğrencilerinin stresle başa çıkma stratejilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Kahyaoglu, S. (2004). Sarayı yapmak ya da yıkmak. *Uygun Öğretmen İletişim Dergisi*, 1(16), 217-231.
- Kara, H. ve Abay E. (2000). Kronik ağrıya psikiyatrik yaklaşım. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 1(2), 89-99.
- Karasar , N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kartal, A., Çetinkaya, B. ve Turan, T. (2009). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinde ruhsal belirtilerin taranması. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(2), 161-166.
- Kartal, H. (2001). *Yatılı-gündüzlü işitme engelli ilköğretim öğrencilerinin benlik kavramları ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Kasapoğlu, M.A. (1993). *Aile yapısı: demografik özellikler, gecekondularda aileler arası geleneksel dayanışmanın çağdaş organizasyona dönüşümü*. T.C. Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı. 53-125.
- Kaşıkcı, M. (1996). *İlköğretimde velilerle işbirliği kurmada öğretmenlerin kendi yeterlilikleriyle ilgili görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kavacs, M., Feinberb, T., Novak, M.A., Paulauskas, S. and Finkelstein, R. (1985). Depressif disorder in childhood: A longituanel perspective study of characteristics ve recovery. *Archieves of general psychiatry*, 41, 229-237.
- Kefeli, S. (2005). *İlköğretim uygulamalarının değerlendirilmesi-normal, yatılı ve taşınmalı ilköğretim okullarının karşılaştırılması (Mudurnu ilçesi örneği)*. Yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Kerimova, M. (2000). *Lise öğrencilerinde görülen psikolojik belirtilerin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Keskin, A. (2008). *Eskişehir ilinde ruhsal hastalıkların sıklığı ve sosyodemografik değişkenlerle ilişkisi*. Tıpta uzmanlık tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Keskin, P. (1995). *Lise öğrencilerinde görülen ruhsal belirtiler ve öğretmenlerin ruhsal sorunları seçebilmeleri*. Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kılıç, B.G. ve Şener, Ş. (2005). Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu olan çocuklarda karşıt olma-karşı gelme bozukluğu/davranış bozukluğu eş hastalanımında aile işlevleri ve psikososyal değişkenlerin karşılaştırılması. *Türk Psikiyatri Dergisi*; 16(1), 21-28
- Kılıç, M. (1987). *Değişik psikolojik arazlara sahip olan ve olmayan öğrencilerin sorunları*. Doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kıncal, Y.R. (1991). *Okul-aile birliğinin fonksiyonunun gerçekleştirme düzeyi*. Doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kırhan, T. (2009). *Bir okul müdürünün yönetim ve liderlik anlayışının değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Knekt, P.O., Lindfors, T., Harkanen, M., Valikoski, E., Virtala, M.A., Laaksonen, M., Marttunen, M. and Kaipainen, C. (2008). Randomized trial on the effectiveness of long-and short-term psychodynamic psychotherapy and solution-focused therapy on psychiatric symptoms during a 3-year follow-up. *Psychol Medicine*, 38(5), 689-703.
- Koç, M. ve Polat, Ü. (2006). Üniversite öğrencilerinin ruh sağlığı. *Uluslar arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2 (3), 1-22.
- Koç, M. R., Kılıç, M., Alkan., N. ve Sezer, S. (2006). *Şiddete maruz kalan çocuğun psikopatolojisi (ruh sağlığı)*. 1. Şiddet ve Okul Sempozyumunda sunulan bildiri. İstanbul.
- Kolay, Y. (2004). *Okul-aile-çevre işbirliğinin eğitim sistemindeki yeri ve önemi*. Ankara: Milli Eğitim Yayınları.164-173.
- Kozaklı, H. (2006). *Üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Köknel, Ö. (1997). *Kaygıdan mutluluğa kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınları.
- Köknel, Ö. (2005). *Depresyon ruhsal çöküntü*. (6. Basım). İstanbul: Altın Kitaplar.
- Köroğlu, E. (1996). Sosyal fobi (sosyal anksiyete bozukluğu). *Psychol Medicine*, 2, 13-

- Köroğlu, M.A., Bilici, M. ve Bekaroğlu M. (1999). *Trabzon ili şizofreni prevalansı ve ilişkili sosyodemografik ve klinik özellikler*. 35. Ulusal Psikiyatri Kongresi Bildiri Kitabı, Trabzon, 371-377.
- Kulaksızoğlu, A. (2005). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kutlu, M. (2003). *Yetiştirme yurdunda ve ailesiyle birlikte kalan öğrencilerin yalnızlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. VII. Ulusal Psikoloji ve Rehberlik Danışma Kongresinde sunulan bildiri özetleri kitabı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kutlu, Y., Buzlu, S. ve Bilgin, H. (1997). *Yurtlarda yaşayan üniversite öğrencilerinde depresyon umutsuzluk durumu ve başa çıkma yöntemlerinin karşılaştırılması*. 33. Ulusal Psikiyatri Kongresi Bildiri Özet Kitabı, Antalya.
- Kuzgun, Y. (1973). Ana baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi. *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1, (5).
- Kuzgun, Y. (1999). *İlköğretimde rehberlik*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (2006). *Meslek rehberliği ve danışmanlığına giriş*. (3.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükoğlu, S. (2007). *Kanserli ebeveynlerin çocuklarında görülen psikolojik belirtiler yaşanan güçlükler ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi*. Yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Leary, M. R. and Kowalski, R. M. (1995). *Social anxiety*. London: The Guildford Press.
- Letcher, P. (2005). Anxiety afflicts adolescent girls more than boys. *The University of Melbourne Uni News*, 14(21),14- 28.
- Leynch, P.D. (1993). Educational vouchers: vouchers in the american indian education system. *The University of Melbourne Uni News*, 14(21), 39-51
- Lindberg, L., Bohlin, G. and Hagekull, B. (1996) Interactions between mothers and infants showing food refusal. *Infant Ment Health Journal*, 17, 334-347.
- Lomawaima, K.T. (1994). They called it prairie light: the story of chilocco indian school. Lipowski, Z. J. (1988). Somatization the concept and its clinical application. *Am Journal Psychiatry* 145, 1358–1368.
- Martini, M. (1994). Peer dynamics among marquesan school-aged children. *Archieves of general psychiatry*, 41, 23-38.

- Masi, G., Favilla, L., Millepiedi, S., Mucci, M., Rundell, J. R. and Engel, C. C. (2000). Somatic symptoms in children and adolescents referred for emotional and behavioral disorders. *Psychiatry*, 63(2), 140- 159.
- Masten, W. G., Caldwell, A. T., Williams, W., Jerome, W. W., Mosby, L., Barrios, Y. and Helton, J. (2003). Gender differences in depressive symptoms among Mexican adolescents. *Anales de Psicologia*, 19(1), 91- 95.
- McCauley, C., Lerner, R. M., Lerner, J. V. and Von, E. A. (1999). Does self-competence predict gender differences in adolescent depression and anxiety. *Journal of Adolescence*, 22(3), 397- 411.
- MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (2003). http://mevzuat.meb.gov.tr/html/225_0.html 18 Ocak 2013'te alınmıştır.
- MEB Okul Pansiyonları Yönetmeliği. (1983). <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/82.html> 13 ocak 2013 tarihinde alınmıştır.
- MEB Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı Temel Eğitim (2002). *İlköğretim okullarının sosyal etkilerinin değerlendirilmesi araştırması*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları
- MEB. (2001). *2002 yılı basında milli eğitim*. Ankara: T C Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- MEB. (2008). Yatılı ilköğretim bölge okulları yönetici kılavuzu. Ankara: Devlet Kitapları.
- Mengeş, M. (1997). *Yatılı ve ailesinin yanında okuyan 16 yaş grubundaki kız ergenlerin özsaygı uyum düzeyi yönünden karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Mete, C. (2006). *İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin kişilik özellikleri ile iş tatminleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Mırsal, H. ve Kalyoncu, A. (2000). Alkol kullanım bozuklukları. *Psikiyatri Dünyası Dergisi* 4, 22-30.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973). <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html> 11 Ocak 2013'te alınmıştır.
- Moses, A. (1999). Exposure to violence, depression and hostility in a sample of inner city high school youth. *Journal of Adolescence*, 22(1), 21- 32.

- Musgrave, P.W. (1965). *The sociology of education*. London: The Guildford Pres.
- Nordentoft, M. (2007). Prevention of suicide and attempted suicide in Denmark
Epidemiological studies of suicide and intervention studies in selected risk
groups. *Dan Med Bull*, 54(4), 306-69.
- Oğuzkan, F. (1981). *Eğitim terimleri sözlüğü*. (2. baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- Oğuzkan, F. (1998). *Öğretmenliğin Üç Yönü*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Okanlı, A. (1999). *Hemşirelik öğrencilerinin aile ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek ile anksiyete düzeyi arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Oktaç, E. (1998). *Yetiştirme yurdunda barınan 13-15 yaş grubu ergenler ile aileleri yanında yaşayan aynı yaş grubu ergenlerin psikolojik belirtilerinin karşılaştırılması (Gaziantep Erkek Yetiştirme Yurdu örneği)*. Yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Ömeroğlu, E., Yazıcı, Z. ve Dere, H. (2003). *Okulöncesi eğitim kurumlarında ebeveynin eğitime katılımı. Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Öner, N. (1997). *Türkiye’de kullanılan psikolojik testler*. (3. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Öz, M.F. (1999). *Uygulamalı ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özbar, N. (2007). *Hareket eğitimi programının 4-6 yaş grubu çocuklarda motor beceri ve vücut kompozisyonu üzerine etkisinin İncelenmesi*. Yayımlanmış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özbay, D. (2003). *Lise öğrencilerinin psikopatolojik özellikleri ile kişisel, sosyal ve genel uyum düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Özcan, A. O. (1985). *Ülkemiz için isabetli olabilecek bir mesleğe yönlendirme denemesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Özcan, F. (2009). *Yatılı ve gündüzlü ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ve besin tercihlerinin saptanması*. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Özdel, L., Bostancı, M., Özdel O. ve Oğuzhanoğlu, N.K. (2002). Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve sosyodemografik özelliklerle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3, 155-161
- Özden, Y. (2000). *Eğitimde Yeni Değerler* (3. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özden, Y. (2003). *Eğitimde dönüşüm, eğitimde yeni değerler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özfırat, Ö., Pehlivan, E. ve Özdemir, F.Ç. (2009). Malatya il merkezindeki lise son sınıf öğrencilerinde depresyon prevalansı ve ilişkili faktörler. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 16 (4), 247-255
- Özgüven, E. (1990). Yurtlarda kalan üniversite öğrencilerinin sağlık ve psikolojik sorunları. 5. *Ulusal Psikoloji Kongresi Seminer Dergisi Özel Sayısı*, 3(8), 47-56.
- Özgüven, İ.E. (1970). Üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen zihinsel olmayan faktörler. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Özgüven, İ.E. (2000). *Bireyi tanıma teknikleri*. Ankara: PDRM Yayınları
- Özkara, N. (2010). *Ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin ahlaki yargı yetenek düzeyleri, sosyal destek algıları ve psikolojik belirtilerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Özkürkçügil, Ç.A. (1999). Bir mediko-sosyal merkeze genel sağlık sorunları ile başvuran öğrencilerden psikiyatrik tanı alanlarda bazı sosyo demografik özellikler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 10(2), 115-122.
- Öztürk, M.O. (2004). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*. (10. Basım). Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Öztürk, O. (2002). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*. (9. Basım). Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Palapattu, A. G., Kingery, J. N. and Ginsburg, G. S. (2006). Gender role orientation and anxiety symptoms among African American adolescents. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 34(3), 441-449.
- Pek, H. (1993). *Sağlık Meslek Lisesi öğrencilerinin kişilik özellikleri ve yatılı öğrenimden kaynaklanan sorunlar*. Doktora tezi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Pekcan, H. (1997). Okul sağlığı. Bertan M, Güler Ç. (Ed.), *Halk sağlığı temel bilgiler*. Ankara: Grafiker Ofset Matbaası. 210-224.

- Pekcanlar, A., Turgay, A. ve Miral, S. (1999) Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğunda aile işlevleri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 6(1), 99-107.
- Pişkin, M. (2004). İçedönük ve dışadönük kişilik yapısı. Yıldız Kuzgun, Deniz Deryakulu (ed.). *Eğitimde bireysel farklılıklar içinde*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Polan, H.J., Kaplan, M.D. and Kesler, D.B. (1991). Psychopathology in mothers of children with failure to thrive. *Infant Ment Health Journal*, 12(1), 55-64.
- Polce, L.M., Myers, B. J., Kliwer, W. and Kilmartin, C. (2001). Adolescent self-esteem and gender: Exploring relations to sexual harrassment, body image, media influence and emotional expression. *Journal of Youth and Adolescence*, 30(2), 225- 244.
- Puskar, K. R., Sereika, S. M. and Haller, L. L. (2003). Anxiety, somatic complaints and depressive symptoms in rural adolescents. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 16(3), 102- 111.
- Rachman, S. (2004). *Anxiety*. (2nd Edition). London: Psychology Pres.
- Raynor, P. and Rudolf, M.C.J. (1996) What do we know about children who fail to thrive? *Child Care Health Dev*, 22(4), 241-250.
- Sarıtaş, M. (2003). *Öğretmen-veli görüşmelerinin yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Savrun, M. (2008) *Türkiye’de sık karşılaşılan psikiyatrik hastalıklar*. Sempozyum dizini. 111-116.
- Saygılı, S. (2008). *Çocuklarımızın başarısı elimizde*. İstanbul: Elit Yayınları.
- Schwartz, D. (2003). Parent Involvement. *British Journal of Psychiatry*, 6, 121-127.
- Seferoğlu, S. S. (2001). Sınıf öğretmenlerinin kendi meslekî gelişimleriyle ilgili görüşleri, beklentileri ve önerileri. *Millî Eğitim Dergisi*, 149, 2–18.
- Selten, J.P., Cantor, E. (2007). Hypothesis: social defeat is a risk factor for schizophrenia? *British Journal of Psychiatry*, 191, 9-12.
- Senemoğlu, N. (2004), *Gelişim öğrenme ve öğretim*. (9. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi,
- Serin, N. (1972). *Eğitim ekonomisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

- Sheidow, A.J., Gorman, S.D., Tolan, P. H. and Henry, D.B. (2001). Family and community characteristics: Risk factors for violence exposure in inner- city youth. *Journal of Community Psychology*, 29 (3), 345- 360.
- Snart, F., Das, J.P. and Mensink, D. (1988). Reading disabled children with above-average IQ. *The Journal of Special Education*, 22(3), 344-357.
- Soygüt, G. ve Çakır, Z. (2009). Ebeveynlik biçimleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkilerde kişilerarası şemaların aracı rolü: Şema odaklı bir bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(2), 144-152.
- Soylu, Ö. (2002). *Üniversite sınavına hazırlanan öğrencilerin ailelerinden sosyal destek algılayıp-algılamama durumlarına göre psikolojik belirtiler yönünden incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Sönmez, H. (2005). *Okul müdürlerinin okul kültürünün oluşturulması, sürdürülmesi ve değiştirilmesindeki rolü*. Yayımlanmış yüksek lisans tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Sönmez, V. (1986). *Program geliştirmede öğretmen elkitabı*. (2.Baskı). Ankara: Yargı Yayınları.
- Steinberg, L. (2002). *Adolescence*, (Sixth Edition) New York: McGraw Hill Companies Inc.
- Sungur, M. Z. (1997). Fobik bozukluklar. *Psikiyatri Dünyası Dergisi*, 1, 5-11.
- Sweeting, H. N., West, P. B. and Der, G. J. (2007). Explanations for female excess psychosomatic symptoms in adolescence: Evidence from a school- based cohort in the West of Scotland. *BMC Public Health*, 7, 298.
- Şahin, F. (2000). Okul sağlığı. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 9(40.)
- Şahin, H. (2004). *Öfke denetimi eğitiminin çocuklarda gözlenen saldırgan davranışlar üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, N.H. ve Şahin, N. (1992). *Adolescent guilt, shame, and depression in relation to sociotropy and autonomy*. The World Congress of Cognitive Therapy, Toronto.
- Şimşek, D. (2010). *Yatılı ilköğretim bölge okulu ve ailesi yanında kalan sekizinci sınıf öğrencilerinin akran ilişkileri, sosyal destek algıları ve yaşam doyumlarının*

- incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Şirin, H. (2008). *Eğitimin siyasal işlevleri ve Türkiye'deki sivil toplum örgütlerinin bu işlevlere ilişkin görüşlerinin analizi*. Doktora tezi. Gazi üniversitesi Eğitim bilimleri enstitüsü, Ankara.
- Şişman, M. (1986). *Orta dereceli okullarda okul-aile birliği çalışmalarının değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Şişman, M. (1994). *Örgüt kültürü (Eskişehir il merkezindeki ilkokullarda bir araştırma)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Tambağ, H. ve Öz, F. (2005). Aileleri ile birlikte ve yetiştirme yurtlarında yaşayan ergenlerin öfke ifade etme biçimleri. *Kriz Dergisi*, 13 (1), 11-21
- Tanrıverdi, D. ve Ekinci, M. (2007). Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal sorunlara sahip olma durumları ve problem alanlarının saptanması. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(4), 42-51.
- Terzi, A.R. (2000). *Örgüt kültürü*. Ankara: Nobel Yayın.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları
- Tietze, H. (2002). *Tarihi ve etimolojik Türkiye Türkçesi lügati*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- Timimi, S., Douglas, J. and Tsiftopoulou, K. (1997). Selective eaters: a retrospective case note study. *Child Care Health Dev*, 23(3), 265-278.
- Turner, G. (1999). Peer support and young people's health. *Journal of Adolescence*, 22(4), 567- 572.
- Tuzcuoğlu, N. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Türe, E. (2010). *Yatılı ilköğretim bölge okullarında eğitim ortamlarının fiziksel/mekânsal koşulları açısından incelenmesi*. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Türk Dil Kurumu. (1983). *Türkçe sözlük (Genişletilmiş 7. Baskı)*. Ankara: TDK Yayınları.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). <http://www.tbmm.gov.tr/Anayasa.htm> 13 ocak 2013 tarihinde alınmıştır.

- Ulusoy, Y. (2006). *Yatılı okullar*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uras, M. (2002). *Eğitimin toplumsal temelleri*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Üçcan, F. (1989). *Türkiye’de çocuğun durumu*. 1990’ların Çocuk Politikası Kongresinde sunulan bildiri, Ankara.
- Ünal, S. (2002). Bir Anlatım tarzı olarak bedenselleştirme, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3(1), 52-55.
- Ünal, S. ve Ada, S. (2001). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayını.
- Van, E.M. (1993). New girls and traditional womanhood. Girlhood and education in the netherlands in the nineteenth and twentieth century. *Peadagogica*, 1(29), 476-489.
- Warner, L.S. and Hastings, J. (1995). A resaearch study to determine perceptions of jop. *Related Stress by brueau of indian affairs education employees*, 35(1), 421-435.
- Wilson, G. S., Pritchard, M. E. and Revalee, B. (2005). Individual differences in adolescent health symptoms: The effects of gender and coping. *Journal of Adolescence*, 28(3), 369- 379.
- Wires, J.W. (1994). Determinants of adolescent identity development: a cross-sequential study of boarding school boys. *Adolescence*, 29(114), 361-378.
- Yakınlar, İ.C. (2006). *Askeri lise öğrencilerinin ve yatılı okuyan sivil lise öğrencilerinin stres ve ergenlik dönemi gelişimsel ödevleri açısından karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi. Kara Harp Okulu Komutanlığı Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yaman, M., Gerçek, C. ve Soran, H. (2008). Biyoloji öğretmen adaylarının mesleki ilgilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 351-361.
- Yapıcı, A. (2006). *Alkol bağımlılığında depresyon ve anksiyetenin yeti yitimi ve yaşam kalitesine etkisi*. Uzmanlık tezi. Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İstanbul.
- Yarcheski, A., Mahon, N. E. and Yarcheski, T. J. (2002). Anger in early adolescent boys and girls with health manifestations. *Nursing Research*, 51(4),229- 236.
- Yavuzer, H. (1998). *Ana-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi

- Yazgan, İ. B., Bilgin, M. ve Kılıç, A. M. (2004). *Gelişim psikolojisi, çocuk ve Ergen gelişimi*. (1.Basım). Adana: Nobel Kitabevi.
- Yemenici, B. (2006). *Anadolu üniversitesi öğrencilerinin kendini gerçekleştirme engelleri ile ruhsal belirtileri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisan tezi. Eskişehir Gaziosmanpaşa üniversitesi Enstitü Ekle, Eskişehir.
- Yeşilyaprak, B. (2002). Üniversiteye devam eden ve etmeyen bir grup gencin psikolojik belirtiler açısından karşılaştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(18), 35-42.
- Yıldırım, A., Hacıhasanoğlu, R. ve Karakurt, P. (2008). Hemşirelik öğrencilerinin ruhsal durumlarının ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(2), 87-102.
- Yılmaz, E.B. (2010). *Zekâ türleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yılmaz, F. (2010). *Ortaöğretim öğrencilerinde sosyal karşılaştırma ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Yiğit, A. (2007). *Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin iş doyumu tükenmişlik ve ruh sağlığı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Yozgat, F. (1990). *İlköğretim okullarında (ilköğretim okulu ve yatılı ilköğretim bölge okullarında) öğrencilerin psiko-sosyal problemlerinin araştırılması*. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yurtbay, T. (1990). *Başarısız olan lise öğrencilerinin sürekli anksiyete bulguları*. 25. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresinde sunulan bildiri, Ankara. 307-312.
- Yüksel, G. (1990). *Üstün yetenekli öğrencilerin yetenek, ilgi ve meslek değer algıları ile rehberlik hizmetleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yüksel, N. (2001). *Ruhsal hastalıklar*. (2. Basım) Ankara: Çizgi Tıp Yayınevi.
- Yüksel, Ö. (2004). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yüksel, S. (2004). *Örtük program (eğitimde saklı uygulamalar)*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

EKLER

EK 1. Araştırma İzni

T.C.
AĞRI VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.04.00-252/
Konu : Tez Çalışması

18732

VALİLİK MAKAMINA
AĞRI

İlgi: Patnos Kaymakamlığı'nın 06.11.2012 tarih ve 6157 sayılı yazısı

İlçemiz Patnos Alpaslan Lisesi Müdürlüğü'nde rehber öğretmen olarak görev yapan Mustafa SAVCI'nın Ailesiyle beraber kalan ve yatılı kalan öğrencilerin psikolojik belirtilerinin incelenmesi amacıyla İl merkezi ve ilçelerimizdeki ortaöğretim kurumlarında SCL-90 envanterinin uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; Olurlarınıza arz ederim.

Yakup TURAN
İl Milli Eğitim Müdür V.

OLUR

15/11/2012

Ercan ATEŞ
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK:

- 1-Kaymakamlık yazısı(1 Sf)
- 2-1 Adet Dilekçe
- 3-Tez Önerisi Formu
- 4-Envanter Formu

EK 2. Ruhsal Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R)

SCL- 90 – R Testi

Adı – Soyadı:

Yaş :

Cinsiyeti:

Açıklama :

Tarih :

Aşağıda zaman zaman herkeste olabilecek yakınma ve sorunların bir listesi vardır. Lütfen her birini dikkatlice okuyunuz. Sonra bu durumun bugün de dâhil olmak üzere son bir ay içinde sizi ne ölçüde huzursuz ve tedirgin ettiğini göz önüne alarak aşağıda belirtilen tanımlamalardan uygun olanının numarasını karşısındaki boşluğa yazınız. Düşüncenizi değiştirirseniz ilk yazdığınız numarayı tamamen siliniz. Lütfen başlangıç örneğini dikkatle okuyunuz ve anlamadığınız bir cümle ile karşılaştığınızda uygulayan kişiye danışınız.

Tanımlama:

Aşağıda belirtilen sorundan

0 Hiç

ne ölçüde rahatsız olmaktadır?

1 Çok az

2 Orta derecede

3 Oldukça fazla

4 Aşırı düzeyde

Örnek: Baş ağrısı... 3...

1. Baş ağrısı	
2. Sinirlilik ya da içinin titremesi	
3. Zihinden atamadığınız yineleyici (tekrarlayıcı) hoş gitmeyen düşünceler	
4. Baygınlık ve baş dönmeler	
5. Cinsel arzuya ilginin kaybı	

6. Başkaları tarafından eleştirilme duygusu
7. Herhangi bir kimsenin düşüncelerinizi kontrol edebileceği fikri
8. Sorunlarınızdan pek çoğu için başkalarının suçlanması gerektiği fikri
9. Olayları anımsamada (hatırlamada) güçlülük
10. Dikkatsizlik veya sakarlıkla ilgili endişeler
11. Kolayca gücenme, rahatsız olma hissi
12. Göğüs veya kalp bölgesinde ağrılar
13. Caddelerde veya açık alanlarda korku hissi
14. Enerjinizde azalma veya yavaşlama hali
15. Yaşamınızın sona ermesi düşünceleri
16. Başka kişilerin duymadıkları sesleri duyma
17. Titreme
18. Çoğu kişiye güvenilmemesi gerektiği düşüncesi
19. İştah azalması
20. Kolayca ağlama
21. Karşı cinsten kişilerle ilgili utangaçlık ve rahatsızlık hissi
22. Tuzağa düşürülmüş veya tuzağa yakalanmış hissi
23. Bir neden olmaksızın aniden korkuya kapılma
24. Kontrol edilmeyen öfke patlamaları
25. Evden dışarı yalnız çıkma korkusu
26. Olanlar için kendini suçlama
27. Belin alt kısmında ağrılar
28. İşlerin yapılmasında erteleme düşüncesi
29. Yalnız hissi
30. Karamsarlık hissi

31. Her şey için çok fazla endişe duyma
32. Her şeye karşı ilgisizlik hali
33. Korku hissi
34. Duygularınızın kolayca incitilebilmesi hali
35. Diğer insanların sizin düşündüklerinizi bilmesi hissi
36. Başkalarının sizi anlamadığı veya hissedemeyeceği duygusu
37. Başkalarının sizi sevmediği ya da dostça olmayan davranışlar gösterdiği hissi
38. İşlerin doğru yapıldığından emin olabilmek için çok yavaş yapmak
39. Kalbin çok hızlı çarpması
40. Bulantı veya midede rahatsızlık hissi
41. Kendini başkalarından aşağı görme
42. Adele (kas) ağrıları
43. Başkalarının sizi gözlediği veya hakkınızda konuştuğu hissi
44. Uykuya dalmada güçlük
45. Yaptığınız işleri bir ya da birkaç kez kontrol etme
46. Karar vermede güçlük
47. Otobüs, tren, metro gibi araçlarla yolculuk etme korkusu
48. Nefes almada güçlük
49. Soğuk ve sıcak basması
50. Sizi korkutan belirli uğraş, yer veya nesnelerden kaçınma durumu
51. Hiç bir şey düşünmeme hali
52. Bedeninizin bazı kısımlarında uyuşma, karıncalanma olması
53. Boğazınıza bir yumru tıkanmış hissi ...
54. Gelecek konusunda ümitsizlik
55. Düşüncelerinizi bir konuya yoğunlaştırmada güçlülük

56. Bedeninizin çeşitli kısımlarında zayıflılık hissi
57. Gerginlik veya coşku hissi
58. Kol ve bacaklarda ağırlık hissi
59. Ölüm ya da ölme düşünceleri
60. Aşırı yemek yeme
61. İnsanlar size baktığı veya hakkınızda konuştuğu zaman rahatsızlık duyma
62. Size ait olmayan düşüncelere sahip olma
63. Bir başkasına vurmak, zarar vermek, yaralamak dürtülerinin olması
64. Sabahın erken saatlerinde uyanma
65. Yıkanma, sayma, dokunma gibi bazı hareketleri yenileme hali
66. Uykuda huzursuzluk, rahat uyuyamama
67. Bazı şeyleri kırıp dökme isteği
68. Başkalarının katılmadığı fikir ve düşüncelere sahip olma
69. Başkalarının yanında kendini çok sıkılgan hissetme
70. Çarşı, sinema gibi kalabalık yerlerde rahatsızlık hissi
71. Her şeyin bir yük gibi görünmesi
72. Dehşet ve panik nöbetleri
73. Toplum içinde yer içerken huzursuzluk hissi
74. Sık sık tartışmaya girme
75. Yalnız bıraktığınızda sinirlilik hali
76. Başkalarının sizi başarılarınız için yeterince takdir etmediği duygusu
77. Başkalarıyla birlikte olunan durumlarda bile yalnızlık hissetme
78. Yerinizde durmayacak ölçüde rahatsızlık duyma
79. Değersizlik duygusu
80. Size kötü bir şey olacakmış duygusu

81. Bağıрма ya da eşyaları fırlatma
82. Topluluk içinde bayılacağınız korkusu
83. Eğer izin verirsiniz insanların sizi sömüreceği duygusu
84. Cinsellik konusunda sizi çok rahatsız eden düşüncelerinizin olması
85. Günahlarınızdan dolayı cezalandırmanız gerektiği düşüncesi
86. Korkutucu türden düşünce ve hayaller
87. Bedeninizde ciddi bir rahatsızlık olduğu düşüncesi
88. Başka bir kişiye karşı asla yakınlık duymama
89. Suçluluk duygusu
90. Aklınızda bir bozukluğun olduğu düşüncesi

EK 3. Kişisel Bilgi Formu**KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

Açıklama:

Sevgili Öğrenciler;

Yüksek lisans tez çalışması için, hazırlanan sorularla sizlerden bilgi toplanması amaçlanmaktadır. Toplanan bu bilgiler, araştırma dışında başka bir amaç için kullanılmayacaktır. İsim yazmanız gerekmemektedir.

Sizden beklenen, aşağıdaki soruları okuyarak, kendinize uygun olan seçeneğin Yanındaki paranteze çarpı işareti (X) koymanızdır. Lütfen tüm soruları cevaplandırınız ve boş bırakmayınız. Yardımanız ve desteğiniz için teşekkür ederim.

Mustafa SAVCI
Atatürk Üniversitesi
PDR Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz: K () E ()
2. Okulunuz: Meslek Lisesi () Genel Lise ()
Anadolu Lisesi () Fen Lisesi ()
3. Kiminle Kalıyorsunuz: Ailemle () Yatılı ()
4. Ailedeki Birey Sayısı: 2-4 ()
5-8 ()
9 ve üstü ()
5. Ailenizden Birisi Herhangi Bir Psikolojik Rahatsızlık Geçirdi mi? Evet () Hayır ()
6. Anne Eğitim Düzeyi: Okuryazar Değil () Okuryazar () İlköğretim ()
Lise () Üniversite ()
7. Baba Eğitim Düzeyi: Okuryazar Değil () Okuryazar () İlköğretim ()
Lise () Üniversite ()
8. Algılanan sosyo-ekonomik düzey: Düşük () Orta () Yüksek ()
9. Anne Babanız sizinle ilgileniyor mu? Evet () Hayır ()
10. İlköğretimi kiminle okudunuz? Ailemle () Yatılı ()

ÖZ GEÇMİŞ**Kişisel Bilgiler**

Adı Soyadı : Mustafa SAVCI

Doğum Yeri ve Tarihi : Patnos-1987

Eğitim Durumu

Lisans : Atatürk Üniversitesi- 2010

Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Dil : İngilizce

İş Deneyimi

2010-2013 : Alparslan Anadolu Lisesi- Psikolojik Danışman

İletişim

Adres : Alparslan Anadolu Lisesi Patnos/Ağrı

Elektronik Posta : mustafasavci045@hotmail.com

Tarih : 15.04.2013